جۇڭگو - چەت ئەل مەشھۇر ئەسەرلىرىدىن زوقلىنىش

چارلس خانايىر [ئامېرىكا]

دۇنيادىكى ئاجايىپ پسخىكىلىق ساۋاق

(3)

قابىلىيەت ۋە ئىقتىدار يېتىلدۈرۈشنى ئۆگىتىدىغان تەڭداشسىز دەرىسخانا.
ئىچكى ئىجادچانلىقنى ئۇرغۇتىدىغان مۇكەممەل دەستۇر.
يوشۇرۇن ئىقتىدارنى جارى قىلدۇرىدىغان پەۋقۇلئاددە مەخپىي رىسالە.

THE NEW PSYCHOLOGY

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت - فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۈن - سىن نەشرىياتى

دۇنيادىكى ئاجايىپ پسخىكىلىق ساۋاق (3)
جۇڭگو - چەت ئەل مەشھۇر ئەسەرلىرىدىن زوقلىنىش
شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت - فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۈن - سىن نەشرىياتى

«سىر» نىڭ كەينىدىكى «سىر»

بۇ كىتاب ھەممىلا ئادەم ئۈچۈن يېزىلغان ئەمەس، ئۇنىڭ چەكسىز قۇدرىتى مال تونۇيدىغانلارغا ۋە كىتابنى تۈگىتىپ ئوقۇيالايدىغانلارغا مەنسۇپ.

- ھەربىر ئادەمدە بىباھا ئىقتىدار بولىدۇ. بۇ ئىقتىدار قەلبىڭىزنىڭ چوڭقۇر قېتىغا يوشۇرۇنغان بولىدۇ ھەمدە سىزنىڭ ئېچىشىڭىزنى، تەتبىقلىشىڭىزنى، ئەمەلگە ئاشۇرۇشىڭىزنى كۈتىدۇ. ھالبۇكى، «دۇنيادىكى ئاجايىپ پسخىكىلىق ساۋاق» دېگەن بۇ كىتاب سىزنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىڭىزنى ئۇرغۇتۇشىڭىزدىكى ئەڭ ياخشى ئوقۇشلۇقتۇر.
- سىز باشقىلاردىن نەچچە ھەسسە كۆپ پۇل تاپالمىغانلىقىڭىز ئۈچۈن ئىقتىدارىڭىز باشقىلارغا يەتمەيدىغان ئادەم ئەمەسسىز. بەلكى شېرىن خىياللىرىڭىزنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ ۋاستىسىنى ۋە ئۇسۇللىرىنى ئىگىلىمىگەنسىز.
- سىز مېڭىڭىزنى مەشقلەندۈرۈشىڭىز، زېھنىڭىزنى يىغىشنى ئۆگىنىۋېلىشىڭىز، تۇرمۇشىڭىزدىكى گۇمان، تەشۋىش ۋە قورقۇنچلارنى يوقىتىشىڭىز، ئارزۇيىڭىز بىلەن نىشانىڭىزنىڭ چەك - چېگراسىنى ئېنىق بېكىتىشىڭىز كېرەك. شۇندىلا سىز ئىچىڭىزدىكى مىسلىسىز كۈچ - قۇدرەتنى تاپالايسىز ھەمدە مىسلى كۆرۈلمىگەن ئۇتۇق ۋە مۇۋەپپەقىيەتلەرگە ئېرىشەلەيسىز.

ISBN 978-7-80744-966-9
9 787807 449669

يەككە باھاسى
18 يۈەن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ پېكى ئادرېسى

دۇنيادىكى ئاجايىپ 24 ساۋاق

THE MASTER KEY SYSTEM

دۇنيادا ھەممىلا ئادەم موھتاج بولىدىغان ۋە تەلەپ قىلىدىغان ئۈچ خىل نەرسە بار: ئۇ بولسىمۇ بايلىق، ساغلاملىق ۋە مۇھەببەتتۇر.

ھەممە نەرسە مۇشۇ ئۈچىدىن ئايىنىپ چىققان، شۇ تاپتا سىز بايلىق، ساغلاملىق ۋە مۇھەببەتكە نائىل بولۇۋاتىسىز. مەن ئاغزىمغا كەلگىنىچە ماختايدىغانلاردىن ئەمەس... شۇڭا دېمەكچى بولغانلىرىمنىڭ ھەممىسى ناھايىتى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە:

ئىنسانىيەتنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ئىستىكىدىكى يوللىرىمدا مەن ئۇچراتقان ئەڭ قالتىس ئەسەر. ئەجەبا ئۇ سىز ئۈچۈن مۇھىم ئەمەسمۇ؟

جۇڭگو - چەت ئەل مەشھۇر ئەسەرلىرىدىن زوقلىنىش

چارلس خانايىر [ئامېرىكا]

دۇنيادىكى ئاجايىپ پىسخىكىلىق ساۋاق

(3)

تەرجىمە قىلغۇچى: ئابدۇۋايىت قاسىم

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت - فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۈن - سىن نەشرىياتى

www.uyghurkitap.com

图书在版编目(CIP)数据

世界上最神奇的 24 堂课：维吾尔文/(美)哈奈尔著，福源汉译；伊得力斯·奴如拉维译. —乌鲁木齐：新疆美术摄影出版社；新疆电子音像出版社，2010. 3
(中外名作欣赏)
ISBN 978-7-80744-966-9

I. ①世… Ⅱ. ①哈… ②福… ③伊… Ⅲ. ①成功心理学—通俗读物—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ. ①B848. 4-49

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2010)第 041857 号

丛 书 名	中外名作欣赏
书　　名	世界上最神奇的 24 堂课（下）
作　　者	查尔斯·哈奈尔[美国]
译　　者	阿布都瓦依提·哈斯木
策　　划	艾尔肯·伊布拉音·湃达
责任编辑	迪丽努尔·阿布都热合曼
特约编辑	艾尔肯·伊布拉音·湃达
责任校对	买哈巴·买买提
特约编辑	阿布都热依木·阿不力米提
封面设计	祖里喀尔设计
出　　版	新疆美术摄影出版社 新疆电子音像出版社
地　　址	乌鲁木齐市西虹西路 36 号
邮　　编	830000
电　　话	0991-8888763
发　　行	新疆新华书店
印　　刷	乌鲁木齐昊坤彩印有限公司
开　　本	880mm×1230mm　1/32
印　　张	7.125
版　　次	2010 年 3 月第 1 版
印　　次	2011 年 5 月第 1 次印刷
书　　号	ISBN 978-7-80744-966-9
总 定 价	56.00 元（全三册）

ئەڭ ئۇلۇغ كۈچ

بىز تەبىئەتتىكى بۇ قۇدرەتلىك كۈچلەرنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ باقايلى . مىنىراللار دۇنياسىدىكى تۈرلۈك نەرسىلەر قاتتىق ھالەتتە بولۇپ ، ئاسانلىقچە پارغا ئايلانمايدۇ . ھايۋانات ۋە ئۆسۈملۈك ئالىمىدىكى ، بارلىق نەرسىلەر مۇقىمسىز ، ئۆزگىرىشچان بولۇپ ، داۋاملىق ، ئۇزلۇكسىز ئۆزگىرىپ ، باشتىن ـ ئاخىر پەيدا بولۇش ۋە يارىتىلىش ھالىتىدە تۇرىدۇ . ئاتموسفېرادىن ، بىز ئىسسىقلىق ، يورۇقلۇق ۋە ئېنېرگىيەنى بايقايمىز . بىز شەكىللىكتىن شەكىلسىزلىككە ، يىرىكلىكتىن ئىنچىكىلىككە ، تۆۋەن دەرىجىدىكى يوشۇرۇن كۈچتىن يۇقىرى دەرىجىدىكى يوشۇرۇن كۈچكە بۇرۇلغان چېغىمىزدا ، ھەرقايسى كەسىپ ، ھەرقايسى تۈرلەر تېخىمۇ زىللىشىدۇ ، تېخىمۇ روھىي خۇسۇسىيەتكە ئىگە بولىدۇ .

كۆرۈنمەس دۇنياغا يېتىپ بارغان چېغىمىزدا ، ئەڭ ساپ ، ئەڭ تۇراقسىز ھالەتتىكى ئېنېرگىيەنى تاپىمىز .

تەبىئەتتىكى ئەڭ قۇدرەتلىك كۈچ كۆرۈنمەيدىغان ، شەكىلسىز كۈچ بولغىنىغا ئوخشاش ، ئادەم بەدىنىدىكى ئەڭ قۇدرەتلىك كۈچمۇ كۆرۈنمەيدىغان ، شەكىلسىز كۈچ ، يەنى مەنىۋى كۈچتۇر ، ھالبۇكى مەنىۋى كۈچنى ئىپادىلەشنىڭ بىردىنبىر شەكلى تەپەككۇر جەريانى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشىدۇ .

تەپەككۇر روھ ئىگە بولغان بىردىنبىر ھەرىكەتتىن ئىبارەت ، پىكىر يۇرگۇزۇش بولسا تەپەككۇرنىڭ بىردىنبىر مەھسۇلىدۇر .

ئەقلىي خۇلاسە روھىي جەرياندىن ئىبارەت ، ئاڭ روھ تەرىپىدىن يارىتىلىدۇ ، مەسىلە روھنىڭ يول كۆرسەتكۈچى چىرىغى ۋە لوگىكىسى ؛ دىيالېكتىكا بىلەن پەلسەپە روھنىڭ ھۇجەيرىلىرىدىن

www.uyghurkitap.com

ئىبارەت .

لېكىن هەر قانداق ئوي ـ پىكىر جەزمەن جانلىق ئورگانىزمىنىڭ مەلۇم ماددىي ئىنكاسىدىن كەلگەن بولىدۇ . بۇ ئورگانىزم قۇرۇلمىسىنىڭ تۇزۇلۇشىدە ئوبيېكتىپ ماددىي ئۆزگىرىشنى پەيدا قىلىدۇ . شۇڭا ، ئېنىق بەلگىلەنگەن مەلۇم بىر ئاساسىي تېما ئۇستىدە بەلگىلىك دەرىجىدە پىكىر يۇرگۇزۇلسىلا ، ئادەمنىڭ بەدەن قۇرۇلمىسىدا ئۇزۇل ـ كېسىل ئۆزگىرىش پەيدا قىلغىلى بولىدۇ .

مانا بۇ مەغلۇبىيەتنىڭ مۇۋەپپەقىيەتكە ئۆزگىرىش جەريانىدۇر . بۇ جەرياندا جاسارەت ، كۈچ ـ قۇدرەت ، ئىلهاملىنىش ، چولتىلىق ، مەغلۇبىيەت ، ئۇمىدسىزلىك ، چەكلىمىلىك ۋە شاۋقۇن سۇرەنلەرنىڭ ئورنىنى ئىگىلەپ قەلبتە ئاستا ـ ئاستا يىلتىز تارتىسا ، بەدەن قۇرۇلمىسىمۇ شۇنىڭغا يارىشا ئۆزگىرىش يۇز بېرىدۇ ، شەخسنىڭ هاياتى يېڭى بىر خىل نۇر تەرىپىدىن يورۇتۇلىدۇ ، كونا ئىشلار يوقىلىپ ، شەيئىلەر پۇتۇنلەي يېڭى تۇسكە كىرىدۇ ، سىزمۇ شۇ قاتاردا يېڭى هاياتقا ئېرىشىسىز . بۇ روهىي جەهەتتىكى بىر قېتىملىق قايتا تۆرىلىش بولۇپ ، هايات مۇشۇ سەۋەبتىن يېڭى مەنىگە ئىگە بولىدۇ ، يېڭىباشتىن يارىتىلىدۇ ، خۇشاللىققا ، ئىشەنچكە ، ئۇمىدكە ۋە هاياتىي كۈچكە تولىدۇ . سىزمۇ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش پۇرسىتىنى كۆرەلەيسىز ، هالبۇكى بۇنىڭدىن ئىلگىرى سىز قارىغۇ ئىدىڭىز .

ۋۇجۇدىڭىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئويى بىلەن تولىدۇ هەم ئەتراپىڭىزدىكى كىشىلەرگىمۇ تەسىر كۆرسىتىدۇ ، ئۆز ـ نۆۋىتىدە ئۇلار يەنە سىزنىڭ ئالغا ئىلگىرىلىشىڭىز ۋە يۇقىرى ئۆرلىشىڭىزگە ياردەم بېرىدۇ . سىز يېڭى ، مۇۋەپپەقىيەت قازانغان هەمكارلاشقۇچى شېرىكلەرنى ئۆزىڭىزگە جەلپ قىلالايسىز ، بۇ ئەكسىچە هالدا يەنە سىزنىڭ تاشقى مۇهىتىڭىزنى ئۆزگەرتىدۇ .

پىكىر يۇرگۇزۇشنىڭ رولىنى مانا مۇشۇنداق ئاددىي هالدا جارى قىلدۇرۇش ئارقىلىق ، ئۆزىڭىزنىلا ئۆزگەرتىپ قالماي ،

مۇھىتىڭىز، كىشىلىك مۇناسىۋىتىڭىز ۋە تاشقى شەرت ـ شارائىتىڭىزنىمۇ ئۆزگەرتەلەيسىز.

بىز يېپيېڭى بىر كۈننىڭ سۈبھى پەيتىدە تۇرماقتىمىز. يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇرغان ھەر خىل ئىمكانىيەتلەر شۇ قەدەر گۈزەل ھەم سىرلىق، شۇ قەدەر جەلىپكار، شۇ قەدەر كەڭ ۋە چەكسىزكى، سىزنى ھەيرانۇ ھەس قالدۇرىدۇ. بىز ھازىر بېشىمىزدىن كەچۈرۈۋاتقان ئىشلار يۈز يىل ئىلگىرى ئۇخلىساق چۈشىمىزگىمۇ كىرمەيدىغان ئىشلار ئىدى، يۈز بېرىش ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىرى ئۇنىڭدىنمۇ كۆپ، ئەلۋەتتە.

شۇنى سۆزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوقكى، «دۇنيادىكى ئاجايىپ 24 ساۋاق» ناملىق بۇ كىتاب ئۆز ئىچىگە ئالغان مەزمۇنلارنى بىلىۋالغان ھەرقانداق بىر ئادەم تەسەۋۋۇر ئۈستۈنلۈككە ئېرىشىپ، ھاياتقا مەغرۇر باقىدۇ — ئۇ ھەربىر ئادەمنىڭ كۆز ئالدىدا چەكسىز ئىمكانىيەتلەرنىڭ بىر قىسمى سۈپىتىدە نامايان بولىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

يۈكسەك ئىرادىڭىز ۋە ئۈمىدىڭىزنى چۈشىنىپ، ئۇلاردىن ھالقىپ كېتىڭ

«دۇنيادىكى ئاجايىپ 24 ساۋاق» ناملىق بۇ كىتابنى ئوقۇسىڭىز ھەم چۈشەنسىڭىز، تۇرمۇشتىكى يۈكسەك ئىرادىڭىز ۋە ئۈمىدىڭىزدىن ھالقىپ كېتەلەيسىز.

* قانداق قىلغاندا ئارزۇنى رېئاللىققا ئايلاندۇرغىلى بولىدىغانلىقىنى تامامەن چۈشىنىۋالىسىز.

* «تارتىش كۈچى قانۇنى» نىڭ ئۆز رولىنى زادى قانداق جارى قىلدۇرىدىغانلىقى ھەم نېمە ئۈچۈن رول ئوينايدىغانلىقىنى كۆرۈۋالىسىز. شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۇنۇم بېرىشكە باشلاۋاتقانلىقىنى كۆرىسىز.

* كۆڭۈلدىكىدەك بەدەن ئېغىرلىقىڭىزنى ساقلاشنىڭ بىرخىل يېڭى ئۇسۇلىنى ئۆگىنىۋالىسىز، بۇ خىل ئۇسۇل ئورۇقلىتىش دورىلىرىنى، ئورۇقلىتىدىغان مودا يېمەكلىكلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ ھەم سىزنى ئاچلىقتىن ئۆلەر ھالەتكە چۈشۈرۈپمۇ قويمايدۇ.

* «چوڭ مېڭىڭىزنى قانداق تاۋلاش» نى ئۆگىنىۋېلىپ، شۇ ئارقىلىق تۇرمۇشىڭىزدىكى گۇمان ۋە ۋەھىمىنى توگىتەلەيسىز.

* مەنانىڭ مۇھىملىقىنى بايقايسىز ھەم ياشاشنىڭ مەنىسىنى تېپىشتا ياردەمگە ئېرىشىسىز.

* سىز دۇنيادىكى داڭدار كىشىلەرنىڭ بايلىق يارىتىش ۋە ئىمپېرىيە قۇرۇشتىكى ماھارىتىنى ئۆگىنىۋالىسىز.

* دىققەت ـ ئېتىبارىنى قانداق مەركەزلەشتۈرۈشنى ئۆگىنىۋېلىش ئارقىلىق، نېمە ئۈچۈن نۇرغۇنلىغان ئەقىللىق كىشىلەر-

نىڭ ئانچە ئەقىللىق بولمىغان كىشىلەر يېتەلىگەن مۇۋەپپەقىيەت چوققىسىغا يېتەلمىگەنلىكىنى چۈشىنىۋالىسىز.

* ھەرقانداق سودا تەۋەككۈلچىلىكى داۋامىدا ھەقىقىي مۇۋاپپەقىيەت قازىنىشنى ئىشقا ئاشۇرماقچى بولسىڭىز، «پۇل تېپىش»نى ئارزۇ قىلىشنى ئۆگىنىشىڭىزلا كۇپايە قىلمايدۇ، ئۇ پەقەت سىزنى مەغلۇبىيەتكە ئېلىپ بارىدۇ.

* پاسسىپ ھالەتتىكى ئۆز - ئۆزىڭىزگە دەرد تۆكۈشنىڭ قانداق قىلىپ ناھايىتى تېزلا ئاكتىپ ھالەتتىكى ئۆز - ئۆزىڭىزگە دەرد تۆكۈش تەرىپىدىن يوقىتىلىپ، ئۇنىڭغا ئورۇن بوشاتقانلىقىنى بايقايسىز، بۇنىڭ نىشانىڭىز ۋە ئارزۇيىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشىڭىزغا ياردىمى بولىدۇ.

* پىلانىڭىزنى ئەمەلىي ھەرىكىتىڭىزگە ئايلاندۇرۇشىڭىز تېخىمۇ ئاسان بولىدۇ شۇنداقلا مىسلىسىز تېز سۈرئەتتە يۈرۈشىدۇ.

* نەتىجە ناھايىتى تېزلا بارلىققا كېلىدۇ، تېزلىكى تەسەۋۋۇرىڭىزدىكىدىن ئېشىپ چۈشىدۇ.

*نىشان بەرپا قىلىش ناھايىتى ئاددىي بىر خىل ئىشقا ئايلىنىدۇ.

* نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش گويا سىزنىڭ ئىككىنچى تەبىئىتىڭىز بولۇپ قالىدۇ.

* سىز، ئىلگىرى قانداق ئىش يۈز بەرگەن بولسىدىن، ئۇلارنىڭ ھازىرغا كۆرسىتىدىغان تەسىرىنىڭ تىلغا ئېلىنىشقىمۇ ئەرزىمەيدىغانلىقىنى كۆرۈۋالىسىز. سىز مەردانە ھالدا كۆكرىكىڭىزنى كېرىپ، كەلگۈسىگە گىگانت ئادەمنىڭ ئىرادىسى بىلەن نەزەر تاشلايدىغان بولىسىز.

* ئۈچ تۇرلۇك قانۇنىيەت سىز ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتقان بولىدۇ. ئۇلارنىڭ كۈچىدىن قانداق پايدىلىنىشنى ئۆگىنىۋالسىڭىز، بۇنىڭ بىلەن نىشانىڭىزنى، ئارزۇ - ئارمانلىرىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرالايسىز.

www.uyghurkitap.com

* سىز ئۆزىڭىزنى ۋە نىشانىڭىزنى بەلگىلەش ئارقىلىق، ئۆزىڭىزنى مۇۋەپپەقىيەت ۋە پۇرسەتنى جەلپ قىلىشقا يارايدىغان قىلالايسىز.

* «ماھىرلىق بىلەن ئىشلەش»نىڭ ھەرقانداق تىرىشچانلىقلار ئارىسىدىكى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ يېڭى «سىرى»ئىكەنلىكىنى بىلىۋالىسىز.

* سىز ئارزۇيىڭىزنىڭ رېئاللىققا ئايلىنىش جەريانىنى چۈشەنگەن چاغدا، ئۇنى تورمۇشىڭىزدىكى ھەرقانداق تەرەپكە — خۇسۇسىي ئىشلار، مالىيە ئىشلىرى ياكى سودا ئىشلىرىغا قوللىنالايسىز.

* ئۆگىنىش ھەم ئەستە تۇتۇش ئىقتىدارىڭىزنىڭ ياخشىلانغانلىقىنى كۆرىسىز، ئۆزىڭىزنى روھىي جەھەتتىن ئازادىلىككە ئېرىشتۈرۈش ئارقىلىق ناھايىتى چوڭ ياردەمگە ئىگە بولىسىز.

* ئوقۇش ئەلۋەتتە مۇھىم، شۇنىڭ بىلەن بىللە، سىز نېمىنى ئوقۇش كېرەكلىكىنى بىلىشنىڭ تېخىمۇ مۇھىم ئىكەنلىكىنى بايقايسىز.

* سىز ھەممىنى تاختا بېشىغا ئېلىپ قويغانمىدىڭىز؟ ئەمدى ئۇنداق قىلمايدىغان بولىسىز. ئەگەر ئارزۇيىڭىز ۋە نىشانىڭىز ئېنىق بەلگىلەنسىلا، سىز ئىچكى دۇنيايىڭىزدىن ئېنېرگىيە ۋە ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچنى تاپالايسىز.

* ھەربىر ئادەمنىڭ «مىليون دوللارلىق ئىقتىدارى»بولىدۇ، لېكىن ئۇلار بۇلاردىن پايدىلانمايدۇ. تاۋلىنىش ئارقىلىق سىز ئۆزىڭىزنىڭ بۇ بايلىقىڭىزنى بايقىيالايسىز، سىز يەنە قانداق قىلغاندا ئۇنىڭدىن دەرھال ئۇنۇمگە ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى كۆرۈۋالالايسىز.

* سىز خام خىيال بىلەن دەرھال ھەرىكەتلىنىپ نىشان تىكلەش ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنى، شۇنىڭدەك بىر ئادەمنىڭ قانداق قىلغاندا باشقىلاردىن ئون ھەسسە كۆپ پۇل تاپالايدىغانلىقىنى چۈ-

شىنىۋالىسىز .

* كىچىككىلەردىن ۋاز كېچىپ ، چوڭلىرىنى ساقلاپ قالغان چېغىڭىزدا ، كۆز ئالدىڭىزدا دۇچ كەلگەن مەسىلىلەر تۇرمۇشىڭىز- دىن يوقىلىدۇ .

* تۇرمۇشىڭىزدا يولۇقىدىغان «زىددىيەت» لەر تېخىمۇ ئازى- يىدۇ .

* سىز قانداق قىلغاندا بىر پۈتۈن مەسىلىنى ياكى نىشاننى ئۇششاق پارچىلاپ نۆلگە تەڭ قىلىشنى ئۆگىنىۋالسىڭىز ، ھەرقان- داق مەسىلىنى يېشىپ ، ھەرقانداق نىشاننى ئىشقا ئاشۇرالايدىغان بولىسىز .

* سىز ، ئۆزىڭىزنى شەيئىلەرگە يېقىنلاشتۇرغان چېغىڭىزدا تىنچلىنىدىغانلىقىڭىزنى ، شەيئىلەرنى تېخىمۇ ئېنىق كۆرەلەيدىغان- لىقىڭىزنى ھەم شۇ سەۋەبتىن ئارزۇيىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ پۇرستى ۋە مۇمكىنچىلىكىنى كۆرۈۋالالايدىغانلىقىڭىزنى بايقاي- سىز .

* سىز ئۆز خاتالىقىڭىز ئۈچۈن مەسئۇلىيەتنى ئۈستىڭىزگە ئېلىپلا قالماي ، ئۆز مۇۋەپپەقىيەتىڭىز ئۈچۈنمۇ ھەقىقىي تۇردە مەسئۇلىيەتنى ئۈستىڭىزگە ئالىدىغان بولىسىز ، بۇ نۇرغۇن ئادەم- لەر قىلىشتىن خىجىل بولىدىغان ياكى قىلىشتىن قورقىدىغان ئىش ، لېكىن مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلار ئۇنداق قىلمايدۇ .

* ياخشى نەرسە بارلىققا كەلسە ، ئەسكى نەرسە يوقىلىدۇ . ئۆزىڭىزنىڭ ياخشى ئالاھىدىلىكىڭىزنى ئەمەلىيەتتە قوللىنىپ ، ئەسكى ئالاھىدىلىكىڭىزنى ئۈزۈل - كېسىل يوقاتسىڭىز ، كۈچ - قۇۋۋىتى ئۇرغۇپ تۇرىدىغان بىر ئادەمگە ئايلىنىسىز .

* سىز ، ئۆزىڭىز يولۇققان مەسىلىنى ناھايىتى ئاسان يەڭگىلى بولىدىغانلىقىنى ، ئۇلار ئىشىڭىزدىن چاتاق چىققانلىقىنىڭ ئالامىتى ئەمەس ، بەلكى مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىشىڭىزدىكى «پەلەمپەي» ئى- كەنلىكىنى كۆرۈۋالىسىز .

* تۇرمۇشىڭىز ئويلىغىنىڭىزدىكىدىن تېخىمۇ مول، تېخىمۇ باياشات، تېخىمۇ ئۇتۇقلۇق بولىدۇ.

* سىز ھەقىقىي مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىشنىڭ ئاچقۇچىغا ئىگە بولۇپلا قالماي، قايسى ئاچقۇچى بىلەن قايسى ئىشىكنى ئاچقىلى بولىدىغانلىقىنى بىلىۋالىسىز.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

ئوقۇرمەنلەرگە

قەدىرلىك كىتابخان :

بىر يىگىت راھىبنى ئىزدەپ بېرىپ ، قانداق قىلغاندا كۆڭۈل خاتىرجەملىكىگە ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى سوراپتۇ .

راھىب ئۇنىڭدىن : «ئەگەر سىز ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ بايلىققا ئىگە بولسىڭىز ، يەنە نېمىڭىز كەم بولار ئىدى ؟ » دەپ سوراپتۇ .

— قانداق قىلغاندا ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ بايلىققا ئېرىشكىلى بولىدۇ ؟ — دەپ سوراپتۇ يىگىت چۈشەنمەي .

— بۇ سوئالىڭىزنى بارلىققا كەلتۈرگەن جاي دەل ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ بايلىقتىن ئىبارەت ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ راھىب .

بىر راھىبقا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، بۇ ئۇلار ئادەتتە نام چىقىرىشتا پايدىلىنىدىغان نەرسىلەرگە سېلىشتۇرغاندا تېخىمۇ دەل جايىدا بېرىلگەن جاۋاب ھېسابلىنىدۇ . ئۇنىڭ دېمەكچى بولغىنى ئەلۋەتتە بىر ئادەمنىڭ ئەقلى ، يەنى بىر ئادەمنىڭ مېڭىسىدىن ئىبارەت .

بارلىق بايلىق ، بارلىق بەخت ، بارلىق ساغلاملىق ، بارلىق مۇناسىۋەتلەرنىڭ ھەممىسى بىزنىڭ ئەقلىمىز ، يەنى بىزنىڭ ئوي - پىكىرىمىزنىڭ مەھسۇلى . مەرھۇم روبېرت ئانتون ۋىلسوننىڭ گېپى بويىچە ئېيتقاندا : «مېڭە بىز بېشىمىزدىن كەچۈرىدىغان بارلىق نەرسىلەرنى ، بارلىق ئازاب - ئوقۇبەتلىرىمىز ، دىلخەستىلىكلىرىمىز ، بارلىق خۇشاللىقلىرىمىز ، بارلىق تەرەققىيات دەرىجىسى تېخىمۇ يۇقىرى مەنزىللىرىمىز ۋە دەۋردىن ھالقىغان يۇقى-

ـرى پەللە چۇشەنچىلىرىمىز ، شۇنىڭدەك مۇشۇنىڭغا ئوخشاش نەر-
سىلەرنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ . «ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ بايلىق»
ھېسابلىنىدۇ . ئۇ بارلىق ئوي ـ پىكىرلەرنى يارانقان ، بۇ ئوي-
پىكىرلەر جەمئىيەت تەرىپىدىن پايدىلىنىلىپ ، ئىلمىي قانۇنى-
يەت ، كالېندار ، زاۋۇت ، كومپيۇتېر ، جاننى قۇتقۇزىدىغان دورى-
لار ، تېببىي ئىلىم ، كالا هارۋىسى ، ئاپتوموبىل ، رېئاكتىپ ئاي-
روپىلان ، ئالەم كېمىسى… دېگەندەك بايلىقلارغا ئايلانغان .

كىتابنىڭ بېتىدىن كۆزىڭىزنى ۋاقتىنچە ئۈزۈپ ، ئەتراپىڭىز-
غا نەزەر سېلىڭ . سىز كۆرگەن ھەربىر خىل نەرسە مەلۇم بىر
ئادەمنىڭ ئەقلىنىڭ مەھسۇلى . بۇ ھەقتە بىر پەس ئويلىنىپ كۆرۈ-
شىڭىزنىڭ زىيىنى يوق .

سىز ئولتۇرۇۋاتقان ئورۇندۇق دەسلەپتە مەلۇم بىر ئادەمنىڭ
ئوي ـ پىكىرىدىنلا ئىبارەت بولىدۇ . ئۇ ئادەم بىر ئورۇندۇق
ياساش كېرەكلىكىنى ئويلايدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئورۇندۇقنى
لايىھەلەپ چىقىدۇ ، لازىملىق سەپلىمىلەرنى سېتىۋېلىپ (ياكى
ئۆزى ياساپ) ، ئۇلارنى قۇراشتۇرىدۇ ، ئاندىن ئۇنى سېتىشقا يارى-
غۇدەك ھالەتكە كەلتۈرىدۇ . ئۆيىڭىزنى يورۇتىدىغان لامپۇچكىنى
ئالايلى ، سىز جەزمەن ئېدىسوننى ئەسكە ئالىسىز ، بۇ ئالىمنى ئۇ
ئويلاپ چىققان ، ئاندىن كېيىن يەنە زېھنى ۋە كۈچىنى سەرپ
قىلىپ ئۇنى ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرغان . كىتاب ئىشكابىدىكى كىتاب-
لار ، تۇرۇۋاتقان ئۆيىڭىز ، ھەيدەۋاتقان ئاپتوموبىلىڭىز …
ھەممىسى ئەنە شۇنداق بارلىققا كەلگەن . ھەربىر خىل نەرسە دەس-
لەپتە مەلۇم بىر ئادەمنىڭ بىر خىل ئوي ـ پىكىرىدىنلا ئىبارەت
بولىدۇ .

ئەمدى ، بۇ يەردە بىر چوڭ سوئال بار :
قانداق قىلغاندا ئەقلىڭىز يەنى ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ بايلىقتىن

پايدىلىنىپ ئۆزىڭىز ئىبرىشمەكچى بولغان نەرسىگە ئېرىشەلەيسىز ؟
بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىشتىن ئىلگىرى ، ئالدى بىلەن مەن سىزدىن بىرقانچە سوئال سوراي :
* ئۆز ئوي ـ پىكىرىڭىزگە تايىنىپ پۇل تاپالىدىڭىزمۇ ؟ ئۇلارنىڭ تولۇق قىممىتىنى ئىشقا ئاشۇرالىدىڭىزمۇ
* ئوبدان يەۋاتامسىز ؟ ئوبدان ئۇخلاۋاتامسىز ؟ ئۆزىڭىزنى ئازادە تۇتالامسىز ؟
* ئۆز تىجارىتىڭىزگە ياكى خىزمىتىڭىزگە كۆڭۈل قويالامسىز ھەم ئائىلىڭىزدىكىلەر ئۈچۈن يېتەرلىك ۋاقىت ئاجرىتالامسىز
* سىز ئۆزىڭىز ئۈمىد قىلغاندىكىدەك شۇنچىۋالا ساغلاممۇ ؟
* كۈنلىرىڭىزنى ناھايىتى ئوبدان ئورۇنلاشتۇرالامسىز ؟
*كۈندۈزى ئۆزىڭىز تاماملاشقا تېگىشلىك ئىشنى تاماملايدىغانغا يېتەرلىك ۋاقتىڭىز بارمۇ ـ يوق ؟
* قاتتىق ئۇخلاپ ، سىزنى ۋەھىمىگە سالىدىغان ۋە بىئارام قىلىدىغان ھەرقانداق چۈشنى كۆرمەي روھىي كەيپىياتىڭىزنى ياخشى ئەسلىگە كەلتۈرەلەمسىز
* ھەمىشە كۈچ ـ قۇۋۋىتىڭىز ئۇرغۇپ تۇرغان ، پۈتۈنلەي يېڭى قىياپەتكە كىرگەن ھالدا ئويغىنامسىز ؟
* ھەربىر كۈنىڭىز ئەھمىيەتلىك ئۆتەمدۇ ؟
* ھەربىر كۈننىڭ يېتىپ كېلىشىنى ئۈمىد قىلامسىز ؟
* تۇرمۇشىڭىزدىكى ھەربىر ئىشنى روھىڭىز ۋە جىسمىڭىزغا پايدىلىق قىلالامسىز ؟
* ئۇچراتقان ئادەملەرنىڭ ھەممىسى سىز قىلىسكەن دېگەن ئىشلارنى قىلالامدۇ ؟ ئۇلارنىڭ سىزگە بولغان قارىشى ئويلىغىنىڭىزدىكىدەكمۇ ؟
* سىز دۇچ كەلگەن ئىشلار قىلىش ئاسان بولغان ھەمدە

غايەت زور تىرىشچانلىق كۆرسەتمىسىمۇ بولىدىغان ئىشلارمۇ؟

* زېھنىڭىزنى بىر مەسىلىگە مەركەزلەشتۈرۈپ، باشقا بارلىق مەسىلىلەرنى بىر چەتكە قايرىپ قويالامسىز؟

* بىر مەسىلىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىنى چۈشىنىش مەقسىتىدە ئۇنى چۇۋۇپ، پارچىلاپ، بۆلۈپ، ئۇنى ھەل قىلىشنىڭ ئېنىق، ھەل قىلغۇچ چارىسىنى تېپىپ ئۇنى ئاخىرقى ھېسابتا ھەل قىلىشقا قولايلىقلاشتۇرالامسىز؟

* بىر مەسىلىنى ھەل قىلغان چېغىڭىزدا، بۇ ئىشنى قايتا ئويلانماي، دىققەت ـ ئېتىبارىڭىزنى باشقا ئىشقا بۇرىيالامسىز؟

* سىزنىڭ روھىي ھالىتىڭىز خاتىرجەممۇ، غەم ـ قايغۇدىن، تىت ـ تىت بولۇشتىن، تەشۋىشلىنىش ۋە گۇمانلىنىشتىن قۇتۇلدىڭىزمۇ؟

ئەگەر سىز ھەقىقەتەن ئۆزىڭىز ئېرىشىشكە تېگىشلىك ئىش ھەققىگە ئېرىشىشنى، ھەربىر يېڭى كۈننىڭ يېتىپ كېلىشىنى يېڭى زېھنىي كۈچ ۋە ھاياتىي كۈچ بىلەن كۈتۈشنى، تۇرمۇشتىكى مەسىلىلەرنى ئوڭاي ھەل قىلالايدىغان، ئەندىشىسىز بولۇشنى، كىشىلەرنىڭ سىزنى مۇئەييەنلەشتۈرىدىغان ئىنكاسلاردا بولۇشنى، كۆڭلىڭىزدىكى غەم ـ ئەندىشە ۋە گۇمانلاردىن قۇتۇلۇشنى ئۈمىد قىلىسىڭىز، بۈگۈن ئەڭ مۇھىم مەزمۇنلارنى ئۆزىگە مۇجەسسەملەشتۈرگەن بۇ كىتابنى ئوقۇپ چىقىشىڭىزنىڭ مۇھىملىقىنى مۇئەييەنلەشتۈرۈشكە بولىدۇ.

سىز، ئۆزىڭىزنىڭ يوشۇرۇن ئېتىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى قىلالايدىغانلىقىڭىزنى، بەلكى تېخىمۇ كۆپ قىلالايدىغانلىقىڭىزنى بايقايسىز — سىز ئۆزىڭىز ئىگە بولغان ئەڭ ئۇلۇغ بايلىقتىن قانداق پايدىلىنىشنى ئۆگىنىش ئارقىلىق، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قىلالايسىز.

مۇندەرىجە

ئەڭ ئۇلۇغ كۈچ 1

يۈكسەك ئىرادىڭىز ۋە ئۈمىدىڭىزنى چۈشىنىپ ئۇلاردىن ھال-
قىپ كېتىڭ........ 1

ئوقۇرمەنلەرگە 1

1 ـ ساۋاق : مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش روھىي ھالىتىڭىزگە
باغلىق 1

2 ـ ساۋاق : سىزمۇ ھەممىگە ئىگە بولالايسىز 15

3 ـ ساۋاق : پېشىۋالارنىڭ ئەقىل ـ پاراستى........ 33

4 ـ ساۋاق : «مەن»نى ئۆزگەرتىدىغان كۈچ 46

5 ـ ساۋاق : پەقەت 2% ئادەمنىڭلا ئىجادىيەت تۇغما تالانتى
بولىدۇ 56

6 ـ ساۋاق : ئىجاد قىلىشنى بىلىدىغان ئادەم بولۇڭ.... 68

7 ـ ساۋاق : تەڭپۇڭلاشتۇرۇشنى ئۆگىنىۋېلىڭ 76

8 ـ ساۋاق : ساغلام تۇرمۇشنىڭ ھەقىقىي مەنىسى ... 87

9 ـ ساۋاق : كۆڭۈلدىكى ۋەھىمىنى تۈگىتىش 96

10 ـ ساۋاق : ئىلمىي پىكىر يۈرگۈزۈش ئۇسۇلىدا چىڭ
تۇرۇش 106

11 ـ ساۋاق : دۇئانىڭ قۇدرىتى 119

12 ـ ساۋاق : ھەربىر ئادەمدە ئوخشاشلا ئۇلۇغ ئىددى-
يە بولىدۇ 126

13 ـ ساۋاق : يوشۇرۇنغان شەربەت........ 133

14 ـ ساۋاق : خۇدانىڭ سوۋغىسى 147

15 ـ ساۋاق : ھاياتلىق كۆۋرۈكى 159

16 ـ ساۋاق : دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ دىنلار 174

www.uyghurkitap.com

1 ـ ساۋاق : مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش روھىي ھالىتىڭىزگە باغلىق بولىدۇ

بىر نىشان ياكى مەقسەت روشەن ھالدا ئوي ـ پىكرنى ئىگىلەپ تۇرغان چاغدا ، ئۇنىڭ نەتىجىگە ئايلىنىشى ، يەنى شەكلى بار ، كۆرۈنىدىغان ھالەتكە كېلىشى پەقەت ۋاقىت مەسىلىسىدىنلا ئىبارەت بولىدۇ . ئوي ـ پىكىر ھەمىشە ئەمەلىيەتتىن بۇرۇن بولىدۇ ھەم ئەمەلىيەتنى بەلگىلەيدۇ .

— لىللىئېان ۋىلتىرىن

1 . پۇل ئېڭىغا ئىگە ئادەم ھەمىشە پۇلنى ئۆزىگە جەلپ قىلىدۇ . نامراتلىق ئېڭىغا ئىگە ئادەم ھەمىشە نامراتلىقنى ئۆزىگە جەلپ قىلىدۇ . ھەر ئىككىلىسىنىڭ كۆڭلىدە ئويلىغان ئىشى ۋۇ-جۇدقا چىقىدۇ ، ھەرگىز باشقىچە بولمايدۇ ، ئۇلار ئوي ـ پىكرى ، گەپ ـ سۆزى ۋە ھەرىكىتى ئارقىلىق ، ئۆز ئېڭىدىكى نەرسىلەرگە يول ھازىرلايدۇ . «ئۇ كۆڭلىدە قانداق ئويلىغان بولسا ، ئۇ ئۆزى شۇنداق ئادەم بولىدۇ .»[①] جوب : «مەن قورقىدىغان ئىش ئۆزۈمـ-نىڭ بېشىغا كەلدى .» دېگەنىدى ئاڭ ياكى ئىدىيە ۋە ئېتىقاد روھىي ئۆتكۈزگۈچ سىمىدىن ئىبارەت بولۇپ ، بىز تونۇپ يەتكەن شەيئىلەر دەل ئۇلارنىڭ ياردىمى بىلەن بىزگە تۇتاشقان يولنى تاپقان شەيئىلەردۇر .

2 . كېچىدىكى ئوغرىدىن ئەنسىرەيدىغان ئائىلە كېچىدىكى

---

① بۇ داڭلىق نەقىل جامېس ئاللېننىڭ ماقالىسىدىن ئېلىنىدى . بۇ سۆز ئەسلىدە «كونا ئەھدە پەندىنامە» 23 ـ باب 7 ـ پايەتتىن ئېلىنغان . جامېس ئاللېن بىر پارچە داڭلىق ماقالە يازغان بولۇپ ، بۇ بىر جۈملە سۆزنىڭ ئالدىنقى يېرىمىنى ماۋزۇ قىلىپ قوللانغان .

ئوغرىنى جەلىپ قىلىدىغان ئامىلدۇر . كېچىدىكى ئوغرىدىن زادىلا ئەنسىرىمەيدىغان ياكى كېچىدە ئۆيۈمگە ئوغرى كىرىۋالىدۇ دەپ ئويلىمايدىغان ئادەم ھەرگىز پاراكەندىچىلىككە ئۇچرىمايدۇ . يولنى توسۇپ بۇلاڭچىلىق قىلىدىغانلار قىلچىمۇ قورقمايدىغان ئادەمگە ھۇجۇم قىلمايدۇ — مەلۇم نەرسە ئۇلارنى توسۇپ تۇرىدۇ . قورقۇنچاق ئادەم ھەمىشە ھۇجۇمغا ئۇچرايدۇ . قورقۇنچاق ئادەمگە ئوخشاشلا ، كوچىدا دەككە ـ دۈككە بولۇپ يۈرگەن ئىت تەبىئىي ھالدا باشقا بارلىق ئىتلارنىڭ ھۇجۇم قىلىش نىشانىغا ئايلىنىپ قالىدۇ .

3 . ئادەم ئۆز كەلگۈسىنىڭ يارانقۇچىسى . ئۇ ئۆزىنى يارىتالايدۇ ، ئۆزىنى ھالاك قىلىۋېتەلەيدۇ . ئۇ كۈچلۈكمۇ ، ئاجىزمۇ ، بايمۇ ، نامراتمۇ بولالايدۇ ، ھەممە ئۇنىڭ ئۆز ئېڭىنى تىزگىنلەش ، ئىچكى قابىلىيىتىنى راۋاجلاندۇرۇش ئۇسۇلىغا باغلىق بولىدۇ . بىر ئادەمگە زۆرۈر بولغىنى كۈچ ، ئىرادە ، شۇنىڭدەك خىزمەت ، ھەرىكەت ۋە ئۆگىنىش ئارقىلىق ئېرىشىدىغان ئۆز ـ ئۆزىنى ياخشىلاشتىن ئىبارەت . سىز ئۆز كاللىڭىزغا كۈچ ۋە قابىلىيەتنىڭ چىرايلىق تونىنى كىيدۈرۈشنى ئۆگىنىۋېلىشىڭىز زۆرۈر . سىز كىيىنىش ـ ياسىنىشقا سەرپ قىلغانغا ئوخشاش كۆپ پۇل ، ۋاقىت ۋە سەۋرچانلىقنى بۇ خىل مەنىۋى تونى ئۇنۇملۇك ھالدا چىرايلىق بېزەشكە سەرپ قىلىشىڭىز زۆرۈر . تىجارەت دۇنياسىدا ئىشەنچ قانۇنىيىتىگە ۋە مۇۋاپىق تەڭشەشكە ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ، مۇمكىن بولمايدىغان ھەر قانداق ئىشنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ .

4 . سىزدە چەكسىز قىممەتكە ئىگە بىر مىراس بار . گەرچە ئۇ ئاللىقاچان سىزنىڭ قولىڭىزغا تاپشۇرۇلغان بولسىمۇ ، لېكىن تەبىئەت ، مەنىۋىيەت ۋە روھىيەت قانۇنىيىتىگە ئەمەل قىلىپ ، شۇ ئارقىلىق ئۇنىڭ ئۇچۇن ئۆزىڭىزگە تۇتىشىدىغان يول ئاچقىنىڭىزدىلا ، ئاندىن ئۇنىڭغا ھەقىقىي تۇردە ئىگە بولالايسىز . تۇرمۇشتىكى ئۇلۇغۋار نىشان ۋە مەقسەتنى قارىغۇ مۇشۇكنىڭ چاشقانغا ئۇسۇۋېلىشىغا ئوخشاش ئۇسۇل ئارقىلىق ئىشقا ئاشۇرۇش مۇمكىن ئە-

مەس . سىزگە لازىملىق بىردىنبىر ئىقتىدار بىر ئۇلۇغ ئادەم ، بىر كۈچلۈك ئادەم بولۇش ئىقتىدارىدىن ئىبارەت . بىراق ، بۇ خىل ئىقتىدارنى هەرگىز قەغەز قولياغلىقتا ئوراپ يوشۇرۇپ قويماسلىق كېرەك . چوقۇم ئۇنى نامايان قىلىش ، ئۇنىڭ رولىنى جارى قىلدۇ- رۇش كېرەك . ئۇنى جەزمەن يېتىلدۈرۈش لازىم . ئەگەر سىز بىر ئۇلۇغ ئادەم بولماقچى بولسىڭىز ، ئۇنداقتا ئۆز قابىلىيىتىڭىزنى بايقىشىڭىز ، ئاندىن ئۆزىڭىزگە : «مانا بۇ مەن قىلماقچى بولغان ئىش ، باشقا بارلىق ئىشلارنى ئۇنتۇپ كېتىشىم ، جاسارەت بىلەن ئالغا ئىنتىلىپ ، يېڭى چوققىغا چىقىشىم كېرەك» دېيىشىڭىز زۆرۈر . سىزنىڭ بىر تۈرلۈك يۈكسەك ، تۇغۇلۇشىڭىز دىنلا بارلىققا كەلگەن هوقۇقىڭىز بولىدۇ . ئەگەر پايدىلىنىشقا ماهىر بولمىسى- ڭىز ، بۇ خىل هوقۇقىڭىزنى باشقىلار بىلمەي قالىدۇ .

5 . باياشاتلىققا ئىگە بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرالايدىغانلار ناهايىتى ئاز ، مۇشۇ سەۋەب تۈپەيلى ، ئاشۇ چوققىغا چىقالىغاندىلا ئاندىن مۇۋەپپەقىيەت ، نام ـ ئاتاق ۋە شان ـ شەرەپكە ئىگە بولغىلى بولىدۇ . ئۇ يەردە سىزگىمۇ بىر كىشىلىك ئورۇن قالدۇرۇلغان . ئۇ يەردە بايلىق ، شان ـ شەرەپ سىزنى كۈتۈپ تۇرىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ئەگەر سىز ئاشۇ يۈكسەكلىككە يەتمەكچى بولسىڭىز ، پەسكەش شەيئىلەرنىڭ دىققەت ـ ئېتىبارىڭىزنى ئىگىلەش هوقۇقى- نى ئېتىراپ قىلىشنى رەت قىلىشىڭىز كېرەك . ئىرادىڭىز ۋە ئارزۇيىڭىزدىن ئىبارەت ئىچكى كۈچىڭىز ئارقىلىق ، دۇنيادىكى ئورنىڭىزنى يۇقىرى كۆتۈرۈشىڭىز لازىم .

6 . ئېسىڭىزدە بولسۇنكى ، مەقسەت دىققەت ـ ئېتىبارنى تېز- گىنلەپ تۇرىدۇ . بىر ئۇلۇغ هەم شەرەپلىك غايىگە ئىگە بولۇش ، بۇ غايىڭىز مەڭگۈ ئۆزىڭىزدىن هالقىپ تۇرسۇن . ئالغا ئىلگىرىلە- ۋاتقان چېغىڭىزدا ، داۋاملىق يېڭى غايىلەرنى تىكلىشىڭىز زۆرۈر بولۇشى مۇمكىن ، چۈنكى مەلۇم غايە ئەمەلگە ئاشسا ، ئۇ غايە بولماي قالىدۇ . غايىڭىزنى تەتقىق قىلىڭ ، غايىڭىز بىلەن سىرد-

شىڭ ، ئۇنىڭ بىلەن مۇڭدىشىڭ ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئۇخلاڭ ، كۆڭلىڭىزنى ئۇنىڭغا مەركەزلەشتۈرۈڭ ، يۈكسەك ئىرادىڭىز ۋە ھاياتىي كۈچىڭىز سىزنى ئۇنىڭ يېنىغا باشلاپ بارسۇن . «سىزنىڭ بايلىقىڭىز ئاشۇ يەردە ، سىزنىڭ كۆڭلىڭىزمۇ ئاشۇ يەردە .»[1]

7 . سىزنىڭ ئۆز قىممىتىڭىزگە باھا بەرگەن چاغدىكى سۆزلىگەن ئاۋازىڭىز شۇقەدەر ئۇنلۇك ، شۇقەدەر كۈچلۈك بولسۇنكى ، ھەتتا كىشىلەر تەبىئىي ھالدا : بۇنداق قىممەت سىزنىڭ دەۋاتقان ھەربىر ئېغىز گېپىڭىزنىڭ ئىچىدە ، دەپ ھېس قىلىدىغان بولسۇن . «ئادەمنىڭ سوۋغىسى ئۇنىڭ ئۈچۈن يول ئاچىدۇ ، ئۇنى يۇقىرى مەرتىۋىلىك ئادەمنىڭ ئالدىغا باشلاپ بارىدۇ .»[2] ئۆزىڭىزگە ئىشەنسىڭىز ، ئۆز سوۋغىڭىزنى بايقايسىز ، ھالبۇكى سوۋغىڭىز سىزنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ ، مۇۋەپپەقىيەت بىلەن سىزگە تاج كىيدۈرىدۇ . ئۆزىڭىزگە بولغان بۇ خىل ئىشەنچنى ساقلاپ قېلىڭ .

8 . سىز ئۆزىڭىز ئۈچۈن بىر ئۇلۇغۋار كەلگۈسىنى پىلانلىغانمۇ ؟ ئۇنداقتا بۇنى ھەرقانداق كىشىگە تىنىمسىزمۇ ئىشقا ئاشۇرالايسىز .

9 . سىز تۈزۈۋاتقان بىر ئۇلۇغۋار پىلان ، لايىھە ياكى ئىجادىيەت بارمۇ - يوق ؟ ئۇنى ئۆزىڭىزگە قالدۇرۇپ قويۇڭ ، ئاشكارىلىماڭ . ئەگەر مۇشۇنداق قىلمىسىڭىز ، يېرىم يولدا توختاپ قالىسىز .

10 . بۇلار سىزنىڭ شەخسىي مۈلكىڭىز ، سىزنىڭ ئۆزىڭىزگە بولغان ئىشەنچىڭىز ، كەلگۈسىدىكى مۇۋەپپەقىيىتىڭىز ، تامامەن سىزنىڭ شەخسىي كارتىنىڭىزدىن ئىبارەت ، ئۆزىڭىزدىن باشقا ھەرقانداق ئادەم ئۇنى كۆرمەسلىكى كېرەك .

11 . بۇ نەرسىلەرنى چوڭ مېڭىڭىزدىكى ئۇلارنى بىخلاندۇرغان جايىدا ساقلاپ قويۇڭ . ئۇلار دۇنياغا كەلگەن ھامان ، دۇنيا ئۇلارنى

---

① «يېڭى ئەھدە ، ماتتىي خاتىرىلىگەن خۇشخەۋەرلەر» 6 - باب 21 - ئايەت .
② كونا ئەھدە ، پەندىنامە 18 - باب 16 - پاراگىراف .

بىلىۋالىدۇ .

12 . ھەربىر ئىمارەت ، چوڭ ـ كىچىك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، دەسلەپتە بىر خىل مەنىۋى ئۇقۇمدىن ئىبارەت بولىدۇ . ئۇقۇم ھالىتىدىن ئۇ تەدرىجىي ھالدا روھىي كارتىنىغا تەرەققىي قىلىدۇ . روھىي كارتىنىدىن ئۇ بىر پارچە ئىسكىمىغا تەرەققىي قىلىدۇ ياكى بىر ۋاراق قەغەزگە سىزىپ چىقىلىدۇ .

13 . بۇ بىر ۋاراق قەغەزدىن باشلاپ ، ئۇ پولات ياكى ياغاچ مودېلغا ئۆزگىرىدۇ . ئارقىدىن ياغاچ ماتېرىياللار ، خىش ـ كېسەك ، تاش ـ شېغىل ياكى سېمونتتىن قويۇلغان تام ئارقىلىق ، ئۇ ئاخىرى ماددىي ئىپادە ۋە ھالەتكە تەرەققىي قىلىدۇ .

14 . مانا بۇ ئىمارەتنى كۆرۈنىدىغان ھالەتكە كىرگۈزۈشنىڭ ئۇسۇلىدۇر . ھەربىر ئىمارەتنىڭ ئالدى بىلەن روھىي شەكلى بارلىققا كېلىدۇ ، ئاندىن ئۇنىڭ ماددىي شەكلى بارلىققا كېلىدۇ . ماددىي شەكلىنىڭ ئارقىسىدا دەسلەپتىكى ئۇقۇم بولىدۇ . ئۇقۇم كۆرۈنمەيدىغان ساھەدىن كېلىدۇ . قوبۇل قىلىنغان ۋە تەستىقلانغان ئۇقۇم كۆرۈنىدىغان نەرسىگە ئايلىنىدۇ .

15 . بارلىق چوڭ تىجارەت ، بارلىق چوڭ مۇۋەپپەقىيەتلەر دەسلەپتە چوڭ ئوي ـ پىكىر دە ، چوڭ پىلاندا مەۋجۇت بولىدۇ ھەمدە ئالەمنىڭ ئۇلۇغ پاراستىگە ئۇيغۇن كېلىدۇ .

16 . كۆرۈنىدىغان قىلىش جەريانىدا ياكى ئىشلىرىڭىزنىڭ روھىي كارتىنىسىنى بەرپا قىلىش جەريانىدا ئۇ ھەمىشە مۇۋاپىق ئۆسۈپ يېتىلىش ۋە تەرەققىي قىلىش دائىرىسىدە بولىدۇ . ئۇزاققىچە داۋاملىشىدىغان بىر قېتىملىق مۇۋەپپەقىيەت ھامان مۇۋاپىق ئۆسۈش ۋە تەرەققىي قىلىش دائىرىسىدە بولىدۇ . سىز بەرپا قىلغان مۇۋەپپەقىيەتنىڭ روھىي كارتىنىسى ئەگەر ئەقلىيەلىك ئىسپاتلىيالايدىغان چەكتىن چوڭ بولۇپ قالسا ، سىز جەزمەن قاتتىق مەغلۇپ بولىسىز . پۇرسەتنى پىشىپ يېتىلمىگەن مۇۋەپپەقىيەتنىڭ داۋاملىشىشىۋېرىشى مۇمكىن ئەمەس .

17 . بىر ئىشنى سىز تاكى ئۇ كۆرۈنىدىغان بولغانغا قەدەر ۋۇجۇدقا چىقىرىڭ . بىر قېتىملىق تېخىمۇ چوڭ مۇۋەپپەقىيەتنى تاكى كۆرۈنىدىغان بولغانغا قەدەر ۋۇجۇدقا چىقىرىڭ ، ئاندىن بىر قېتىملىق تېخىمۇ چوڭ مۇۋەپپەقىيەت ھامان ئەقلىيلىكنىڭ چېكى دائىرىسىدە بولىدۇ ، ھامان مۇمكىن بولمايدىغان ياكى مۆلچەرلىگىلى بولمايدىغان تۇيۇقسىز ئەھۋاللارغا ئىمكانىيەت قالدۇرۇلىدۇ .

18 . ئاشۇ چوققىنىڭ ئۈستىدە ، چوڭ پۇرسەتلەر بار . چۈنكى ئۆزىنى تولۇق تەرەققىي قىلدۇرالايدىغان ، قەتئىي داۋاملاشتۇرالايدىغان ھەم ئۆزىنىڭ چوققىغا چىقالايدىغانلىقىغا ئىشىنىدىغان ئادەملەر ناھايىتى ئاز بولىدۇ . ئېيىغا 500 ئامېرىكا دوللىرى تاپىدىغان كىشى 1000 دوللارغا يارىغۇدەك مۇلازىمەت قىلمىغۇچە . ئېيىغا 1000 ئامېرىكا دوللىرى تاپالمايدۇ .

19 . سىز ، ئۆز كەلگۈسىڭىزنىڭ ياراتقۇچىسى . سىزنىڭ ھەقىقىي قىممىتىڭىز يېتەرلىك دەرىجىگە ، مۇلازىمىتىڭىز كەم بولسا بولمايدىغان سەۋىيىگە يەتكەندە ، سودىگەرلەرگە ئۆزىڭىز تەلەپ قىلىدىغان مائاش ئارقىلىق ناھايىتىڭىزنى مەلۇم قىلسىڭىز بولىدۇ شۇنىڭدا سىز ئۇنىڭغا ئېرىشەلىشىڭىز مۇمكىن .

20 . پۇلنى مەنىۋى قورالغا سەرپ قىلىشنى ياقتۇرۇش كېرەك . قىممەت يارىتالايدىغان ھەرقانداق ئىشنى قىلىش كېرەك .

21 . ئۆزىڭىز ئۈچۈن مۇۋەپپەقىيەت يارىتىش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، باشقىلار ئۈچۈنمۇ مۇۋەپپەقىيەت يارىتىشىڭىز زۆرۈر ، چۈنكى مەلۇم دەرىجىدە ، مۇۋەپپەقىيەت بىر - بىرىگە تايىنىدۇ . ئۆز مۇۋەپپەقىيىتىڭىز ئۈچۈن ، باشقىلارمۇ مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىششى زۆرۈر .

22 . ھېچنېمىسى يوق ئادەمنىڭ سىزنىڭ مۇلازىمىتىڭىز ياكى مەھسۇلاتىڭىزنى سېتىۋېلىشى مۇمكىن ئەمەس . شۇنىڭ ئۈچۈن ، باشقىلارنى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا رىغبەتلەندۈرۈشىڭىز زۆرۈر . بۇ جەھەتتە سىز قانچىكى مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشسىڭىز ، مۇۋەپپەقى-

يىتىگىز شۇنچە مۇكەممەل بولىدۇ.

23. سىزنىڭ ئېرىشكىنىڭىز، ئۆزىڭىزنىڭ بىغىشلىغىنىڭىزدىن ئىبارەت. بىغىشلىغىنىڭىز كۆپ بولسا، ئېرىشىدىغىنىڭىز تېخىمۇ كۆپ بولىدۇ، چۈنكى باشقىلارنىڭ ئوي - پىكرى سىزگە مەنىۋى ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچ ئاتا قىلىدۇ، بۇ ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچنىڭ تۈرتكىسىدە، سىز ئادەتتىن تاشقىرى كۈچ بىلەن بىللە ئىلگىرىلەيسىز، ھالبۇكى بۇ خىل كۈچ بارلىق كۈچلەرنىڭ مەنبەسىدۇر.

24. مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ھەممىشە بەزىلەرنىڭ ئۇنىڭ مۇمكىن بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىشكە جۈرئەت قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن مۇمكىنچىلىككە ئايلىنىدۇ. ئىلگىرىكى ئۇلۇغ كەشپىياتلار، ئۇلارنى ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدىغانلىقىغا باشقىلاردىنمۇ بەكرەك ئىشەنگەن ئادەملەر تەرىپىدىن يارىتىلغاندى. ئۇلارنىڭ ئىشەنچى ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىگە، تەتقىقاتىغا، پىكىر يۈرگۈزۈشىگە ۋە تىرىشچانلىق كۆرسىتىشىگە ئىلھام بەرگەن. ئىشەنچ خىزمەتنىڭ كۈچلۈك قوللىشىغا ئېرىشكەن چاغدا، مول مېۋە بېرىدۇ. مانا بۇ «ئومۇمىي قانۇنىيەت»تۇر.

25. يەنە نۇرغۇن ئىشلار ئىشەنچى بار ئادەملەرنىڭ ۋۇجۇدقا چىقىرىشىنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتقان بولىدۇ. ئەگەر سىز ئىشەنچكە ئىگە ئادەم بولسىڭىز، بىلىم ساھەسىگە چوڭقۇرلاپ كىرىپ، كۆرگىلى بولمايدىغان ساھەلەردىكى يېپىيىقى، كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرىدىغان نەرسىلەرنى ئاشكارىلىيالايسىز.

26. بۇ يېتەرلىك دەرىجىدىكى باتۇر ئادەم ئۇچۇن تەييارلانغان بىر تۇرلۇك خىزمەت، ئۇ شىرنىڭ ئۆڭكۈرىدە تۇرۇشقا جۈرئەت قىلىدۇ، بۇ شىر زاڭلىق قىلىش ياكى قورقۇتۇش تەلەتى بىلەن ھۆركىرەپ ئۇنىڭ ھاياتىغا تەھدىت سالغان چاغدا، ئۇ ھېچقانداق سۇركەنمەي، قورقماي تۇرىدۇ.

27. تېخىمۇ كۆپ ئىشلارنى ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولسىڭىز،

كۈچىڭىزنى ساقلاپ قېلىپ، بۇ ئۇنى ئۆز غايىڭىزنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا ئىشلىتىشىڭىز زۆرۈر. كان ئىشچىسى يەر شارىنىڭ ئىچكى قىسمىغا چوڭقۇرلاپ كىرىپ، بوشاشماستىن تىرىشىپ ئىشلەپ، راھەت كۆرۈش ۋە ھەشەمەتكە بېرىلىشنى رەت قىلىدۇ، مۇشۇنداق قىلغاندىلا ئۇ ئاندىن قىممەتلىك مەدەنلەرنى تېپىپ چىقالايدۇ. بۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتى تېخىمۇ چوڭ، تېخىمۇ ياخشى تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرىگە ئېرىشىش ئۈچۈندۇر.

28. ھەم ماددىي ئالتۇن كان، ھەم روھىي ئالتۇن كان بولىدۇ. روھىي ئالتۇن كاننى زېھنىنى مەركەزلەشتۈرۈش، تىرىشىش ھەم ئىزچىل پىكىر يۈرگۈزۈش ئارقىلىق قازغىلى بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئادەم روھىي ئالتۇن يېپىنچا كىيىۋالسا بولىدۇ، بۇنداق يېپىنچا ئۇنى ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن، ئەپچىل ھەم مۇۋاپىق ئۇسۇل ئارقىلىق ماددىي بايلىقنى ئۆزىگە جەلپ قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ.

29. ئىجتىھات بىلەن تەپەككۇر قىلىش روھىي كاننى قېزىشتىن ئىبارەت، ئىجتىھات تەپەككۇر يۈرگۈزگۈچىنى كاللىسىدىكى ئالتۇننى قولىدىكى ئالتۇنغا ئايلاندۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ.

30. روھىي كاننى قېزىشتا ئالتۇن كېنىنى قازغانغا ئوخشاش پۈتۈن ئوي - پىكىرنى يىغىشقا توغرا كېلىدۇ. پۈتۈن ئوي - پىكىرنى يىغىش دىققەت - ئېتىبارنى بىر ئورتاق مەركەزگە قارىتىشتىن ئىبارەت. دىققەت - ئېتىبارنى مەركەزلەشتۈرۈش ھەم كۈچەيتىش قىلچە بوشاشماسلىق، ھەرگىز ئىككىلەنمەسلىك، دىققەت - ئېتىبارنى يۈز پىرسەنتكە يەتكۈزۈش پۈتۈن زېھنىنىڭ يىغىلىشىدىن ئىبارەت.

31. پارتلاتقۇچ دورا توپلاش ئېنېرگىيە ھاسىل قىلىش ھەم ئېنېرگىيەنى كونكرېتلاشتۇرۇش ئۈچۈن بولىدۇ. تەپەككۇر مەركەزلەشتۈرۈلگەن چاغدا ھاياتىي كۈچكە تولىدۇ. بۇنداق ھاياتىي

كۆچكە تولغان تەپەككۇر مۆجىزە يارىتىدۇ ھەم باشقىلار مەغلۇپ بولغان جايدا مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈرىدۇ . بۇ راست ، چۈنكى ئۇ تەرەققىي قىلىدۇ ھەم مۇۋەپپەقىيەتنى جەلپ قىلىشنىڭ ئۇسۇلى ۋە ۋاسىتىسىنى ئىجاد قىلىدۇ . ئۇ پىلاننى ئىشقا ئاشۇرىدىغان كۈچكە ئىگە بولىدۇ .

32 . مۇۋەپپەقىيەتكە تۇتاشقان يول يۇقىرىغا ئۆرلەيدۇ چوققىغا چىقىش داۋامىدا تۈرلۈك قىيىنچىلىقلار مەۋجۇت بولىدۇ ، بۇ جەر-ياندا نۇرغۇن نەرسىلەردىن ھالقىپ ئۆتۈشكە ، نۇرغۇن نەرسىلەرنى يېڭىشكە توغرا كېلىدۇ ، بۇ نەرسىلەر يەر مەركىزىنىڭ تارتىش كۈچىگە ئوخشاش ، ھەمىشە بىزنى تۆۋەنگە تارتىپ تۇرىدۇ .

33 . تەربىيەلەنگەن نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ مەغلۇپ بولۇشىدىكى سەۋەب ، ئۇلارنىڭ بىلىمىنىڭ ئەمەلىي ، جانلىق بولماستىن يۈزە-كى ، چولتا بولغانلىقىدا ، شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىلىم ئۇلارنى كۈچ مەنبەسى بىلەن بىرلەشتۈرەلمەيدۇ . ئېلىپنى تاياق ، مىمنى چوماق دەيدىغان نۇرغۇن ئادەملەر ھېلىقىدەك ئىچكى روھ تۈپەيلى مۇۋەپپە-قىيەتكە ۋە شان ـ شەرەپكە ئېرىشىدۇ ، بۇ خىل روھ يېڭىلمەستۇر .

34 . مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ھامان مۇمكىن بولىدىغان ئىشقا ئايلاندۇرۇلىدۇ . «بۈيۈك پاراسەت» نىڭ كۈچىگە ئېرىشمەك-چى بولسىڭىز ، پۇت ـ قولىڭىزنى ئەركىن قويۇپ بېرىپ ، توسال-غۇسىز تەپەككۇر يۈرگۈزۈشىڭىز ، ئىشىنىشىڭىز ، ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈشىڭىز زۆرۈر .

35 . ھەرقانداق بىر بايانى (مەيلى ماختايدىغىنى بولسۇن ياكى تەنقىد قىلىدىغىنى بولسۇن) مەقسەتلىك ھالدا تەكرارلاۋەر-سىڭىز ، سىز دە مۇشۇ باياندا ئىپادىلەنگەن پەزىلەت بارلىقىقا كېلى-دۇ . سىز «ئۆزىڭىز»گە بىر يامان ئاتاق بەرسىڭىز ھەم ھاقارەتلە-ۋەرسىڭىز ۋە تۆھمەت قىلىۋەرسىڭىز ، ئۇ راستتىنلا سىز ئۇنىڭغا بەرگەن ئاتاقا ئۇيغۇنلىشىدۇ .

36 . ئەمەلىيەتتە ، ھەقىقىي «ئۆزىڭىز»نىڭ مۇكەممەل ، كۆ-

www.uyghurkitap.com

ئۆلدىكىدەك ئىكەنلىكىنى ، چۈنكى ئۇنىڭ مەنىۋى ئىكەنلىكىنى ، يەنە كېلىپ ئۇ خىل مەنىۋىلىكىنىڭ ھەرگىز مۇكەممەل بولماي قالمايدىغانلىقىنى ئېسىڭىزدە تۇتسىڭىز بولىدۇ . ئەگەر سىز ئۇنى ماختاۋەرسىڭىز ، مەدھىيەلەۋەرسىڭىز ، ئۇ قارىماققا كۆتكەن يېرىدىن چىقمىغان تەقدىردىمۇ ، ھامان ئۇنىڭغا بەرگەن ياخشى ئاتاققا ئېرىشىسىز ، يەنە كېلىپ سىز ئاخىرى ھەقىقەتەن «بىباھا گۆھەر» نى تاپقانلىقىڭىزنى بايقايسىز .

37 . دىققەت ـ ئېتىبارىنى مەركەزلەشتۈرۈش ئىقتىدارى تالانت ئىگىسىنىڭ باشقىلاردىن پەرقلىنىدىغان بەلگىسىدۇر . ئۇ مۇنداق ئىقتىدارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ : ئۇلارنىڭ ئەقلى چەكسىز بىلىم مەنبەسىگە ئېچىۋېتىلگەن ھالىتىنى ساقلايدۇ ھەم شۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئۇلار ئەقىل ، بىلىم ، كۈچ ۋە ئىلھام جەھەتتىكى يۈكسىلىشكە ئېرىشىپ تۇيۇق يولغا كىرىپ قېلىشتىن ۋە نىشانسىز مەنىۋى كۈچتىن ساقلىنالايدۇ ، بۇ تۇرمۇشتىكى نۇرغۇن مەغلۇبىيەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان ئاساسلىق سەۋەبتۇر .

38 . نۇرغۇن كىشىلەر تۇرمۇشتىكى ئىشلارنى نىشانسىز ھالدا قارىغۇلارچە ئۇسۇل بىلەن بىر تەرەپ قىلىدۇ . تۇرمۇشتا ئالدى بىلەن ئويلىشىدىغان ئىش «ئومۇمىي قانۇنىيەت»نى پىششىق بىلىشتىن ئىبارەت بولۇشى لازىم ، بۇ قانۇنىيەتلەر مەۋجۇدىيەتنىڭ مەنىۋى قاتلىمى ۋە ماددىي قاتلىمىنى تىزگىنلەپ تۇرىدۇ .

39 . توكنى مىسالغا ئالساق ، روھنى يۇقىرى بېسىملىق توكقا ، ئەقىلنى بېسىم ئۆزگەرتىش ئۈسكىنىگە ئوخشىتىشقا بولىدۇ . ئېلېكتىر سىمىدىن ئايرىلغان چاغدا ، ئادەمنىڭ روھىي ھالىتى تۇراقسىز ، قورقۇنچاق بولۇپ قالىدۇ ، بۇ ھالەتنى قايتا يىغىلىشتىن ئىلگىرى ، ئەگەر ئۇ دادىللىق بىلەن تەۋەككۇل قىلمايدىغان بولسا ، ئۇنىڭ تىرىشچانلىقى بىكارغا كېتىدۇ .

40 . روھىي جەھەتتە ئۆزىڭىزنى چۈشەنگىنىڭىز ، زوررۇر مۇناسىۋەتنى قانداق ئورنىتىشنى چۈشەنگىنىڭىز بولىدۇ ھەم شۇ سەۋەب-

تىن ئەڭ چوڭ مۇۋەپپەقىيەت ۋە ئەڭ كىچىك قارشىلىقتىن ئىبا-
رەت ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچنى تۇرمۇشىمىزدىكى قىيىن مەسىلە-
لەرگە تەدبىقلىيالايدىغان بولىسىز .

41 . بۇ كۈچنى تىزگىنلەپ تۇرىدىغان قانۇنىيەتكە نىسبەتەن ،
كىشىلەرنىڭ ئىگە بولغان بىلىمى ئوخشاش بولمايدۇ ، ئادەملەرنىڭ
پەرقى مانا مۇشۇ يەردە . ئىشلىتىلمىگەن كۈچنىڭ يەر ئاستىغا
كۆمۈلۈپ تۇرغان ئالتۇندىن پەرقى يوق . بايقىلىش ، ئىشلىتىلىش-
تىن ئىلگىرى ، ئۇنىڭ قىلچە قىممىتى بولمايدۇ .

42 . مەنىۋى كۈچنى ھەرقانداق بايلىقتا ئايلاندۇرغىلى بولى-
دۇ . ئەگەر مۇۋاپىق يېتەكلەنسە ، ئۇ ھەرقانداق نىشاننى ئەمەلگە
ئاشۇرالايدۇ .

43 . بۇ كۈچ «بىباھا گۆھەر» دىن ئىبارەت . ئۇ «يەرئاستىغا
كۆمۈلۈپ تۇرغان بىر بايلىق بولۇپ ، بىر ئادەم يەر ھەيدىگەن
چېغىدا ئۇنى بايقىغان ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ ھەممە نەرسىسى-
نى سېتىپ ، بۇ بىر پارچە يەرنى سېتىۋالغان (تەرجىمانىنىڭ ئىزا-
ھاتى : «يېڭى ئەھدە ، ماتتىي خاتىرىلىگەن خۇشخەۋەرلەر» 13 -
باب 44 - ئايەتكە قارالسۇن) . ئۇ قەغەز قولياغلىقتا ئوراپ يوشۇ-
رۇپ قويۇلغان تۇغما قابىلىيەتتىن ئىبارەت ، قىممىتى بار ھەر
قانداق ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىش ئۈچۈن ، كىشىلەر ئۇنى بايقىشى ،
ئاشكارىلىشى زۆرۈر .

44 . بۇ «بىباھا گۆھەر»گە ئۇزاققىچە داۋام قىلىنغان ، ئاقى-
لانە ، توغرا يېتەكلەنگەن تىرىشچانلىق ئارقىلىق ئېرىشكىلى بولى-
دۇ .

45 . ئادەم تەبىئەتنىكى بارلىق قانۇنىيەت ، كۈچ ۋە ھادىسى-
لەرنىڭ كىچىكلىتىلگەن كۆرۈنۈشىدىن ئىبارەت . تېلېفون ، فوتو
ئاپپارات ، ئايروپىلان ، ماشىنا قاتارلىقلار بىلەن ئادەمنىڭ مۇرەك-
كەپ خۇسۇسىيىتى ۋە تۈزۈلۈشى ئارىسىدا ئۆزئارا باغلىنىش بولى-
دۇ . «ئىنسانلارنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ تەتقىقاتى ئادەم ئۈستىدىكى تەتقى-

قاتتىن ئىبارەت» دېگەن سۆز ھېلىھەم توغرا .

46 . ماھىيىتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، ئادەم روھ بىلەن تەندىن ئىبارەت ئىككى ياقلىمىلىقتا ئىگە . روھنى ئېلىۋەتسە ، قىلچە ھاياتى كۈچى يوق بىر پارچە ئادەتتىكى ماددا قېپقالىدۇ ، ئادەمنىڭ روھىدا ئېنىق تەسىر قىلىش قانۇنىيىتىنى ۋە ئېنىق بارلىققا كەلتۈرۈش قانۇنىيىتى بولىدۇ . بۇ قانۇنىيەتلەر توغرىسىدىكى تەتقىقات «پسىخولوگىيە» (psychology) دەپ ئاتىلىدۇ .

47 . psycho نىڭ مەنىسى «روھ» دېگەنلىك ، logyنىڭ مەنىسى ئۇچۇر ، ئىلىم ياكى قانۇنىيەت دېگەنلىكتۇر . شۇنىڭ ئۈچۈن ، پسىخولوگىيە روھ توغرىسىدىكى ئىلىمدىن ئىبارەت .

48 . بۇ يەنگە باشچىلىق قىلىدىغان قانۇنىيەتلەرنىڭ ئەمەلىي قوللىنىلىشى سىزنى تۇرمۇشتىكى ھەرقانداق مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ چارىسىنى تېپىش ھەم شۇ ئارقىلىق ئۆزىڭىزنى بەختسىز كەچۈرمىشلىرىڭىزنىڭ ئازىسىدىن قۇتقۇزۇپ چىقىش ئىمكانىيىتىدىگە ئىگە قىلىدۇ .

49 . بىز بىر ئادەمنى «كۆڭلى»نىڭ ھەممىسىنى خىزمەتكە قاراتتى دېگىنىمىزدە ، بۇنىڭ مەنىسى : ئۇ ئۆزىنىڭ «روھى» نى ئۆزى ئىشلەۋاتقان خىزمەتكە يېتەكچىلىك قىلغۇزۇۋاتىدۇ ، دېگەنلىكتىن ئىبارەت بولىدۇ . بارلىق خىزمەت ، بارلىق ماھارەت (تېخنىكا) ـ ئەمەلىيەتتە تۇرمۇشتىكى بارلىق ئىشلار بولۇپ ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە «روھ» سىڭدۈرۈلگەندىلا ئاندىن مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشكىلى بولىدۇ . «روھ» بىلەن «جان» ئەمەلىيەتتە مەنىداش سۆزدىن ئىبارەت ، ئۇلارنى تىزگىنلەپ تۇرىدىغان قانۇنىيەت ماتېماتىكىلىق قانۇنىيەتكە ئوخشاشلا ئېنىق ، مۇقەررەر بولۇپ ، نەتىجىسى ئوخشاشلا قىلچە نۇقسانسىز بولىدۇ .

50 . جۇغراپىيەلىك بىلىمى يوق ، كومپاسى يوق بىر ئادەمنىڭ يات ئەلنى ياكى شەھەرنى ئىزدەپ تېپىشى ئىنتايىن قىيىن . لېكىن جۇغراپىيە بىلىمىگە ، كومپاستا ۋە ساياھەت قىلىشنىڭ

زۆرۇر ۋاسىتىلىرىغا ئىگە بولسا، ئۇ بۇنداق مەنزىلنى ناھايىتى ئوڭايلا تاپالايدۇ.

51. پسىخولوگىيە بىلىملىرىگە ئىگە بولسىڭىز، تۇرمۇشنىڭ يولىنى بىلىدىغان ئادەمگە ئايلىنىسىز، باسقان ھەربىر قەدىمىڭىز توغرا نىشانغا قاراپ ماڭىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىز ۋاقىت ۋە پۇلنى زىيان تارتىشتىن ساقلىنىپ، تۇرمۇشىڭىزدا دۇچ كېلىدىغان ئەھۋاللار ۋە كەچۈرمىشلەرنى خېلى زور دەرىجىدە تىزگىنلىيەلەيدىغان بولىسىز.

52. ئومۇمىي قانۇنىيەت ئۆزگەرمەيدۇ، نەسىل قالدۇرۇشنى ئالايلى، ھەربىر ئەۋلاد ھەمىشە ئۆزىنىڭ تورىگە ئاساسەن ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. تەن قاتلىمىدىمۇ شۇنداق بولىدۇ، روھ قاتلىمىدا شۇنداق بولىدۇ، سىزنىڭ روھىڭىز ئومۇمىي روھنىڭ ئادەم ھالىتىدىكى داۋاملىشىشى ۋە بارلىققا كېلىشىدىن ئىبارەت. سىز چەكسىز ئەقىلنىڭ بىر تارمىقى، خۇددى بىر تال يۇمران شاخنىڭ بىر تۈپ دەرەخ ياكى بىر تال پىلەكنىڭ بىر ئەزاسى بولغىنىغا ئوخشاش، بۇ ئىككىسىنىڭ مەنە جەھەتتە پەرقى يوق، خاراكتېرىمۇ ئوخشاش.

53. ئادەم پەقەت ئادەملا ئەمەس. بارلىق «ئىلاھىي مەن» سىز ئارقىلىق كېڭىيىشنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتقان بولىدۇ، بۇ خۇددى تېخى ئېچىلمىغان ئەتىرگۈلگە ئوخشايدۇ، ئۇ قىشتا ئۆسۈملۈك تېنىدە ئۇخلايدۇ، ياز پەسلىدە، بۇ خىل ئەقىلنىڭ ياردىمى بىلەن، ئۆسۈپ يېتىلىش ۋە تىرىشىش ئارقىلىق، ئۇنىڭ شاخلىرىدا غۇنچىلاپ، پورەكلەپ ئېچىلىدۇ. ئەتىرگۈل ۋە باشقا بارلىق چېچەكلەيدىغان ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئەقلى ئىنتاسلىق ئىچىدە پورەكلەپ ئېچىلىشنى ئارزۇ قىلىدۇ، ئېچىلىش (چېچەكلەش) ئۇنىڭ شان ــ شەرىپى. قاراڭ، ئۆسۈملۈكتىكى روھ ئارزۇنىڭ ئىشقا ئېشىشىنى ئۆزىنىڭ پىشىپ يېتىلگەنلىكى ئارقىلىق نامايان قىلىدۇ.

54. ئادەممۇ مۇۋەپپەقىيەتكە، كۆچكە، شان ــ شەرەپكە ئېرىش-

شىشنى مانا مۇشۇنداق ئارزۇ قىلىدۇ . بۇلار ئۇنىڭ «ئىلاھىي مەۋجۇدىيەت» بىلەن بىرلىشىپ كەتكەنلىكىنىڭ ئۇچۇق ئىسپاتىدۇر . بۇ ئارزۇلار بىر خىل «ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇق»تىن ئىبارەت . ئۇ ئۆزىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغان «ئومۇمىي قانۇنىيەت»نى چۈشىنىشكە باشلىغان هامان ، بۇنداق ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرىدۇ .

55 . مەغلۇپ بولغان ئادەملەر قاراڭغۇلۇق ياكى بىقارارلىق ئىچىدە ياياق مېڭىپ يۈرگەن بولىدۇ . ئۇلار يورۇقلۇق بىلەن ئۇچرىشالمايدۇ ، «ئومۇمىي قانۇنىيەت» نىڭ كۆرسەتمىسى بىلەنمۇ ئۇچرىشالمايدۇ . ئۇلار «ئىلاھىي مەن»نىڭ ئىرادىسىگە ئەمەس ، بەلكى شەخسىي ئۆزىنىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىدۇ . ئۇلار ھېلىمۇ ئۆزلىرىنى ئەركىنلىككە ئىگە قىلىدىغان بىلىملەرگە ئېرىشكىنى يوق .

56 . كونا پىسخولوگىيە ئۆتمۈشكە ئايلىنىشى زۆرۈر . «قاراڭلار ، مەن ھەممىنى يېڭىلىدىم»[①] بىر خىل يېڭى پىسخولوگىيە بارلىققا كەلمەكتە .

57 . «بىر ئادەم ئۇزۇق سالسا باشقا بىر ئادەم ھوسۇلنى يىغىۋالماسلىقى لازىم . شىر بىلەن قوزىنى بىللە باقماسلىق كېرەك . يەنە يىغا - زارە ۋە ياش تۆكۈشلەر بولماسلىقى كېرەك . يەنە ئۆلۈم بولماسلىقى كېرەك . ئەگرى - بۈگرى جايلارنى تۈزلەش ، ئېگىز جايلارنى پەسەيتىش ، پەس جايلارنى ئېگىزلىتىش ، چۆل - جەزىرىلەر نى گۈللەر ئېچىلىپ تۇرغان باغچىغا ئايلاندۇرۇش كېرەك . يەنە قاراڭغۇ كېچە بولمىسۇن ، يەنە ئادەمنى قورقۇنچقا سالىدىغان ھەرقانداق نەرسىلەر بولمىسۇن .[②]

① «يېڭى ئەھدە ، ۋەھىينامە» 21 - باب 5 - ئايەت

② بۇ بىر ئابزاس سۆز «ئىبسايا مەكتۇپلىرى» دىن ئېلىنغان بولۇشى ئېھتىمالغا يېقىن .

2 ـ ساۋاق : سىزمۇ ھەممىگە ئىگە بولالايسىز

كۆڭۈلدە ئويلىغان ئىش ۋۇجۇدقا چىقار .

كۆڭۈلدە ئويلىغان ئىش ۋۇجۇدقا چىقار ، ئىشىنىمەن قەتئىي بۇنىڭغا ،
ئوي ـ پىكىر ئىگە قىلىنسا گەۋدىگە ، نەپەسكە ۋە يەنە قاناتقا ؛
ئوي ـ پىكىرىمىزنى قىلدۇرايلى ئەركىن پەرۋاز ،
نەتىجە بىلەن تولدۇرايلى دۇنيانى ياخشى بولسۇن ۋە ياكى
ناچار .
كۆڭلىمىزگە يوشۇرۇنغان ئويىمىزغا قىلايلى چاقىرىق ،
بارسۇن ئۇ يەر شارىنىڭ ئەڭ يىراق يېرىگە قىلىپ پەرۋاز ،
يول بويى قېپقالسۇن ئۇنىڭ تىلەكلىرى ياكى ھەسرىتى ،
ئارقىسىدا قالدۇرغان قاتار ـ قاتار ئىزلىرىغا ئوخشاش .
ئۆز كەلگۈسىمىزنى يارىتايلى ئۆزىمىز ، ئوي ـ پىكىرىمىز
ئۇلاشسۇن بىر-بىرىگە داۋاملىق ،
نەتىجىسى ياخشىمۇ يامانمۇ ، بىلمەيمىز بۇنى تېخى بىز ،
ئەمما ، ئالەم مانا مۇشۇنداق بولغاندۇر پەيدا .
ئوي ـ پىكىر تەقدىرنىڭ باشقا بىر نامىدۇر پەقەت ؛
تاللايلى ، ئاندىن كۈتەيلى تەقدىرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىنى ،
چۈنكى نەپرەتتىن تۇغۇلار نەپرەت ، سۆيگۈدىن تۇغۇلار مۇھەببەت .

— ھېنرى ۋان دايك

1 . باياشاتلىق — ئالەمنىڭ تەبىئىي قانۇنى . بۇ قانۇننىڭ دەلىل ـ ئىسپاتى ھەل قىلغۇچ بولۇپ ، بىز ھەربىر قولىمىزدا ئۇنى كۆرەلەيمىز . مەيلى قەيەردە بولسۇن ، تەبىئەت سېخىي ، ئىسراپخور ، ھەشەمەتچى . يارىتىلغان ھەرقانداق نەرسىنىڭ تېجەشلىك بولغانلىقىنى كۆزەتكىلى بولىدىغان ھېچقانداق يېرى يوق . سانائىتى ئېلىش تەس بولغان ياپ يېشىل دەرەخلەر ۋە گۈل ـ گىياھلار ، ئۆسۈملۈكلەر ، ھايۋانلار ، شۇنىڭدەك يارىتىلىش ۋە قايتا يارىتىلىش جەريانىنى مەڭگۈ داۋاملاشتۇرۇشتا تايىنىدىغان ناھايىتى زور كۆپىيىش سىستېمىسى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى تەبىئەتنىڭ ئىنسانلار ئۈچۈن مۇھىت ھازىرلاپ بەرگەن چاغدىكى ئىسراپخورلۇقىنى ئاشكارىلاپ بېرىدۇ .

2 . تەبىئەت ھەربىر ئادەم ئۈچۈن مول تەمىنات ھازىرلىغان ، بۇ نۇقتا ناھايىتى ئېنىق ، قارىماققا نۇرغۇن ئادەملەرگە بۇ خىل تەمىنات نېسىپ بولمايدىغاندەك كۆرۈنىدۇ ، بۇ نۇقتىمۇ ئوخشاشلا ئېنىق ، ئۇلار بۈگۈنگە قەدەر بارلىق ماددىلارنىڭ ئومۇمىيلىقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكىنى يوق ، ھېچكىممۇ ئەقلىنىڭ ئامال ـ چارىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان ئۇنۇملۇك ئامىل ئىكەنلىكىنى چۈشەنگىنى يوق ، بۇ خىل ئامال ـ چارىگە تايىنىپ ، ئۆزىمىز ئارزۇ قىلغان نەرسىلەر بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتالايمىز .

3 . مۇھىتنى تىزگىنلىمەكچى بولساق ، ئوي ـ پىكىرنىڭ رولىغا دائىر بەزى ئىلىم ـ پەن قائىدىلىرىنى چۈشىنىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ . بۇنداق بىلىم ئەڭ قىممەتكە ئىگە بايلىقتۇر . ئۇنىڭغا پەيدىنپەي ئېرىشكىلى بولىدۇ ، ئۇنى ئىگىلىۋالغان ھامان ئەمەلىيەتتە قوللىنىشقا بولىدۇ . مۇھىتنى تىزگىنلەيدىغان كۈچ دەل ئۇنىڭ مېۋىلىرىنىڭ بىرى ؛ ساغلاملىق ، تەڭپۇڭلۇق ۋە گۈللىنىش ئۇنىڭ مال ـ مۈلۈك قەرز جەدۋىلىدىكى كىرىمىدىن ئىبارەت . ئۇنىڭغا لازىملىق بەدەل ، پەقەت ئاشۇ زور مال ـ مۈلۈككە ئىگە بولۇش ئۈچۈن سىڭدۈرۈلگەن ئەمگەكتىن ئىبارەت بولىدۇ .

4 . بارلىق بايلىق كۆچنىڭ مەھسۇلى ؛ بايلىق كۈچ ئاتا قىلىنغان چاغدىلا ، ئىگە بولغان بايلىقنىڭ قىممىتى بولىدۇ . مەشغۇلات كۈچكە تەسىر كۆرسەتەلىگەن چاغدىلا ، ئاندىن ئۇ ئەھمىيەتلىك بولىدۇ . بارلىق شەيئىلەر مەلۇم ھالەتتىكى ، مەلۇم دەرىجىدىكى كۈچكە ۋەكىللىك قىلىدۇ .

5 . يۇخىل كۈچنى بايقاش ۋە ئۇنىڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلىش ئۇنى ئىنسانلارنىڭ بارلىق تىرىشچانلىقلىرىغا خىزمەت قىلدۇرالايدىغان قانۇنىيەت بولۇپ ، ئىنسانىيەت تەرەققىياتىنىڭ بىر مۇھىم دەۋرىدىن بېشارەت بېرىدۇ . ئۇ خۇراپاتلىق بىلەن ئەقىل ـ پاراسەتنىڭ چېگرا سىزىقى ؛ ئۇ ئادەمنىڭ ھاياتىدىكى تۇراقسىز ئامىللارنى چىقىرىپ تاشلاپ ، ئۇنىڭ ئورنىغا مۇتلەق ، ئۆزگەرمەس ئومۇمىي قانۇنىيەتنى دەسسىتىدۇ .

6 . پار ، توك ، خىمىيەلىك بىرىكىش كۈچى ۋە يەرمەركىزىنىڭ تارتىش كۈچىدىكى سەۋەب ـ نەتىجە مۇناسىۋىتىنى تىزگىنلەپ تۇرىدىغان قانۇنىيەتنى چۈشىنىش كىشىلەرنى دادىللىق بىلەن پىلانلاش ، باتۇرلۇق بىلەن ئىجرا قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى . بۇ قانۇنىيەتلەر «تەبىئىي قانۇنىيەت» دەپ ئاتىلىدۇ ، چۈنكى ئۇلار دۇنيانى تىزگىنلەپ تۇرىدۇ . بىراق بارلىق كۈچلەرنىڭ ھەممىسىنى فىزىكىلىق كۈچ دېگىلى بولمايدۇ ، يەنە مەنىۋى كۈچ ، ئەخلاقىي كۈچ ، روھىي كۈچمۇ بولىدۇ .

7 . ئىدىيەنىڭ ئىنتايىن مۇھىم بىرخىل كۈچ ئىكەنلىكى يېقىنقى يىرىم ئەسىر مابەينىدە ئاندىن ئاشكارىلاندى ھەم كىشىنى شۇقەدەر ھەيران قالدۇرىدىغان نەتىجىلەرنى ھاسىل قىلدى ، ئۇ يارانقان دۇنيا ، 50 يىل ئاۋۋالقى (يەنى 25 يىل ئاۋۋالقى) ئادەمگە نىسبەتەن ئېيتقاندا قەتئىي تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز ئىدى . بىز 50 يىل ۋاقىت ئىچىدە مۇشۇنداق مەنىۋى ئېلېكتىر ئىستانسىلىرىنى قۇرۇش ئارقىلىق بۇنچىۋالا نەتىجىلەرگە ئېرىشكەن ئىكەنمىز ، ئۇنداقتا ، كەلگۈسى 50 يىل ئىچىدە ، بىز ئارزۇ قىلساق بولمايدىغان

يەنە نېمە باركەن ؟

8 . بەزىلەر ، ئەگەر بۇ قائىدىلەر راست بولىدىغان بولسا ،
ئۇنداقتا نېمە ئۈچۈن ئۇلارنى ئىسپاتلىمايمىز ؟ بۇ ئاساسىي قائىدى-
لەر ئېنىق هالدا توغرا ئىكەن ، ئۇنداقتا بىز نېمە ئۈچۈن توغرا
نەتىجىلەرگە ئېرىشمەيمىز ؟دېيىشىدۇ . بىز دەل شۇنداق قىلىۋاتى-
مىز ، بىز ئېرىشكەن نەتىجىلەر بىزنىڭ قانۇنىيەتلەرنى چۈشىنىش ،
قوللىنىش ئىقتىدارىمىزغا تامامەن ئۇيغۇن بولماقتا . بەزىلەر توك-
نى تىزگىنلەش قانۇنىيىتىنى يەكۈنلەپ ئۇنى قانداق قوللىنىشنى
بىزگە ئېيتىپ بېرىشتىن ئىلگىرى ، بىز بۇ قانۇنىيەتلەردىن هېچ-
قانداق نەتىجىگە ئېرىشمىگەن ئىدۇق .

9 . بۇ بىزنى مۇهىت بىلەن پۇتۇنلەي يېڭىچە مۇناسىۋەت
ئورنىتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى ، بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۇخلى-
ساقمۇ چۈشىمىزگە كىرمەيدىغان هەرخىل ئىمكانىيەتلەرنى ئاشكا-
رىلاپ بەردى ، بۇلار بىر قاتار تەرتىپلىك قانۇنىيەتلەر ئارقىلىق
كەلتۈرۈپ چىقىرىلدى ، هالبۇكى بۇ قانۇنىيەتلەر جەزمەن بىزنىڭ
يېڭى روهىي قىياپىتىمىز بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ .

10 . شۇنىڭ ئۈچۈن ناهايىتى ئېنىقكى ، باياشاتلىق ئىدىيەسى
پەقەت شۇنىڭغا ئوخشىشىدىغان ئىدىيەگىلا ئىنكاس قايتۇرىدۇ . ئا-
دەمنىڭ بايلىقى ئۇنىڭ ئىچكى ماهىيىتى بىلەن بىردەك بولىدۇ .
ئىچكى باياشاتلىق تاشقى باياشاتلىقنىڭ سىرى بولۇپ ، ئۇ سىرتقى
بايلىقنى يېنىمىزغا جەلپ قىلىپ ئەكىلىدۇ .

11 . ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى شەخسنىڭ هەقىقىي بايلىق
مەنبەسىدۇر . شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىر ئادەم ئەگەر ئۆزى قول سېلىپ
ئىشلەۋاتقان خىزمەتكە بارلىق جىسمانىي ۋە روهىي (مەنىۋى)
كۈچىنى سەرپ قىلسا ، ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيەتىنىڭ چېكى بولمايدۇ .
ئۇ داۋاملىق هالدا بەدەل تۆلەيدۇ ، بېرىدۇ ؛ ئۇنىڭ تۆلىگەن بەدىلى
قانچىكى كۆپ بولسا ، ئېرىشىدىغىنىمۇ شۇنچە كۆپ بولىدۇ .

12 . ئىدىيە تارتىش كۈچى قانۇنىنىڭ ياردىمى بىلەن ئىشلەيدى-

غان بىرخىل ئېنېرگىيەدۇر ، ئۇنىڭ ئاخىرقى نامايەندىسى كىشىلەرنىڭ تۇرمۇشىدىكى باياشاتلىقتىن ئىبارەت .

13 . بارلىق كۈچلەر ، بارلىق ئاجىزلىقلارغا ئوخشاشلا ، ئىچكى دۇنيادىن كېلىدۇ . بارلىق مەغلۇبىيەتلەرگە ئوخشاشلا ، بارلىق مۇۋەپپەقىيەتلەرنىڭ سىرىمۇ ئادەمنىڭ قەلبىدىن كېلىدۇ . بارلىق ئۆسۈپ يېتىلىشلەر قەلبنىڭ راۋاجلىنىشىدىن ئىبارەت . بارلىق شەيئىلەرنىڭ مۇشۇنداق بولىدىغانلىقىنى كۆرۈۋېلىش تەس ئەمەس . ھەربىر تۈپ ئۆسۈملۈك ، ھەربىر ھايۋان ، ھەربىر ئادەم بۇ ئۇلۇغ قانۇننىڭ تىرىك شاھىتىدۇر . ئىلگىرىكى خاتالىق ، كىشىلەرنىڭ كۈچ ياكى ئېنېرگىيەنى ھەمىشە سىرتقى دۇنيادىن ئىزدىگەنلىكىدە .

14 . ئالەمنىڭ ھەممە يېرىگە تارقالغان بۇ ئۇلۇغ قانۇننى تولۇق چۈشەنسەك ، ئۇ بىزنى ئىجادىي تەپەككۇرىمىزدىن پايدىلىنىدىغان ۋە ئۇنى كېڭەيتىدىغان ئوي - پىكىرگە ئىگە قىلىدۇ ، بۇ خىل ئىجادىي تەپەككۇر تۇرمۇشىمىزغا ئاجايىپ ئۆزگىرىشلەرنى ئاتا قىلىدۇ .

15 . ياخشى پۇرسەتلەر كىشىلىك ھايات يولىڭىزغا چېچىلغان بولىدۇ ، بۇ پۇرسەتلەردىن توغرا پايدىلىنىش ئىقتىدارىڭىز ۋە پاراسىتىڭىز قەلبىڭىزدىن ئۇرغۇپ چىقىدۇ ، دوستنى چاقىرمىسىڭىزمۇ ئۆزى كېلىدۇ ، مۇھىت ئۆزىنى تەڭشەپ سىزنىڭ ئەھۋالىڭىزنى ئۆزگەرتىدۇ . سىز ھەقىقىي «بىباھا گۆھەر»نى تاپالايسىز .

16 . ئەقىل ، ئېنېرگىيە ، جاسارەت ۋە ماسلىشىشچان مۇھىت پۈتۈنلەي كۈچنىڭ نەتىجىسىدۇر ، بىز بارلىق كۈچنىڭ قەلبتىن كېلىدىغانلىقىنى كۆرۈۋالدۇق ؛ ئوخشاشلا ، ھەربىر خىل كەمچىللىك ، چەكلىملىك ياكى پايدىسىز مۇھىت ئاجىزلىقنىڭ نەتىجىسىدۇر ، ئاجىزلىق كۈچسىزلىكتىن ئىبارەت . ئۇ يوقلۇق ماكانىدىن كەلگەن ، ئۇنىڭ ئۆزى ھېچنەرسە ئەمەس — ئۇنداقتا ، ئۇنى تولدۇرۇشنىڭ يولى كۈچنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتىن ئىبارەت .

17 . مانا بۇ نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ قولىدىن بېرىشنى ئېرىشىش-
كە ، قورقۇنچاقلىقنى باتۇرلۇققا ، ئۈمىدسىزلىكنى خۇشاللىققا ،
ئۈمىدنى رېئاللىققا ئايلاندۇرالىشىدىكى ئاچقۇچلۇق سىردۇر .

18 . بۇ قارىماققا بەكلا ياخشىدەك ، ھەتتا راست ئەمەستەك
بىلىنىدۇ ، لېكىن ئېسىڭىزدە بولسۇنكى ، ئىلىم ـ پەن بىر قانچە
يىل ئىچىدە ، بىر كۇنۇپكىنى بېسىش ياكى بىر پىشاڭنى كۆتۈرۈش
ئارقىلىق ، ئالغانغا تۈگىمەيدىغان بايلىقنى ئىنسانلارنىڭ تىزگىنلى-
شىگە ئۆتكۈزۈپ بېرىدۇ . شۇنداق ئىكەن ، تېخىمۇ چوڭ ئىمكانى-
يەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان باشقا بەزى قانۇنلار مەۋجۇت ئەمەسمى-
دۇ ؟

19 . تەبىئەتتىكى ئەڭ قۇدرەتلىك كۈچ كۆرۈنمەيدىغان ، شە-
كىلسىز كۈچ ، ئادەمنىڭ جىسمىدىكى ئەڭ قۇدرەتلىك كۈچمۇ كۆ-
رۈنمەيدىغان ، شەكىلسىز كۈچ ـ ئۇنىڭ مەنىۋى كۈچىدىن ئىبا-
رەت ، مەنىۋى كۈچنى ئېنىق كۆرسىتىشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى
پىكىر يۈرگۈزۈش جەريانىدۇر . پىكىر يۈرگۈزۈش روھ ئىگە بول-
غان بىردىنبىر پائالىيەتتىن ئىبارەت ، ئىدىيە بولسا پىكىر يۈرگۈ-
زۈشنىڭ بىردىنبىر مەھسۇلى .

20 . ھادىسە ، پايدا ـ زىياننى ئاشۇرۇش ـ كېمەيتىش مەنىۋى
ئىشتىن ئىبارەت . ئەقلىي خۇلاسە چىقىرىش روھىي جەريانىدۇر ؛
كۆزقاراش ، روھ تەرىپىدىن كەلتۈرۈپ چىقىرىلىدۇ ؛ مەسىلە روھ-
نىڭ كۆرسەتكۈچ چىرىغى ۋە لوگىكىسىدۇر ؛ دىيالېكتىكا ۋە پەل-
سەپە ، روھنى تۈزگۈچى ئورگانىزمدۇر .

21 . لېكىن ئوي ـ پىكىر جەزمەن جانلىق ئورگانىزمنىڭ
مەلۇم قۇرۇلمىسىنىڭ ماددىي ئىنكاسىنى ، مەسىلەن ، چوڭ مېڭە ،
نېرۋا ، مۇسكۇل قاتارلىقلارنىڭ ئىنكاسىنى قوزغايدۇ . بۇ ئورگا-
نىزم توقۇلما تۈزۈلۈشىدە ئوبيېكتىپ ماددىي ئۆزگىرىشنى كەلتۈ-
رۈپ چىقىرىدۇ . شۇڭا ، مەلۇم بىر ئېنىق ئاساسىي تېما ئۈستىدە
مۇئەييەن مىقداردا پىكىر يۈرگۈزۈلسىلا ، ئادەمنىڭ بەدەن قۇرۇل-

مىسىدا ئۇزۇل - كېسىل ئۆزگىرىش پەيدا قىلغىلى بولىدۇ .

22 . مانا بۇ مەغلۇبىيەتنى مۇۋەپپەقىيەتكە ئۆزگەرتىش جەريانىدۇر . جاسارەت ، كۈچ - قۇۋۋەت ، ئىلھام ، تەڭپۇڭلۇق قاتارلىق بۇ ئوي - پىكىرلەر ئەسلىدىكى مەغلۇبىيەت ، ئۈمىدسىزلىك ، كەمچىللىك ، چەكلىمىلىك ۋە شاۋقۇن سۈرەنلەرنىڭ ئورنىنى ئىگىلەپ ، قەلبتە ئاستا - ئاستا يىلتىز تارتسا ، بەدەن قۇرۇلمىسىمۇ مۇشۇنىڭغا يارىشا ئۆزگىرىش يۈز بېرىدۇ ، شەخسنىڭ ھاياتى يېڭى يورۇق نۇر تەرىپىدىن يورۇتىلىدۇ ، كونا ئىشلار يوقىلىپ ، بارلىق شەيئىلەر پۈتۈنلەي يېڭى تۈسكە كىرىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن سىزمۇ يېڭى ھاياتقا ئېرىشىسىز . بۇ بىر قېتىملىق روھىي جەھەتتىن قايتا تۆرىلىش بولۇپ ، ھايات مۇشۇ تۈپەيلى يېڭى مەنىگە ئىگە بولىدۇ ، ھايات قايتا يارىتىلىپ ، خۇشاللىق ، ئىشەنچ ، ئۈمىد ۋە ھاياتىي كۈچكە تولىدۇ .

23 . سىز مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىش پۇرسىتىنى كۆرۈۋالىدىسىز ، ئەمما بۇنىڭدىن ئىلگىرى سىز قارىغۇلارچە ئىش قىلاتتىڭىز . سىز يېڭى ئىمكانىيەتلەرنى بايقايسىز ، ئەمما بۇنىڭدىن ئىلگىرى بۇ ئىمكانىيەتلەر سىزگە نىسبەتەن قىلچە ئەھمىيەتسىز ئىدى .

ۋۇجۇدىڭىزغا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئوي - پىكرى تولىدۇ ھەم ئەتراپىڭىزدىكى ئادەملەرگە تەسىر قىلىدۇ ، ئۇلار ئەكسىچە ھالدا يەنە سىزنىڭ ئالغا ئىلگىرىلىشىڭىز ۋە يۇقىرى ئۆرلىشىڭىزگە ياردەم بېرىدۇ . سىز يېڭى ، مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ھەمكارلاشقۇچى شېرىكلەرنى جەلپ قىلىسىز ، ھالبۇكى بۇ ئەكسىچە ھالدا يەنە سىزنىڭ تاشقى مۇھىتىڭىزنى ئۆزگەرتىدۇ . شۇڭا ، ئىدىيەنىڭ رولىنى مانا مۇشۇنداق ئاددىي ھالدا جارى قىلدۇرۇش ئارقىلىق ، سىز ئۆزىڭىزنى ئۆزگەرتىپلا قالماستىن ، مۇھىتىڭىزنى ، كىشىلىك مۇناسىۋىتىڭىزنى ۋە تاشقى شەرت - شارائىتىڭىزنىمۇ ئۆزگەرتەلەيسىز .

24 . سىز كۆرۈۋالالايسىز ھەم كۆرۈۋېلىشىڭىز زۆرۈركى ، بىز يېپيېڭى بىر كۈننىڭ سۈبھى پەيتىدە تۇرماقتىمىز . يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇرغان ھەرخىل ئىمكانىيەتلەر شۇقەدەر گۈزەل ھەم سىرلىق ، شۇقەدەر جەلىپكار ، شۇقەدەر كەڭ ۋە چەكسىز بولۇپ ، سىزنى ھەيرانلىقتا قالدۇرىدۇ . يۈز يىل ئىلگىرى ، بىرئادەم كۆز رەشچى ئايروپىلانى ئەمەس ، پەقەت بىر دانە پىلىموتى بولسىلا ، ئەينى ۋاقىتتىكى قورالالار بىلەن قوراللانغان پۈتۈن بىر ئارمىيەنى يوقىتىۋېتەلەيتتى . ھازىرمۇ دەل شۇنداق . ھەر قانداق ئادەم ھازىرقى زامان پەلسەپە سىستېمىسى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئىمكانىيەتلەرنى تونۇپ يېتىدىغانلا بولسا ، تەسەۋۋۇر قىلىش تەس ئۈستۈنلۈككە ئىگە بولىدۇ ، شۇ ئارقىلىق باشقىلاردىن ئۈستۈن تۇرۇپ ، ئاددىي ئادەملەرگە مەغرۇرلىنالايدۇ .

25 . ئەقىل ئىجادىي بولىدۇ ، ئۇ تارتىش كۈچى قانۇنى ئارقىلىق ئىشلەيدۇ . بىز ھەرقانداق بىر ئادەمنى ئۆزىمىز ئۇ قىلىشقا تېگىشلىك دەپ قارىغان ئىشنى قىلىشقا زورلاشقا ئۇرۇنماسلىقىمىز كېرەك . ھەربىر شەخسنىڭ تاللاش ھوقۇقى بولىدۇ ، لېكىن بۇنىڭدىن باشقا ، بىز كۈچلۈك قانۇنىيەتكە ئاساسەن رولىمىزنى جارى قىلدۇرۇشىمىز كېرەك ، ماھىيەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندا بۇ بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە بولۇپ ، تارتىش كۈچى قانۇنىغا زىت .

26 . ئازراق ئەسلىسىڭىزلا ، بارلىق ئۇلۇغ تەبىئەت قانۇنلىرىنىڭ زۇۋان سۈرمەستىن ئۆز رولىنى جارى قىلدۇرىدىغانلىقىغا ، تۈپ قانۇننىڭ تارتىش كۈچى قانۇنى ئىكەنلىكىگە چىن پۈتىسىز . پەقەت بەزى بىر بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە جەريانلارلا ، مەسىلەن ، يەر تەۋرەش ۋە ئاپەتلىك ئۆزگىرىشلەرلا كۈچلۈكلۈك قانۇنىنى ئىشلىتىدۇ . بۇ خىل ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ مەڭگۈ ھېچقانداق ياخشى نەتىجىنى ۋۇجۇدقا چىقارغىلى بولمايدۇ .

27 . مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشمەكچى بولسىڭىز ، دىققەت ـ ئېتىبارىڭىزنى باشتىن ـ ئاخىر ئىجادىيەت قاتلىمىغا تارتىشىڭىز زۆ-

روۋ ، ئۇ جەزمەن رىقابەت خاراكتېرىگە ئىگە بولماسلىقى كېرەك . سىز باشقا ھەر قانداق ئادەمدىن ھەر قانداق نەرسىنى ئېلىۋېلىشنى ئويلىماسلىقىڭىز كېرەك ؛ سىز ئۆزىڭىز ئۈچۈن مەلۇم نەرسىنى ئىجاد قىلىشىڭىز ، ئېرىشىشنى ئۈمىد قىلغان نەرسىگە ھەممە ئادەمنىڭ ئىگە بولۇشىغا خۇشاللىق بىلەن رازى بولۇشىڭىز كېرەك .

28 . سىزگە مەلۇم ، مەلۇم بىر ئادەمدىن بىر نەرسىنى ئېلىۋېلىپ باشقا بىر ئادەمگە بېرىشنىڭ ھاجىتى يوق ، تەبىئەت بارلىق ئادەملەر ئۈچۈن مول تەمىنات ھازىرلىغان . تەبىئەتنىڭ بايلىق ئامبىرى پۈتمەس ـ تۈگىمەستۇر ، ئەگەر مەلۇم بىر جايدا قارىماققا تەمىنات كەمچىل بولۇۋاتقاندەك قىلسا ئۇ پەقەت تارقىتىلىش يولىدا نۇقسان بولغانلىقىدىن بولىدۇ .

29 . بايلىققا ئېرىشىشتە ، دەل «بايلىق قانۇنىيىتى» توغرىسىدىكى بىلىمگە تايىنىلىدۇ . ئەقىل پەقەت ئىجاد قىلغۇچىلا بولۇپ قالماي ، بىردىنبىر ئىجاد قىلغۇچىدۇر . شەك ـ شۈبھىسىزكى ، ھەر قانداق شەيئى بىز ئۇنى ئىجاد قىلغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلگەن ھەم مۇناسىپ تىرىشچانلىق كۆرسەتكەندىن كېيىنلا ، ئاندىن ئىجاد قىلىنىدۇ . ھازىرقى دۇنيادا ، ئىلگىرىكىگە قارىغاندا «توك» تىن ئىبارەت بۇ نەرسە كۆپىيىپ قالغىنى يوق ، پەقەت بەزىلەر توكنىڭ قانۇنىيىتىنى بايقىغان ھەم ئۇنى ئىنسانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرغاندىن كېيىن ، بىز ئاندىن ئۇنىڭدىن نەپكە ئېرىشتۇق . بۈگۈنكى كۈندە ، كىشىلەر توكنىڭ قانۇنىيىتىنى ئىگىلىۋالدى ، پۈتۈن دۇنيا توك تەرىپىدىن يورۇتۇلماقتا . «بايلىق قانۇنىيىتى» مۇ شۇنداق ، پەقەت ئۇنى چۈشەنگەن ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلغان ئادەملا ، ئاندىن ئۇ ئېلىپ كەلگەن نەپتىن بەھرىمەن بولالايدۇ .

30 . بايلىق قانۇنىيىتى توغرىسىدىكى بىلىم بەزى روھىي پەزىلەتلەر ۋە ئەخلاق ـ پەزىلەتلەرنى يېتىلدۈرىدۇ ، بۇ جاسارەت ، ساداقەت ، زېرەكلىك ، چىۋەرلىك ، ئاقىلانىلىك ، ئىندىۋىدۇئاللىق ۋە ئىجادىيلىقنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ . ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئىدىيە-

نىڭ مايىللىقىدىن ئىبارەت ، ھالبۇكى بارلىق ئىدىيەلەرنىڭ ھەممى-
سى ئىجادىي بولىدۇ ، ئۇلار روھىي مۇھىت بىلەن بىردەك بولغان
ئوبيېكتىپ مۇھىتتا ئىپنىق ئىپادىلىنىدۇ . بۇ ئىنتايىن تۇغما ،
چۈنكى ، شەخسنىڭ تەپەككۇر قابىلىيىتى ئۇنىڭ «ئومومىي ئەقىل»
گە تەسىر كۆرسىتىش ھەم ئۇنى ئىپنىق ئىپادىلەيدىغان قىلىش
قابىلىتىدىن ئىبارەت . ھەر بىر ئوي - پىكىر سەۋەپ ، ھەر بىر
خىل ئەھۋال بولسا نەتىجىدىن ئىبارەت .

31 . بۇ پىرىنسىپ شەخسكە قارىماققا ئادەمنىڭ ئىشەنگۈسى
كەلمەيدىغان ئىمكانىيەتلەرنى ئاتا قىلىدۇ ، بۇنىڭدىكى بىر ئىمكاند-
يەت ، پۇرسەت يارىتىش ۋە قايتا يارىتىش ئارقىلىق شەخسنىڭ
ئەھۋالىنى تىزگىنلەشتىن ئىبارەت . بۇخىل پۇرسەتنىڭ يارىتىلى-
شى كەم بولسا بولمايدىغان پەزىلەت ياكى ئىقتىدارنىڭ مەۋجۇت
ئىكەنلىكى ياكى يارىتىلغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ ، ھالبۇكى بۇ
پەزىلەتلەر ياكى ئىقتىدارلار ئىدىيەنىڭ كۈچىدىن ئىبارەت ، ئۇلار
كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى بەلگىلەيدىغان كۈچنى بىلىشكە سەۋەب بو-
لىدۇ . دەل بۇخىل ئەقىلنىڭ ئىچكى قىسمىدا غەلىبە ياكى مۇۋەپپە-
قىيەت بەرپا قىلىنىدۇ ، بۇخىل ئىچكى كۈچنى بىلىش مۇناسىپ
بولغان ماسلىشىشچان ھەرىكەتنى ھاسىل قىلىدۇ ، بۇنىڭغا ئاساسەن
بىز ئۆزىمىز ئىشلەۋاتقان ئوبيېكت ۋە نىشان بىلەن مۇناسىۋەت
ئورنىتالايمىز ، مانا بۇ ھەرىكەت جەريانىدىكى تارتىش كۈچىدىن
ئىبارەت . بۇ قانۇن بارلىق كىشىلەرنىڭ ئورتاق بايلىقى بولۇپ ،
ئۇ توغرىسىدا يېتەرلىك بىلىمگە ئىگە ھەرقانداق ئادەم ئۇنىڭدىن
پايدىلانسا بولىدۇ .

32 . جاسارەت روھىي توقۇنۇشقا بولغان قىزغىنلىقتا ئىپادى-
لىنىدىغان ئەقىل كۈچى بولۇپ ، ئۇ تەنتەنىلىك ھەم ئېسىل بىر
خىل خاراكتېردىن ئىبارەت ؛ ئۇھەم بۇيرۇق چۈشۈرۈشكە ، ھەم
ئىتائەت قىلىپ ئىجرا قىلىشقىمۇ ماس كېلىدۇ ، ھەرئىككىلىسى
جاسارەتكە موھتاج . ئۇھەمىشە ئۆزىنى يوشۇرۇشقا مايىل . بەزى

ئەرلەر ۋە ئاياللار كۆرۈنۈشتە ھەممىشە باشقىلارنى خۇشال قىلىدىغان ئىشلارنىلا قىلىدۇ ، لېكىن ، مۇرىتى كەلگەندە ، يوشۇرغان نەرسە-سى ئاشكارىلىنىدۇ ، بىز يۇمشاق پەلەينىڭ ئىچىدە تۆمۈردەك ئالد-قاننىڭ بارلىقىنى بايقايمىز ، بىز ئۇنى خاتا كۆرمىگەن بولىمىز . ھەقىقىي جاسارەت تەمكىن بولىدۇ ، سوغۇققانلىق ۋە ئۆزىنى تۇتۇ-ۋېلىش ھەرگىزمۇ پاراسەتسىزلىك ، ئۇستۇنلۇك تالىشىش ، چۇش-لۇق ياكى تالاشقاق بولۇش ئەمەس .

33 . جۇغلاش بىز ئۇزلۇكسىز ھالدا ئېرىشكەن تەمىنىنى قىسمەن ھالدا زاپاس قويۇش ۋە ساقلاش قابىلىيىتىمىزدىن ئىبا-رەت ، مۇشۇنداق قىلساق بىز تېخىمۇ چوڭ پۇرسەتلەردىن پايدىلىنا-لايمىز ، ھالبۇكى بىز ئوبدان تەييارلىق كۆرۈپ تۇرىدىغان بولساق ، بۇنداق پۇرسەتلەر بارلىققا كېلىدۇ «ئۇنىڭغا ئېرىشكىنىنى بەر» . («يېڭى ئەھدە . ماتتىي خاتىرىلىگەن مۇشخەۋەرلەر» 25 - باب 29 - ئايەتكە قارالسۇن) دېگەن گەپ بار ئەمەسمۇ ؟ مۇۋەپپەقىيەت قازانغان بارلىق سودىگەرلەرنىڭ ھەممىسىدە مۇشۇنداق پەزىلەت بار ، يەنە كېلىپ ئۇلار بۇنى ناھايىتى ئوبدان راۋاجلاندۇرغان . مەرھۇم جامىس . J . شىپىر 52[1] مىليون ئامرىكا دوللىرىدىن ئار-تۇق بايلىقنى قالدۇرۇپ كەتتى . ئۇ مۇنداق دېگەن : «ئەگەر سىز ئۆزىڭىزنىڭ تۇرمۇشتا چوقۇم مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدىغانلىقىڭىز ياكى چوقۇم مەغلۇپ بولىدىغانلىقىڭىزنى بىلمەكچى بولسىڭىز ، ناھايىتى ئاسانلا جاۋابقا ئېرىشەلەيسىز . بۇنى سىناشنىڭ ئۇسۇلى ئاددىي ۋە ئوڭاي ، توغرا ۋە خاتاسىز : سىز پۇل ساقلىيالامسىز ؟ ئەگەر ساقلىيالمايدىغان بولسىڭىز ، ئۇنداقتا بولدى قىلىڭ . سىز

---

① جامىس . J . شىپىر (1823 - 1916) قۇرۇق قول ئىش باشلاپ بىر تۆمۈر يول ئىمپېرىيىسى-نى بەرپاقىلغان . بىر مۇخبىر ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتىكى سىرىنى سورىغاندا ، شىپىر : «ئىش-لەش ، جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ ئىشلەش ، ئەقىل پاراسەت بىلەن ئىشلەش ، ئاندىن كېيىن تېخىمۇ كۆپ ئىشلەشتىن ئىبارەت» دەپ جاۋاب بەرگەن . تۆمۈريولدىن باشقا ، شىپىر يەنە كۆمۈركېنى ، تۆمۈركېنى ، سۇتىرانسپورتى ، بانكا ۋە پۇل مۇئامىلە ، يېزا ئىگىلىكى ۋە پىششىقلاپ ئىشلەش كەسىپى قاتارلىق باشقا نۇرغۇن تىجارەتلەر بىلەنمۇ شۇغۇللانغان تۆمۈرنىڭ ئاخىرقى مەزگىلىدە ، شىپىر «تەرەققىي قىلۋاتقان چوڭ يول» ناملىق بىر كىتاب يېزىپ ، ئۆزىنىڭ ئىقتىساد پەلسەپىسىنى تەپسىلى شەرھىلىگەن .

مەغلۇپ بولىسىز . بەلكىم بۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس دەپ ئويلىشىڭىز مۇمكىن ، لېكىن سىز شەكسىز مەغلۇپ بولىسىز ، خۇددى هايات ياشاۋاتقىنىڭىزنىڭ شەكسىز ئىكەنلىكىگە ئوخشاش . مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئۇرۇقى ۋۇجۇدىڭىزدا يوق ئىكەن» . بۇنىڭدىن قارىغاندا ، بۇ كۆزقاراش ناهايىتى ياخشى ، لېكىن جامېس J . شىبىرنىڭ تەرجىمىهالىنى ئوقۇغان كىشىلەرگە مەلۇمكى ، ئۇ بىر ئوتتۇرىغا قويۇپ ئۆتكەن ھېلىقى ئۇسۇللارغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ئاندىن 50 مىليون ئامېرىكا دوللىرى پۇل تاپقان . ئالدى بىلەن ، ئۇ ئىشنى بىرۋاراق ئاق قەغەزدىن باشلاپ ، ئۆزىنىڭ تەسەۋۋۇر قىلىش كۈچىدىن پايدىلىنىپ غەربىي قىسىمدىكى چوڭ ئوتلاقنى كېسىپ ئۆتىدىغان كاتتا تۆمۈر يول پىلانىنى كۆڭۈلدىكىدەك تۈزۈپ چىققان . ئاندىن كېيىن ، بۇ پىلاننى ئىشقا ئاشۇرۇشنى ۋاستە بىلەن تەمىنلەشكە قولايلىق بولۇشى ئۈچۈن ، ئۇ بايلىق قانۇنىيىتىنى چۈشىنىپ يەتكەن ؛ ئەگەر ئۇ بۇ پىلاننى ئىشقا ئاشۇرمىغان بولسا ، ئۇنىڭ جۇغلايدىغان ھېچقانداق نەرسىسى بولمىغان بولاتتى .

34 . جۇغلاش ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچكە موھتاج . جۇغلىغىنىڭىز قانچىكى كۆپ بولسا ، ئارزۇيىڭىز شۇنچە كۆپ بولىدۇ ، ئارزۇيىڭىز قانچىكى كۆپ بولسا ، جۇغلايدىغىنىڭىز شۇنچە كۆپ بولىدۇ . مانا مۇشۇنداق قىلىپ ، ناهايىتى قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا ، تەسىر كۈچ ۋە ئەكس تەسىر كۈچ سىزنى توسۇۋالغىلى بولمايدىغان ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچكە ئېرىشتۈرىدۇ . ئەمما ، جۇغلاشنى ھەرگىزمۇ شەخسىيەتچىلىك ، ئاچ كۆزلۈك ياكى بېخىللىق بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋەتمەسلىك كېرەك . بۇلارنىڭ ھەممىسى قىڭغىر يولدا ماڭغانلىق بولۇپ ، ھەقىقىي ئىلگىرىلەشنى مۇمكىن بولمايدىغان قىلىپ قويىدۇ .

35 . بەرپا قىلىش ئەقىلنىڭ ئىجادىي ماهىيىتىدۇر . كۆرۈۋېلىش قىيىن ئەمەسكى ، مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ھەربىر سودىگەر

جەزمەن پىلانلاش ، تەرەققىي قىلدۇرۇش ياكى بەرپا قىلىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولغان بولىدۇ . سودا ساھەسىدە ، ئۇ ئادەتتە «يېڭىلىق يارىتىش روھى» دەپ ئاتىلىدۇ . ئالدىنقىلارنىڭ كونا يولىنى بويلاپ مېڭىش ھەرگىز كۇپايە قىلمايدۇ . يېڭى كۆزقاراش ، يېڭى ئىش ئۇسۇلىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش زۆرۈر . يېڭىلىق يارىتىش روھى بەرپا قىلىش ، لايىھەلەش ، پىلانلاش ، كەشىپ قىلىش ، بايقاش ۋە ياخشىلاشتا ئىپادىلىنىدۇ . يېڭىلىق يارىتىش روھى ئەڭ قىممەتكە ئىگە پەزىلەت بولۇپ ، داۋاملىق ئىلھام بېرىش ۋە تەرەققىي قىلدۇرۇشقا ئېرىشىشى زۆرۈر . ھەر بىر شەخس مەلۇم دەرىجىدە يېڭىلىق يارىتىش روھىغا ئىگە بولىدۇ ، چۈنكى ئۇ چەكسىز ھەم مەڭگۈلۈك ئېنېرگىيەدىكى بىر ئاڭ مەركىزى ھېسابلىنىدۇ بارلىق شەيئىلەر ئاشۇ ئېنېرگىيەدىن كېلىپ چىقىدۇ .

36 . سۇ مۇز ، سۇ ۋە پاردىن ئىبارەت ئۈچ خىل ھالەتتە ئىپادىلىنىدۇ ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاش بىر خىل بىرىكمە ، بىردىنبىر ئوخشايدىغىنى ئۇلارنىڭ تېمپېراتۇرىسىدىن ئىبارەت . لېكىن ھېچكىممۇ مۇزدىن پايدىلىنىپ ماتورنى ھەرىكەتلەندۈرۈشكە ئۇرۇنمايدۇ ، ئەمما ئۇنى پارغا ئايلاندۇرسا ، ئۇ ناھايىتى ئاسانلا بۇ ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالالايدۇ . سىزنىڭ ئېنېرگىيەڭىزمۇ شۇنداق ، ئەگەر سىز ئىجادىي قاتلامغا تەسىر كۆرسەتمەكچى بولسىڭىز ، ئالدى بىلەن تەسەۋۋۇرىڭىزنىڭ يالقۇنىدىن پايدىلىنىپ مۇزنى ئېرىتىشىڭىز كېرەك ، ئوت قانچىكى كۈچلۈك بولسا ئېرىشتىن چىققان ھورمۇ شۇنچە كۆپ بولىدۇ . سىزنىڭ ئىدىيەڭىزمۇ شۇنچە كۈچلۈك بولىدۇ ھەم ئارزۇيىڭىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشىڭىزمۇ شۇنچە ئاسان بولىدۇ .

37 . پاراسەت تەبىئەت قانۇنىيىتىنى بىلىش ۋە ئۇنىڭ بىلەن ھەمكارلىشىش قابىلىيىتىدىن ئىبارەت . ھەقىقىي پاراسەتلىك كى-

ـشى چۈشكۈنلەشكەن چېغىدىمۇ ئالداش ۋە كۆز بوياشتىن ئۆزىنى چەتكە ئالالايدۇ ، ئۇ چوڭقۇر كۆزىتىش ئىقتىدارىنىڭ مەھسۇلى ، ھالبۇكى بۇنداق كۆزىتىش ئىقتىدارى سىزنى شەيئىلەرنىڭ يادروـ سىغا ئىچكىرىلەپ كىرىپ ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ شەرتلىرىنى يارىتىدىغان ھەرىكەتنى قانداق قوزغاشنى بىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ .

38 . سەزگۈرلۈك سودا ساھەسىدە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتىكى ئىنتايىن كىچىك ، شۇنداقلا ئىنتايىن مۇھىم بىر ئامىلدىن ئىباـ رەت . سەزگۈرلۈك بىۋاستە سېزىمگە ئوخشاپ كېتىدۇ . سەزـ گۈرلۈككە ئىگە بولماقچى بولسىڭىز ، ئىنتايىن زىل سەزگۈگە ئىگە بولۇشىڭىز ، بىۋاستە سېزىمگە تايىنىپ نېمە دېيىش كېرەكلىكى ، نېمە قىلىش كېرەكلىكىنى بىلىدىغان بولۇشىڭىز زۆرۈر . سەزگۈر بولماقچى بولسىڭىز ، ھېسداشلىقتا ۋە چۈشىنىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولۇشىڭىز زۆرۈر ، چۈشىنىش ئىقتىدارى ناھايىتى ئاز ئۇچرايدۇ ، چۈنكى بارلىق ئادەملەر كۆرەلەيدۇ ، ئاڭلىيالايدۇ ، سېزەلەيدۇ ، لېكىن «چۈشىنەلەيدىغان» ئادەملەر بەكمۇ ئاز بولىدۇ ، سەزگۈرلۈك سىزنى يۈز بېرىش ئالدىدا تۇرغان ئىشنى ئالدىن بىلىش ھەم ھەرىكەتنىڭ ئاقىۋىتىنى ھېسابلاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ ، سەزگۈرلۈك بىزنى قايسى ۋاقىتتا جىسمانىي ، روھىي ۋە ئەخلاقىي پاكلىقتا ئىگە بولغانلىقىمىزنى سېزىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىـ دۇ ، چۈنكى بۈگۈنكى كۈندە ، بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىشتە زۆرۈر بولغان بەدەل ھېسابلىنىدۇ .

39 . ساداقەت كۈچلۈك ، پەزىلەتلىك ئادەملەرنى بىرلەشتۈرۈپ تۇرىدىغان ئەڭ قۇدرەتلىك رىشتىدىن ئىبارەت . ھەرقانداق ئادەم بۇنداق رىشتىنى ئۈزۈۋەتسە جازاغا ئۇچرىماسلىقى مۇمكىن ئەمەس . بىلىكىدىن ئايرىلىپ قېلىشقا رازى ، لېكىن دوستىغا ساتقۇنلۇق

قىلىشنى خالىمايدىغان ئادەمنىڭ دوستى ھەرگىز ئاز بولمايدۇ. ئۆز ساداقىتىنى ئۇندىمەستىن چىڭ ساقلايدىغان، زۆرۈر تېپىلسا ھەتتا ئۆلگىچە چىڭ ساقلايدىغان ئادەم، ئىشەنچ ۋە دوستلۇقنىڭ مۇقەددەس قەسرىگە ئېرىشكەندىن باشقا، يەنە ئۆزىنىڭ ئومۇمىي ئالەم كۈچى بىلەن بىرلىشىپ كەتكەنلىكىنى بايقايدۇ، پەقەت مۇشۇ خىل كۈچلا ئارزۇ قىلىشقا ئەرزىيدىغان شارائىتنى جەلپ قىلالايدۇ.

40. خاراكتېر بىز ئىگە بولغان يوشۇرۇن ئىمكانىيەتلەرنى كېڭەيتىدىغان كۈچتىن ئىبارەت، ئۇ ئېقىمغا ئەگىشىپ كەتمەسلىكنى، مۇسابىقىنىڭ نەتىجىسىگە ئەمەس، جەريانىغا كۆڭۈل بۆلۈشنى تەشەببۇس قىلىدۇ. قابىللار ئۆزىچە كۆرەڭلىگەن ھالدا ئۆزىگە ئەگىشىپ يۈگۈرۈۋاتقان زور تۈركۈمدىكى دورامچىلارغا قىلچە پەرۋا قىلمايدۇ. ئۇلار پەقەت بىر توپ ئادەمگە باشلامچىلىق قىلىش ياكى بىر توپ ئالىمانلارنىڭ تەنتەنە قىلىپ ئالقىش ياڭرىتىشىغا ئېرىشىش بىلەن قانائەتلىنىپ قالمايدۇ. بۇلار پەقەت ئىچى تار ئادەملەرنىلا خۇش قىلالايدۇ. خاراكتېرگە ئىگە ئادەم ئاجىزلارنىڭ نومۇسسىزلىق بىلەن خۇشامەت قىلىشىدىن ئەمەس، بەلكى ئىچكى كۈچىنىڭ راۋاجلانغانلىقىدىن تېخىمۇ ئىپتىخارلىنىدۇ.

41. خاراكتېر ھەقىقىي ئىچكى كۈچتىن ئىبارەت، بۇ كۈچنىڭ راۋاجلىنىشى ۋە ئۇنىڭ نەتىجە سۈپىتىدە ئىپادىلىنىشى، بىر ئادەمنى ئۆز سەنىمىگە دەسسەيدىغان مەلۇم بىر باشلامچىنىڭ كەينىدىن ئەگىشىدىغان ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ ئالغا بېسىش يولىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالالايدىغان قىلىدۇ.

42. ئىلھام دېڭىزلارنىڭ دەريا ـ ئېقىنلارنىڭ سۈيىنى قوبۇل قىلىش ماھارىتىگە، ئۆزىنى تونۇش سەنئىتى، شەخسنىڭ ئەقلىنى تەڭشەپ ئومۇمىي ئېقىنغا ماسلىشىش سەنئىتى، بارلىق كۈچلەر-

نىڭ مەنبەسىگە مۇۋاپىق مىخانىك قۇرۇلما ئورنىتىش سەنئىتى ، شەكىلسىزلىك بىلەن شەكىللىكلىكنى پەرقلەندۇرۇش سەنئىتى ، چەكسىز ئەقىلنى راۋان يۆتكىلىشكە ئىگە قىلىش سەنئىتى ، مۇكەممەللىكنى ئوبرازلاشتۇرۇش سەنئىتى ، ھەممىگە قادىر كۈچنىڭ ھەممە پەردە بار ئىكەنلىكىنى بىلدۇرۇش سەنئىتىدىن ئىبارەت.

43 . سەمىمىيەت بارلىق بەختنىڭ زۆرۈر شەرتى . شۇنى مۇئەييەنلەشتۈرۈشكە بولىدۇكى ، سەمىمىيەتنى بىلىش ھەم ئۆزىگە ئىشەنگەن ھالدا ئۇنىڭدا چىڭ تۇرۇش بىرخىل قانائەتلىنىشتىن ئىبارەت ، باشقا ھەرقانداق نەرسە ئۇنىڭغا تەڭ كېلەلمەيدۇ . سەمىمىيەت ئەڭ تۈپكى چىنلىقتىن ئىبارەت ، ئۇ بارلىق مۇۋەپپەقىيەتلىك سودا مۇناسىۋىتى ياكى ئىجتىمائىي مۇناسىۋەتنىڭ ئالدىنقى ھەل قىلغۇچ شەرتىدۇر .

44 . سەمىمىيەتكە زىت ھەر بىر قىتىملىق قىلىق ، مەيلى بىلمەسلىكتىن قىلىنغان بولسۇن ياكى ئەتەي قىلىنغان بولسۇن ، مەۋقەيىمىزنى ئاجىزلاشتۇرىدۇ ، ئىناقسىزلىقتا ھەمدە ساقلانغىلى بولمايدىغان مەغلۇبىيەت ۋە قالايمىقانچىلىقتا سەۋەب بولىدۇ ، چۈنكى ئەڭ ئاددىي ئەقىل ھەربىر قېتىملىق ھەرىكەتنىڭ نەتىجىسىنى توغرا ھالدا ئالدىن بىلەلەيدۇ ، ئەگەر توغرا پىرىنسىپقا خىلاپلىق قىلىنسا ، ئۇنىڭ ئېلىپ كېلىدىغان ئاقىۋىتىنى مۆلچەرلەشتە ، ئەڭ ئۇلۇغ ، ئەڭ چوڭقۇر ، ئەڭ سەزگۈر ئەقىل بولغان تەقدىرىدىمۇ ، گاڭگىراپ ، ھېچقانداق ئۇقۇمغا ئېرىشەلمەيدۇ .

45 . قەلبىدە مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ھەقىقىي زۆرۈر ئامىللىرىنى بەرپا قىلغان ئادەم ئۆزىگە ئىشەنچ تىكلەپ ، غەلىبىنىڭ ئاساسىنى سالغان ھېسابلىنىدۇ ، قېپقالغان بىردىنبىر ئىش دائىم مۇنداق تەدبىرنى قوللىنىشتىن ئىبارەت : يېڭىباشتىن ئويغىتىلغان ئىدىيەنىڭ كۈچىنى ئۆزىگە يېتەكچى قىلىش ھەم شۇنىڭدىن باشلاپ بار-

لىق كۆچلەرنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ئادەمنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان دەرىجىدە ساقلاش لازىم .

46 . بىزنىڭ مەقسەتلىك پائالىيىتىمىزنىڭ روھى ئون پىرسەنتكىمۇ يەتمەيدۇ ؛ قالغان توقسان پىرسەنتى ئاڭسىز ياكى مەقسەتسىز بولىدۇ . شۇڭا ، يالغۇز مەقسەتلىك ئىدىيەگىلا تايىنىپ نەتىجە ھاسىل قىلماقچى بولغان ئادەمنىڭ ئىشىنىڭ ئۈنۈملۈك بولۇشىمۇ ئون پىرسەنتكە يەتمەيدۇ . قىممىتى بار ھەرقانداق ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىۋاتقان ئادەملەر تېخىمۇ چوڭ بۇ مەنىۋى بايلىق ئامبىرىدىن پايدىلىنالايدىغان ئادەملەردۇر . زور بولغان چىنلىق دەل تۆۋەن دەرىجىلىك ئەقىلنىڭ بىپايان زېمىنىغا يوشۇرۇنغان بولىدۇ ، يەنە دەل مۇشۇ يەردە ، ئىدىيە ئۆزىنىڭ ئىجادىي كۈچىنى ، ئۇنىڭ نىشانى بىلەن باغلىنىشلىق كۈچىنى ، كۆرۈنمەيدىغان نەرسىنى كۆرۈنىدىغان نەرسىگە ئايلاندۇرىدىغان كۈچىنى تاپىدۇ .

47 . ئېلېكتىر ئىلمىنىڭ قانۇنىيىتىنى ئوبدان بىلىدىغان ئادەم توكنىڭ چوقۇم ھەمىشە توك بېسىمى يۇقىرى ئورۇندىن توك بېسىمى تۆۋەن ئورۇنغا يۆتكىلىدىغانلىقىدەك پىرىنسىپىنى ئوبدان چۈشىنىدۇ ھەم بۇ خىل كۈچنى ئۆزى ئۈچۈن ئىشلىتەلەيدۇ . بۇ قانۇننى ئوبدان بىلمەيدىغان ئادەملەر ھەرقانداق مەقسىتىنى ئىشقا ئاشۇرالمايدۇ . روھىي دۇنياغا ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان قانۇنمۇ شۇنداق بولىدۇ ؛ بەزىلەر ئۇنى چۈشىنىدۇ : ئۇيى بارلىق شەيئىلەرگە سىڭىپ كىرىدۇ ، ئەقىلنىڭ يەتمەيدىغان يېرى يوق بولۇپ ، ئىنكاسى تېز بولىدۇ ؛ ئۇلار بۇ قانۇندىن پايدىلىنىپ ، شەرت ـ شارائىتىنى ، ئەھۋالىنى ۋە مۇھىتىنى تىزگىنلىيەلەيدۇ . چۈشەنمەيدىغان ئادەم ئۇنىڭدىن پايدىلىنالمايدۇ ، چۈنكى ئۇلار بۇ ھەقتە ھېچنەرسە بىلمەيدۇ .

48 . بۇ خىل بىلىم ئېلىپ كەلگەن نەتىجە ئەسلىدە تەبىئەتنىڭ

ئىلتىپاتىدىن ئىبارەت بولىدۇ. دەل مۇشۇ «ھەقىقەت» ئادەمنى ئاسارەتتىن، يوقسۇللۇق ۋە چەكلىمىلىكتىن خالىي قىلىپلا قالماي، ئازاب ـ ئوقۇبەت، دىلخەستىلىك ۋە غەم ـ قايغۇدىنمۇ خالىي قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇ قانۇن ئادەمگە قاراپ پەرقلىق بولمايدۇ، ئىلگىرىكى تەپەككۇر ئادىتىمىزنىڭ قانداق بولۇشىدىن، بېسىپ ئۆتكەن يولىمىزنىڭ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ بىزگە پەرقلىق مۇئامىلە قىلمايدۇ، ئەجەبا بۇلارنى بىلىۋېلىش، كىشىنى ھەيران قالدۇرمامدۇ؟

3 ـ ساۋاق : پىشىۋالارنىڭ ئەقىل ـ پاراسىتى

ئۇلۇغ ئادەم ياكى خۇددى يېگانە ئېگىز مۇنارغا ئوخشاش مەڭگۈلۈك قەلئەسىدە قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ . سىرتقى تەبىئەتنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىنى تېشىپ ئۆتىدىغان مەخپىي يوللار ، ئۇلارنىڭ ئىدىيەسىنى تېخىمۇ يۇقىرى ئەقىل بىلەن ئۆزئارا ئالماشتۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ ، دەل بۇ خىل ئەقىل ئۇلارنىڭ ئىدىيەسىنى كۈچەيتىدۇ ھەم تىزگىنلەپ تۇرىدۇ . بۇ ، يەر يۈزىدە يىل بويى تىرىشىپ ئەمگەك قىلىدىغان ئادەملەرنىڭ ئۇخلىسا چۈشىگىمۇ كىرمەيدۇ .①

— ھېنرى ۋودسوۋرز لاڭفېللوۋ

1 . پىشىۋالارنىڭ ئەقىل ـ پاراسىتى سىزنىڭ جىسمىڭىز ۋە روھىڭىز ئىچىدە بولىدۇ ھەم بۇ ئىككىسىنى ئۆزئارا تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ . ئۇ ھەربىرىمىزنىڭ ۋۇجۇدىدا «ئۇلۇغ ئادەم» ، يەنى «مۇقەددەس ئادەم» بولىدۇ . ئۇ بارلىق ئادەملەرنىڭ ھاياتىدا ئوخشاش بولىدىغان ، بىز «مەن» دەپ ئاتايدىغان ، بىزگە پىششىق تونۇشلۇق ھېلىقى نەرسىدىن ئىبارەت .

2 . پىشىۋا قان ، گۆش ، ئىبلىس (جىن ـ شەيتان)ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنىڭ تىزگىنلىشىگە ياكى باشقۇرۇشىغا ئۇچرىمايدىغان ئادەمدۇر . ئۇ پۈقرا ئەمەس ، بەلكى ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىدۇر . ئۇ ، دەل مۇشۇنداق بولغانلىقتىن ، ئەركىن بولىدۇ ،

① ھېنرى لاڭفېللوۋنىڭ «كاۋانوۋ» (kavanaugh) ناملىق رومانىنىڭ بېشىدىكى ئابزاستىن ئېلىنغان .

ھەرقانداق نەرسە تەرىپىدىن تىزگىنلەنمەيدىغانلىقىنى بىلىدۇ .

3 . سىز مۇشۇ ھالەتكە يەتكەن چېغىڭىزدا، ئىشنى پۇختا قىلغان ھالدا ئۆزىڭىزنى تىزگىنلەيسىز ۋە يېڭىسىز، بارغانسېرى كۆپ بىلىم بىلەن كاللىڭىزنى قوراللاندۇرۇپ ، يۇزىڭىزنى يورۇقلۇققا ، ئالدىغا ، يۇقىرىغا يۈزلەندۈرىسىز .

4 . قانۇنىيەت سىزنىڭ خوجايىنىڭىز ئەمەس ، بەلكى چاكىرىڭىزغا ئايلىنىدۇ . سىز ئىدىيەڭىز ياكى سۆزىڭىزنى ئېيتسىڭىز ، ھەقىقەت ، ئىرادە ۋە مۇۋاپىق روھىي كارتىنا ئۇنىڭغا ماسلىشىدۇ ، سىزنىڭ سۆزىڭىز ئۆزى مۇراجىئەت قىلغان نىشاننى ۋۇجۇدقا چىقىرىدۇ .

5 . ئاشكارىلانمىغان ، يوشۇرۇن ھالەتتە تورۇۋاتقان بىلىملەرگە ئىنتىلىشتە ، «بىر ـ بىرلەپ ئۆلۈپ كەتسەم مەيلى ئىدى» دەيدىغان دەرىجىگە يېتىشىمىز لازىم . كونا قائىدە ـ يوسۇن ، كونا ئادەت ۋە مەشھۇر چولپانلارنىڭ ئىلگىرىلەش يولىمىزدىكى پۇتلىكاشاڭ ياكى توسالغۇغا ئايلىنىپ قېلىشىغا ھەرگىز يول قويماسلىقىمىز كېرەك . ئېگىز پەللىگە چىققان ھەربىر ئوبيېكت دۇنيانىڭ ئىدىيەسىگە ، ھۆكۈمىگە ۋە ئاساسىغا خىرىس قىلىشقا جۈرئەت قىلىشى كېرەك .

6 . مۇنداق بىر ھېكايە بار : بىر ئوقۇغۇچى بىر دانىشمەننى ئۇستاز تۇتۇپتۇ . بۇ دانىشمەن شاگىرتىنىڭ ئالغا بېسىشىغا ياردەم بېرىش خىزمىتىگە قىزىقمىغاندەك ، بىپەرۋا يۈرۈپتۇ . شاگىرت دانىش ھېچنەرسە ئۆگىنەلمىدىم دەپ ئاغرىنىپتۇ . دانىشمەن : «ناھايىتى ياخشى ، يىگىت . مەن بىلەن يۈر» دەپتۇ . ئۇ شاگىرتىنى باشلاپ دۆڭلۈكتىن ئېشىپ ، جىلغىدىن ۋە دالىدىن ئۆتۈپ ، كۆلنىڭ بويىغا كەپتۇ ۋە چوڭقۇر سۇغا كىرىپتۇ . ئاندىن كېيىن ، دانىشمەن شاگىرتىنى سۇغا بېسىپ ، بۇ يىگىتنىڭ بارلىق ئارزۇلىرى ئىنتايىن مۇھىم بىر تەشنالىققا — ھاۋاغا بولغان تەشنالىققا مەركەزلەشكەنگە قەدەر ، ئۇنى چىڭ بېسىپ تۇرۇپتۇ . ئالتۇن ،

بايلىق ،شان ـ شەرەپ ، ئورۇن ـ مەرتىۋە ۋە نام ـ شۆھرەت دېگەنلەر بۇ يىگىتكە قىلچە مۇھىم ئەمەستەك بىلىنىپتۇ . ئاخىرىدا ، يىگىت تۇنجۇقۇپ ئۆلەي دەپ قالغان چاغدا ، دانىشمەن ئۇنى سۇدىن تارتىپ چىقىرىپ ، «يىگىت ، سۇنىڭ تېگىدە تۇرغان چېغىڭدا ، ھەممىدىن بەك ئېرىشمەكچى بولغان نەرسەڭ نېمە ئىدى ؟ » دەپتۇ . يىگىت : «ھاۋا ، ھاۋا ، ھاۋا »دەپتۇ . ئارقىدىن ، دانىشمەن ئۇنىڭ-غا : «ئەقىلگە بولغان تەشنالىقىڭ ھاۋاغا بولغان تەشنالىقىڭغا ئوخ-شاش جىددىي بولغان چاغدا ، سەن ئۇنىڭغا ئېرىشىسەن» دەپتۇ .

7 . شۇنىڭ ئۈچۈن ، كۈچلۈك تەشنالىق «پىشىۋالارنىڭ ئەقىل ـ پاراستى »گە ئېرىشىشنىڭ ھەممىدىن مۇھىم شەرتىدۇر . بۇ دۇنيادا ئىز قالدۇرغان ئادەملەر ، ئېگىز چوققىلارغا چىققان ئادەم-لەر تەشنالىق بىلەن ئۆزلۈكسىز ئارزۇ قىلغان ئادەملەردۇر . ئار-زۇسى ناھايىتى ئاجىز ئادەملەرنىڭ ئارزۇسى كۈچلۈك ، جىددىي بولۇپ ئۆزگەرمىگۈچە ، كېرەكلىك پەللىگە ياكى ئېگىز چوققىغا چىقىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس .

8 . خىمىيەلىك ماددىلارنىڭ بىر ـ بىرىنى تارتىشى ۋە چەتكە قېقىشى پۈتۈنلەي ئېنىقىدار ۋە قۇتۇپچانلىق مەسىلىسىدۇر ، بىز ئۇنى مۇھەببەت ۋە نەپرەت مەسىلىسى دېسەكمۇ بولىدۇ . دەل مۇ-شۇنداق بولغانلىقتىن ، ئەقىل ھەم مۇۋەپپەقىيەتنى جەلپ قىلىدى-غان ماگنىت قۇتۇپى بولالايدۇ ھەم مەغلۇبىيەتنى جەلپ قىلىدىغان ماگنىت قۇتۇپى بولالايدۇ . سىزنىڭ ئەقلىڭىز ، ئېڭىڭىزنى ئىدارە قىلىدىغان ئۇسۇلغا ئوخشاش بىر خىل ئۇسۇل بىلەن ، پۇل ماگنى-تىغا ئايلىنىدۇ . ئۇ بىر پارچە پۇل ماگنىتىغا ئايلانغان چاغدا ، ھەربىر سودىڭىز سىزگە كۆرۈنەرلىك پايدا ئېلىپ كېلىدۇ .

9 . بىر ئادەمنىڭ سودا قىممىتى ئۇنىڭ ئىچكى قىممىتى ، شۇنىڭدەك ئىچكى قىممىتىنى سىرتقى ئېڭىغا ۋە ھەرىكىتىگە ئېلىپ چىقىش ئۇنۇمى تەرىپىدىن بەلگىلىنىدۇ . باشقىچە قىلىپ ئېيتقان-دا ، دەل ئىچىدىكى ئالتۇن تېشىدىكى ئالتۇننى جەلپ قىلىدۇ ، دەل

ئىچكى قىممىتى تاشقى قىممىتىنى جەلپ قىلىدۇ. ئادەم بايلىق ئېغى ۋە قىممەت ئېڭىغا ئىگە بولسا، بۇنىڭغا تەگ ـ باراۋەر بىلىم قوشۇلسا، ئۇ ھامان ئۆزىنىڭ بىر كىشىلىك ئورنىنى تاپالايدۇ.

10. بەزىلەر مۇنداق دېگەن: «ئەقىلنىڭ تەننى ئىدارە قىلىشى تەڭداشسىز بولىدۇ، مۇئەييەن ۋاقىت ئىچىدە، ئۇ تەننى ۋە نېرۋىنى پولاتتەك مۇستەھكەم، مۇسكۇلنى پولاتتەك كۈچلۈك قىلىۋېتەلەيدۇ، ئاجىز ئادەم مانا شۇنىڭ بىلەن كۈچلۈك ئادەمگە ئايلىنىدۇ. چۈنكى، مۇۋاپىق تىزگىنلەنگەن ئەقىل، ئۆزىنىڭ ئەسلىي قىياپىتى بويىچە بارلىق شەيئىلەرگە مۇئامىلە قىلىدۇ، ئۆزىنىڭ ئەسلىي قىياپىتى بويىچە بارلىق شەيئىلەرگە باھا بېرىدۇ، ئۆزىنىڭ ئۇستۇنلۈكىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزىنىڭ كۆزقارىشىدا قەتئىي تەۋرەنمەستىن چىڭ تۇرىدۇ، چۈنكى ئۇ بۇ كۆز قاراشلارنىڭ كۈچىنى ۋە سالمىقىنى بىلىدۇ.»①

11. مۇنداق قانۇنىيەت مەۋجۇت: ئەگەر ئۇلارغا خىلاپلىق قىلىنسا، ئەقىلنى ئاجىزلاشتۇرۇۋېتىدۇ ياكى ئۇنىڭ راۋاجلىنىشىغا توسقۇنلۇق قىلىدۇ، ئەكسىچە بولغاندا، كۈچلۈك ئەقىلنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. بۇ قانۇنىيەتلەرگە ئەمەل قىلىنسا، ئەقىلنىڭ ئاجىز بولۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئالغىلى، كۈچلۈك دەپ ئورتاق ئېتىراپ قىلىنغان ئەقىل پەزىلىتىنى يېتىلدۈرگىلى ۋە ئىپادىلىگىلى بولىدۇ.

12. ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئەقلىگىزنى ئىدارە قىلىشىغا يول قويماڭ! نۇرغۇن ئادەملەر دوستى، قوشنىسى ياكى تۇغقىنىنىڭ قوشۇلماي قېلىشى ياكى قوۋۋەتلىمەي قېلىشىدىن ئەنسىرىگەنلىكتىن، ئۆز ئىدىيەسىنىڭ ئالىيجاناب ۋە دەبدەبىلىك ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەشتىن قورقىدۇ. بۇنىڭ ئۆزى توسۇش ياكى چەكلەشتىن

---

① بۇ بىر ئابزاس سۆزنىڭ ئالدىنقى يېرىمى ستوۋ خانىمنىڭ «تام تاغىنىڭ كەپىسى» ناملىق رومانىدىن ئېلىنغان. تەرجىمانىنىڭ ئىزاھاتى: بۇ بىر ئابزاس سۆزنىڭ كېيىنكى يېرىمى لاروشفوكونىڭ «تەپەككۇرنامە» ناملىق ئەسىرىدىن ئېلىنغان.

ئىبارەت ، ھەرقانداق نەرسىنىڭ چەكلەنگەن شارائىتتا كۆچلۈك ياكى قاۋۇل بولۇپ ئۆسۈپ يېتىلىشى مۇمكىن ئەمەس . ئىپادىلەش ئۆسۈپ يېتىلىشنىڭ قائىدىسىدۇر .

13 . سىزنىڭ تەپەككۇرىڭىزغا توسقۇنلۇق قىلىدىغان قورقۇنچاقلىقىڭىز ، ئىدىيەڭىزنى ھەمىشە ئاگاھلاندۇرۇش سىزنىقنى چۆرىدىتىپ ، ئەقلىڭىزنى ئەخمىقانە ۋە پەمسىزلىككە چۈشۈرۈپ قويىدۇ ، ئۇنىڭغا كۆچ ئاتا قىلىنىشقا توسقۇنلۇق قىلىدۇ . ئۇزۇن ۋاقىت ئىككى خىل كۆز قاراشنىڭ ئارىلىقىدا تەۋرىنىپ تۇرۇش ئەقلىنىڭ كۆچلۈك راۋاجلىنىشىغا توسقۇنلۇق قىلىدۇ .

14 . ئىدىيە ساھەسىدە ئىزدەنگۈچى بولۇشقا جۈرئەت قىلىش كېرەك . چوڭقۇر ، ئەتراپلىق پىكىر يۈرگۈزۈشكە جۈرئەت قىلىش كېرەك . بۇنداق جۈرئەت ، خۇددى مۇسكۇلغا ئوخشاش ، قانچىكى كۆپ ئىشلىتىلسە ، شۇنچە كۆچىيىدۇ .

15 . ئۇلۇغلۇق سانسىزلىغان ئەرلەر ۋە ئاياللارنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر يوشۇرۇنغان بولىدۇ ، ئۇ تەشەببۇسكارلىقنىڭ كەمچىل بولۇشى تۈپەيلى ، دۇنياغا كېلەلمەيدۇ ، ئىپادىلىنەلمەيدۇ . تەشەببۇسكارلىقنىڭ كەمچىل بولۇشىدىكى سەۋەب قورقۇنچاقلىقتىن ئىبارەت . قورقۇشنىڭ سەۋەبى ئۇلارنىڭ ئەقلىي كۆچ ۋە رەزىل كۆچتىن ئىبارەت ئىككى خىل كۆچنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدىغانلىقىدىن بولىدۇ . ئۇلۇغلۇقنى ئۆز روھىنىڭ تەكتىگە چوڭقۇر يوشۇرۇپ ئۇنىڭ دۇنياغا كېلىشىگە يول قويمايدىغان ئادەم ئەقلىي كۆچكە ئەمەس ، بەلكى رەزىل كۆچكە بەكرەك ئىشىنىدۇ ، مۇشۇنداق قورقۇنچاقلىقى تۈپەيلى ، ئۇ تەۋەككۈل قىلىپ روھىنىڭ چاقىرىقىغا قۇلاق سېلىشقا ھەم شۇ ئارقىلىق غەلىبە قازانغۇچى ۋە بويسۇندۇرغۇچى دېگەن تاجغا ئېرىشىشكە جۈرئەت قىلالمايدۇ .

16 . ھەرىكەت قىلىشتىن ۋاز كېچىش جەريانىدا ، ئۇ ھەرىكەت قىلىشقا جۈرئەت قىلالمىغانلىقى ئۈچۈن يېڭىلىدۇ . بۇ مەنىدىن ئېيتقاندا ، قورقۇنچاقلىق ئەڭ چوڭ ئىبلىس ، بارلىق نامراتلىق ،

بەختسىزلىك ، كېسەللىك ۋە جىنايەت ئۆتكۈزۈشنىڭ ئاساسى ۋە مەنبەسىدۇر .

17 . ھەرقانداق ئادەمگە ئۆزىدە ھەرقانداق ياخشى نەرسىنىڭ ھەرگىز كەمچىل بولمايدىغانلىقى ، ئۆزىنىڭ روناق تېپىش يولىغا مېڭىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدۇرۇش ھەم ئىشەندۈرۈش كېرەك .

18 . ئالىملار ، ئاتالمىش ماددىنى يوقىتىۋېتىشنىڭ ھەرگىز مۇمكىن ئەمەسلىكىنى بايقىدى . ئۇنىڭ ھالىتىنى ئۆزگەرتىۋېتىشكە بولىدۇ ، ئۇ يىمىرىلىپ كۆرۈنمەيدىغان نەرسىگە ئايلىنىپ كەتسىمۇ ، ئۇ يەنىلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ .

19 . ئەگەر بارلىق ياندىغان ماددىلارنىڭ ھەممىسى كۆيدۈرۈپ تۈگىتىۋېتىلسە ، بىز ياشاۋاتقان بۇ پلانېتىنىڭ ئېغىرلىقى يەنىلا ئىلگىرىكىگە ئوخشاش بولىدۇ ، بۇ يوقىتىۋېتىشكە بولىدىغان ھېچقانداق نەرسىنىڭ يوق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ .①

20 . ھالىتى ئۆزگەرتىۋېتىلسىمۇ ، لېكىن ماددا يەنىلا باشقا ھالەتتە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ .

21 . بۇنىڭ ئۆزىلا ئىسپات بولۇپ ، ئۇ ماددىنىڭ مەڭگۈلۈك ئىكەنلىكىنى ، يوقىتىۋېتىشكە بولمايدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ . ئەگەر نۇرغۇن كۆرۈنىدىغان ماددىلار ئاتموسفېرادا لەيلەپ تۇرالىسا ھەم ئۇتنىڭ پارچىلاش كۈچى ئارقىلىق كۆرۈنمەيدىغان نەرسىلەرگە ئايلىنىدىغان بولسا ، ئۇنداقتا بىز تۆۋەندىكى كۆز قاراشنىمۇ ئوخشاشلا توغرا ئىكەنلىكىنى بىلىشىمىز كېرەك : كۆرۈنمەيدىغان نەرسىمۇ كۆرۈنىدىغان نەرسىگە ئايلىنالايدۇ .

22 . تېخىمۇ چوڭقۇر ئويلىنالايدىغان ، چوڭقۇرلۇقتا ئېلېكتىر كۈچى ۋە باشقا غەيرىي ماددىي كۈچلەر توغرىسىدا ، تېخى بايقالمىغان بىلىم ۋە قانۇنىيەتلەر ساھەسىگىچە ئويلاپ يېتەلەيدىغان ئادەملەر كەشپىياتچى ياكى ئىختىراچى بولالايدۇ ، ئۇلارنىڭ نامى «داڭ-

---

① بۇ بىر فىزىكا قانۇنى ، يەنى ماددىنىڭ يوقالماسلىق قانۇنىدىن ئىبارەت ، ئۇنىڭدا : ماددىنى ھەم يارىتىشقا ھەم يوقىتىشقا بولمايدۇ ، دېيىلىدۇ .

ـدارلار سارىي» غا يېزىپ قويۇلىدۇ.
23. بۇنداق ئادەم جەزمەن قورقۇشتىن خالىي بولىدۇ، ئۇلار مازاق قىلىنغانلىقى ۋە مەسخىرە قىلىنغانلىقى تۈپەيلى تەۋرىنىپ قالمايدۇ ياكى يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتمەيدۇ، ئۇلار ئۆز روھىنىڭ بىر نىشانغا مەركەزلەشتۈرۈلگەن ھالىتىنى ساقلىيالايدۇ. بۇنداق ئادەم جاسارەت بىلەن ئالغا ئىنتىلىدۇ، داۋاملىق ئالغا ئىلگىرىلەيدۇ، باشقىلارنىڭ قانداق ئويلايدىغانلىقىغا، نېمە دەيدىغانلىقىغا پەرۋا قىلمايدۇ.
24. مانا بۇنىڭ ئۆزى تەشەببۇسكارلىقتىن ئىبارەت، ئاشۇ تەشەببۇسكارلىق غايىنىڭ رېئاللىققا ئايلىنىشىغا سەۋەب بولىدۇ. بۇنداق قەتئىي ئىشەنچكە كەلگەن ئادەم دەل پىشۋالىق يولىغا مېڭىدىغان بولىدۇ. ئىلھامنىڭ نۇرى ئۇنىڭ ئايىغى ئاستىدىكى يولنى يورۇتۇپ، ھەربىر قەدىمىگە يېتەكچىلىك قىلىپ، ئۇنى تۇزاق ۋە پۇتلىكاشاڭلاردىن قۇتقۇزۇپ، غەلىبىدىن ـ غەلىبىگە باشلايدۇ.
25. قۇرامىغا يەتكەن ھەربىر ئادەم دېگۈدەك تۆۋەندىكى ئەمەلىيەتتە ئوخشاش بولمىغان ھادىسىلەر ۋە كەچۈرمىشلەرگە يولۇققان بولىدۇ: ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا مۇنداق بىر ئەقىل مەۋجۇت، بۇ ئەقىل ئۆزىدىن كۆپ دەرىجىدە ھالقىپ كەتكەن بولۇپ، ئەخلاق جەھەتتىكى ۋە ئەقىل قاتلىمىدىكى ۋەقەلىك ۋە ئىشلارنى بىلىدۇ ۋە كۆرسىتىپ بېرەلەيدۇ. بۇ ھادىسىلەر مۇمكىنچىلىكى بار «ئاجىز ئاۋاز» شەكلىدە ياكى جانلىق، بېشارەت خاراكتېرىدە ئايان بولغان بولۇشى مۇمكىن.
26. ئەقىل نۇرغۇن قېتىم بىر خىل تەسىرات ياكى تۇيغۇ ھالىتىدە بارلىققا كېلىدۇ، مۇۋەپپەقىيەت قازانغان سودىگەرلەرنىڭ ۋۇجۇدىدا تېخىمۇ شۇنداق بولىدۇ، بۇ ئادەملەرنىڭ ھەربىكەت قىلىشتا ئاساسلىنىدىغىنى سىرتقى قاتلامدىكى ھادىسە ياكى ھۆكۈم ئەمەس، بەلكى ھەمىشە ئىچكى دۇنيادا شەكىللەنگەن ئاۋاز ياكى تەسىراتتىن ئىبارەت بولىدۇ، گەرچە ئۇنداق ھۆكۈملەر ئەقىلگە

www.uyghurkitap.com

بەك ئۇيغۇن كەلىسمۇ .

27 . بۇ كەچۇرمىشلەر ئىچكى دۇنيادىكى ئاۋازدىن ئىبارەت ، ئۇ تېخىمۇ يۇقىرى بىلىم ۋە ئەقىلنىڭ مەلۇم بىر سىرلىق مەنبەدىن ئاشكارا ئاڭ ئەقىلگە كىرىشكە باشلىغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ . دەل شۇنىڭغا ئوخشاش ئەقىل قەدىمدىن هازىرغىچە ئۆتكەن بارلىق پىشىۋالار ئارقىلىق گەپ قىلماقتا .

28 . بۇ ئاۋاز ۋە هادىسىلەر ئاڭنىڭ ئۇچلەمچى قاتلىمىدىن كېلىپ چىقىدۇ . ئۇ بەزىدە «ئالتىنچى سەزگۇ» دەپمۇ ئاتىلىدۇ . پىسخولوگىيەدە ، ئۇ «زىيادە ئاڭ» ياكى «زىيادە ئەقىل» دەپ ئاتىلىدۇ . بۇ «زىيادە ئەقىل» سىزگە كېلىۋاتقان خەتەرنى بىلىۋالىدۇ هەم سىزنى قوغداپ قالىدۇ . بۇ خىل قوغداشنى ئادەتتە چۈشەندۈرۈپ بەرگىلى بولمايدۇ .

29 . بۇ «زىيادە ئەقىل» يەنە يېشىل ئوتلاقنى ۋە تۇرغۇن سۇنى بىلىپ ، مولچىلىق ۋە تىنچلىقنىڭ ئومۇمىي ئىزناسىنى سۈرەتلىيەلەيدۇ . ئۇ هېلىقى ئىنكاسى سەزگۇر ئوقۇغۇچىنى يېتەكلەيدۇ ، بۇ ئوقۇغۇچى ئۇندىمەستىن ئۇنىڭ ئەقلىگە قولاق سالىدۇ هەم شۇ ئارقىلىق پۇرسەتكە ئىگە بولىدۇ ، ئەگەر بۇ مەسلىهەتچى ۋە يول باشلىغۇچى بولمىغان بولسا ، ئۇ خەتەر ۋە قورۇق ئاۋارىچىلىكتىن ئىبارەت بولغان تىرىشچانلىقى هەم تەۋەككۇلچىلىكى تەرىپىدىن يېڭىلگەن بولاتتى .

30 . ئىسرائىلىيە پادىشاهلىرى ئارىسىدىكى ئەڭ ئۇلۇغ مالىيە مۇتەخەسسىسى سۇلايمان ئۆزىنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى ئېڭىنى سىرتقى ئاڭ بىلەن بىرلەشتۇرگەن هەم ئۇنى ئۆزىنىڭ خۇسۇسىي ، پادىشاهلىق ، مالىيە ئىشلىرىدا ئۇنۇملۇك هالدا ئېنىق كۆرسەتكەن ، شۇڭا ئۇ ئىسرائىلىيەنىڭ خان ئوردىسىدىكى ئەڭ باي ، ئەڭ شۆهرەت تاپقان پادىشاه بولۇپ قالغان .

31 . بەزىدە ، بارلىق باشقا هەرىكەت قىلىش ۋە ئالغا ئىلگىرىلەش يوللىرى بىزگە نىسبەتەن ئېتىۋېتىلگەن بولىدۇ ، شۇنىڭ

بىلەن بىز بۇ بىردىنبىر ئېچىۋېتىلگەن يولغا ماڭمىز ھەم مۇۋەپپەق- قىيەت بىلەن ئۇچرىشىپ قالىمىز ، ئەگەر بىز جىمجىتلىق ئىچىدى- كى ئاۋاز ئارىسىدىن مەلۇم خىلدىكى نەرسىنى بىلىۋالالىغان بول- ساق ، مۇۋەپپەقىيەتنىڭ يېتىپ كېلىشى بەلكىم كۆپ بۇرۇن بولار ئىدى .

32 . سىزنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى ئەقلىڭىز بىلەن ئالاقە ئورنات- قان چاغدا ، ئۆزىڭىزنىڭ يول كۆرسەتكۈچىڭىز بىلەنمۇ ئالاقە ئور- ناتقان بولىسىز ، بۇ يول كۆرسەتكۈچىسى ئۇندىمەسلىك ئۇسۇلى بىلەن سىزگە ئالدىڭىزدا پەيدا بولغان بارلىق ئادەملەرنىڭ قەلبىنى ۋە مەقسىتىنى بىلدۈرىدۇ . «قوي تېرىسىگە ئورنىۋالغان بۆرە» ، پەرىشتە سىياقىغا كىرىۋالغان ئىبلىس ، شۇنىڭدەك ياۋاش كۆ- چۈك سىياقىغا كىرىۋالغان تۈلكە قاتارلىقلارنىڭ ئەسلىي قىياپىتى كۆز ئالدىڭىزدا ئاشكارىلىنىپ ، سىزنى سەگەكلەشتۈرىدۇ ، ھوش- يارلىقىڭىزنى كۈچەيتىسىز .

33 . بۇ ھەممىدىن خەۋەردار ئەقىل راستتىنلا مەسلىھەتچى ، قوغدىغۇچى ۋە يول باشلىغۇچى بولۇپ قالىدۇ . بۇ ئىچكى دۇنيانىڭ ئاۋازى ياكى بىۋاستە سېزىمىڭىز ئاقىلانىلىك بىلەن يېتەكچىلىك قىلىدۇ . ئۇ يەنە ھەر قېتىم زۆرۈر تېپىلغاندا سىزنى ئاگاھلاندۇ- رۇپ تۇرىدۇ ھەم جاننى ئەيقاچىدىغان بىر يول ئېچىپ بېرىدۇ .

34 . يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان بۇ ئەھۋالغا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن مۇھىمى سىزنىڭ تەنھا ، جىمجىت ياكى سۈكۈتتە تۇرىدىغان چېغىڭىز بولۇشى ، بۇ ۋاقىت ئىچىدە ھەر قانداق نەرسىنىڭ سىزگە كاشىلا قىلىشىغا يول قويماسلىقىمىز كېرەك .

35 . ھەربىر مۇسكۇلىڭىزنى ئازادە تۇتۇشىڭىز ، ئەقلىڭىزنى سىرتقى ئىشلاردىن يىغىۋېلىپ ، ھەممىنى قوبۇل قىلىش قىياپىتىدە تۇرۇشىڭىز لازىم ، شۇنداق قىلسىڭىز ، ئادەتتىن تاشقىرى ئەق- لىڭىز ئايان بولىدۇ ھەم ئاكتىپلىشىدۇ ، روشەنلىشىدۇ ، ئاشكارا ئەقىل ئويىڭىزنىڭ سىرتقى قاتلىمىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ بېرىدۇ .

36 . ئەڭ ياخشى ئۇسۇل ھەركۈنى مەلۇم ۋاقىت ئاجرىتىپ ئۇنى مۇشۇنداق سۈكۈتتە تۇرۇشقا ئىشلىتىشتىن ئىبارەت. سىزنىڭ يەنە باشقا سۈكۈتتە تۇرىدىغان ۋاقىتلىرىڭىز بولۇشى مۇمكىن مەسىلەن ، يېزىق ئۈستىلى ئالدىدا ، مېھمانخانىدا ئولتۇرغان ياكى ئاپتوبۇستا كېتىۋاتقان بىرقانچە مىنۇتتا .

37 . مۇشۇنداق سۈكۈتتە تۇرغان مەزگىلىڭىزدە ئەگەر كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ھېچقانداق ئىش يۈز بەرمىگەن بولسا ، ھەرگىز ئىشەنچىڭىزنى يوقاتماڭ . كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بۇ ئىشلار ئادەتتە سۈكۈتتە تۇرۇش داۋامىدا ئەمەس ، بەلكى سۈكۈتتە تۇرۇشتىن كېيىن يۈز بېرىدۇ .

38 . ئۆزىڭىز ھېچقانداق نەرسىنى ئويلىماي ، ھېلىقى چەكسىز ئەقلىڭىزنىڭ سىز ئارقىلىق ئويلىنىشىغا ھەم سىز ئۈچۈن ئويلىنىشىغا يول قويۇشىڭىز كېرەك .

39 . دەسلەپتە ، ئوي - پىكىر بارلىققا كېلىشكە باشلىغان چاغدا ، ئۇلار ئىنتايىن ئېنىق ياكى ئىنتايىن توغرا بولماسلىقى مۇمكىن . سىز پەقەت قۇلاق سېلىپ ئاڭلىشىڭىز زۆرۈر . پىكىر - خىيال ، ئۆزىنى ئايدىڭلاشتۇرىدۇ ، ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەي ، سىز تۇرمۇشىڭىز ۋە خىزمىتىڭىزگە چوڭ ياردەم بېرىدىغان پاراسەتنى قوبۇل قىلىسىز .

40 . سىز گويا ھېچقانداق ئاشكارا ئەقلىي تەپەككۇرنى زادىلا قوبۇل قىلمىغاندەك تۇرسىڭىزمۇ ، ئۇنىڭ يوشۇرۇن ئېڭىڭىزغا خاتىرىلەنگەنلىكىنى جەزملەشتۈرسىڭىز بولىدۇ ، ئۇنىڭغا ئېھتىياجلىق بولغان چېغىڭىزدا ئۇ سىزنىڭ ئاشكارا ئاڭ ئەقلىڭىزدە زاھىر بولىدۇ .

41 . سۈكۈتتە تۇرۇش داۋامىدا ، قەلبىڭىز يورۇتۇلىدۇ ، زېھنىڭىز ئېچىلىدۇ ، تۇرمۇش يولىدا سىز ئەمدى سىناق قىلغۇچى ياكى پۇرسەتپەرەس بولمايسىز .

42 . سۈكۈتتە تۇرۇش داۋامىدا ، سىزنىڭ تەجرىبىڭىز مۇنداق

خاراكتېرگە ئىگە بولىدۇ : ئۇ سىزنىڭ يېتىلىشىڭىز ۋە راۋاجلىنىشىڭىزغا مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ . بۇ جەرياندا ، بەزىلەر مول ئىدىيە ۋە پىلاننى تۇتۇۋالىدۇ ، بەزىلەردە بىر خىل تۇيغۇ ياكى ھاياجانلىنىش بارلىققا كېلىپ ، ئۇلارغا ئۆزلىرى ئويلىغان ئىشنى قىلغۇزىدۇ (ياكى قىلغۇزمايدۇ) .

43 . سۇكۇتتە تۇرۇشتىكى ئىدىيە ۋە مەقسەت ، ئۇلۇغ پاراسەت ئامبىرى بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتىشتىن ئىبارەت — ئۇنىڭ ئىچىگە سىزنىڭ ئالاھىدە ئېھتىياجىڭىزغا مۇۋاپىق كېلىدىغان ماگنىت تەۋرىنىشى قاچىلىنىپ ، خۇددى توك قاچىلانغان ئاككۇمۇلياتورغا ئوخشاپ قالىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، سىز ئەقىل ، ھاياتى كۈچ ياكى زېرەكلىك جەھەتلەردە يۇقىرى سەۋىيەگە يەتمىگەن چاغلىرىڭىزدا ، سۇكۇتتە تۇرۇش ھالىتىگە كىرىپ ئۆزىڭىزگە توك قاچىلاڭ .

44 . بۇ ئۆزىڭىزگە كۈچ تولۇقلىغانلىق بولىدۇ ، بۇنىڭ بىلەن سىز يېتەرلىك ئېنېرگىيە بىلەن تەمىنلىنىپ ، ئىشلار دۇنياسىغا يېڭىباشتىن قايتىپ كېلەلەيسىز . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ سىزنى غەلىبىسېرى ئالغا ئىلگىرىلەش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ .

45 . پەقەت ئاز ساندىكى كىشىلەرلا ئۆزىنى مۇقەددەسلىك دەرىجىسىگە ھەقىقىي تۇردە باشلاپ بارىدىغان يولنى تاپالايدۇ . ئۇ كىشىلەرگە ناتونۇش مەخپىي چىغىر يولدىن ئىبارەت . ئۇنىڭ كىرىش ئېغىزى يوشۇرۇپ قويۇلغان . بىپەرۋا ، ئالغا ئىلگىرىلەشنى ئويلىمايدىغان ، دىققەت - ئېتىبارىنى مەركەزلەشتۈرمەيدىغان ئادەملەر ئۇنىڭ يېنىدىن پەرۋاسىزلىق بىلەن ئۆتۈپ كېتىپ ، ئۇنى قىلچە سەزمەيدۇ . سۇكۇتتە تۇرۇشنى بىلىدىغان ئادەملەر ئۇنىڭ كىرىش ئېغىزىنى تاپالايدۇ . ئۇلار ئۆزىنىڭ نىشانىغا يېتىپ بارالايدۇ .

46 . ئۇستۇرا بىسى ئىنتايىن ئۆتكۈر بولغانلىقى ئۈچۈن ئىنتىلىك كېسىش كۈچىگە ئىگە بولىدۇ . مادداي مولېكۇلىلىرى ئارىسىنى كېسىپ ئۆتكەندە ئىنتايىن كىچىك قارشىلىق كۈچىگە ئۇچراي-

www.uyghurkitap.com

دۇ . دىققەت ـ ئېتىبارىنى مەركەزلەشتۈرەلمىگەن كالاممۇ كۆچ-لۈك ، ئۆتكۈر ، بۆسۈپ ئۆتۈش كۈچىگە ئىگە بولۇپ ، قىيىن مەسى-لىنى بۆسۈپ ئۆتۈش يولىنى تاپالايدۇ ؛ شۇڭا ئۇ قارىماققا مۇمكىن بولمايدىغان ئىشلارنى بۆلۈپ ، پارچىلىۋېتەلەيدۇ

47 . گاڭگىراپ قالغان نۇرغۇن تىجارەتچىلەر ھەر كۈنى ئاز-راق ۋاقىت ئاجرىتىپ ئۆزىنىڭ تىجارەتتىكى ئورنى توغرىسىدا چوڭقۇر ئويلىنىپ ، شۇ ئارقىلىق مەغلۇبىيەتنى غەلىبىگە ئايلاندۇ-رىدۇ . بۇ ئارقىلىق ئۇلار ئىككى مەقسەتنى ئىشقا ئاشۇرىدۇ : ئۇلار «ئومۇمىي قانۇنىيەت» بىلەن ھەممە يەر ، ئۇنىڭ رىتىمىگە چۈشى-دۇ ، تارتىش كۈچى قائىدىسىنى ئىشقا سالىدۇ ، بۇ ماگنىتنىڭ رولىنى ئويناپ ، گۈل شىرنىسىنىڭ ھەسەل ھەرىسىنى ئۆزىگە جەلپ قىلىش ئۇسۇلىغا ئوخشىشىپ قالىدۇ .

48 . سۈكۈتتە تۇرۇش— پىشىۋالارنىڭ ئەقىل ـ پاراستى ئۆگىنىدىغان ئالىي مەكتەپ . دەل مۇشۇ يەردە ، بارلىق ئەقىللىق ئادەملەر ئۇلارنىڭ پاراستىنى قوبۇل قىلىدۇ . يەنە دەل مۇشۇ يەردە ، ئەڭ ئۇلۇغ دانىشمەنلەر شاگىرتلارغا يېتەكچىلىك قىلىدۇ .

49 . ھەقىقىي سۈكۈتتە تۇرۇش ، يوشۇرۇن ھالەتتىكى شەرەپ-نى يورۇققا چىقىرىدۇ ، بۇ خۇددى گۈلسامساقنىڭ شان ـ شەرەپنى ئۆز غۇنچىسىنىڭ ئىچىگە يوشۇرۇپ تۇرغىنىغا ئوخشايدۇ ، يەنى ئۇ ، غۇنچىسىنىڭ ئېچىلىشى بىلەن يوشۇرۇنۇپ تۇرغان شان ـ شەرەپنى ئاشكارىلايدۇ . ئادەمنىڭ ۋۇجۇدىغا يوشۇرۇنۇپ تۇرغان ئەقىل ۋە كۈچمۇ شۇنداق ، ئۆزىگە ئىشىنىش ۋە سۈكۈتتە تۇرۇش-تىن پايدىلىنىش ئارقىلىق ، ئۇلار ئىپادىلىنىش ھالىتىگە باشلاپ كىرىلىدۇ ياكى چېچەكلىتىلىدۇ . مانا بۇ ھەقىقىي تەلىمدۇر . تەلىم بېرىش دېگەن بۇ سۆز لاتىنچە «educio» دېيىلىدۇ ، ئۇنىڭ مەنىسى «ئىچىدىن تارتىپ چىقىرىش» دېگەنلىكتىن ئىبارەت .

50 . ئەگەر سىز سۈكۈتتە تۇرۇشنى بىر خىل بەھرىمەن بولۇشقا ئايلاندۇرۇپ ، ئىنتايىن يېقىن بىر دوستىڭىز بىلەن پاراڭ-

لاشقانغا ئوخشاش قىلىدىغان بولسىڭىز ، ئۇنداقتا سىز ناھايىتى تېزلا نەتىجىگە ئېرىشەلەيسىز .

51 . پوزىتسىيەڭىز قىزغىن تەشنالىقتا ئىگە ، سەمىمىي ۋە قەتئىي بولۇشى لازىم . ئەڭ چوڭ نەتىجىنى ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولسىڭىز ، ئالدى بىلەن ئەڭ چوڭ ئارزۇيىڭىزنى ئېنىق بەلگىلە- شىڭىز كېرەك . ئاندىن ، دىققەت - ئېتىبارىڭىزنى بۇ ئارزۇيىڭىزغا مەركەزلەشتۈرۈشىڭىز ، ئۇنى ۋۇجۇدقا چىقارغىلى بولىدۇ ، دەپ ھۆكۈم قىلىشىڭىز كېرەك .

52 . ئاسمان ۋە زېمىنىنىڭ ئۆزىڭىزگە ياردەم قولىنى سۇن- دىغانلىقىغا ھۆكۈم قىلىڭ .

53 . بىلىشىڭىز كېرەككى ، سىز يالغۇز ئەمەس ، يەنە ئىچكى دۇنيادىكى ئەقلىڭىز سىز بىلەن بىللە ئىشلەۋاتقان ، سىزنى نازارەت قىلىپ تۇرۇۋاتقان ، ئامال - چارىڭىز ، قارارىڭىز ۋە ھەرىكىتىڭىز- گە يېتەكچىلىك قىلىۋاتقان بولىدۇ .

54 . ھەربىر مۇسكۇلىڭىزنى بوشاشتۇرۇپ ، تىنچلىنىڭ . پۈتمەس - تۈگىمەس بايلىقنى ئۆزىڭىز ئىدارە قىلىۋاتقانلىقىڭىزنى تەسەۋۋۇر قىلىڭ .

55 . ئۇلۇغ داھىيلارنىڭ سىرداش دوستى ناھايىتى ئاز بولى- دۇ . ئۇلارغا مەلۇمكى ، ئۇلۇغ چارە - تەدبىر ، ئۇلۇغ ھەرىكەت ، شۇنىڭدەك ئۇلۇغ تۆھپە سۈكۈتتە تۇرۇش داۋامىدا دۇنياغا كېلىدۇ .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ پىكىرى ئادرېسى

4 - ساۋاق : «مەن»نى ئۆزگەرتىدىغان كۈچ

تەپەككۇر ئۇسۇلىنى قانداق ئىزگىلەپ بىر ئادەمنىڭ ئارزۇسىنى قاندۇرۇشتىن ئىبارەت بۇ مەسىلە ھەقىقىي روھىي تاۋلىنىش بىلەن پىششىق تونۇشمىغان ئادەملەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ئانچە قىيىن ئەمەستەك قىلىدۇ . بىر ئادەم ئۆزىنى ئۆزگەرتەلەيدۇ ، ئۆزىنى ياخشىلىيالايدۇ ، ئۆزىنى يېڭىباشتىن يارىتالايدۇ ، ئۆزىنىڭ سىرتقى مۇھىتىنى ئىزگىلەپ ، ئۆز تەقدىرىنى ئىزگىلىيەلەيدۇ ، بۇ ، توغرا ئويلىنىشنىڭ ئىجابىي ھەرىكەتتىكى كۈچىنى تولۇق تونۇغان ئادەم چىقارغان يەكۈندۇر .

— لارسون

1 . نېرۋا سىستېمىسى ماددا ، ئۇنىڭ ئېنېرگىيەسى ئەقىلدىن ئىبارەت . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ئۇ «ئومۇمىي ئەقىل» نىڭ ۋاستىسىدۇر . ئۇ ماددا بىلەن روھنى ، بىزنىڭ ئېڭىمىز بىلەن «ئالەم ئېڭى» نى تۇتاشتۇرغۇچىدۇر . ئۇ «پۈتمەس - تۈگىمەس كۈچ» نىڭ دەرۋازىسىدۇر .

2 . مېڭە ئومۇرتقا نېرۋا سىستېمىسى بىلەن سىمپاتىك نېرۋا سىستېمىسى ئوخشاش تۈردىكى نېرۋا ئېنېرگىيەسى تەرىپىدىن ئىزگىلىنىدۇ ، بۇ ئىككى نېرۋا سىستېمىسى ئۆزئارا گىرەلىشىپ كەتكەن بولۇپ ، ھەتتا ئۆزىنىڭ غىدىقلىنىشلىرىنىمۇ بىر - بىرىگە ئۆتكۈزۈپ بېرىدۇ . بەدەننىڭ ھەربىر ھەرىكىتى ، نېرۋا سىستېمىسىنىڭ ھەر بىر غىدىقلىنىشى ، بىزنىڭ ھەربىر ئوي - پىكىرىمىز نېرۋا ئېنېرگىيەسىنى خورىتىدۇ .

3 . نېرۋا سىستېمىسى بىلەن ئەقىلنىڭ مۇناسىۋىتى پىيانىنو

بىلەن ئۇنى چالغۇچىنىڭ مۇناسىۋىتىگە ئوخشايدۇ. ئەقىل ئۆز رولىنى جارى قىلدۇرۇشتا تايىنىدىغان قورال توغرا بولغان چاغدىلا ئاندىن ئىپادىلەشنى ئورۇندىيالايدۇ.

4. مېڭە ئومۇرتقا نېرۋا سىستېمىسىنىڭ ئورگىنى چوڭ مېڭە، سىمپاتىك نېرۋا سىستېمىسىنىڭ ئورگىنى بولسا قورساق بوشلۇقى نېرۋا چىگىچىدىن ئىبارەت. ئالدىنقىسى ئاڭلىق ياكى مەقسەتلىك بولىدۇ، كېيىنكىسى بولسا ئاڭسىز ياكى ئىختىيارسىز بولىدۇ.

5. بىر مېڭە نېرۋا سىستېمىسى ۋە چوڭ مېڭە ئارقىلىق، ئۆزىمىز ئىگە بولغاننى سېزەلەيمىز، شۇنىڭ ئۈچۈن بارلىق ئىگە بولۇش سېزىمىدىن باشلىنىدۇ. كىچىك بالىنىڭ يېتىلمىگەن سېزىم ياكى كالۋانىڭ تۇغما سېزىمى ئىگە بولۇشنى «سېزەلمەيدۇ».

6. بۇ خىل روھىي مۇھىت — سېزىم — ئېرىشكەن بىلىملىرىمىزنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ئۈزلۈكسىز ياخشىلىنىدۇ. بىلىمگە كۆزىتىش، تەجرىبە قىلىش ۋە تەكرار ئويلىنىش ئارقىلىق ئېرىشكىلى بولىدۇ.

7. بىز ئەقلىمىز ئىگە بولغان بۇ ماھارەتلەرنى سېزىشكە باشلىدۇق، شۇڭا ئىگە بولۇشنىڭ ئاڭ ئاساسىغا قۇرۇلىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىمىز، بىز بۇ خىل ئاڭنى «ئىچكى دۇنيا» دەپ ئاتايمىز. بىز ئېرىشكەن كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان ئاشۇ ئىگە بولۇشلار بولسا «تاشقى دۇنيا» غا مەنسۇپ.

8. ئىچكى دۇنياغا ئىگە بولىدىغىنى ئويدىن ئىبارەت. بىزنى تاشقى دۇنيادا ئىگە بولۇشقا ئېرىشتۈرىدىغىنىمۇ ئەقىلدىن ئىبارەت. ئەقىل ئىدىيە، روھىي كارتىنا ۋە ھەرىكەت ئارقىلىق ئۆزىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىدىيە ئىجادىي بولىدۇ.

9. بىزنىڭ ئىدىيەدىن پايدىلىنىپ شارائىت، مۇھىت ۋە باشقا تۇرمۇش كەچۈرمىشلىرىمىزنى يارىتىش ئىقتىدارىمىز، بىزنىڭ تەپەككۇر ئادىتىمىزگە باغلىق بولىدۇ.

10 . نېمە قىلىشىمىز ، نېمە ئىكەنلىكىمىزگە باغلىق بولىدۇ ، نېمە ئىكەنلىكىمىز بولسا بىزنىڭ نېمىنى ئويلاشقا ئادەتلەنگەنلىكىمىزگە باغلىق بولىدۇ . نېمە «قىلىشىمىز»دىن ئىلگىرى ، بىز ئالدى بىلەن نېمە «بولۇشىمىز» زۆرۈر ؛ ھالبۇكى نېمە «بولۇشىمىز»دىن ئىلگىرى ، بىز ئىچكى ئوي - پىكىرىمىزنىڭ كۈچىنى تىزگىنلىشىمىز ھەم ئۇنى يېتەكلىشىمىز زۆرۈر .

11 . ئىدىيە كۈچ دېمەكتۇر . ئالەمدە پەقەت كۈچ بىلەن ھالەتتىن ئىبارەت ئىككى خىل نەرسىلا بار . بىز ئۆزىمىزنىڭ بۇ خىل «ئىجاد قىلىش كۈچى»گە ئىگە بولغانلىقىمىزنى تونۇپ يېتىپ ، ئۇنى تىزگىنلىيەلىگەن ۋە يېتەكلىيەلىگەن ھەم ئۇ ئارقىلىق ئوبيېكتىپ دۇنيادىكى كۈچ بىلەن ھالەتكە تەسىر كۆرسەتكەن چېغىمىزدا ، بىز روھىيەت خىمىيىسىدىكى بىرىنچى تەجرىبىنى تاماملىغان بولىمىز .

12 . ئومۇمىي ئەقىل بارلىق كۈچ ۋە ھالەتلەرنىڭ «ماھىيىتى» ، بارلىق شەيئىلەرنىڭ ئاساسى بولغان «ئۇل» دۇر . مۇقىم ، «بارلىق شەيئى»لەر قانۇنىيەتلەر بىلەن بىردەك ئۆزىدىن باشلىنىدۇ ھەم ئۆزى تەرىپىدىن يارىتىلىدۇ ۋە داۋاملاشتۇرۇلىدۇ . مانا بۇ مۇكەممەل ئىپادىلەنگەن ئىجادىي ئىدىيەنىڭ كۈچىدۇر .

13 . ئومۇمىي ئەقىل ھەممىدىن خەۋەردار ، ھەممىگە قادىر ، ھەممىلا جايدا مەۋجۇت . ئۇ زاھىر بولغان ھەربىر يەردە ، ماھىيەت جەھەتتە ئوخشاش بولۇپ ، بارلىق ئەقىلنىڭ ھەممىسى ئوخشاش بىر ئەقىلدىن ئىبارەت . مانا بۇ ئالەمنىڭ تەرتىپلىكلىكىنى ۋە تەڭپۇڭلۇقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ . بۇ باياننى چوڭقۇر چۈشەنگەنلىك ، تۇرمۇشتىكى بارلىق مەسىلىلەرنى چۈشىنىش ھەم ھەل قىلىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولغانلىقتۇر .

14 . ئەقىلنىڭ ئاشكارا (ياكى ئوبيېكتىپ)ئاڭ ۋە يوشۇرۇن (ياكى سۇبيېكتىپ)ئاڭدىن ئىبارەت قوش ئىپادىلىنىش ھالىتى بولىدۇ . بىز ئوبيېكتىپ ئەقىل ئارقىلىق تاشقى دۇنيا بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتىمىز ، سۇبيېكتىپ ئەقىل ئارقىلىق ئىچكى دۇنيا

بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتىمىز .

15 . گەرچە بىز ئاشكارا ئاڭ ئەقلىمىز بىلەن يوشۇرۇن ئاڭ ئەقلىمىزنى پەرقلەندۈرۈۋاتقان بولساقمۇ ، بۇ خىل پەرق ئەمەلىيەتتە مەۋجۇت ئەمەس ، بۇنداق چۈشەندۈرۈش پەقەت قولايلىق بولۇشى ئۈچۈن ، خالاس . بارلىق ئەقىلنىڭ ھەممىسى ئوخشاش بىر ئەقىلدىن ئىبارەت ؛ مەنىۋى تۇرمۇشنىڭ بارلىق قاتلىمىدا ، ئايرىۋېتىشكە بولمايدىغان بىرلىك ۋە پۈتۈنلۈك مەۋجۇت .

16 . يوشۇرۇن ئاڭ بىزنى ئومۇمىي ئەقىل بىلەن بىرلەشتۈرىدۇ ، بىز مانا شۇنداق قىلىپ بارلىق كۆچلەر بىلەن بىۋاسىتە مۇناسىۋەت ئورنىتىمىز . يوشۇرۇن ئېڭىمىزدا ساقلىنىدىغىنى ، بىز ئاشكارا ئېڭىمىز ئارقىلىق ئېرىشكەن تۇرمۇش توغرىسىدىكى كۆزىتىشلىرىمىز ۋە چۈشەنچىلىرىمىزدىن ئىبارەت . ئۇ بىر خاتىرە ئامبىرىدۇر .

17 . يوشۇرۇن ئاڭ غايەت زور بىر پارنىكتىن ئىبارەت ، ئىدىيە ياكى كۆزىتىش ئارقىلىق ئېرىشىلگەن تەجرىبە ياكى تۇيۇقسىز يۈز بەرگەن ئىشلار ئۇرۇقلا ئوخشاش ، مۇشۇ پارنىكقا چۈشىدۇ ، ئاندىن ئۆزلىرىنىڭ يېتىلگەن مېۋىسىنى ئۆزى بىللە ئېلىپ بىزنىڭ ئېڭىمىزغا يەنە بىر قېتىم كىرىدۇ .

18 . ئاڭ ئىچكى بولىدۇ ، ئىدىيە بولسا كۈچنىڭ سىرتقى ئىپادىلىنىشىدۇر . ئىككىسى ئايرىلماستۇر ، بىر نەرسىنى ئويلىماي تۇرۇپ ئۇنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىش مۇمكىن ئەمەس .

19 . ئەگەر ئىككى تال ئېلېكتىر سىمى بىر - بىرىگە بەك يېقىنلاشسا ، يەنە كېلىپ بىرىنچى تال ئېلېكتىر سىمى ئېلىپ يۈرگەن ئېلېكتىر توكى ئىككىنچى تال ئېلېكتىر سىمىنىڭكىدىن چوڭ بولسا ، ئۇ چاغدا ، ئىككىنچى تال ئېلېكتىر سىمى تەسىرگە ئۇچراپ بىرىنچى تال ئېلېكتىر سىمىدىن قىسمەن توك قوبۇل قىلىدۇ . بۇ ھادىسىدىن پايدىلىنىپ كىشىلەرنىڭ ئومۇمىي ئەقلىگە

تۇتىدىغان پوزىتسىيەسىنى ئوبرازلىق ھالدا چۈشەندۈرۈپ بەرگىلى بولىدۇ. ئۇلار مەخسەتلىك تۈردە بۇ كۈچ مەنبەسى بىلەن مۇناسىۋەت ئورناتمايدۇ.

20. ئەگەر ئىككىنچى تال ئېلېكتىر سىمى بىرىنچى تال ئېلېكتىر سىمىغا تەگكۈزۈلسە، ئۇ چاغدا ئۇ ئۆزىگە تېخىمۇ كۆپ توكنى قوبۇل قىلىدۇ. بىز كۈچنى سەزگەن چېغىمىزدا، «ھايات ئېلېكتىر سىمى»غا ئايلىنىمىز، چۈنكى ئاڭ بىز بىلەن كۈچ ئوتتۇرىسىدا باغلىنىش شەكىللەندۈرىدۇ. كۈچتىن پايدىلىنىش ئىقتىدارىمىزنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ، بىز تۇرمۇشتىكى ھەر خىل ئەھۋاللارغا تېخىمۇ تاقابىل تۇرالايدىغان بولىمىز.

21. ئومۇمىي ئەقىل بارلىق كۈچ، بارلىق ھالەتلەرنىڭ مەنبەسى. بىز بولساق بۇ كۈچنى ئىپادىلەشتە تايىنىدىغان يول؛ شۇنىڭ ئۈچۈن قەلبىمىزدە چەكسىز كۈچ، چەكسىز ئىمكانىيەتلەر مەۋجۇت، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىمىزنىڭ ئىدىيەمىز تەرىپىدىن تىزگىنلىنىپ تۇرىدۇ. چۈنكى بىز بۇ كۈچلەرگە ئىگە بولغانلىقىمىز، ئومۇمىي ئەقىل بىلەن ماسلىشىدىغانلىقىمىز ئۈچۈن، بېشىمىزدىن كەچۈرۈش ئېھتىمالىمىز بولغان ھەربىر خىل كەچۈرمىشىمىزنى تەڭشىيەلەيمىز ۋە تىزگىنلىيەلەيمىز.

22. ئومۇمىي ئەقىلگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، ھېچقانداق چەكلىمە مەۋجۇت ئەمەس، شۇنىڭ ئۈچۈن، بىزنىڭ ئومۇمىي ئەقىلگە قوشۇلۇپ بىرلىشىپ كېتىشكە بولغان تونۇشىمىز قانچىكى چوڭقۇر بولسا، بىز سېزىدىغان چەكلىمە ياكى كەمچىللىك شۇنچە ئاز، بىز سېزىدىغان كۈچ شۇنچە كۆپ بولىدۇ.

23. ئومۇمىي ئەقىل مەيلى چەكسىز چوڭلۇقتا زاھىر بولسۇن ياكى چەكسىز كىچىكلىكتە زاھىر بولسۇن، ھەرقانداق جايدا ئەقىل ئوخشاش بولىدۇ. بۇنىڭغا مۇناسىپ بولغان كۈچنىڭ ئوخشاش بولماسلىقى پۈتۈنلەي ئىپادىلەش ئىقتىدارىغا باغلىق بولىدۇ.

24. بىر پارچە سېغىزلاي بىلەن ئوخشاش ئېغىرلىقتىكى بىر

پارچە پارتلاتقۇچ دورا ئوخشاش مىقداردىكى ئېنېرگىيەنى ئۆز ئىچىـ
گە ئالغان بولىدۇ. لېكىن كېيىنكىسى ئېنېرگىيەنى ناھايىتى
ئاسان قويۇپ بېرىدۇ، ئەمما ئالدىنقىسىنىڭ ئېنېرگىيەسىنى قانـ
داق قىلغاندا قويۇپ بېرىدىغانلىقىنى بىز تا بۈگۈنگە قەدەر بىلىپ
بولالمىدۇق.

25. ئىپادىلەش ئۈچۈن، بىز ئىشىمىزدا مۇناسىپ شارائىت
يارىتىشىمىز زۆرۈر. يا ئۈن - تىنىسىز ھالدا، يا تەكرارلاش
ئارقىلىق، بىز بۇ شەرتنى يوشۇرۇن ئىشىمىزغا تامغا قىلىپ بېسىـ
شىمىز كېرەك.

26. بىز ئارزۇ قىلغان شارائىتنى ئىشىمىز چۈشىنىدۇ، ئىدـ
دىيەمىز ئىپادىلەيدۇ. تۇرمۇش شارائىتىمىز ۋە مۇھىت شارائىتىـ
مىز يېتەكچى ئىدىيەمىزنىڭ ئىنكاسىدىن ئىبارەت. شۇڭا، توغرا
تەپەككۇرنىڭ مۇھىملىقىغا قانداق باھا بەرسەكمۇ ئاشۇرۇۋەتكەنلىك
بولمايدۇ. «كۆزىمىز بار تۇرۇپ كۆرمىسەك، قۇلىقىمىز بار تۇـ
رۇپ ئاڭلىمىساق، چۈشىنىشىمىز مۇمكىن ئەمەس.» باشقىچە
ئېيتقاندا، ئاڭ بولمىسا چۈشەنگىلى بولمايدۇ.

27. ئىدىيە ئىجادىي ھالدا ئىشقا سېلىنسا، يوشۇرۇن ئاڭدا
بەزى مايىللىقلارنى يارىتىدۇ، بۇ مايىللىقلار يەنە ئۆزىنى خاراكتېر
تەرىقىسىدە ئىپادىلەيدۇ. خاراكتېر دېگەن بۇ سۆزنىڭ ئەسلىي مەنىـ
سى «ئويۇلغان بەلگە» دىن ئىبارەت، مەسىلەن، پېچەتكە ئىشلىـ
تىلگەن بەلگە؛ ئۇنىڭ ھازىرقى مەنىسى مۇنداق: خاراكتېر تۇغما
تەبىئەت ياكى ئادەت تەرىپىدىن بىر ئادەمنىڭ ۋۇجۇدىدا قالدۇرۇلـ
غان ئۆزىگە خاس پەزىلەتتىن ئىبارەت، ئۇ مۇشۇ خىل خاراكتېرگە
ئىگە بىر ئادەمنى باشقا بارلىق ئادەملەردىن پەرقلەندۇرۇپ بېرىدۇ.

28. خاراكتېر سىرتقا يۈزلەنگەن ۋە ئىچكە يۈزلەنگەن ھالدا
ئىپادىلىنىدۇ. ئىچكە يۈزلىنىپ ئىپادىلىنىدىغىنى مەقسەت، سىرتـ
قا يۈزلەنگەن ھالدا ئىپادىلىنىدىغىنى ئىقتىداردىن ئىبارەت بولىدـ
دۇ.

www.uyghurkitap.com

29 . مەقسەت ئەمەلىي ئىشقا ئاشۇرماقچى بولغان غايىگە، يەتمەكچى بولغان نىشانغا ياكى ئىشقا ئاشۇرماقچى بولغان ئارزۇغا يېتەكلەيدۇ . مەقسەت ئىدىيەگە پەزىلەت ئاتا قىلىدۇ

30 . ئىقتىدار ھەممىگە قادىر كۈچ بىلەن ھەمكارلىشىش قابىلىيىتىدىن ئىبارەت — گەرچە بۇ تۈيمايلا ئەمەلگە ئاشۇرىدىغان بولسىمۇ .

31 . مەقسىتىمىز ۋە ئىقتىدارىمىز تۇرمۇش كەچۈرمىشلىرىمىزنى بەلگىلەيدۇ . مۇھىمى ، مەقسەت ئىقتىدار بىلەن تەڭپۇڭ بولىدۇ . ئالدىنقىسى كېيىنكىسىدىن چوڭ بولغاندا ، «خىيالپەرەس» لىك دۇنياغا كېلىدۇ ؛ ئىقتىدار مەقسەتتىن چوڭ بولغاندا ، بۇنىڭ نەتىجىسى ئالدىراقسانلىقتىن ئىبارەت بولىدۇ ۋە نۇرغۇن پايدىسىز ھەرىكەتلەر بارلىققا كېلىدۇ .

32 . تارتىش كۈچى قانۇنىغا ئاساسەن ، كەچۈرمىشلىرىمىز روھىي قىياپىتىمىزگە باغلىق بولىدۇ . روھىي قىياپەت خاراكتېرىمىزنىڭ نەتىجىسى ، ھالبۇكى خاراكتېرمۇ ئوخشاشلا روھىي قىياپەتنىڭ نەتىجىسى . ئۇلار بىر - بىرىگە تەسىر ۋە ئەكس تەسىر كۆرسىتىدۇ .

33 . ھەربىر قېتىملىق كەچۈرمىشىمىزنىڭ ئارقىسىدا ، قاردىماققا «پۇرسەت» ، «كاج تەلەي» ، «ئامەت» ۋە «خۇدانىڭ ئىرادىسى» قارىغۇلارچە تەسىر كۆرسىتىۋاتقاندەك قىلىدۇ . ئەمەلىيەتتە ئۇنداق ئەمەس ، بەلكى ، ھەر بىر قېتىملىق كەچۈرمىشىمىز مەڭگۈ ئۆزگەرمەس قانۇنىيەت تەرىپىدىن تىزگىنلىنىدۇ ، ئۇ بىز ئارزۇ قىلغان شارائىت بارلىققا كەلگەن دەرىجىگىچە تىزگىنلەيدۇ .

34 . ھەر بىر خىل مۇۋەپپەقىيەتلىك سودا مۇناسىۋىتى ياكى ئىجتىمائىي ئورۇننىڭ ئاساسىنى ئورنىتىدىغان تۈپ پىرىنسىپ ، ئىچكى دۇنيا بىلەن تاشقى دۇنيانىڭ پەرقىنى ، ئوبيېكتىپ دۇنيا بىلەن سۇبيېكتىپ دۇنيانىڭ پەرقىنى تونۇپ يېتىشتىن ئىبارەت

35 . تاشقى دۇنيا سىزنى چۆرىدەپ ئايلىنىدۇ ، سىز ئۇنىڭ

مەركىزى. ماددا، هۆجەيرىلىك هاياتلىق، خەلق، ئىدىيە، ئاۋاز، يورۇقلۇق ۋە باشقا تەۋرىنىشلەر، شۇنىڭدەك ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئالەمنىڭ ئۆزى سىزگە تەۋرىنىش تارقىتىدۇ، يورۇقلۇق، ئاۋاز ۋە تۇيغۇلۇق تەۋرىنىش، شاۋقۇن ۋە يېقىملىق تەۋرىنىش، مۇھەببەت ۋە نەپرەت تەۋرىنىشى، ئىدىيەنىڭ تەۋرىنىشى، ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ تەۋرىنىشى، ئەقىللىق ۋە دۆتلۇكنىڭ تەۋرىنىشى، چىنلىق ۋە ساختىلىقنىڭ تەۋرىنىشىنى تارقىتىدۇ. بۇ تەۋرىنىشلەرنىڭ ھەممىسى سىزگە — سىزنىڭ «ئۆزىڭىز»گە — ئەڭ كىچىك ۋە ئەڭ چوڭ، ئەڭ يىراق ۋە ئەڭ يېقىن بولىدۇ. ئۇلار سىزنىڭ ئىچكى دۇنيایىڭىزغا ناھايىتى ئاز يېتىپ كېلەلەيدۇ، كۆپىنچە ئالدىراپ - تېنەپ ئۆتۈپ كېتىپ قالىدۇ، تۇيۇقسىز بۇرۇلۇپ قارىغاندا، ئىز - قارىسى ئاللىقاچان يوقالغان بولىدۇ.

36. بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزى تەۋرىنىشلەر سالامەتلىكىڭىز، كۈچىڭىز، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىڭىز، بەختىڭىزگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، كەم بولسا بولمايدۇ. نېمە ئۈچۈن ئۇلارنى قاچۇرۇپ قويىسىز؟ نېمىشقا ئۇلارنى ئىچكى دۇنيایىڭىزغا قوبۇل قىلمايسىز؟

37. ئاڭنى بىر تەدبىر دەپ قارىساق، ئۇنى تاشقى دۇنيانىڭ ئىچكى دۇنياغا تەسىر كۆرسەتكەنلىكىنىڭ نەتىجىسى دېيەلەيمىز. مەيلى بىز ئويغاق ياكى تاتلىق ئۇخلاۋاتقان ھالەتتە بولايلى، ئۇ توختاۋسىز ھالدا پەيدا بولۇپ تۇرىدۇ. ئاڭ سەزگۈ ياكى تۇيغۇنىڭ نەتىجىسىدۇر.

38. بىز ئاڭنىڭ ئۈچ تۈرلۈك قاتلىمىنى ناھايىتى ئاسان بىلەلەيمىز، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا زور پەرق مەۋجۇت.

(1) ئاددىي ئاڭ: بۇ بارلىق ھايۋانلار ئورتاق ئىگە بولىدىغان ئاڭدىن ئىبارەت. ئۇ مەۋجۇتلۇق تۇيغۇسى بولۇپ، بۇ خىل ئاڭ ئارقىلىق، بىز «مەن كىم»ھەمدە «مەن قەيەردە»دېگەنلەرنى چۈشىنەلەيمىز؛ بۇ خىل ئاڭ ئارقىلىق، بىز خىلمۇخىل ئوبيېكتلارنى

ھەمدە رەڭگارەڭ كۆرۈنۈشلەرنى ۋە ھالەتلەرنى سېزەلەيمىز.

(2) ئۆزلۈك ئېڭى: بۇ بارلىق ئىنسانلار (بوۋاقلار ۋە ئەقلىي ئىقتىدارى كەمتۈك ياكى توسالغۇغا ئۇچرىغانلار بۇنىڭ سىرتىدا) ئورتاق ئىگە بولىدىغان ئاڭدىن ئىبارەت. ئۇ بىزگە ئۆزىمىزنى چۈشىنىش ئىقتىدارىنى، يەنى تاشقى دۇنيانىڭ ئىچكى دۇنيايىمىزغا كۆرسىتىدىغان تەسىرىنى سېزىشنى، «ئۆزىنى چۈشىنىدىغان مەن» بولۇش ئىقتىدارىنى ئاتا قىلىدۇ. تىل بۇنىڭ نۇرغۇن نەتىجىلىرىنىڭ بىرى بولۇش سۈپىتىدە، مانا مۇشۇنداق بارلىققا كەلگەن، ھەربىر تاق سۆز بىر خىل ئىدىيەگە ياكى كۆز قاراشقا ۋەكىللىك قىلىدىغان بەلگىدىن ئىبارەت.

(3) ئالەم ئېڭى: ئاڭنىڭ بۇ خىل ھالىتى، خۇددى ئۆزلۈك ئېڭى ئاددىي ئاڭدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانغا ئوخشاش، ئۆزلۈك ئېڭىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ. ئۇ، خۇددى كۆرۈش سېزىمى ئاڭلاش سېزىمى ياكى تۇيغۇغا ئوخشىمايدىغىنىغا ئوخشاش، ئالدىنقى ئىككى خىل ئاڭغا ئوخشىمايدۇ. ئەما ئادەمنىڭ رەڭگە نىسبەتەن ھەرقانداق ھەقىقىي چۈشەنچىگە ئىگە بولۇشى مۇمكىن ئەمەس، ئەمما ئۇنىڭ ئاڭلاش سېزىمى ناھايىتى ئۆتكۈر ياكى تۇيغۇسى ناھايىتى سەزگۈر بولىدۇ.

39. بىر ئادەم ئاددىي ھەم ئۆزلۈك ئېڭىغا تايىنىپ ئالەم ئېڭى توغرىسىدا ھەرقانداق چۈشەنچىگە ئىگە بولالمايدۇ. ئالەم ئېڭى ئالدىنقى ئىككى خىل ئاڭغا ئوخشىمايدۇ، بۇلارنىڭ پەرقى ھەتتا كۆرۈش سېزىمى بىلەن ئاڭلاش سېزىمىنىڭ پەرقىدىن ئېشىپ كېتىدۇ. بىر گاس ئادەمنىڭ كۆرۈش سېزىمى ياكى تۇيغۇسىغا تايىنىپ مۇزىكىدىن ھۇزۇرلىنىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس.

40. ئالەم ئېڭى ئاڭنىڭ بارلىق ھالىتىدۇر. ئۇ مەغرۇر ھالدا زامان ۋە ماكاندىن ئۈستۈن تۇرىدۇ، چۈنكى ئۇ بەدەن ۋە ماددىي دۇنيادىن يىراقتا تۇرىدۇ، ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، بۇلار مەۋجۇت ئەمەس.

41 . ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان ئالىي قانۇنى مۇنداق : ئالىي قاندداق دەرىجىگە تەرەققىي قىلسا ، سۇبيېكتىپ كۈچمۇ شۇنداق دەرىجىگە تەرەققىي قىلىدۇ ، بۇنىڭ نەتىجىسى ئوبيېكتىپ ئوبيېكتتا ئىپادىسىنى تاپىدۇ .

42 . ئالەم ئىككى زۆرۈر شەرتنى يارىتالىغىنىنىڭ نەتىجىسى ، شۇڭا ئومۇمىي ئەقىل كىشىلەرنىڭ ئارزۇسىغا ئاساسەن رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ ، «مەن»نىڭ بەختىگە ماس كېلىدىغان بارلىق تەۋرىنىشلەرنى قولغا چۈشۈرگىلى ۋە ئۇلاردىن پايدىلانغىلى بولىدۇ .

43 . ھەقىقەت بىۋاستە بىلىش ياكى ئادەتتىكىدەك ئەقلىي خۇلاسە چىقىرىش ، كۆزىتىش جەريانىدىن ئۆتكۈزۈلمەي بىلىشىمىزنىڭ بىر قىسمىغا ئايلانسا ، ئۇ بىۋاستە سەزگۈ بولىدۇ . بىۋاستە سەزگۈگە تايىنىپ ، ئەقىل ئىككى خىل ئوي - پىكىرنىڭ بىردەك ياكى بىردەك ئەمەسلىكىنى دەرھال سېزىۋالالايدۇ . «مەن»ھەقىقەتنى ھەمىشە مانا مۇشۇنداق بىلىۋالىدۇ .

44 . ئەقىل بىۋاستە سېزىم ئارقىلىق ، بىلىمنى پاراسەتكە ، تەجرىبىنى مۇۋەپپەقىيەتكە ئايلاندۇرىدۇ ھەم تاشقى دۇنيادا بىزنى كۈتۈپ تۇرغان شەيئىلەرنى ئىچكى دۇنيايىمىزغا ئېلىپ كىرىدۇ . شۇنداق ئىكەن ، بىۋاستە سېزىم ھەقىقەتنى ئاڭنىڭ پاكىتى سۈپىتىدە گەۋدىلەندۈرۈپ بېرىدىغان ئومۇمىي ئەقىلنىڭ باشقا بىر خىل ھالىتىدىن ئىبارەت بولىدۇ .

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

5 ـ ساۋاق: 2% ئادەمنىڭلا ئىجادىيەت تۇغما تالانتى بولىدۇ

بىز پىكىر يۇرگۈزىدىغانلارنى ئىككى خىلغا ئايرىيمىز: بىر خىلى، ئۆزى پىكىر يۇرگۈزىدىغانلار، يەنە بىر خىلى، باشقىلار ئارقىلىق پىكىر يۇرگۈزىدىغانلاردىن ئىبارەت. كېيىنكى خىلدىكىلەر بۇنداق قىلىشنى ئادەتكە ئايلاندۇرۇۋالغان، ئالدىنقى خىلدىكىلەر بۇنىڭ سىرتىدا. بىرىنچى خىلدىكى ئادەملەر قوش مەنىدىكى تۇغما ئىجادىي پىكىر يۇرگۈزىدىغانلار ھەمدە ئۆزۈمچىل (بۇ سۆزنى يۈكسەك مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا) ئادەملەردۇر. بۇ دۇنيا دەل (ھەم پەقەتلا) ئۇلاردىن ئەقىل ئۆگىنىدۇ. چۈنكى ئۆز قولىمىز بىلەن يورۇتقان يورۇقلۇقلا ئاندىن باشقىلارنى يورۇتالايدۇ.

— شوپېنخاۋېر

1. مېكسىكا يوقانقان بارلىق كان بايلىقلىرى، ھىندى تاقىم ئاراللىرىدىن يولغا چىققان بارلىق چوڭ سودا كېمىلىرى، رىۋايەتلەردىكى لىق ئالتۇن ـ كۈمۈش قاچىلانغان ئىسپانىيە بايلىق توشۇش كېمە ئەترىتىنى زامانىۋى سودا ئۇقۇمى بويىچە ھەر 8 سائەتتە يارىتىلىدىغان بايلىققا سېلىشتۇرغاندا، بىر قەلەندەرگە بېرىلگەن سەدىقىنىڭ قىممىتىگىمۇ يەتمەيدۇ.

2. پۇرسەت تۇيغۇغا ئەگىشىدۇ، ھەرىكەت ئىلھامغا زىچ ئەگىشىدۇ، ئۆسۈپ يېتىلىش بىلىمگە زىچ ئەگىشىدۇ، مۇھىت تەرەققىياتقا زىچ ئەگىشىدۇ، ھامان ئالدى بىلەن روھ بولىدۇ، ئاندىن ئۇ سۈپەت ۋە مۇۋەپپەقىيەتنىڭ چەكسىز ئىمكانىيىتىگە ئايلىنىدۇ.

3. ئامېرىكىنىڭ تەرەققىي قىلىشى ئۇنىڭ 2% ئاھالىسىگە

مەنسۇپ . مۇنداقچە ئېيتقاندا ، بارلىق تۆمۈر يوللىرىمىز ، بارلىق تېلېفونلىرىمىز ، بارلىق ئاپتوموبىللىرىمىز ، بارلىق كۆتۈپخانىلىرىمىز ، بارلىق گېزىتلىرىمىز ، شۇنىڭدەك سانسىزلىغان باشقا قۇلايلىقلار ، ھۇزۇرلۇق لازىمەتلىكلەر 2% ئادەمنىڭ ئىجادىيەت تالانتىغا مەنسۇپ .

4 . تەبىئىي نەتىجە شۇكى ، دۆلىتىمىزدىكى مىليونېرلارمۇ ئوخشاشلا ئاران 2% . بۈگۈنكى كۈندە ، ئۇ مىليونېرلار ، ئۇ ئىجاد قىلغۇچى تالانت ئىگىلىرى ، ئۇ ئىقتىدارلىق ، ھاياتىي كۈچكە ئىگە ئادەملەر كىم؟ بىز مەدەنىيلىكتىن بەھرىمەن بولۇۋاتقان بارلىق ياخشىلىقلار يەنە كىمگە مەنسۇپ؟

5 . ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى 30% ئادەم نامرات باستېرلارنىڭ بالىلىرى ، ئۇلارنىڭ ئاتىلىرىنىڭ يىلىغا تاپىدىغان پۇلى ھەرگىز 1500 ئامېرىكا دوللىرىدىن ئېشىپ كەتمەيدۇ ؛ 25% ئادەم ئوقۇتقۇچىلار ، دوختۇرلار ۋە يېزا ئادۋوكاتلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن ئىبارەت ، پەقەت 5% ئادەملا بانكىرلارنىڭ ئوغلى .

6 . شۇنىڭ ئۈچۈن بىزنىڭ شۇنى ناھايىتىمۇ بىلگۈمىز كېلىدۇكى ، نېمە ئۈچۈن 2% ئادەم مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا تۇرمۇشتىكى بارلىق ياخشى نەرسىلەرگە ئېرىشەلەيدۇ ، ئەمما قالغان 98% ئادەم يەنىلا ئەتىگەنلىكى ئاخشىمىغا كۆزى يەتمىگەن ھالەتتە تۇرمۇش كەچۈرىدۇ؟ بىزگە مەلۇمكى ، بۇ پۈرسەت مەسىلىسى ئەمەس ، خۇددى بىزگە مەلۇم بولغىنىدەك ، ئالەم قانۇنىيەت تەرىپىدىن تىزگىنلىنىپ تۇرىدۇ . قانۇنىيەت ھەممىنى تىزگىنلەيدۇ . ئۇنداقتا ، بىز ، ئۇ يەنە بۇ سېخىيلىق بىلەن بېرىلگەن سەدىقىنىڭ تەقسىم قىلىنىشىنىمۇ تىزگىنلەيدۇ دەپ جەزملەشتۈرسەك بولامدىكەن؟

7 . پۇل ئىشلىرىمۇ سالامەتلىك ، ئۆسۈپ يېتىلىش ، تەڭپۇڭلۇق ۋە باشقا ھەرقانداق تۇرمۇش شارائىتلىرىغا ئوخشاشلا مۇقەررەر ، ئوخشاشلا جەزمەن ، ئوخشاشلا ئېنىق ھالدا قانۇنىيەتنىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ ، بۇ قانۇنىيەتكە ھەرقانداق ئادەم ئەمەل

www.uyghurkitap.com

قىلىدۇ .

8 . ئۇرغۇن كىشىلەر تۇيمايلا بۇ قانۇنىيەتكە ئەمەل قىلىدۇ ، لېكىن يەنە بەزى كىشىلەر بولسا ھەمىشە ئاگاھلىق ھالدا ئۇنىڭ بىلەن ئىناق ئۆتىدۇ .

9 . قانۇنىيەتكە بويسۇنغانلىقىڭىز ، سىزنىڭ 2% ئادەملەرنىڭ قاتارىغا قوشۇلۇۋاتقانلىقىڭىزدىن دېرەك بېرىدۇ ؛ ئەمەلىيەتتە ، يېڭى ئەسىر ، ئالتۇن دەۋر ، كەسىپ ئازادلىقى ئۇ 2% نىڭ كېڭىيىدىغانلىقى ، ئەۋزەللىكىنىڭ ئۆزگىرىۋاتقانلىقى ، 2% نىڭ ناھايىتى تېزلا 98% كە ئايلىنىدىغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ .

10 . ھەقىقەت ئىزدەش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، بىز يەنە ئاخىرقى سەۋەبنى ئىزدەيمىز : بىزگە مەلۇمكى ، ئىنسانلارنىڭ بارلىق كەچۈرمىشلىرىنىڭ ھەممىسى نەتىجىدىن ئىبارەت . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ئەگەر بىز سەۋەبنى تاپالىساق ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ سەۋەبنى مەقسەتلىك ھالدا تىزگىنلىيەلەيدىغانلىقىمىزنى بايقىساق ، ئۇنداقتا نەتىجە (ياكى كەچۈرمىش) مۇ بىزنىڭ تىزگىنلىشىمىز دائىرىسىدە بولىدۇ .

11 . شۇنىڭ بىلەن ، ئىنسانلارنىڭ كەچۈرمىشلىرى تەقدىر ئورۇنلاشتۇرغان زەيتۇن توپ مۇسابىقىسى ، ئادەم تەقدىرنىڭ بالىسى ئەمەس بولۇپ چىقىدۇ . ئاپەت ، تەقدىر ۋە ئامەت دېگەنلەرنى ئاسانلا تىزگىنلىگىلى بولىدۇ ، بۇ خۇددى كاپىتاننىڭ كېمىنى ، پويىز شوپۇرىنىڭ ئۆز پويىزىنى تىزگىنلىگىنىگە ئوخشايدۇ .

12 . بارلىق شەيئىلەر پارچىلىنىپ ئاخىرىدا ئوخشاش ئېلېمېنتلارغا ئايلىنىدۇ ، يەنە كېلىپ ، ئۇلار مۇشۇنداق ئۆزگىرىۋاتقان چېغىدا ، بىر - بىرى بىلەن قارىمۇقارشى ئەمەس ، بەلكى مۇقەررەر باغلىنىشلىق بولىدۇ .

13 . ماددىي دۇنيادا سانسىزلىغان قارىمۇقارشى تەرەپلەر بولىدۇ ، بىز ئۇلارنى پەرقلەندۇرۇش ئۈچۈن ئۇلارغا ئوخشاش بولمىغان ناملارنى بېرىمىز . بارلىق شەيئىلەرنىڭ رەڭگى ، شەكلى ، چوڭ-

كىچىكلىكى ، ئىككى ئۇچى بولىدۇ . شىمالىي قۇتۇپى بولىدۇ ، جەنۇبىي قۇتۇپىمۇ بولىدۇ ؛ ئىچى بولىدۇ ، تېشىمۇ بولىدۇ ؛ ئاددىي كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغانلىرى بولىدۇ ، كۆرگىلى بولمايدىغانلىرىمۇ بولىدۇ . بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاشۇ قارىمۇقارشى تەرەپلەرنى ئىپادىلەش ئۇسۇلىدىن ئىبارەت ، خالاس .

14 . بىر شەيئىنىڭ ئوخشاش بولمىغان ئىككى تەرىپىنىڭ ئۆزىگە خاس نامى بولىدۇ . بۇ ئوڭ - تەتۈر ئىككى تەرەپ ئۆزئارا باغلىنىشلىق بولىدۇ ، ئۇلار مۇستەقىل سۇبىستانىيە ئەمەس ، بەلكى بىر پۈتۈن شەيئىنىڭ ئىككى قىسمى ياكى ئىككى تەرىپىدىن ئىبارەت .

15 . روھىي دۇنيادا ، بىز شۇنىڭغا ئوخشاش قانۇنىيەتنى بايقىدۇق . بىز «بىلىملىك» ۋە «بىلىمسىزلىك» دەيمىز ، ئەمما «بىلىملىك» بىلىمنىڭ كەمچىل بولۇشىدىنلا ئىبارەت ، شۇڭا ئۇ «بىلىمنىڭ يېتەرسىز» ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدىغان بىر سۆزدىن ئىبارەت ، خالاس ؛ ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ھېچقانداق ئۆلچىمى يوق .

16 . ئەخلاق دۇنياسىدا ، بىز ھەمىشە «ياخشىلىق»ۋە «يامانلىق»توغرىسىدا پاراڭلىشىمىز ، لېكىن تەتقىق قىلىش ئارقىلىق ، ياخشىلىق بىلەن يامانلىقنىڭ بىر - بىرىگە باغلىنىشلىق ئىككى ئاتالغۇ ئىكەنلىكىنى بايقىدۇق . ئوي - پىكىر ھەرىكەتنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ ھەم ھەرىكەتنى ئالدىن بەلگىلەيدۇ . ئەگەر بۇ ھەرىكەت ئۆزىمىزگە ۋە باشقىلارغا پايدا ئېلىپ كەلسە ، بىز بۇ نەتىجىنى ياخشى دەپ ئاتايمىز . ئەگەر بۇ نەتىجە ئۆزىمىزگە ۋە باشقىلارغا پايدىسىز بولسا ، بىز ئۇنى يامان دەپ ئاتايمىز . شۇنىڭ ئۈچۈن بىز «ياخشىلىق» ۋە «يامانلىق» نىڭ ھەرىكىتىمىزنىڭ نەتىجىسىنى ئىزاھلاش ئۈچۈن ياساپ چىقىلغان ئىككى سۆز ئىكەنلىكىنى بايقايمىز ، لېكىن باشقىچە ئېيتقاندا ھەر قانداق ھەرىكەت ئوي - پىكىرىمىزنىڭ نەتىجىسىدىن ئىبارەت .

17 . مەھسۇلات دۇنياسىدا خۇددى بىر - بىرى بىلەن مۇناسى-

www.uyghurkitap.com

ۋەتسىز ئىككى تۈر باردەك «ئەمگەك» ۋە «كاپىتال» دەيمىز، ئەمما كاپىتال بولسا بايلىق، بايلىق بولسا ئەمگەكنىڭ مەھسۇلىدۇر، ئەمگەك مۇقەررەر ھالدا ھەر قايسى ساھە ۋە كەسپىي ئورۇنلاردىكى — جىسمانىي، مەنىۋى، مەمۇرىي، كەسپىي ئەمگەكلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ھەربىر ئەمگەكنىڭ بارلىق ياكى قىسمەن كىرىمى ئۇنى سودا ساھەسىگە يۆزلەندۈرگىنىچە تىرىشچانلىق كۆرسەتكەن ئادەمگە باغلىق بولىدۇ، شۇڭا ئۇنىمۇ جەزمەن ئەمگەكچىلەر قاتارىغا كىرگۈزۈش لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز شۇنى بايقايمىزكى، مەھسۇلات دۇنياسىدىمۇ بىرلا قانۇنىيەت ئەمگەك قانۇنىيىتى ياكى مەھسۇلات قانۇنىيىتىدىن ئىبارەت.

18. ئۇرغۇن جىددىي ۋە ئەستايىدىل كىشىلەر نۆۋەتتە سانائەت بىلەن جەمئىيەتنىڭ قالايمىقانچىلىقىنى ھەل قىلىشنىڭ ئۇسۇلىنى تېپىشقا ئۇرۇنماقتا، يەنە كېلىپ، بىزمۇ ھەممە كىشىلەرنىڭ مەھسۇلات، ئىسراپچىلىق ۋە ئۇنۇم توغرىسىدىكى پاراڭلىرىنى بەزىدە يەنە ئىجادىي تەپەككۇرلىرىنى ئاڭلاپ تۇرىمىز.

19. كىشىلەر، تەڭپۇڭلۇقنىڭ خىرە كۆرۈنۈپ تۇرغان بىر خىل يېڭى كۆز قاراش ئىكەنلىكىنى، يېڭى دەۋرنىڭ تاڭ سەھىرى يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇرغانلىقىنى، ئىنسانىيەت تارىخىدىكى يېڭى دەۋر باشلىنىش ئالدىدا تۇرغانلىقىنى تونۇپ يەتتى، مۇشۇنداق ئىدىيە كىشىلەرنىڭ قەلبىدە تېز تارقىلىپ، ئادەم بىلەن مەھسۇلات مۇناسىۋىتى توغرىسىدىكى ئۆلۈك قاراشنى ئۆزگەرتمەكتە.

20. بىزگە مەلۇمكى، ھەربىر خىل ئەھۋال مەلۇم بىر سەۋەبنىڭ نەتىجىسى بولىدۇ، ئوخشاش سەۋەب ھەمىشە ئوخشاش نەتىجىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئۇنداقتا، قانداق نېمە ئىنسانلارنىڭ ئىدىيەسىگە مۇشۇنداق ئۆزگىرىشلەرنى ئاتا قىلدى — مەسىلەن، ئەدەبىيات - سەنئەتنىڭ قايتا گۈللىنىشىمۇ، دىنىي ئىسلاھاتمۇ ۋە ياكى سانائەت ئىنقىلابىمۇ؟ بۇلارنىڭ ھەممىسى باشتىن - ئاخىر يېڭى بىلىملەرنىڭ بايقىلىشى ۋە مۇھاكىمە قىلىنىشىدىن ئىبارەت

بولماقتا .

21 . كەسپلەرنى شىركەت ياكى كارخانا ترېستلىرىغا مەركەزلەشتۈرۈش رىقابەتنى كۆچەيتتى ، شۇنىڭدەك بۇنىڭغا ئەگىشىپ كېلىپ چىققان ئىقتىسادىي ئاقىۋەتلەر ، كىشىلەرنىڭ تەپەككۇر قىلىشقا كىرىشىشىگە سەۋەب بولدى .

22 . كىشىلەر ، ئالغا ئىلگىرىلەشتە رىقابەتنىڭ كەم بولسا بولمايدىغان نەرسە ئەمەسلىكىنى بايقىدى ، ئۇلار : «سودا ساھەسىدە يۈز بەرگەن بۇ ئىلگىرىلەشنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولىدۇ ؟ »دەپ سوراشتى ، ئىدىيە پەيدىنپەي ھالدا شەكىللىنىشكە باشلىدى ، ئۇ تېز بىخلانماقتا ، بارلىق جاي ۋە بارلىق ئادەملەرنىڭ ئەقلىنى ئۇرغۇتۇش ، كىشىلەرنى مەزمۇت تۇرالمايدىغان قىلىپ قويماقتا ، ھەر بىر خىل شەخسىيەتچىلىك كۆزقارىشىنى سىقىپ چىقارماقتا ، بۇ خىل ئىدىيە : سودا ساھەسىدە ئازادلىق يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇرماقتا ، دەپ قارايدۇ .

23 . دەل مۇشۇ خىل ئىدىيە ئىنسانلارنىڭ مىسلى كۆرۈلمىگەن قىزغىنلىقىنى قوزغىماقتا ، دەل مۇشۇ خىل ئىدىيە كۈچ بىلەن ئېنېرگىيەنى مەركەزلەشتۈرگەن بولۇپ ، ئۇ ئۆزى بىلەن نىشاننىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ھەرقانداق توسالغۇنى بىتچىت قىلىۋېتىدۇ . ئۇ كەلگۈسى توغرىسىدىكى تەسەۋۋۇرمۇ ئەمەس ، ھازىر توغرىسىدىكى تەسەۋۋۇرمۇ ئەمەس ، ئۇ ئىشنىڭ ئالدىغا كېلىپ قالغان نەرسە ، ئىشىك بولسا ئاللىقاچان ئېچىۋېتىلگەن .

24 . شەخسنىڭ ۋۇجۇدىدىكى ئىجاد قىلىش ئىقتىدارى ئۇنىڭ روھىي تەبىئىتىدىن ئىبارەت ؛ ئۇ ئومۇمىي ئىجادىيەت پرىنسىپىنىڭ ئىنكاسى ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ تەبىئىي ، تۇغما بولىدۇ ؛ ئۇنى تۈپتىن يوقىتىۋەتكىلى بولمايدۇ ، ئۇنىڭدىن پەقەت قالايمىقان پايدىلىنىشقىلا بولىدۇ .

25 . سودا ساھەسىدە يۈز بەرگەن ئۆزگىرىشلەر تۈپەيلىدىن ، بۇ خىل ئىجاد قىلىش قابىلىيىتى ئۆزىنى قايتا ئىپادىلەشكە ئىنتىل-

مەيدىغان بولدى . بىر ئادەم ئۆز ئۆيىنى ئۆزى سالالمايدىغان ، ئۆز كۆللۈكىنى ئۆزى ياسىيالمايدىغان بولۇپ قالدى ، ئۇنىڭ ئۆز ئەمگىكىگە ئۆزى قوماندانلىق قىلىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس بولۇپ قالدى ؛ مۇشۇ سەۋەبتىن ئۇنىڭ ئۆزى ئېرىشەلەيدىغان ئەڭ چوڭ خۇشاللىقى بولغان ئىجادىيەت خۇشاللىقى ، مۇۋەپپەقىيەت خۇشاللىقى تارتىۋېلىندى . شۇڭا بۇ بىر ئۇلۇغ كۈچ قالايمىقان پايدىلىنىلىپ ، بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە بولغان تونېلغا ئايلىنىپ قالدى ؛ ئۇ ھەسەتخورلۇققا ئايلىنىپ ، تېخىمۇ تەلەيلىك ھەمراھلىرىنىڭ ئەمگەك مېۋىسىنى يوق قىلىۋېتىشكە ئۇرۇنىدىغان قىلىپ قويدى .

26 . ئىدىيە ھەرىكەتنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . ئەگەر ھەرىكىتىمىزنىڭ خاراكتېرىنى ئۆزگەرتىشنى ئۈمىد قىلساق ، ئىدىيەمىزنى ئۆزگەرتىشىمىز زۆرۈر ، ئىدىيەنى ئۆزگەرتىشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى ، ساغلام روھىي ھالەتنى ھازىرقى قالايمىقان روھىي ھالەتنىڭ ئورنىغا دەسسىتىشتۇر .

27 . ناھايىتى ئېنىقكى ، ئىدىيەنىڭ كۈچى بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر ساقلىنىپ تۇرۇۋاتقان ئەڭ زور كۈچتىن ئىبارەت ؛ ئۇ باشقا بارلىق كۈچلەرنى تىزگىنلەپ تۇرىدۇ ، ھالبۇكى بۇ بىلىم ئەڭ يېقىنقى مەزگىلگە كەلگەندىلا ئاندىن ئاز ساندىكى ئادەملەر تەرىپىدىن ئىگىلىۋېلىندى ، ئۇ نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ قىممەتلىك ئۇستۇنلۇكىگە ئايلانغۇسى . تەسەۋۋۇر قىلىش كۈچىگە باي ، يىراقنى كۆرەلەيدىغان ئادەملەر بۇ ئىدىيەنى ئىجابىيلىقتا ، ئىجادىيلىقتا يېتەكلەشنىڭ يولىنى بايقىيالايدۇ ؛ ئۇلار تەۋەككۈل قىلىش روھىغا ئىلھام بېرىدۇ ۋە بۇ خىل روھنى يېتىلدۈرىدۇ ؛ ئۇلار ئىجادىي ئىقتىدارنى قوزغىتىدۇ ، راۋاجلاندۇرىدۇ ، يېتەكلەيدۇ . بۇنداق ئەھۋالدا ، بىز دۇنيادا ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان سانائەت گۈللىنىشىنى ناھايىتى تېزلا كۆرەلەيمىز .

28 . چارە ـ تەدبىر گويا يۇرۇشۇۋاتقان ، ئەقىل يۇرۇشۇۋاتقان

ئەقىل روھنىڭ پائالىيىتى؛ ئۇ ئەمەلىيەتتە، ئادەمنىڭ روھىي جەھەتتە ئىگە بولغان بىردىنبىر ھەرىكىتىدىن ئىبارەت، روھ بولسا ئالەمنىڭ ئىجادچانلىق قانۇنىدىن ئىبارەت.

29 . شۇنىڭ ئۈچۈن، تەپەككۇر قىلغان چېغىمىزدا بىر قاتار «سەۋەب» لەرنى قوزغىتىمىز؛ ئامال - چارە ئوتتۇرىغا چىققان ھامان شۇنىڭغا ئوخشاش باشقا ئامال - چارىلەرگە دۇچ كېلىدۇ، ئۇلار قوشۇلۇپ، نوقتىئىينەزەرنى شەكىللەندۈرىدۇ، بۈگۈنكى كۈندە، نۇقتىئىينەزەر ئويلانغۇچىلاردىن مۇستەقىل ھالدا مەۋجۇت بولۇپ تۇرالايدىغان بولدى، ئۇلار كۆرۈنمەس ئۇرۇقلاردىن ئىبارەت، ئۇلار ھەممىلا جايدا مەۋجۇت بولۇپ، بىخلىنىپ ئۆسۈپ يېتىلىپ، چېچەكلەپ مېۋىلەپ، نەچچە يۈز ھەسسىلەپ ھوسۇل بەرمەكتە.

30 . نۇرغۇن كىشىلەر يەنىلا شۇنداق «بايلىق» مەلۇم خىلدىكى ئىنتايىن كونكرېت، ئىنتايىن ئەمەلىي نەرسە، ئۇنىڭغا ئېرىشكىلى، ئىگە بولغىلى، ئۆزىمىز ئۈچۈن مەخسۇس ئىشلەتكىلى، يالغۇز بەھرىمەن بولغىلى بولىدۇ دەپ قارايدۇ. نېمە سەۋەبتىن ئىكەنلىكى نامەلۇم، بىز دۇنيادىكى بارلىق ئالتۇننى تەقسىملىسەك، ئۇنىڭ كىشى بېشىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ئاران بىر قانچە ئامېرىكا دوللىرىدىن توغرا كېلىدىغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالدۇق.

31 . ۋەھالەنكى ئالتۇن پەقەت بىر ئۆلچەم، بىرمىزاندىن ئىبارەت. خۇددى بىر تال گەز بولسا، مىڭلىغان - ئون مىڭلىغان ئۇزۇنلۇقنى ئۆلچەپ چىقالايدىغىنىمىزغا ئوخشاش، بىر دانە 5 ئامېرىكا دوللىرلىق پۇلنى نەچچە يۈز مىليونلىغان ئادەم ئىشلىتەلەيدۇ، بۇنىڭ ئۇسۇلى، بۇ پۇلنى بىر ئادەمنىڭ قولىدىن يەنە بىر ئادەمنىڭ قولىغا ئۆتكۈزۈپ تۇرۇشتىن ئىبارەت.

32 . شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز بايلىقنىڭ بەلگىسى (بىز ئۇنى «پۇل»دەپ ئاتايمىز) نى يۈرۈشتۈرۈپ تۇرالىساقلا، ھەر بىر ئادەم ئۆزى ئېرىشمەكچى بولغان ھەممىگە ئىگە بولالايدۇ؛ ھەرقان-

داق ئېھتىياجنى قاندۇرغىلى بولىدۇ . پەقەت بېسىمدارلىق قىلغان چېغىمىزدىلا ، ئەندىشە ۋە ۋەھىمىگە چۈشۈپ ئۆلىمگەدىن قۇتۇلالمايمىز ، ئەنە شۇ چاغدا يوقسۇللۇق تۇيغۇسى ئاندىن پەيدا بولىدۇ .

33 . شۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى ئېنىقكى ، بايلىقتىن بىرەر نەپكە ئېرىشمەكچى بولساق ، بىردىنبىر ئۇسۇل ئۇنى ئىشلىتىشتىن ئىبارەت ، ئۇنى ئىشلىتىش ئۈچۈن ، ئۇنى چېچىش زۆرۈر ، مۇشۇنداق قىلغاندا باشقىلار ئۇنىڭدىن مەنپەئەتلىنەلەيدۇ ، ئاندىن ، ئۆزئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش مەقسىتىدە بىر - بىرىمىز بىلەن ھەمكارلىشىمىز ، شۇندىلا بايلىق قانۇنى ھەممەيلەنگە ئەمەلىيلىشىدۇ .

34 . بىز يەنە بايقايمىزكى ، بايلىق ھەرگىزمۇ نۇرغۇن ئادەملەر ئويلىغىنىدەك ئۇنداق ماددىي ، ئەمەلىي بولمايدۇ ، دەل بۇنىڭ ئەكسىچە بولىدۇ ، بايلىقتا ئېرىششىنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى ئۇنى ئايلاندۇرۇش (ئوبوروت قىلىش) تىن ئىبارەت ؛ ئەگەر دە ھەرقانداق ماسلاشما ھەرىكەتنىڭ بۇ سودا ۋاستىسىنىڭ ئايلىنىشىنى توساپ قويۇش خەۋپى بولسا ، ئۇ چاغدا توختاپ قېلىش ھەمدە كەسىپنىڭ ھالەك بولۇشى كېلىپ چىقىدۇ .

35 . بايلىقنىڭ بۇ خىل چۈشەنگىلى بولمايدىغان خۇسۇسىيىتى ئۇنى ناھايىتى ئاسانلا ئىدىيە كۈچىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدىغان ، نۇرغۇن كىشىلەرنى باشقىلار بىر ئۆمۈر تىرىشچانلىق كۆرسىتىپمۇ ئېرىشەلمەيدىغان ئۈمىد كۈتەلمىگەن بايلىقتا بىر - ئىككى يىل ۋاقىت ئىچىدىلا ئېرىشىدىغان قىلىپ قويىدۇ . بۇ ئەقىلنىڭ ئىجادىي كۈچىگە مەنسۇپ بولۇشى كېرەك .

36 . خالېن ۋىلمانس[①] «نامراتلىقنى بويسۇندۇرۇش »ناملىق كىتابىدا بۇ قائىدىنىڭ ئەمەلىيەتتە ئىشلىشىنى قىزىقارلىق ھالدا مۇنداق تەسۋىرلەپ بەرگەن :

---

① خالېن ۋىلمانس (1787 - 1862) ئامېرىكىنىڭ فلورىدا شىتاتىدا ياشىغان بىر ئېتىقاد ئارقىلىق داۋالىغۇچى بولۇپ ، ئۇ «روھ ئىلمى» توغرىسىدا نۇرغۇن كىتابلارنى ، جۈملىدىن «روھ ئىلمى دەرسلىكى »ۋە «قايتا ھاسىل بولۇش : روھىي جەھەتتىن داۋالاش توغرىسىدىكى بىر پارچە ئەمەلىي ئىلمىي ماقالە »نى يازغان .

37. كىشىلەر ئومۇمىيۈزلۈك دىگۈدەك پۇلغا ئىنتىلىدۇ. بۇخىل ئىنتىلىش ئۇلارنىڭ نەپسانىيەتچىلىك تەبىئىتىدىن كېلىدۇ، ئۇنىڭ تەتبىقلىنىشى سودا ساھەسىنىڭ رىقابەت دائىرىسى بىلەن چەكلىنىدۇ. ئۇ بىر خىل نوقۇل ھالدىكى سىرتقى ھەرىكەتتىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇنىڭ ھەرىكەت ئۇسۇلى ئىچكى ھاياتلىقتا بولغان بىلىشتىن كېلىپ چىققان ئەمەس، ھالبۇكى ئىچكى ھاياتلىقنىڭ تېخىمۇ گۈزەل، تېخىمۇ ھەققانىي، تېخىمۇ مەنىۋىلەشكەن ئارزۇسى بولىدۇ. ئۇ پەقەت ھايۋانىيلىقنىڭ ئادەم ساھەسىدىكى داۋاملىشىشىدۇر، ھەرقانداق كۈچ ئۇنى ئىنسانلار بۈگۈنكى كۈندە يېقىنلىشىۋاتقان مۇقەددەسلىك قاتلىمىغا كۆتۈرەلمەيدۇ.

38. چۈنكى، بۇ قاتلامدىكى بارلىق يۈكسىلىشلەرنىڭ ھەممىسى روھىي جەھەتتىكى ئۆسۈپ يېتىلىشنىڭ نەتىجىسىدۇر. بۇخىل يۈكسىلىشنىڭ قىلىۋاتقىنى، دەل خرىستوس ئېيتقان، باي بولۇشىمىز ئۈچۈن قىلىشىمىز زۆرۈر بولغان ئىشلاردىن ئىبارەت. ئۇنىڭ ئالدى بىلەن ئىزدەيدىغىنى قەلب جەننىتىدىن ئىبارەت، ئۇ پەقەت مۇشۇ يەردە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ. بۇ جەننەت بايقالغاندىن كېيىن، بۇ نەرسىلەر (سىرتقى بايلىق) نىڭ ھەممىسى كەينى ـ كەينىدىن كېلىدۇ.

39. بىر ئادەمنىڭ قەلبىدە نېمىنى جەننەت دەپ ئاتىغىلى بولىدۇ؟ مەن بۇ سوئالغا جاۋاب بەرگەن چېغىمدا، ئون كىتابخاننىڭ ئارىسىدىن ماڭا ئىشىنىدىغان بىرسىمۇ چىقايدۇ — كۆپ ساندىكى ئادەملەر ئۆزلىرىنىڭ ئىچكى بايلىقىنى پۈتۈنلەي بىلمەيدۇ. شۇنداق بولسىمۇ، مەن يەنىلا بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىمەن، سەمىمىيلىك بىلەن جاۋاب بېرىمەن.

40. قەلبىمىزدىكى جەننەت، ئىنسانلارنىڭ چوڭ مېڭىسىدىكى يوشۇرۇن ئېنېرگىيەدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ، بۇخىل يوشۇرۇن ئېنېرگىيەنىڭ ئىنتايىن مول ئىكەنلىكى ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۇخلىسا چۈشىگىمۇ كىرمەيدۇ. ئاجىز ئادەمنىڭ ئورگانىزمىغىمۇ

خۇدانىڭ كۈچى يوشۇرۇنغان بولىدۇ ، بۇ كۈچلەر ئۇ تاكى ئۇلارنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشنى ئۆگىنىۋالغان ، ئاندىن ئۇلارنى قازماقچى بولغانغا قەدەر يوشۇرۇپ تۇرىدۇ . كىشىلەر ئادەتتە خاتالىقى ئۈستىدە ئويلىنىشنى ياقتۇرمايدۇ ، مانا بۇ ئۇلارنىڭ نېمە ئۈچۈن باي بولالمايدىغانلىقىنىڭ سەۋەبى . ئۇلار ئۆزىگە ھەمدە ئۆزىنىڭ كۈچىگە بولغان قاراشلىرىدا ، نامراتلىقتا ، ئۆزى ئۇچراشقان ھەربىر شەيئىگە چىرمىلىپ قالىدۇ . ئۇلار ئۆز ئېتىقادىنىڭ تامغىسىنى باسىدۇ .

41 . مەدىكارچىلىق قىلىدىغان بىر ئادەم بولغان يېتەرلىك ۋاقىت ئاجرىتىپ ئۆزىنىڭ قەلبىنى تەپسىلىي نەزەر سالسا ، ئۆزى ئىگە بولغان ئەقىل - پاراسەتنىڭ ئۆزى خىزمەت قىلىۋاتقان ھېلىقى ئادەمنىڭكىگە ئوخشاش كۈچ ، ئوخشاش چوڭقۇرلۇقتا ئىكەنلىكىنى ھېس قىلالايدۇ ؛ ئەگەر ئۇ بۇ نۇقتىنى تونۇپ يېتىدىغان ھەم ئۇنىڭغا ئېگىشلىك مەنە ئاتا قىلىدىغان بولسا ، پەقەت شۇنداق قىلسىلا ، ئۆزىدىكى كىشەن ۋە كويزىدىن قۇتۇلۇپ ، تېخىمۇ ياخشى كەچمىشنى كۈتۈۋالىدۇ .

42 . ئۆزىنى تونۇش ئارقىلىق ، ئۇ شۇنى بىلىۋېلىشى لازىمكى ، ئۇ ئۆزىنىڭ خوجايىنى بىلەن ئەقلىي قابىلىيەت جەھەتتە تەڭ ياكى تەڭ بولالايدۇ ؛ لېكىن مۇشۇنداق تونۇشلا كۇپايە قىلمايدۇ . ئۇ يەنە قانۇنىيەتنى بىلىشى ھەم ئۇنىڭ بەلگىلىمىسىگە بويسۇنۇشى كېرەك . مۇنداقچە ئېيتقاندا ، ئۇ ئۆزىنى تېخىمۇ يۇقىرى ئورۇنغا چىقارماقچى بولسا ، يەنە تېخىمۇ يۇقىرى بىلىشكە ئىگە بولۇشى لازىم . ئۇ بۇ نۇقتىنى چۈشىنىۋېلىشى ھەم ئۇنىڭغا ئىشىنىشى زۆرۈر ؛ چۈنكى ، دەل بۇ ھەقىقەتتە سادىقلىق بىلەن ھەم ئىشەنگەن ھالدا چىڭ تۇرغاندىلا ، ئۇنىڭ ھاياتى ئاندىن جىسمىدىن يۇكسىلەلەيدۇ . ياللانغۇچى خادىم ئەگەر نوقۇل ھالدىكى ماشىنا بولمىسىلا ، ھەرقانداق جايدىكى خوجايىنلار مۇشۇنداق خادىمغا ئېرىشكىنى ئۈچۈن ئالەمچە خۇشال بولىدۇ — ئۇلار كاللىسى بار ئادەمنىڭ

ئۆزلىرىنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇشىغا قاتنىششىنى ئۈمىد قىلىدۇ ھەم ھەق بېرىشنى خالايدۇ . ئەرزان باھالىق ئۈمىد ھەممىشە ئەڭ قىممەت بولىدۇ ، ماھىيەت مەنىسىدىن ئېلىپ ئېيتقاندىمۇ پايدىسى ئەڭ ئاز بولىدۇ . خىزمەتچى خادىمنىڭ ئەقلىي قابىلىيىتىنىڭ داۋاملىق كۈچىيىشى ياكى تەپەككۇر ئىقتىدارىنىڭ ئۈزلۈكسىز راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ ، تەپەككۇرىنىڭ قىممىتىمۇ ئۈزلۈكسىز ئېشىپ بارىدۇ ؛ خىزمەتچى خادىمنىڭ قابىلىيىتى تەرەققىي قىلىپ مۇستەقىل ئىش قىلالايدىغان بولغان چاغدا ، تېخى تەرەققىي قىلىپ شۇ دەرىجىگە يەتمىگەن ئادەم ئۇنىڭ ئورنىنى باسىدۇ .

43 . بىر ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ ئىچكى يوشۇرۇن كۈچىنى پەيدىنپەي تونۇشى ئۇنىڭ قەلبىدىكى جەنەتتىن ئىبارەت بولىدۇ ، ئۇ تاشقى دۇنيادا ئېنىق ئىپادىلىنىدۇ ھەم ئۆزى بىلەن مۇناسىۋەتلىك مۇھىتتا بەرپا بولىدۇ .

بىر كورپۇس مەنىۋى ھوجرىنىڭ لايىھەسى كۆرۈنۈپ تۇرغان بىر ھوجرىنىڭ روھىدىن كېلىدۇ ، بۇ خىل روھ ئۆز ئالاھىدىلىكى بىلەن باغلىنىشلىق بولغان ، كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان تاشقى مۇھىتتا ئىپادىلىنىدۇ .

بىر مەنىۋى ئوردا ئۆزى بىلەن باغلىنىشلىق نەتىجىدىكى كۆرگىلى بولىدىغان بىر ئوردىنىڭ روھىنى تارقىتىدۇ . ئوخشاشلا ، كېسەللىك ۋە يامانلىق ، ساغلاملىق ۋە ياخشىلىقنىمۇ شۇنداق قىلىدۇ دېيىشكە بولىدۇ .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ پىكى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

6 ـ ساۋاق : ئىجاد قىلىشنى بىلىدىغان ئادەم بولۇش

بىز ئىگە بولۇپ تۇرغان تاشقى دۇنيادىكى بەزى ھادىسىلەرگە مۇناسىۋەتلىك ئىدىيە ۋە پەزىلەت ئەڭ ھەقىقىي نەرسىدۇر . بۇ ئۆزىنى قاچۇرغىلى بولمايدىغان قانۇنىيەتتۇر . قەدىمدىن بۇيان ، دەل مۇشۇ قانۇنىيەت كىشىلەرنى خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ئىشىنىشكە يېتەكلەپ كەلدى .

— ۋىلىيامىس

1 . جىممىكلار ئەگەر قىممىتى بار قانداق مەھسۇلات ئىشلەپچىقارمىسا ، نەق پۇلغا ئالماشتۇرغىلى بولىدىغان ھېچقانداق مەھسۇلات ئىشلەپچىقارمىسا ، بىز ئۇلارغا زادىلا قىزىقمايمىز . بەختكە يارىشا بىز بۇ يەردە دەۋاتقان خېمىكلار ئىشلەپچىقىرىدىغان تاۋارلار ئىنسانلارغا مەلۇم بولغان بارلىق تاۋارلارنىڭ ئارىسىدىكى نەق پۇل قىممىتى ئەڭ يۇقىرى تاۋارلاردۇر .

2 . ئۇ پۈتۈن دۇنيا ئېرىشمەكچى بولغان بىر خىل نەرسىنى ، ھەرقانداق يەردە ، ھەرقانداق ۋاقىتتا ۋۇجۇدقا چىقارغىلى بولىدىغان بىر خىل نەرسىنى ، يەنى بازاردا تۇرۇپ قالمايدىغان ، دەل ئەكسىچە ، ئۇنىڭ قىممىتى ھەربىر بازاردا ئېتىراپ قىلىنغان نەرسىنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشنى ئۈمىد قىلىدۇ .

3 . بۇ مەھسۇلات ئىدىيە ، پۈتۈن دۇنياغا قوماندانلىق قىلىدىغان ئىدىيە ، ھازىرقى ھەربىر ھۆكۈمەت ، ھەربىر بانكا ، ھەربىر كەسىپ ، ھەربىر ئادەم شۇنىڭدەك ھەربىر خىل نەرسىگە قوماندانلىق قىلىدىغان ئىدىيەدىن ئىبارەت . ئۇ پەقەت ئىدىيە بولغانلىقى

ئۇچۇن، ھەممە نەرسە ئوخشاش بولمايدۇ.
4. ھەربىر ئادەمنىڭ مەسىلە ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزۈش ئۇسۇلى ئوخشاش بولمىغانلىقى ئۇچۇن ھازىرقىدەك قىياپەتتە پەيدا بولغان ئادەم بىلەن ئادەم، مىللەت بىلەن مىللەت شۇ سەۋەبتىن بىر- بىرىگە ئوخشىمايدۇكى، ئۇلار ئوخشاش بولمىغان ئۇسۇلدا پىكىر يۈرگۈزىدۇ.
5. ئۇنداقتا، ئىدىيە دېگەن يەنە نېمىدۇ؟ ئىدىيە پىكىر يۈرگۈزىدىغان ھەربىر شەخس ئىگە بولغان خىمىيە تەجرىبىخانىسىنىڭ مەھسۇلاتى؛ ئۇ ئېچىلغان گۈل، بىرىكمە ئەقىل، بارلىق «ھەممىدىن ئەۋزەل تۈرىدىغان تەپەككۇر جەريانى» لىرىنىڭ نەتىجىسى؛ ئۇ بۇلۇت مېۋە، شەخس تەقدىم قىلغان بارلىق مېۋىلەرنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ ياخشى مېۋىدۇر.
6. ئىدىيە توغرىسىدا، ھەرقانداق ماددىي نەرسە مەۋجۇت ئەمەس، ۋەھالەنكى ھېچكىممۇ دۇنيادىكى بارلىق ئالتۇن ئۈچۈن ئۆزىنىڭ تەپەككۇر ئىقتىدارىدىن ۋاز كەچمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىدىيە ھازىر مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان ھەرقانداق نەرسىدىنمۇ بەكرەك قىممەتكە ئىگە. ئۇ ماددىي نەرسە بولمىغان ئىكەن، ئۇنداقتا ئۇ جەزمەن مەنىۋى بولىدۇ.
7. دېمەك بۇ ئىدىيەنىڭ نېمە ئۈچۈن كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان قىممىتى بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. ئىدىيە مەنىۋى پائالىيەتتىن ئىبارەت؛ ئەمەلىيەتتە، ئۇ روھ ئىگە بولغان بىردىنبىر پائالىيەتتىن ئىبارەت. روھ ئالەمنىڭ ئىجادچانلىق قانۇنى، چۈنكى، قىسمەنلىك بىلەن پۈتۈنلۈك تۈر ۋە سۈپەت جەھەتتە مۇقەررەر ھالدا بىردەك بولىدۇ، پەرقى پەقەت دەرىجە جەھەتتىن بولىدۇ، شۇڭا، ئىدىيەمۇ جەزمەن ئىجادچانلىققا ئىگە بولىدۇ.
8. قەدىمكىلەر: ھەربىر ھەيكەلتىراشلىق بۇيۇمى بىر خىل كۆز قاراش ياكى ھېسسىياتنىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى، ھەممىسى روھىي ھالەت بىلەن بەدەن ئىپادىسىدە مۇكەممەل بىردەكلىك مەۋ-

www.uyghurkitap.com

جۇت دېگەن پىرىنسىپقا ئاساسەن ئىجاد قىلىنغان، دەپ قارىغان.

9 . بۇگۇنكى كۇندە بىز شۇنى ئېتىراپ قىلىمىزكى، روھىي ھالەت بىلەن ئادەمنىڭ بەدەن ھالىتى ئوتتۇرىسىدا بىۋاسىتە بىرلەشكەنلىك مەۋجۇت، ئۇنىڭ ئۇستىگە بىلىممۇ ئىزچىل تۇردە مۇشۇنداق بايان قىلىنىپ كەلمەكتە، شۇنداقلا بىز بۇگۇنكى كۇندە يەنە ھەربىر خىل ئەھۋالنىڭ نەتىجىدىن ئىبارەت ئىكەنلىكىنى، ھالبۇكى بۇ نەتىجە مەلۇم بىر ئۇقۇم سەۋەبىدىن بارلىققا كەلگەنلىكىنى بىلىمىز.

10 . ھازىرقى زامان ئىلىم - پېنى بۇگۇنكى كۇندە دىققەت-ئېتىبارىنى ئىدىيەمۇ ھەرخىل شەكىلدىكى بايلىقلارنى يارىتىدىغان ۋە تەقسىم قىلىدىغان سەۋەب ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت مۇشۇنداق بىر پاكىتقا مەركەزلەشتۇرمەكتە، ئىقتىساد شۇناسلىقمۇ مۇشۇ سەۋەبتىن بايلىق ۋە ئۇنىڭ ماددىي قاتلامدىكى ئىپادىلىنىش قانۇنىيىتىنى بىر تەرەپ قىلىدىغان پەن دەپ قارالماقتا.

تۇرمۇشىمىزدا، ئەڭ ياخشى ئەقىل كۇچى قانۇنىنى ئەستە تۇتۇشىمىز كېرەك، شۇنى ئەستە تۇتۇشىمىز لازىمكى، ئاقىلانە يېتەكلەشكە ئېرىشكەن ئىجادىي كۇچ ئۆزلۇكىدىن ئۆز ئوبيېكتىنىڭ ئوبيېكتىپ قاتلامدا كونكرېتلىشىشىنى كەلتۇرۇپ چىقىرىدۇ، سەۋەب- نەتىجە قانۇنى مەڭگۇلۇك قانۇنىيەت تەرىپىدىن تىزگىنلىنىدۇ. ئۇ دۇنيادا تەڭداشسىزدۇر، ئەقىل (پەقەت ئەقىللا) تۇرمۇش شارائىتىنى ياخشىلاشتا پايدىلىنىدىغان بىلىم بىلەن تەمىنلەيدۇ. ئاشۇ ئەقىل ھەربىر كورپۇس ئۆينى بىنا قىلىدۇ، ھەربىر كىتابنى يېزىپ چىقىدۇ، ھەربىر پارچە رەسىمنى سىزىپ چىقىدۇ. جاپا چېكىدىغىنى ۋە راھەت كۆرىدىغىنىمۇ يەنە شۇ ئەقىلدىن ئىبارەت. شۇنىڭ ئۇچۇن، ئەقىلنىڭ رولى توغرىسىدىكى بىلىم ئىنسانلارغا ھەممىدىن مۇھىمدۇر.

12 . كىشىلەر تەپەككۇر قىلىشنى باشلىماقتا، بۇ بىر نۇقتا ناھايىتى ئېنىق. ئىلگىرى، كىشىلەر نارازى بولغان ياكى كۆڭلى

غەش بولغان چاغلىرىدا يېقىن ئەتراپتىكى قاۋاقخانىلارغا يىغىلىپ، ئانچە - مۇنچە هاراق ئىچىپ، ئۆزلىرىنىڭ نارازىلىقلىرىنى ۋە كۆڭۈل غەشلىكلىرىنى ناهايىتى تېزلا ئۇنتۇپ كېتەتتى. هازىرقى شارائىتتا، ئەھۋال ئۇنىڭغا ئوخشىمايدىغان بولۇپ قالدى، كىشىلەر ۋاقتىنى ئوقۇش، تەتقىق قىلىش ۋە تەپەككۇر قىلىشقا سەرپ قىلىدىغان بولدى، ئۇلار قانچىكى كۆپ تەپەككۇر قىلسا، رازى بولىدىغان نەرسىلىرى شۇنچە ئاز بولۇۋاتىدۇ.

13. ئېسىمىزدە تۇتۇشىمىز زۆرۈركى، تۇرمۇشتىن ئىبارەت بۇ چوڭ سودىغا بايلىقىمىزنى سەرپ قىلىپ جىسمانىي، روھىي ۋە ئەخلاق جەھەتتە ئەڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ئادەملەرنى مۇۋەپپەقىيەتلىك هالدا يېتىشتۇرۇپ چىقماي تۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۇسۇل بىلەن باشقۇرماسلىقىمىز كېرەك.

14. ئېھتىمال، بۇگۈنكى كۈندە بىز بىر ئادەمدىن سورىيالايدىغان ئەڭ كەسكىن سوئال: «سىز تەپەككۇر قىلىشنى بىلەمسىز؟» دېگەندىن ئىبارەت بولۇشى مۇمكىن. بىر ئادەمنىڭ جەمئىيەتكە تۆھپىسى بار - يوقلۇقى، پايدىلىق ئىكەنلىكى ياكى ئەمەسلىكىنى تەكشۈرۈش ئۇنىڭ ئەقلىدىن پايدىلىنىش قابىلىيىتىگە مەركەزلىشىدۇ. ئېمېرسون تارقاتقان خەتەر سىگناللىرى ئارىسىدا، كىشىنىڭ دىققىتىنى ھەممىدىن بەك تارتىدىغىنى ئۇنىڭ: «ئۇلۇغ خۇدا بىر مۇتەپەككۇرنى بۇ پىلانېتىغا قويۇپ بەرگەن چېغىدا، قاتتىق ئېھتىيات قىلىشىڭ كېرەك» دېگەن نىداسىدىن ئىبارەت. شۇنىڭ ئۈچۈن، غۇرۇرى بار ھەربىر ئادەم پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ بىلىم ئىگىلىشى، ئەقلىنى قوزغىشى لازىم. ھەقىقەت ھەمىشە ئادەمنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدۇ، ھەقىقەت يەنە ھەمىشە تەپەككۇر قىلىشقا ماھىر ئادەملەر ئۈچۈنلا ئەسقاتىدۇ.

15. تەپەككۇر قىلىش ئىجاد قىلىش جەريانىدىن ئىبارەت، لېكىن بىرلەشتۈرۈشكە ماھىر بولۇش ئاچقۇچتۇر. تەبىئەت ئېلېكترون، ئاتوم، مولېكۇلا، ھۈجەيرە دېگەنلەرنى بىرلەشتۈرگەن،

بۇنىڭ ئاخىرقى نەتىجىسى ئالەمدىن ئىبارەت. ئىنسانلارنىڭ تىرىشچانلىقلىرى ئارىسىدىكى بارلىق ئىلگىرىلەش، تەرەققىيات ۋە مۇۋەپپەقىيەتلەر تەبىئەتتىن ئۆگەنگەن تەجرىبە ـ ساۋاقلارغا ئەمەل قىلغانلىقىنىڭ نەتىجىسىدۇر، ئىنسانلارنىڭ ئىپتىدائىي ياۋايى ھالەتتىن قەدەممۇ قەدەم ھالدا بۈگۈنكى كۈندىكى خوجايىنلىق ئورنىغا كۆتۈرۈلۈشتە تايانغىنى ئىدىيە، شەيئى ۋە كۈچنى بىرلەشتۈرۈش ھەم باغلىنىشقا ئىگە قىلغانلىقتىن ئىبارەت.

16. ئىنسانلار ئىلىم ـ پەن ۋە كەشپىيات ساھەسىدە، سەنئەت، ئەدەبىيات ۋە سودا ساھەسىدە، ئىنسانلار پائالىيەتلىرىنىڭ ھەممە جەھەتلىرىدە، كىشىلەرگە دائىم ئۇچرايدىغان، ئادەتتىكى، مەلۇم بولغان شەيئىلەرنى بىرىكتۈرۈپ، ئاز ئۇچرايدىغان، ئالاھىدە، نامەلۇم شەيئىلەرنى كۆرسىتىپ بەردى ھەم بايقىدى. گەرچە ئىنسانلارنىڭ يېڭى بىرلەشتۈرۈش ئۈستىدە ئىزدەنگەن چاغدا قوللانغان ئۇسۇللىرى ئاڭسىز، سىستېمىسىز ھالدا قوللىنىلغان بولسىمۇ، ئىنسانلار تېز تەرەققىياتلارغا ئېرىشتى. تاسادىپىيلىق ۋە پۇرسەتنى ساقىت قىلىش ئۈچۈن، ئىلمىي ئۇسۇلدىن مەقسەتلىك، سىستېمىلىق، ئۇزۇل ـ كېسىل، ئەستايىدىل، سەمىمىي، داۋاملىق ھالدا پايدىلىنىش، شۇ ئارقىلىق تېخىمۇ زور مۇۋەپپەقىيەتلەرگە ئېرىشىش، تېخىمۇ ئاجايىپ بايقاشلارنى قولغا كەلتۈرۈش، تېخىمۇ كۆپ، كىشىنى تېخىمۇ ھەيران قالدۇرىدىغان كەشپىياتلارنى يارىتىش لازىم.

17. ئىنسانلارنىڭ چوڭ مېڭىسى ئەڭ نەپىس، ئەڭ ھاياتىي كۈچكە ئىگە ۋاستىچىدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ بارلىق شەيئىلەرنى تىزگىنلەش كۈچىگە ئىگە. بىز ھەر قانداق بىر پىكىر يولىنى بويلاپ تەپەككۇر قىلغان ياكى دىققەت ـ ئېتىبارىمىزنى مەركەزلەشتۈرگەن چېغىمىزدا، يەنە بىر قاتار سەۋەبلەرنى قوزغاتقان بولىمىز، ئەگەر تەپەككۇرىمىز يېتەرلىك دەرىجىدە مەركەزلەشسە ھەم

داۋاملىق ھالدا كاللىمىزدا ساقلىنىپ تۇرسا ، ئۇ ھالدا نېمە ئىشلار يۈز بېرەر ؟

18 . يۈز بېرىدىغىنى پەقەت بىرلا ئىشتىن ئىبارەت بولىدۇ . مەيلى بىز قانداق خىياللارنى سۆرەيلى ، قانداق تەسەۋۋۇرلارنى قىلايلى ، ئۇ ھالەت ئومۇمىي قانۇنىيەت تەرىپىدىن ئېتىراپ قىلىنىپ ، بەدەن ھۈجەيرىلىرىمىز ۋە سىرتقى مۇھىت ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ ، بۇ ھۈجەيرىلەر ئۇلارنىڭ ساداسىنى غايەت زور كۈرۈنمەس ئېنېرگىيەگە يوللاپ ، شۇ ھالەت ئۈيغۇن كېلىدىغان ماددىي مەۋجۇدىيەت يارىتىشنى تەلەپ قىلىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىز بىلەن باغلىنىشلىق بولغان ئەھۋال ، كۆرۈنمەس ئېنېرگىيەنىڭ ئىنسانلار مېڭىسىدىن ئىبارەت بۇ ۋاستىچىسى ئارقىلىق يارىتىلىدۇ ۋە بەلگىلىنىدۇ .

19 . ئىدىيە ئىختىيارسىز ھالدا بەدەن ياكى مۇھىتقا تەسىر كۆرسىتىدۇ . «نيۇ ـ يورك ۋاقىت گېزىتى»گە بېسىلغان بىر پارچە ماقالىدە مۇنداق دەپ كۆرسىتىلگەن :

20 . چوڭ مېڭىنىڭ يوشۇرۇن ئاڭ قىسمىنىڭ دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغان نۇرغۇن ئىقتىدارلىرى بولىدۇ ، بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزى ئىقتىدارلار ، گەرچە سەۋەبىنى دەپ بېرەلمىسىمۇ ، خېلى بۇرۇنلا كىشىلەر تەرىپىدىن بىلىنىۋېلىنغان ؛ يەنە بەزىلىرى پىسخولوگلار تەتقىقاتىنىڭ داۋاملىشىشىغا ئەگىشىپ ، ئارقا ـ ئارقىدىن ، ھەركۈنى دېگۈدەك بايقالماقتا . بىزگە تونۇشلۇق نۇرغۇن ھەرىكەتلەرنى ، مەقسەتلىك ھالدا تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ قىلمىساقمۇ ھەقىقىي تۈردە ئورۇندىلىدۇ . ماھارەتكە پىشقان ماشىنىست كۇنۇپكىنى زادىلا ئىزدەپ يۈرمەيدۇ ، ئۇنىڭغا نىسبەتەن ، ئۇ كۇنۇپكىلار خۇددى ئۆزىنىڭ قول بارماقلىرىغا ئوخشاش بىلىنىدۇ ؛ پىئانىنو چالغۇچىغا نىسبەتەنمۇ شۇنداق . بىر موتسىكلىت ھەيدىگۈ-

چى ئەگەر جىددىي ئەھۋال كۆرۈلگەن چاغدا ئاندىن قانداق قىلىش
كېرەكلىكىنى ئويلاشنى كۈتۈپ تۇرىدىغان بولسا ، ئۇنىڭ مۇتۇسىك-
لىتىغا مىنگىشىۋالغان ئادەمگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، بۇنداق مۇتو-
سىكلىت ھەيدىگۈچى خەتەرلىك ئادەم ھېسابلىنىدۇ ؛ بىخەتەر بو-
لۇش ئۈچۈن ، ئۇ «ئۆزلۈكىدىن» توغرا ئىشنى قىلىشى زۆرۈر ،
كىشىلەر ھەمىشە مۇشۇنداق دېيىشىدۇ ، لېكىن بۈگۈنكى كۈندە ،
ئۇنىڭ ئۇنۇمى ئۇنىڭ يوشۇرۇن ئېڭى قوبۇل قىلغان مەشىققە مەن-
سۇپ قىلىندى .

21 . يوشۇرۇن ئاڭ زادىلا ئۇخلىمايدىغانلىقى ، زادىلا ئۇنتۇپ
قالمايدىغانلىقى ئۈچۈن ، ئۇ قوبۇل قىلغان تەلىم ئۆزلۈكسىز تەسىر
كۆرسىتىپ تۇرىدۇ . ئەمما ، بۇنداق تەلىمنىڭ نېمە ئۈچۈن بۇرۇن-
قىغا ئوخشاش بىۋاسىتە ، مەقسەتلىك بولماستىن ، ۋاسىتىلىك ،
مەقسەتسىز (ياكى ھېچبولمىغاندا تونۇپ يەتمىگەن ھالدا) بولىدى-
غانلىقىنى سۆزلەش ھاجەتسىز .

22 . مۇتەخەسسىسلەرنىڭ يېتەكچىلىكىدە ، ھەرقانداق ئادەم
بىر پارچە تىزىملىك تۈزۈپ ، ئۆزى پۈتۈنلەي خاتىرجەم ھالدا ئۆزى-
نىڭ يوشۇرۇن ئېڭىنىڭ كۈچىگە ھاۋالە قىلالايدىغان كۈندىلىك
خىزمەتلەرنى كۆرسىتىپ بېرەلەيدۇ ، بۇ خىزمەتلەرنىڭ سانىنىڭ
كۆپلۈكى كىشىنى قاتتىق ھەيران قالدۇرىدۇ . بۇ تىزىملىك يۈرەك
سوقۇشى ۋە نەپەسلىنىشتىن باشلىنىپ ، تاكى بىر دوستىمىزنى
ئۇچراتقاندا ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈشىمىز كېرەكلىكى
ياكى كېرەك ئەمەسلىكىنى قارار قىلىشقىچە ، شۇنىڭدەك قولى-
مىزنى قايسى يانچۇقىمىزغا سالساق ئاندىن بىر قەلەمتىراش ياكى
بىر تال قېرىنداشنى ئالالايدىغانلىقىمىزنى قارار قىلىشقىچە داۋام-
لىشىدۇ .

23 . سۇ ئۈزۈشنى بىلىش بىلەن سۇ ئۈزۈشنى بىلمەسلىك

ئوتتۇرىسىدىكى پەرق ، ئاشكارا ئاڭغا نىسبەتەن ئېيتقاندا سىز ھېسابلىنىدۇ ، چۈنكى ھەرقانداق بىر سۇ ئۈزگۈچى ئۆزىنىڭ شۇ ئۈزۈشنى ئۆگىنىۋېلىشتىن ئىلگىرى قىلغىنى بىلەن سۇ ئۈزۈشنى ئۆگىنىۋالغاندىن كېيىن قىلغىنىنىڭ قانداق پەرقى بارلىقىنى ئېيتىپ بېرەلمەيدۇ . لېكىن يوشۇرۇن ئاڭ بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنى بىلىدۇ ھەم تېخى يېقىندىلا مۇمكىن بولمىغان ئىشنى ناھايىتى ئاسان بىر ئىشقا ئايلاندۇرۇپ بېرىدۇ .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

7 ـ ساۋاق : تەكەببۇرلۇقنى ئۆگىنىۋېلىش لازىم

تەكەببۇر قىلىش ئادەمنى بىلىمگە باشلاپ بارىدۇ . سىز كۆرسىتىلگەن ، ئۇقۇسىڭىز ۋە ئۆگەنسىڭىز بولىدۇ ، ياقتۇرسىڭىزلا ، قانچىلىك بىلىشكە قىزىقسىڭىز شۇنچىلىك بىلەلەيسىز . ئۆز كاللىڭىزدىن پايدىلىنىپ تەكەببۇر قىلماي تۇرۇپ ، ھەرقانداق نەرسىنى ھەرگىز چۈشىنەلمەيسىز . ئۇنداق بولسا ، ئەگەر مەن ، ئادەم پەقەت تەكەببۇر قىلىش ئارقىلىقلا ئاندىن ھەقىقىي تۈردە ئادەمگە ئايلىنالايدۇ دېسەم ، بۇ گەپ بەك ئاشۇرۇۋېتىلگەنلىك بولامدۇ ـ قانداق ؟ ئىدىيە ئادەمنىڭ ھاياتىدىن ئېلىپ كېتىلسە ، ئۇنىڭدا يەنە نېمە قېپقالىدۇ ؟

— پېستراچ

1 . تەبىئەت ئىزچىل تۈردە تەكەببۇرلۇق يارىتىشقا ئۇرۇنۇپ كەلمەكتە ، بۇ قانۇنىيەتكە ئاساسەن ، بىز ئۇزلۇلمەس تەسىر ۋە ئەكس تەسىرنى بايقىدۇق .

2 . ماددىنىڭ قويۇلدۇرۇلۇشى ھەرىكەتنىڭ خورىشىدىن دېرەك بېرىدۇ ؛ ئەكسىچە ، ھەرىكەتنىڭ مەركەزلىشىشى ماددىنىڭ كېڭىيىشىدىن دېرەك بېرىدۇ .

3 . بۇ ھەربىر مەۋجۇدىيەت باشتىن كەچۈرىدىغان پۈتكۈل ئۆزگىرىشنىڭ دەۋر قىلىشىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ئۇ ھەم ھەربىر مەۋجۇدىيەتنىڭ پۈتكۈل دەۋر قىلىشىغا باب كېلىدۇ ، ھەم ئۇنىڭ تارىخىنىڭ ھەربىر تەپسىلاتىغىمۇ باب كېلىدۇ . بۇ ئىككى جەريان ھەربىر ئەمەلىي مىسالدا ئۆزلۈكسىز يۈز بېرىپ تۇرىدۇ ؛ بىراق ھەمىشە ئوخشاش بولمىغان نەتىجە كېلىپ

چىقىدۇ ، يا بۇنىڭغا پايدىلىق ، يا ئۇنىڭغا پايدىلىق بولىدۇ . ھەربىر قېتىملىق ئۆزگىرىشتە قىسمەن ئورۇن ئالماشتۇرۇش بولغان تەقدىردىمۇ ، مەلۇم بىر ئامىلنىڭ كۈچىيىشىگە ياردەم بېرىدىغانلىقىدىن ساقلانغىلى بولمايدۇ .

4 . تارتىش كۈچى قانۇنى ئاخىرى تەڭپۇڭلۇقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ ، خوراش ئۆز ئىچىگە ئالغان ھەرىكەت مىقدارى بىلەن توپلىنىش ئۆز ئىچىگە ئالغان ھەرىكەت مىقدارى ئوخشاش چوڭلۇقتا بولىدۇ ، ياكى تېخىمۇ ئېنىقراق ئېيتقاندا ، جەزمەن ئوخشاش بىر ھەرىكەتتىن ئىبارەت بولۇپ ، بىردەم مول شەكىلدە ئىپادىلەنسە ، بىردەم مولېكۇلا شەكلىدە ئىپادىلىنىدۇ . بۇ نەتىجىدىن ، تۇرغۇن يۇلتۇزلار سىستېمىسىنىڭ ھەممە يېرىنى قاپلىغان قىسمەن ئۆزگىرىش ۋە پارچىلىنىش كۆز قارىشىغا ئىگە بولۇپلا قالماي ، بەلكى يەنە ئادەتتىكى ئۆزگىرىش بىلەن پارچىلىنىش ئېنىقسىز ھالدا گىرەلىشىپ سۇنغانلىقى كۆز قارىشىغىمۇ ئىگە بولىمىز .

5 . 1600 - يىلى گىئوردانو برۇنو[①] تۆۋەندىكى ئىدىيەنى ئىپادىلىگەنلىكتىن ، رىمدا تىرىك كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈلگەن :

ئۇرۇق ئەڭ دەسلەپتە مايسىغا ، باشاقتا ، ئاندىن بولكىغا ، ئوزۇقلۇق سۇيۇقلۇقىغا ، قانغا ، ھايۋانغا ، سپېرمىغا ، تۆرەلمىگە ، جەسەتكە ، ئاندىن يەنە تاش ، تۇپراقتا ياكى باشقا مىنېراللارغا ئۆزگىرىدۇ ، ۋاھاكازا . مۇشۇنىڭدىن بىز بىر خىل نەرسىنىڭ مانا مۇشۇنداق بارلىق نەرسىلەرگە ئۆزگىرىدىغانلىقىنى ، لېكىن ماھىيەت جەھەتتە ئۇلارنىڭ يەنىلا بىر خىل نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلىۋالالايمىز .

6 . ئۇششاق زەررىلەرنىڭ بۇ خىل باش - ئاخىرى يوق ،

---

① گىئوردانو برونو (1548 – 1600) ، ئىتالىيىلىك پەيلاسوپ ، ئاسترونوم ۋە مىستىزمچى . ئۇنىڭ كۆز قاراشلىرى دىنىي جەمئىيەتنىڭ ئەقىدىلىرىگە زىت بولغانلىقتىن بىدئەتچى دەپ قارىلىپ كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈۋېتىلگەن . سوت قىلىش مەزگىلىدە ، ئۇ زاسداتېللارغا : «سودىيە جانابلار ، سىلەر مۇشۇ ھۆكۈمنى چىقىرىۋاتقان چېغىڭلاردا ، ئېھتىمال مەن ھۆكۈمنى قوبۇل قىلغاندىكىدىنمۇ بەكرەك قورقۇپ كېتىۋاتقانسىلەر . » دېگەن .

داۋاملىق ھالدا يىمىرىلىشى ۋە يۆتكىلىشى (ئۇنىڭ ئۆزىدە ئۆزگىرىش بولمايدۇ) «ئوزۇقلۇق زەنجىرى» دەپ ئاتىلىدۇ. بىز مۇشۇ ئۆزگىرىش ۋە دەۋر قىلىشلارنى تىلغا ئالساقلا كۇپايە. ئالەمدىكى ماددىلارنىڭ ھەممىسى بۇنداق ئۆزگىرىش ۋە دەۋر قىلىشلارنى باشتىن كەچۈرگەن، ئىنسانلارمۇ بۇ ئۆزگىرىش ۋە دەۋر قىلىشلارغا قىسمەن ھالدا قاتنىشىۋاتىدۇ، ئۇلارنىڭ ئاخىرى، چېكى بولمايدۇ.

7 . پارچىلىنىش ۋە ھاسىل بولۇش، ھالاك بولۇش ۋە يېڭىلىنىشتىن ئىبارەت توختاۋسىز دەۋر قىلىشنىڭ ھەرقانداق يېرىدە ھالقىلار بىر - بىرىگە چېتىلغان بولىدۇ. بىز يەيدىغان بولكا تەركىبىدە، بىز نەپەسلىنىدىغان ھاۋا تەركىبىدە، ئەجدادلىرىمىزنىڭ بەدىنىنى تەشكىل قىلغان ماددىلار بولىدۇ. مۇشۇنداق بولۇپلا قالماستىن، بىز ئۆزىمىزمۇ ھەركۈنى بەدىنىمىزنى تەشكىل قىلغان بىر قىسىم ماددىلارنى تاشقى دۇنياغا چىقىرىپ تۇرىمىز، ئۇزۇن ئۆتمەي، بىز يەنە بۇ ماددىلارنى قوبۇل قىلىمىز، ئۇلارنى قولۇم-قوشنىلىرىمىزمۇ ئوخشاش ئۇسۇل بىلەن قوبۇل قىلىپ تۇرىدۇ.

8 . ئۇرۇش مەيدانىدىكى ئىستېپلاچىلار ھەققىدە گەپ بولغاندا، بىز ئېنىق ھالدا شۇنداق دېيەلەيمىزكى، ئۇلار ئۆز دۇشمەنلىرىنى كۈندىلىك يېمەكلىك ئورنىدا پۈتۈنلەي يەۋېتىش ئارقىلىق ئۆز غەلىبىسىدىن نەپكە ئېرىشىدۇ، چۈنكى ئۇرۇش مەيدانىدىكى جەسەتلەرنىڭ سۆڭەكلىرى ھەمىشە ئاپتوموبىللار بىلەن توشۇپ ئاپىرىلىپ، ئوغۇتقا ئايلاندۇرۇلىدۇ.

9 . يەرشارىدىكى بارلىق ئېنېرگىيەلەر، مەيلى ئورگانىك بولسۇن، مەيلى ئانورگانىك بولسۇن، بىۋاستە ياكى ۋاستىلىك ھالدا قۇياشتىن كېلىدۇ. شىرىلداپ ئېقىۋاتقان سۇ، دائىم چىقىپ تۇرىدىغان مەيىن شامال، گۈلدۈرلىگەن گۈلدۈرماما، لەيلەپ يۈرگەن ئاق بۇلۇت، شۇنىڭدەك پارلاپ تۇرىدىغان نۇر، يامغۇر، قار، شەبنەم، قىرو ياكى مۆلدۈر، ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئۆسۈشى ھەممىدە

ھايۋانلار ۋە ئىنسانلار بەدىنىنىڭ ئىسسىقى ۋە ھەرىكىتى ، ياغاچ ، كۆمۈر ۋە باشقا ھەرقانداق نەرسىنىڭ كۆيۈشى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى قۇياش ئېنېرگىيەسىنىڭ نەتىجىسىدۇر .

10 . كۆيۈش جەريانى ئارقىلىق ياغاچ ياكى كۆمۈردە ساقلىنىپ تۇرغان ، ئاللىقاچان يوقاپ كەتكەن قۇياش نۇرى يەنەبىر قېتىم قويۇپ بېرىلىدۇ . پاراۋۇزنى ئالغا ئىلگىرلىتىدىغان كۈچمۇ قۇياش نۇرىنىڭ ئايلانغان كۈچىدىن باشقا نەرسە ئەمەس .

11 . 1857 - يىلى لوندوندىكى مۇررى ئەپەندى ئەنگلىيەلىك داڭلىق ئىنژېنېر گېئورگې سېتفانسوننىڭ تەرجىمىھالىنى نەشىر قىلدۇرغان ، كىتابتا يورۇقلۇق بىلەن ئىسسىقلىقنىڭ ئايلىنىش دەۋرى توغرىسىدىكى بىر ئابزاس قىزىقارلىق ھالدا مۇنداق بايان قىلىنغان :

يەكشەنبە كۈنى بىرتوپ ئادەملەر چېركاۋدىن قايتىپ كېلىپ ، بالكوندا تۇرۇپ پويىز ئىستانسىسىغا قاراپ تۇرغان چاغدا ، بىر پويىز تېز ئۆتۈپ كەتتى ، پويىزنىڭ ئارقىسىدىن ئاپپاق ھور كۆتۈرۈلۈپ تۇراتتى .

— ھازىر ، — دېدى سېتفانسون داڭلىق گېئولوگ بۇكلاندقا ، — سىز ماڭا قايسى كۈچنىڭ ئۇ پويىزنى ھەرىكەتكە كەلتۈرۈۋاتقانلىقىنى ئېيتىپ بېرەلەمسىز ؟

- بۇنى سوراپ نېمە قىلىسىز ؟ — دېدى قارشى تەرەپ جاۋابەن .

— مېنىڭچە سىزنىڭ بۇ چوڭ پاراۋۇزىڭىز بولسا كېرەك .

— لېكىن پاراۋۇزنى ھەرىكەتلەندۇرگىنى نېمە ؟

— ھە ، ئېھتىمال سىزنىڭ نيۇكاسېللىق قاۋۇل پويىز شوپۇرىڭىز بولۇشى مۇمكىن .

— سىز قۇياش نۇرىغا قانداق قارايسىز ؟

- دېمەكچى بولغىنىڭىز ... ؟

— پاراۋۇزنى ھەرىكەتلەندۇرۈۋاتقان باشقا نەرسە ئەمەس ، -

دېدى بۇ ئۇلۇغ ئىنژېنېر، ـ ئۇ نەچچە مىڭ يىللاردىن بۇيان يەرشارىغا يىغىلىپ قالغان قۇياش نۇرى ـ ئۆسۈملۈكلەر تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنىۋېلىنغان قۇياش نۇرىدىن ئىبارەت، بۇ ئۆسۈملۈكلەر ئۆسۈش مەزگىلىدە كاربوننى ئۇيۇتىدۇ، يەرشارىنىڭ كۆمۈر قاتلىمىدا نەچچە مىڭ يىللاپ كۆمۈلۈپ ياتقاندىن كېيىن، بۈگۈنكى كۈندە ئۇلارقايتا قويۇپ بېرىلىپ، ئىنسانلارنىڭ ئۇلۇغ مەقسەتلىرىگە خىزمەت قىلماقتا ،بۇيەردىكىسى پاراۋۇزدىن ئىبارەت.

(12) ئوخشاشلا مۇشۇ قۇياش ئېنېرگىيەسى سۇ هورى شەكلىدە دېڭىز ـ ئوكيانلاردىن سۇنى قوبۇل قىلىۋالىدۇ. قۇياشنىڭ تەسىرى بولمايدىغان بولسا، سۇ ئۆزىنىڭ مۇكەممەل تەڭپۇڭلۇقىنى مەڭگۈ ساقلاپ تۇرغان بولاتتى. قۇياشنىڭ نۇرى دېڭىز يۈزىگە چۈشۈپ، سۇنى سۇ هورىغا ئايلاندۇرىدۇ، بۇ سۇ هورلىرى تۇمان شەكلىدە ئاتموسفېرا تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنىۋېلىنىدۇ. شامال ئۇلارنى بۇلۇت شەكلىدە بىر يەرگە يىغىدۇ هەم ئۇلارنى باشلاپ قۇرۇقلۇقلاردىن هالقىپ ئۆتىدۇ. ئۇيەردە تېمپېراتۇرىنىڭ ئۆزگىرىشى ئارقىلىق، ئۇلار قايتا يامغۇر ياكى قارغا ئايلاندۇرۇلىدۇ.

(13) سىز قار ئۇچقۇنىنىڭ سىرلىق هەم چىرايلىق شەكلىنى كۆرۈپ باقسىڭىز بولىدۇ ،ئۇلارسوغۇق قىش كۈنلىرى يەر يۈزىگە چۈشىدۇ. ئۇنداقتا، سىز ئۆزىڭىزنى شۇنىڭغا ئىشەندۈرىسىزكى، گەرچە مۇھىتتا ئىنتايىن كىچىك دەرىجىدە پەرق بولغان بولسىمۇ قارئۇچقۇنىنىڭ مەلۇم بىر كۈندىكى شەكلى ئالدىنقى بىر كۈندىكى ياكى كېيىنكى بىر كۈندىكى شەكلىگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ.

(14) ئەمما، بۇخىل كىچىككىنە پەرق ئاشۇ ئوخشاش بولمىغان شەكىللەرنى هاسىل قىلىدۇ. بۇ خۇددى كارىس سىتىرىنىنىڭ ئېيتقىنىدەك بولىدىغىنىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ:

بۇ هەش ـ پەش دېگۈچە يوقىلىدىغان شەكىللەرنىڭ هەربىر خىلى نەم هاۋا، هەرىكەت، بېسىم كۈچى، تېمپېراتۇرا، هاۋانىڭ قويۇق ـ شالاڭلىقى، ئېلېكتىر بېسىمى هەم هاۋادىكى خىمىيەلىك

تەركىبلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇرەككەپ مۇناسىۋەتنىڭ توغرا ئىپادىلىنىشىدۇر . كۆپ تەرەپلىك كۆز قاراشقا (توقۇلما بويۇملار ئۈچۈن نەقىش لايىھەلەيدىغان ھەرقانداق بىر ئادەم ھەۋەس قىلىدىغان) ئىگە ، بۇ ئەڭ ئاددىي ، ئەڭ ئادەتتىكىچە بىرىكمىلەرنىڭ ئەزەلدىن بار بولغان بۇ ئىقتىدارى بىزگە ئۇلار تاشقى دۇنيانىڭ شەكىل ھاسىل قىلىش تەسىرى بىلەن مانا مۇشۇنداق دەل كەلتۈرۈپ ئىش كۆرىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ .

(15) قۇياشنىڭ تەسىرى قارنى يېڭىباشتىن سۇغا ئايلاندۇرىدۇ ، بۇ سۇلار يەر مەركىزىنىڭ تارتىش كۈچى ئارقىلىق ، ئېگىز تاغلاردىن ئوخشاش بولمىغان دەريا ئېقىنلارغا ئېقىپ كىرىدۇ ، ئاخىرىدا ئۆزىنىڭ كەلگەن يېرىگە قايتىپ بېرىپ ، دېڭىز - ئوكيانلارنىڭ بىر قىسمىغا ئايلىنىدۇ .

(16) بۇنداق ئايلىنىشلارنىڭ ھەممىسى دەۋرىيلىك قانۇنىنىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ . بارلىق شەيئىلەرنىڭ تۇغۇلۇش ، ئۆسۈپ يېتىلىش ، مېۋىلەش ۋە يوقىلىشتىن ئىبارەت دەۋرىيلىكى بولىدۇ . بۇ دەۋرىيلىكلەر «يەتتىلەمچى قانۇنىيەت» (septimal law) نىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ .

(17) «يەتتىلەمچى قانۇنىيەت» ھەرھەپتىدىكى يەتتە كۈننى ئىدارە قىلىدۇ ، ئاي فازىسىنى ھەمدە ئاۋاز ، يورۇقلۇق ، ئىسسىقلىق ، ماگنىت مەيدانى ، ئاتومنىڭ تۈزۈلۈشى قاتارلىقلارنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى ئىدارە قىلىدۇ . ئۇ شەخسنىڭ ھاياتى ، دۆلەتنىڭ گۈللىنىشى ۋە خارابلىشىشىنى تىزگىنلەيدۇ ،يەنە سودا دۇنياسىدىكى خىلمۇخىل پائالىيەتلەرنى ئىدارە قىلىدۇ .

(18) ئىستاتىستىكىشۇناسلارغا مەلۇمكى ، ئىقتىسادنىڭ ھەربىر گۈللىنىش دەۋرىنىڭ ئارقىسىدىنلا ئىقتىسادنىڭ كاساتلىشىش دەۋرى يېتىپ كېلىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن سودا دۇنياسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالىغا ھۆكۈم قىلىش ئۇلارغا ئانچە قىيىن ئىش ئەمەس . بىز ئوخشاش قانۇننى ئۆز تۇرمۇشىمىزغا تەتبىقلىساق بولىدۇ ، مۇشۇ-

نىڭ بىلەن قارىماققا چۈشىنىكسىز كۆرۈنىدىغان نۇرغۇن كەچۈرمىشلىرىمىزنى چۈشىنىۋالىمىز.

(19) ھاياتلىق ئۆسۈپ يېتىلىشكە باغلىق، ئۆسۈپ يېتىلىش ئۆزگىرىشكە باغلىق. ھەربىر يەتتە يىللىق دەۋرىيلىك بىزگە نىسبەتەن ئېيتقاندا بىر يېڭى باسقۇچتىن دېرەك بېرىدۇ. ھاياتنىڭ بىرىنچى يەتتە يىلى گۆدەكلىك دەۋرى، بۇنىڭ كەينىدىكى ئىككىنچى يەتتە يىلى ئۆسمۈرلۈك دەۋرى بولۇپ، ئۆسمۈرلۈك دەۋرى شەخسنىڭ مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنىڭ باشلانغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ. بۇنىڭدىن كېيىنكى يەتتە يىل ياشلىق دەۋرى بولۇپ، تۆتىنچى يەتتە يىلدا ھاياتلىق تولۇق پىشىپ يېتىلگەن ھالەتكە يېتىدۇ. بەشىنچى يەتتە يىل ئىنشائات باسقۇچىدىن ئىبارەت، بۇ باسقۇچتا كىشىلەر بايلىققا، مۇۋەپپەقىيەتكە، ئولتۇراق ئۆيگە ۋە ئائىلىگە ئېرىشىشكە باشلايدۇ. 35 ياشتىن 42 ياشقىچە بولغان ئارىلىقتىكى يەتتە يىل ئىنكاس قايتۇرۇش ۋە ھەرىكەت قىلىش باسقۇچىدىن ئىبارەت، بۇ باسقۇچتىن كېيىنكىسى يېڭىباشتىن تەشكىللەش، تەڭشەش ۋە ئەسلىگە كەلتۈرۈش باسقۇچىدىن ئىبارەت. ئاندىن كېيىن 50 ياشتىن باشلاپ، ھاياتنىڭ كېيىنكى بىر يەتتىلىك دەۋرىيلىكى باشلىنىدۇ.

(20) نۇرغۇن كىشىلەر پۈتۈن دۇنيا ئالتىنچى دەۋرىيلىكىگە قەدەم بېسىپ، يەتتىنچى باسقۇچقا، تەڭشەش، قايتا قۇرۇش ۋە ماسلاشتۇرۇش باسقۇچىغا، يەنى ئادەتتە ئېيتىلىدىغان «مىڭ يىل» غا كىرىش ئالدىدا تۇرىدۇ دەپ قارايدۇ.

(21) رەقەم بىر بەلگىدىن ئىبارەت. ئۇلار ئېنېرگىيەنىڭ ماسسىسى بىلەن مىقدارىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ، ئۇلارنىڭ بەلگىسى ئاسمان - زېمىندىكى بارلىق شەيئىلەرگە مۇۋاپىق كېلىدۇ.

(22) ھەرقانداق بىر يارىتىلغان نەرسە (ئۇقۇم بولغان تەقدىردىمۇ) نىڭ فىزىكىلىق زاھىر بولۇشىنى تاماملاش ئۈچۈن يەتتە دەۋر كېرەك بولىدۇ.

(23) بىلاۋاتىسكى خانىم ② ئۆزىنىڭ «مەخپىي ئەقىدە» ناملىق ئەسىرىدە ۋە باشقا مىستىكلار باشقا بەزى ئەسەرلىرىدە بىزگە شۇنى ئېيتىپ بېرىدۇكى، يەرشارىدىكى ئىنسانلارنىڭ تەرەققىيات جەريانىدا، يەتتە چوڭ دەۋرى بولىدۇ، ھەربىر دەۋرىدە بىر «چوڭ ئىرىق» پەيدا بولىدۇ، ھەربىر «چوڭ ئىرىق» يەنە يەتتە تارماق ئىرىققا بۆلۈنىدۇ.

(24) ئوخشاش بولمىغان مىللەتلەردە، يەتتىدىن ئىبارەت بۇ «ئالەمنىڭ ئىجادىي كۈچى» يەتتە مۇقەددەس پىلانىتادىن ئىبارەت «ھۆكۈمران نامى بىلەن ئاتىلىدۇ، بۇ يەتتە پىلانىتادىن قۇياش، ئاي، مېركۇرى، مارس، ۋېنرا، يۇپىتېر ۋە ساتۇرىندىن ئىبارەت.

(25) ئاي شارى ھەر يەتتە كۈندە ئۆزىنىڭ سىرتقى كۆرۈنە-شىنى ئۆزگەرتىدۇ. ھەممىگە ئايان بىر پاكىت شۇكى، ئاي فازىسى دېگىنىز يۇزىنىڭ كۆتۈرۈلۈشى ۋە پەسىيىشىنى ھەم يېپىنچا ئۆسۈم-لۈكلەرنى ئىدارە قىلىپلا قالماستىن،بەلكى يەنە ئادەمنىڭ روھىي ھالىتىگىمۇ دەۋرىيلىك تەسىر كۆرسىتىدۇ.

(26) «7» دىن ئىبارەت بۇ رەقەم تەن، مەنىۋىيەت ۋە روھنىڭ قوشۇلۇپ بىر بولۇش چۈشەنچىسىنى قوللايدۇ. ھاياتلىق-نىڭ سىرىنى ئېچىپ بېرىشكە نىسبەتەن، ئۇنىڭ كۆزنىتىش چوڭ-قۇرلۇقى ئەڭ چوڭ چەككە يېتىدۇ.

«7» تەبىئەتنىڭ سەۋەب ـ نەتىجە قانۇنىيىتىنى ئېچىپ بې-رىشتىكى ئاچقۇچلۇق ساندۇق.

(27) نۇرغۇن جەھەتتە، سان، يېزىق ۋە ئۇقۇم ئوتتۇرىسىدا ئەمەلىي بولغان شەكىلگە ئىگە، ئىسپاتلىنىغلى بولىدىغان مۇناسى-ۋەت مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ، ھەممىسى مۇشۇ سەۋەبتىن كېلىپ چىقىدىغان تەۋرىنىش بىلەن تەسىر ۋە ئەكس تەسىر مۇناسىۋىتىگە ئىگە بولىدۇ. بۇ تەۋرىنىشلەر ھەم فىزىكىلىق، ھەم مەنىۋى بولى-دۇ.

(28) تەبىئەت خاتالىق ئۆتكۈزمەيدۇ. ئۇنىڭ ھەربىر قېتىم-

لىق كۆرۈنۈشى ئىلاھنىڭ كۆز قارىشىنى ئەۋدىلەندۈرۈپ بېرىدۇ، بىزنىڭ ھەرىكەتلىرىمىز ئاڭسىز رەۋىشتە ئۇنىڭ قانۇنىيەتلىرى بىلەن بىردەكلىككە ئىگە قىلىنىدۇ. بۇ تاساددىپىيلىق ئامىلى ساقىت قىلىدۇ، نېمە ئىكەنلىكىمىز، نېمە قىلىشىمىز قاتارلىقلار نىڭ ھەممىسى ئېنىق ئۆزگەرمەس قانۇنىيەتنىڭ رول ئوينىغانلىقى- نىڭ نەتىجىسىدۇر، ئۇلار ئەكسىچە ھالدا تۇرمۇشىمىزغا تەسىر كۆرسىتىدۇ، ھەممە ھاياتلىقنىڭ بىردىنبىر تۈپ قانۇنى بويىچە بولىدۇ، مانا بۇ ھەرىكەت ياكى تەۋرىنىشتىن ئىبارەت، ئۇ مەڭگۈگە تەڭپۇڭلۇققا ئىنتىلىدۇ.

(29) فىرانسىيەلىك پەيلاسوپ پاسكال كۇچلۇك ھالدا مۇنداق دەپ كۆرسەتكەن: «ئالەم بىر چەمبەردىن ئىبارەت، ئۇنىڭ چەمبەر مەركىزى ھەممە يەردە، ئۇ چەمبەر ئايلانمىسىمۇ ھەممە يەردە».

(30) خۇددى ماددىنىڭ ۋاقىت جەھەتتە توختاۋسىز ئىكەنلى- كىگە (ياكى مەڭگۈ يوقالمايدىغانلىقىغا) ئوخشاش، ئۇنىڭ ماكان جەھەتتىمۇ باشلىنىش نۇقتىسى ۋە ئاخىرقى نۇقتىسى يوق. ئۇنىڭ ھەقىقىي مەۋجۇتلۇق ھالىتى، زامان ۋە زامان كۆز قارىشى جەھەتتە بىزنىڭ چەكلىك ئويىمىزغا مەجبۇرىي تاڭغان چەكلىمىدىن ھالقىپ كەتكەن بولىدۇ.[①]

(31) ماددىنىڭ دائىرىسىنى ئەڭ زور چەكتە ياكى ئەڭ كى- چىك چەكتە تەكشۈرۈشىمىز ياكى تەتقىق قىلىشىمىزدىن قەتئىينە- زەر، مەيلى بىز تەپەككۇرنىڭ ياردىمىگە تايىنايلى ياكى تەجرىبىنىڭ ياردىمىگە تايىنايلى، بىز ھەرقانداق جايدا ئۇنىڭ ئاخىرقى نۇقتىسى ياكى ئاخىرقى ھالىتىنى تاپالمايمىز.

(32) مىكروسكوپنىڭ كەشىپ قىلىنىشى، بۇنىڭدىن ئىلگى- رى كىشىلەرگە نامەلۇم بولغان دۇنيانى ئېچىپ بېرىپ، تەتقىق

---

① يەنى خېلىنا پېتروۋنا خاخىن (1831 - 1891)، ئۇ تېئوسوفىيە ئىلمىنىڭ بەرپا قىلغۇچى- سى. بۇ بىر ئىتتىپاق تەشكىلاتى بولۇپ، ئۇلار: بارلىق دىنلارنىڭ ھەممىسى ئادەمنىڭ «ئىلاھ» نى تېپىشقا ئۇرۇنغان ئىرىشجانلىقىدىن ئىبارەت، شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەربىر خىل دىن قىسمەن ھەقىقەتكە ئىگە دەپ قارايدۇ.

قىلغۇچىلارغا ئورگانىك ھاياتلىق ۋە ئورگانىك تۈزگۈچى ئېلې-
مېنتلارنىڭ نەپىسلىكى ۋە نازۇكلۇقىنى كۆرسىتىپ بەردى، بۇ
بۇنىڭدىن بۇرۇن كىشىلەرنىڭ ئۇخلىسا چۈشىگىمۇ كىرمەيتتى،
كىشىلەر شۇنىڭ بىلەن مۇنداق بىر دادىل ئۈمىدتە بولۇشتى:
ئورگانىك ئېلېمېنتلارنىڭ ئاخىرقى ئىزىنى ئىزدەپ تېپىش، ئېھ-
تىمال مەۋجۇدىيەت ئاساسىدا بولۇشى مۇمكىن.

(33) بۇنداق ئۈمىدنىڭ ئۈمىدسىزلىككە ئايلىنىش دەرىجىسى
بىزنىڭ قورال - سايمانلىرىمىزنىڭ ياخشىلىنىشى بىلەن ئوڭ تانا-
سىپ بولىدۇ. بىز بىر تامچە سۇنىڭ يۈزدىن بىر پىرسەنتىنىڭ
تەركىبىدىنمۇ بىر ئورگانىك ھاياتلىق دۇنياسىنى تاپالايمىز، بۇ
ھاياتلىقلار ئۆزلىرىنىڭ ھەرىكىتى ئارقىلىق، بىزنى ئۆزلىرىنىڭ
ھايۋانلارغا ئوخشاشلا ھاياتلىقىنىڭ ئىككى مۇھىم بەلگىسى - سېزىم
بىلەن ئىرادىگە ئىگە ئىكەنلىكىدىن قىلچە گۇمانلاندۇرمايدۇ.

(34) بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ كىچىك ھاياتلىق تەنچىسى-
نىڭ ئومۇمىي ئىزناسىنى ئەڭ يۇقىرى ھەسسىلىك مىكروسكوپ
ئاستىدىمۇ ئېنىق پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئىچكى تۈزۈ-
لۈشى بىزگە يەنىلا نامەلۇم بولىدۇ. بىز يەنە بۇنىڭدىنمۇ كىچىك
ھاياتلىق ھالەتلىرىنىڭ مەۋجۇت - مەۋجۇت ئەمەسلىكى توغرىسى-
دىمۇ ھېچنەرسە بىلمەيمىز.

(35) گوتا: «تېخىمۇ كىچىك ئورگانىزملاردىن تەشكىل تاپ-
قان بىر پەتەكلەر دۇنياسىدا، ياخشىلانغان قورال سايمانلىرىمىز-
دىن پايدىلىنىپ، بىر ھۈجەيرىلىك ھاياتلىقنى گىگانت ئادەمدەك
چوڭلۇقتا دېسەك بولامدۇ؟» دەپ سورىغانىدى.

(36) خۇددى مىكروسكوپ مىكرو دۇنيادا بىزگە يېتەكچىلىك
قىلغانغا ئوخشاش، تېلېسكوپمۇ ماكرو دۇنيادا بىزگە يېتەكچىلىك
قىلىدۇ. بۇ ساھەدە، ئاسترونوملارمۇ ئالەمنىڭ چېكىنى كۆزىتىش-
نى دادىللىق بىلەن ئارزۇ قىلىشماقتا، ئەمما، ئۇلارنىڭ قورال
- سايمانلىرى قانچىكى مۇكەممەللەشكەنسېرى، ئۇلارنىڭ ھالى -

تاڭلىق ئىچىدىكى كۆزىتىشلىرى ئالدىدا يېيىلغان دۇنيا بارغانسېرى چەكسىز بولماقتا.

(37) ئاددىي كۆز ئاسماندا كۆرگەن نېپىز تۇمان، تېلېسكوپ ئەرپىدىن سانسىزلىغان يۇلتۇز، سانسىزلىغان ئالەم، سانسىزلىغان قۇياش، سانسىزلىغان يۇلتۇزلار سىستېمىسىغا ئايرىۋېتىلدى. يەر شارىدىكى ئاھالىلەر شۇقەدەر مەغرۇرلۇق بىلەن بۇ كىچىككىنە پىلانېتانىنى بارلىق مەۋجۇدىيەتنىڭ تاجى ۋە مەركىزى دەپ ئويلاپ كەلگەن ئىدى، بۈگۈنكى كۈندە ئۇ ئاساسسىز خىيال قىلىنغان ئېگىزلىكتىن بىراقلا تۆۋەنلەپ، چەكسىز بوشلۇقتا يۆتكىلىپ يۈرگەن بىر دانە ئاتوم ھالىتىگە چۈشۈپ قالدى.

(38) «بارلىق تەجرىبىلىرىمىز بىزنى ئالەمنىڭ چېكى توغرىسىدىكى يىپ ئۇچىنى تېپىش توغرىسىدىكى ئىمكانىيەتكە ئىگە قىلغىنى يوق. تېلېسكوپنىڭ ئىقتىدارىنىڭ ھەرقېتىملىق كۈچىيىشى بىزگە يېڭى يۇلتۇزلار ۋە يۇلتۇز تۇمانلىرى دۇنياسىنى ئېچىپ بەردى، بۇلار يۇلتۇزلار سىستېمىسىدىن تەشكىل تاپىدىغان تەقدىردىمۇ، جەزمەن ئۆزىنى ئۆزى يورۇتىدىغان ماددىلاردىن تەشكىل تاپقان».

8 ـ ساۋاق : ساغلام تۇرمۇشنىڭ چىن مەنىسى

ئوي ـ پىكىر ئوي ـ پىكىرنى پەيدا قىلىدۇ . سىز بىر ئوي ـ پىكىرىڭىزنى قەغەزگە يازسىڭىز ، باشقا بىر ئوي ـ پىكىرىڭىز بۇنىڭغا ئۇلىشىپلا بارلىققا كېلىدۇ ، يەنە كېلىپ سىز بۇ بىر ۋاراق قەغەزنى تولدۇرۇۋەتكەنگە قەدەر ، تېخىمۇ كۆپ ئوي ـ پىكىرىڭىز كەينى ـ كەينىدىن بارلىققا كېلىدۇ . سىز ئۆز ئوي ـ پىكىرىڭىز-نىڭ چوڭقۇرلۇقىنى ئۆلچەپ چىقالمايسىز . ئۇ بىر تەگسىز قۇدۇق-تىن ئىبارەت . سىز ئۇنىڭ ئىچىدىن تارتىپ ئالغان سۇ قانچىكى كۆپ بولسا ، ئۇ شۇنچە سۈزۈك ، شۇنچە مول بولىدۇ . ئەگەر سىز ئۆز ئوي ـ پىكىرىڭىزگە ئېتىبارسىز قاراپ ، باشقىلارنىڭ ئىدىيە-سىدىن پايدىلىنىدىغان ، ئۇلارنىڭلا پىكىرىگە قۇلاق سالىدىغان بول-سىڭىز ، ئۆزىڭىزنىڭ قانداق ئىقتىدارىڭىز بارلىقىنى بىلىشىڭىز ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس .

شارا G . A

1 . باشقا بارلىق تەبىئىي ھادىسىلەرگە ئوخشاش ، ئىدىيە ساق-لىنىپ تۇرۇشتا تايىنىدىغان ئومۇمىي پرىنسىپ تەۋرىنىشتىن ئىبارەت . ھەربىر ئوي تەۋرىنىش كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . بەلكى بۇ تەۋرىنىش بىر دولقۇن ھالقىسى يەنە بىر دولقۇن ھالقىسىغا تۇتاش-قان ھالدا خۇددى بىر تال تاشنى كۆلگە تاشلىغاندا پەيدا بولىدىغان دولقۇنغا ئوخشاش داۋاملىق كېڭىيىدۇ ۋە ئاجىزلىشىدۇ . باشقا ئوي ـ پىكىردىن كېلىپ چىققان تەۋرىنىش دولقۇنى ئۇنىڭغا توسقۇنلۇق قىلىشى ياكى ئۇ ئاخىرى ئۆزىنىڭ ئاجىزلاشقانلىقىدىن يوقىلىشى

مۇمكىن .

2 . بەخت ، گۈللىنىش ۋە قانائەتلىنىش ئېنىق تەپەككۇر ۋە توغرا ھەرىكەت قىلىشنىڭ نەتىجىسى ، چۈنكى تەپەككۇر ھەرىكەتتىن ئىلگىرى بولىدۇ ھەم ھەرىكەتنىڭ خاراكتېرىنى بەلگىلەيدۇ . خۇددى ئىقتىساد شۇناسلىق ۋە مېخانىكىدىكى ھەربىر تەسىرنىڭ مۇقەررەر ھالدا ئەكس تەسىر ئېلىپ كېلىدىغانلىقىغا ئوخشاش ، شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىز ، نەرسىنىڭ قىممىتى ئادەمنىڭ قىممىتىگە بولغان تونۇشقا باغلىق بولىدىغانلىقىنى چۈشىنىشكە باشلىدۇق . ھەرقانداق چاغدا «نەرسە ئادەمدىنمۇ قىممەتلىك» دەيدىغان ئەقىدە كەڭ تارقىلىدىغان بولسا ، ئۇ ھالدا ، بايلىقنىڭ مەنپەئەتىنى ئادەمنىڭ مەنپەئەتىدىن ئۈستۈن قويىدىغان پىروگرامما مۇقىملىشىپ ، ئۇ پەيدا قىلىدىغان تەسىر مۇقەررەر ھالدا ئەكس تەسىر پەيدا قىلىدۇ .

3 . تولستوينىڭ بىر پارچە ماقالىسىدىن ، بىز شۇنى بايقايمىزكى ، ھېلىقى داۋاملىق بىزگە قاراپ تۇرىدىغان روھىي مەۋجۇدىيەت (بىز ئادەتتە ئۇنىڭ ئىپادىسىنى «ۋىجدان» دەپ ئاتايمىز) نىڭ بىر ئۇچى ھەمىشە توغرىنى ، يەنە بىر ئۇچى داۋاملىق خاتانى كۆرسىتىپ تۇرىدۇ . بىز ئۇ كۆرسەتكەن لىنىيەگە ئەمەل قىلىپ خاتا لىنىيەدىن توغرا لىنىيەگە يۆزلەنگەن چېغىمىزدا ، بىز ئۇنىڭغا دىققەت قىلالماي قالىمىز . ئەمما ، سىز ۋىجدانىڭىز كۆرسەتكەن يۆنىلىشكە زىت كېلىدىغان مەلۇم بىر ئىشنى قىلسىڭىزلا ، بۇ روھىي مەۋجۇدىيەتنى ھېس قىلىسىز ، ئاندىن ئۇ ھايۋانى قىلىقىڭىزنىڭ ۋىجدانىڭىز كۆرسەتكەن يۆنىلىشتىن قانداق چەتنەپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ . خۇددى بىر دېڭىزدا سەپەر قىلغۇچىغا ئوخشاش ، ئۆزىنىڭ خاتا دېڭىز يولىدا مېڭىۋاتقانلىقىنى سەزگەندە تاكى ئۆزىنىڭ دېڭىز يولىنى كومپاس كۆرسەتكەن يۆنىلىشكە توغرىلىغان ياكى ئۆزىنىڭ بۇ نورمال يولدىن چەتنىگەن ئىشىنى يوقاتقانغا قەدەر ، ئۇ ئۆزىنىڭ پالىقى ، ماتورى ، ياكى يەلكىنىنى

داۋاملىق باشقۇرالماي قالىدۇ. ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ ھايۋانى
قىلىقىنىڭ ھەم ئۆزىنىڭ ۋىجدانىنىڭ ئىككى ياقلىمىلىقىغا ئىگە
ئىكەنلىكىنى سەزسىلا، بۇ قىلىقىنى ۋىجدانىنىڭ تەلىپىگە ئۇيغۇن-
لاشتۇرۇپ تەڭشەش ئارقىلىق ياكى ۋىجدانى كۆرسىتىپ بەرگەن
ھايۋانى ھاياتىدىكى خاتالىقىنى ئۆزىدىن يوشۇرۇپ قىلىش ئارقىلىق-
لا، داۋاملىق ھەرىكەت قىلالايدۇ.

4. بىز شۇنداق دېسەك بولىدۇكى، بارلىق ئىنسانلارنىڭ
ھاياتى مۇنداق ئىككى خىل قىلىقنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: (1)
ئۆزىنىڭ قىلىقىنى ۋىجدانى بىلەن ماسلاشتۇرۇش؛ (2) داۋاملىق
ھالدا ئىلگىرىكىگە ئوخشاش ياشاش ئۈچۈن، ۋىجدانىنىڭ كۆرسەت-
مىسىنى ئۆزىدىن يوشۇرۇش.

5. بەزىلەر ئالدىنقىسىدەك، بەزىلەر كېيىنكىسىدەك بولىدۇ.
ئالدىنقىسىدەك بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشتا، ئەخلاق جەھەتتە ئۇيغى-
نىش — ئۆزىنىڭ «مەن» دىكى ئەخلاق نۇرىنى كۈچەيتىپ، ئۇ
يورۇتقان نەرسىلەرگە دىققەت قىلىشتىن ئىبارەت بىر خىللا ئۇسۇل
بار. كېيىنكىسىگە (ۋىجدانىنىڭ كۆرسەتمىسىنى ئۆزىدىن يوشۇ-
رۇشقا) نىسبەتەن ئېيتقاندا، ئىككى خىل ئۇسۇل بار: بىر خىلى
سىرتقى ئۇسۇل، يەنە بىر خىلى ئىچكى ئۇسۇلدىن ئىبارەت. سىرت-
قى ئۇسۇل دىققەت - ئېتىبارىڭىزنى ئىگىلىۋالغان ئىشلارغا باغلىق
بولىدۇ، ئۇلار دىققەت - ئېتىبارىڭىزنى ۋىجدانىڭىز بەرگەن كۆر-
سەتمىدىن بۇرىۋېتىدۇ، ئىچكى ئۇسۇل ۋىجدان نۇرىنى بارغانسېرى
غۇۋالاشتۇرۇشتىن ئىبارەت بولىدۇ.

6. خۇددى بىر ئادەمنىڭ كۆز ئالدىدىكى نىشاننى كۆرۈشتىن
ساقلىنىشنىڭ ئىككى خىل ئۇسۇلى (يا كۆرۈش سىزىقىنى باشقا
نىشانغا — كىشىنىڭ دىققىتىنى تېخىمۇ تارتىدىغان نىشانغا بۇراش،
يا كۆزىنى بىراقلا توسۇۋېلىش) بولغىنىغا ئوخشاش، ئۇ يەنە دەل
مۇشۇنداق ئىككى خىل ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ ۋىجدانىنىڭ كۆرسەت-
مىسىنى ئۆزىدىن يوشۇرىدۇ: ياسىرتقى ئۇسۇل ئارقىلىق ئۆزىنىڭ

دىققەت ـ ئېتىبارنى ئوخشاش بولمىغان پائالىيەتلەرگە ، ئەندىشە قىلىش ، كۆڭۈل ئېچىش ياكى ئويۇن ئويناشقا بۇرىۋېتىدۇ ، ۋە ياكى ئىچكى ئۇسۇل ئارقىلىق ، دىققەت ـ ئېتىبار ھاسىل قىلىندىغان ئەزانى توسۇۋېتىدۇ . سېزىمى قاشاڭ ، ئەخلاق تۇيغۇسى چەكلىك ئادەملەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، سىرتقى ئۇسۇل ئارقىلىق دىققەت ـ ئېتىبارنى بۇرىۋېتىش ھەمىشە ئۇلارنى ۋىجدانىنىڭ تۇرمۇشىدىكى خاتالىقلارغا بەرگەن كۆرسەتمىسىنى تونۇپ يېتەلمەيدىغان قىلىپ قويىدۇ . لېكىن ئەخلاق تۇيغۇسى ناھايىتى سەزگۈر ئادەمگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، بۇ ئۇسۇللار ھەمىشە يېتەرلىك بولمايدۇ .

7 . بىر ئادەم ئەگەر ئۆزىنىڭ تۇرمۇشى بىلەن ۋىجدانىنىڭ تەلىپى ئوتتۇرىسىدا توقۇنۇش بارلىقىنى تونۇپ يەتسە ، لېكىن سىرتقى ئۇسۇل ئۇنىڭ دىققەت ـ ئېتىبارىنى بۇ ئاڭدىن پۈتۈنلەي بۇرىۋېتەلمىسە ، بۇ خىل ئاڭ ئۇنىڭ تۇرمۇشىغا توسقۇنلۇق قىلىدۇ ، ئىلگىرىكىگە ئوخشاش ياشاش ئۈچۈن ، كىشىلەر ئىشەنچلىك ئىچكى ئۇسۇلدىن ياردەم تەلەپ قىلىشقا مەجبۇر بولىدۇ ، بۇ مەست قىلغۇچى بۇيۇملاردىن پايدىلىنىپ چوڭ مېڭىنى زەھەرلەپ ، شۇ ئارقىلىق ۋىجدان نۇرىنى بارغانسېرى خىرەلەشتۈرۈشتىن ئىبارەت .

8 . بىر ئادەم ۋىجدانىنىڭ تەلىپى بويىچە ياشىمىسا ، ئۇنىڭدا بۇ تەلەپكە ئاساسەن تۇرمۇشنى يېڭىباشتىن يارىتىش كۈچى تېخى كەمچىل بولغان بولىدۇ . ئەگەر بۇراش بىر ئادەمنىڭ دىققەت ـ ئېتىبارىنى بۇ زىت ئاڭدىن ئايرىۋېتەلمىسە ياكى بۇرالغان نىشان يېڭى ئەمەس بولسا ، شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر (داۋاملىق ياشاش ئۈچۈن ۋىجدانىنىڭ كۆرسەتمىسىگە پەرۋا قىلماي) ، خۇددى بىر ئادەمنىڭ ئۆزى كۆرۈشنى خالىمايدىغان نەرسىنى كۆزىنى ئېتىۋېلىپ ئۆزىدىن يوشۇرغىنىغا ئوخشاش ، ۋىجدانى ئۆزىنى ئېنىق ئىپادىلەشتە تايىنىدىغان ئەزانى ھەرىكەتتىن توختىتىدۇ .

9 . پۈتۈن دۇنيادىكى كىشىلەرنىڭ ئىسپىرت ، تاماكا قاتارلىق

مەست قىلغۇچى بۇيۇملارنى ئىستېمال قىلىشنى ياخشى كۆرۈشىدى-
كى سەۋەب ئۇ شەخسنىڭ قىزىقىشىغا باغلىق ئەمەس، ھەم ئۇلار
تەمىن ئېتىدىغان خۇشاللىق، ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىش ۋە شادلى-
نىشقا باغلىقمۇ ئەمەس، بەلكى پەقەت كىشىلەرنىڭ ۋىجدانىنىڭ
تەلىپىنى ئۆزىدىن يوشۇرۇش ئېھتىياجىغا باغلىق.

10. كىشىلەر ئۆزىنى مەست قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ ۋىجدانىنى
تونجۇقتۇرۇپلا قالماي، بەلكى باشقىلارنىڭمۇ ۋىجدانىغا قارشى ئىش
قىلىشنى ئۈمىد قىلغان چېغىدا، يەنە قەستەن ھالدا ئۇلارنىمۇ
مەست قىلىدۇ — باشقىچە ئېيتقاندا، باشقىلارنىڭ ۋىجدانىنى تارتى-
ۋېلىش مەقسىتىدە ئۇلارنى مەست قىلىدۇ.

11. ھەربىر ئادەم ۋىجدانىنى ئازابلاۋاتقان مەلۇم بىر خاتا ئىش
تۇپەيلىدىن ھاراق ئىچىشكە بېرىلىپ كەتكەن ئادەملەرنى بىلىدۇ.
ھەربىر ئادەم شۇنىڭغا دىققەت قىلىدۇكى، ئەخلاقسىز تۇرمۇش
كەچۈرۈۋاتقان ئادەملەر مەست قىلغۇچى بۇيۇملار تەرىپىدىن باشقى-
لارغا قارىغاندا تېخىمۇ ئاسان جەلپ قىلىنىۋېلىنىدۇ. بۇلاڭچىلار ۋە
ئوغرىلار شايكىسىدىكىلەر ئادەمنى مەست قىلىدىغان نەرسە بولمىسا
ياشىيالمايدۇ.

12. بىر ئېغىز گەپ، بىز ساقلانغىلى بولمايدىغان ھالدا
مۇنداق يەكۈن چىقىرىمىز: مەست قىلغۇچى بۇيۇملارنى ئىشلى-
تىش، مەيلى كۆپ مىقداردا بولسۇن ياكى ئاز مىقداردا بولسۇن،
مەيلى تاسادىپىي بولسۇن ياكى دائىم بولسۇن، مەيلى يۇقىرى
دەرىجىلىك ئىجتىمائىي قاتلامدىكىلەر بولسۇن، ۋىجدانىنىڭ ساداسى-
نى بوغۇشتىن ئىبارەت ئوخشاش بىر سەۋەب تۇپەيلىدىن پەيدا
بولسۇن بولىدۇ، مەقسەت ئۆزىگە ئۆزىنىڭ تۇرمۇش ئۇسۇلى بىلەن
ۋىجدان تەلىپى ئوتتۇرىسىدىكى زىتلىقنى سەزدۈرمەسلىكتىن ئىبا-
رەت.

13. كىشىلەر ئومۇميۈزلۈك ھالدا، دىلخەستىلىك ياكى ئۆز-
لۈكسىز داۋاملاشقان سەلبىي كەيپىياتنىڭ تەسىرى ھەزىم قىلىش

فۇنكسىيەسىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ . ھەزىم قىلىش فۇنكسىيەسى نورمال چاغدا، ئاچلىق سېزىمى توختايدۇ ، تويغان چېغىمىزدا تورمۇزلىنىدۇ ، غىزالىنىشقا ئەمەلىي ئېھتىياجلىق بولۇشتىن ئىلگىرى ئاچلىق ھېس قىلمايمىز . بۇنداق ئەھۋالدا ، تورمۇزلاش مەركىزىمىز مۇۋاپىق ھالدا رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ . لېكىن ، ئەگەر ئاشقازان كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالساق ، بۇ تورمۇزلاش تەسىرى رول ئوينىمايدۇ ، بىز ھەمىشە ئاچلىق ھېس قىلىمىز ، نەتىجىدە بۇ ھەمىشە ئاللىقاچان زەخىملەنگەن ھەزىم قىلىش ئەزاسىنىڭ زىيادە چارچىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . ئىنسانلار داۋاملىق مانا مۇشۇنداق كىچىك ئاۋارىچىلىكلەرنى بېشىدىن كەچۈرۈپ تۇرىدۇ . بۇنداق ئاۋارىچىلىكلەر پۈتۈنلەي قىسمەن دائىرىلىك بولۇپ ، چوڭ مەركەزنىڭ دىققىتىنى ناھايىتى ئاز قوزغايدۇ . ئەمما ، ئەگەر بۇ خىل بىئاراملىق چوڭقۇر يىلتىز تارتقان ، ئاسانلىقچە يوقىتىۋەتكىلى بولمايدىغان بىر سەۋەبتىن كېلىپ چىققان بولسا ، تېخىمۇ ئېغىر كېسەللىك ئارقا - ئارقىدىن پەيدا بولىدۇ . بۇ خىل ئەھۋالدا ، ئۇنىڭ ئېغىر بولۇشى ۋە ئۇزۇن مۇددەت داۋاملىشىشى تۈپەيلىدىن ، ئورگانىزمىنىڭ ھەممە قىسمىنى ئاۋارىچىلىك ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ ، ھاياتقا خەۋپ يەتكۈزۈشىمۇ مۇمكىن . ئۇ بۇ خىل دەرىجىگە يەتكەن چاغدا ، ئەگەر چوڭ مەركەزنىڭ باشقۇرۇشى كۈچلۈك ، قەتئىي ھەم ئاقىلانە بولىدىغان بولسا ، قالايمىقانچىلىق ئۇزۇن ۋاقىت داۋاملىشالمايدۇ ؛ ئەگەر چوڭ مەركەز ئاجىز بولسا ، پۈتكۈل ئىنتىپاق قاتتىق ۋەيران بولۇشى مۇمكىن .

14 . دوختۇر لىندا[①] مۇنداق دېگەن : «تەبىئىي داۋالاش پەلسەپىسى» يامانلىق توغرىسىدىكى بىر خىل ئىدراكىي كۆزقاراشنى تو-

① ھېنرى لىندا (1862 - 1924) . «تەبىئىي داۋالاش پەلسەپىسى» نىڭ پېشۋاسى . ئۇ، نۇرغۇن كېسەللىكلەرنى داۋالاشتا تەبىئىيلىككە قايتىش كېرەكلىكىگە ، بۇنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ مۇھىمى تەبىئىي يېمەكلىكلەرنى ئىستېمال قىلىشتىن ئىبارەت ئىكەنلىكىگە ئىشەنگەن .

نۇشتۇردى ، ئۇنىڭ سەۋەبى ۋە مەقسىتى مۇنداق : ئۇ تەبىئەتنىڭ قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىشتىن كېلىپ چىقىدۇ ، مەقسىتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، ئۇ تۈزىلىدۇ ، ئۇنى پەقەت تەبىئەتنىڭ قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىقلا تۈزەتكىلى بولىدۇ . ئەگەر تەبىئەتنىڭ قانۇنىغا مەلۇم بىر ئادەم ، مەلۇم بىر جايدا خىلاپلىق قىلمىغان بولسا ، ھەرقانداق جايدا ، ھەرقانداق خىلدىكى ئازاب ـ ئوقۇبەت ، كېسەل-لىك ۋە يامانلىق بولمىغان بولاتتى . »

15 . بۇ تەبىئەتنىڭ قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىشلارنى نادانلىق ، ئېتىبارسىزلىق ، ئۆز بېشىمچىلىق ياكى يامان نىيەتكە دۆڭگەپ قويۇش مۇمكىن . «سەۋەب» بىلەن «نەتىجە» ھەمىشە مۇۋاپىق كېلىدۇ .

16 . تەبىئىي ياشاش ۋە تەبىئىي ساقىيىش توغرىسىدىكى پەن ئېنىق ھالدا شۇنى چۈشەندۈرۈپ بەردىكى ، بىزنىڭ ئاتالمىش كې-سەللىكلىرىمىز ، ئاساسلىقى تەبىئەتنىڭ بەدىنىمىزدىكى كېسەل ھالەتتىكى ماددىلارنى تىرىشىپ چىقىرىپ تاشلاپ ، بەدەننىڭ نور-مال فۇنكسىيەسىنى ئەسلىگە كەلتۈرمەكچى بولۇشىدىن ئىبارەت ؛ كېسەللىكنىڭ جەريانى ، ئۇسۇل جەھەتتە تەبىئەتتىكى باشقا ھەرقان-داق شەيئىلەرنىڭكىگە ئوخشاشلا تەرتىپلىك بولىدۇ ؛ بىز چوقۇم كېسەللىكنى توسماسلىقىمىز ياكى تورمۇزلىماسلىقىمىز ، ئۇلار بى-لەن ھەمكارلىششىمىز كېرەك . شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىز مۇنداق بىر مۇھىم ساۋاقنى ئاستا ھەم تەستە ئېسىمىزدە تۇتتۇق : «قانۇنىيەتكە بويسۇنۇش »كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى ، شۇنداقلا كېسەلنى داۋالاشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى .

17 . خۇددى «تەبىئىي داۋالاش پەلسەپىسى »كۆرسەتكەنگە ئوخشاش ، داۋالاشنىڭ تۈپ قانۇنىيىتى ، تەسىر ۋە ئەكس تەسىر قانۇنىيىتى ، شۇنىڭدەك كېسەللىك ئەھۋالىنىڭ تېز بۇرۇلۇش قانۇ-نىيىتى مۇنداق بىر ھەقىقەتنى ئېسىمىزدە چىڭ تۇتقۇزدى : سالامەت-لىك ، كېسەللىك ۋە داۋالاش جەريانىدا ، ھېچقانداق ئىش تاسادىپىي

www.uyghurkitap.com

ياكى ئۆزگىرىشچان بولمايدۇ ؛ بەدەن ھالىتىمىزنىڭ ھەربىر قېتىملىق ئۆزگىرىشى يا ھاياتىمىزنىڭ قانۇنىيىتى بىلەن ماس بولىدۇ ، يا ئۇنىڭغا زىت بولىدۇ ؛ پۈتۈنلەي ئۆز ئىختىيارىغا قويۇپ بەرگەن ھەم قانۇنىيەتكە بويسۇنغاندىلا ، ئاندىن قانۇنىيەتنى ئىگىلەپ ، ئۇنى ئۆلدىكىدەك سالامەتلىككە ئېرىشەلەيمىز ۋە ئۇنى ساقلاپ قالالايمىز .

18 . كېسەللىكنىڭ سەۋەبىنى ۋە خۇسۇسىيىتىنى تەتقىق قىلغان چاغدا ، تىرىشىپ باشتىن باشلىشىمىز ، يەنى «جان»نىڭ ئۆزىدىن باشلىشىمىز زۆرۈر ؛ چۈنكى ، سالامەتلىك ، كېسەللىك ۋە داۋالاشنىڭ جەريانى ، بىزنىڭ ئاتالمىش جېنىمىز ۋە ھاياتىي كۈچىمىزنىڭ ئىپادىلىنىشىدۇر .

19 . يەنە بىر جەھەتتىن جان ياكى ھاياتىي كۈچنىڭ ياشاش ئىقتىدارى قارىشى ھاياتىي كۈچنى بارلىق كۈچلەرنىڭ ئارىسىدىكى ئاساسلىق كۈچ ، ئۇ بارلىق كۈچلەرنىڭ مەركىزى مەنبەسىدىن كېلىدۇ ، دەپ قاراشتۇر .

20 . بۇ كۈچ پۈتكۈل يارىتىلغان ئالەمگە تولۇپ تۇرىدۇ ھەم ئۇنى ئىللىتىدۇ ، ئۇنى ھاياتىي كۈچكە تولدۇرىدۇ ، ئۇ ئۇلۇغ ئىجادكارلىق رولىنىڭ ئىپادىلىنىشىدىن ئىبارەت .

21 . تېگى ـ تەكتىدىن ئالغاندا ، تەبىئەتتىكى بارلىق شەيئىلەر ، سەللا بوش قويۇۋەتسە يوقىلىپ كېتىدىغان ئوي ـ خىيال ياكى كەيپىياتتىن قاتتىقلىقتا تەڭداشسىز ئالماس ياكى پىلانېتاغا قەدەر ، ھەممىسى ھەرىكەت ياكى تەۋرىنىشنىڭ شەكلىدۇر .

22 . بىز دېگەن ئاتالمىش «جانسىز تەبىئەت» چىرايلىق ، تەرتىپلىك بولىدۇ ، چۈنكى ئۇنىڭ ئورۇندىشى «ھاياتلىق سىمفونىيەسى» نىڭ نوتىسى بىلەن ئوخشاش رىتىمغا ئىگە . پەقەت ئادەمنىڭ ئورۇندىشىلا ئۇ ئاھاڭنى بۇزىدۇ . بۇ ئۇنىڭ ئىمتىيازى ياكى ئۇنىڭ پالاكەتكە دۇچار بولۇشىنىڭ مەنبەسى ، چۈنكى ئۇنىڭ تاللاش ۋە ھەرىكەت قىلىش ئەركىنلىكى بولىدۇ .

23 . ئەمدى ، بىز سالامەتلىك ۋە كېسەللىك تەبىرىنى ئېخىمۇ ئوبدان چۈشىنىۋالالايمىز ، «تەبىئىي داۋالاش ئۇسۇلى» قوللانمىسىدا ، ئۇنىڭغا مۇنداق تەبىر بەرگەن :

سالامەتلىك جانىنىڭ بەدەن ، روھىي ھالەت ، ئەخلاق ۋە روھ قاتلىمىدا ئادەمنىڭ ئەمەلىي گەۋدىسىنى تەشكىل قىلىدىغان ئېلېمېنتلار ۋە كۈچنىڭ نورمال ھەم ماس ھالدىكى تەۋرىنىشىدىن ئىبارەت ، ئۇ تەبىئەت يەككە تەننىڭ ھاياتىغا قوللانغان ئىجابىي پرىنسىپ بىلەن بىردەك بولىدۇ . كېسەللىك جانىنىڭ بەدەن ، روھىي ھالەت ، ئەخلاق ۋە روھ قاتلىمىدا ئادەمنىڭ ئەمەلىي گەۋدىسىنى تەشكىل قىلىدىغان ئېلېمېنتلار ۋە كۈچنىڭ نورمالسىز ھەم ماس بولمىغان تەۋرىنىشىدىن ئىبارەت ، ئۇ تەبىئەت يەككە تەننىڭ ھاياتىغا قوللانغان بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىدىكى پرىنسىپ بىلەن بىردەك بولىدۇ .

24 . بۇ يەردە : «قانداق شارائىتتىن پايدىلىنىپ نورمال ياكى نورمالسىز تەۋرىنىشنى پەيدا قىلغىلى بولىدۇ ؟ » دېگەن بىر سوئال تەبىئىيلا ئوتتۇرىغا چىقىدۇ . ئۇنىڭ جاۋابى مۇنداق : ئورگانىزمنىڭ تەۋرىنىش مۇھىتى ، تەبىئەت ئادەمنىڭ بەدەن ، روھىي ھالەت ، ئەخلاق ، مەنىۋىيەت ۋە روھ قاتارلىق ھاياتلىق ۋە ھەرىكەت ساھەسىدە بەرپا قىلغان تەڭپۇڭ مۇناسىۋىتىگە ماسلىشىشى زۆرۈر .

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

9 ـ ساۋاق : كۆڭۈلدىكى ۋەھىمىنى تۈگىتىش لازىم

ئادەمنىڭ كۆڭلى قورقۇش بىلەن تولسا ، ئىستىقبال نۇرى ، دۇنيادىكى بەخت ھەش ـ پەش دېگۈچىلا قاراڭغۇلۇق پەردىسى تەرىپىدىن توسۇۋېلىنىدۇ . باتۇر بولسا ھەممىنى بويسۇندۇرغىلى بولىدۇ ، ئۇ ھەتتا گۆش بىلەن قاندىن پۈتكەن گەۋدىگە كۈچ قوشىدۇ .

— ھاننىبل

1 . سىزنىڭ ھېسسىياتىڭىز ھەممىشەھەرىكىتىڭىزدە ئۆزىنى ئىپادىلەشكە ئىنتىلىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، مۇھەببەت ھېسسىياتى مۇھەببەتنى نامايان قىلىدىغان مۇلازىمەتتە دائىم ئىپادىلىنىشكە ئىنتىلىدۇ . نەپرەتلىنىش ھېسسىياتى ئۆچ ئېلىش ياكى دۈشمەنلىشىش ھەرىكىتىدە ئىپادىلىنىشكە ئىنتىلىدۇ . نومۇس قىلىش ھېسسىياتى مۇشۇ ھېسسىياتنى پەيدا قىلىدىغان سەۋەبكە مۇۋەپىق كېلىدىغان ھەرىكەتتە ئىپادىلىنىشكە ئىنتىلىدۇ . ھەسرەت چېكىش ھېسسىياتى ياش بەزلىرىدە كۈچلۈك ھەرىكەت پەيدا قىلىدۇ .

2 . شۇنىڭ بىلەن سىز ھېسسىياتنىڭ ئېنېرگىيە قويۇپ بېرىش يوللىرىنى دائىم ئۇقۇم ياكى ئارزۇغا مەركەزلەشتۈرىدىغانلىقىنى بايقايسىز .

3 . ھېسسىيات مۇۋاپىق قويۇپ بېرىش يولىنى تاپقان چاغدا ، ھەممە ئىش ئوڭۇشلۇق بولىدۇ ؛ ئەگەر ئۇلار چەكلەنسە ، ياكى بېسىۋېلىنسا ، ئۇنداقتا ئۇمىد ياكى ئارزۇ داۋاملىق ئېنېرگىيە جۇغلايدۇ ، ئەگەر ئۇ ھەرقانداق سەۋەب تۈپەيلىدىن تىزگىنلەنسە

ئاڭغا يوشۇرۇنىدۇ ھەم ئۇ يەردە داۋاملىق تۇرىدۇ .

4 . بۇ خىل تىزگىنلەنگەن ھېسسىيات «ھېسسىيات تۈگۈنى» گە ئايلىنىدۇ . بۇنداق ھېسسىيات تۈگۈنى بىر خىل جانلىق نەرسە بولۇپ ، ئۇنىڭ ھاياتىي كۈچى بولىدۇ ، بۇ خىل ھاياتىي كۈچ ئىنتايىن كۈچلۈك بولۇپ ، قويۇپ بەرمىگۈچە ، مەڭگۈ ئاجىزلاشمايدۇ . ئەمەلىيەتتە ، شۇنىڭغا ئوخشىشىپ كېتىدىغان ھەربىر ئوي - پىكىر ، تەلەپ ، ئارزۇ ياكى ئەسلىمە ئۇنى ھەددىدىن ئاشۇرۇۋېتىدۇ .

5 . مۇھەببەت ھېسسىياتى قورساق بوشلۇقى نېرۋا تۈگۈنىنى جانلاندۇرۇشنىڭ ئەكسىچە يەنە ئاجراتما بەزلىرىنىڭ فۇنكسىيەسىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ ، بۇ ئاجراتما بەزلىرى بەزى بەدەن ئەزالىرىغا قارىتا تەۋرىنىش تەسىرى پەيدا قىلىدۇ ، ئاندىن بۇ بەدەن ئەزالىرى قايناق ھېسسىيات پەيدا قىلىدۇ . نەپرەتلىنىش ھېسسىياتى بەزى بەدەن پائالىيەتلىرىنى تېزلەشتۇرۇپ ، شۇ ئارقىلىق قاننىڭ خىمىيەلىك فۇنكسىيەسىنى ئۆزگەرتىدۇ ، نەتىجىدە ئادەم يېرىم پالەچ ھالەتكە چۈشۈپ قالىدۇ ، ياكى ، ئەگەر ئۇزۇن ۋاقىت داۋاملىشىدىغان بولسا ، ئادەم پۈتۈنلەي پالەچ بولۇپ قالىدۇ .

6 . ھېسسىياتنى روھىي كەيپىيات ، گەپ - سۆز ياكى بەدەن ھەرىكىتى ئارقىلىق ئىپادىلەشكە بولىدۇ ، ئۇلار ئادەتتە بۇ ئۈچ خىل شەكىلنىڭ بىرى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ ھەم شۇ مۇناسىۋەت ئارقىلىق قويۇپ بېرىلىدۇ ، بۇ خىل ئېنېرگىيە بىر قانچە سائەت ئىچىدىلا ئىسسىقا ئوخشاش تارقىلىپ كېتىدۇ . ئەمما ، ئەيمەنگەن ، مەغرۇرلانغان ، غەزەپلەنگەن ، نەپرەتلەنگەن چېغىمىزدا ، بۇ كەيپىياتلار ئاشكارا ئېيتىمىزغا يوشۇرۇن ئاڭ ساھەمىزدىكى روھىي يېرىكلىق ئىششىققا ئايلىنىپ ، تېخىمۇ چوڭ ئازاب - ئوقۇبەتنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ .

7 . بۇنداق ھېسسىيات تۈگۈنى ئەكسىچە ئىپادىلەش يولىنى تاپالايدۇ . مەسىلەن ، بىر ئەر كىشىنىڭ ئايالغا مۇھەببىتىنى ئىز-

www.uyghurkitap.com

هار قىلىشى رەت قىلىشقا ئۇچرىغان، ئۇ ئايال كىشىگە نەپرەتلىنىدىغان بىر ئادەمگە ئايلىنىپ، ئاياللارنىڭ نەرسىلىرىنى كۆرسىلا ئاچچىقلىنىدىغان، پەرىشان بولىدىغان بولۇپ قالىدۇ. قارىماققا ئۇ دادىل، مۇستەقىل ھەم كۈچلۈك كۆرۈنۈشى مۇمكىن، لېكىن بۇ بىر خىل نىقابلىنىشتىن ئىبارەت. ئۇ مۇشۇ نىقابقا تايىنىپ مۇھەببەت ۋە ئىچ ئاغرىتىش تەشنالىقىنى يوشۇرىدۇ، بۇلار ئۇنىڭ ئىرادىشىشىگە يول قويۇلمىغان ئىشلاردۇر. بۇ ئادەم ئەگەر ئاخىرىدا جورا تاللىماقچى بولسا، ئۇ مەقسەتسىز ھالدا ھېلىقى ئۆزىنىڭ ئازابلىنىشىغا سەۋەبچى بولغان ئادەمنىڭ ئەكسىچە تىپتىكى ئادەمنى تاللايدۇ. ياخشى كۆرۈش ئاستىن - ئۈستۈن بولۇپ كېتىدۇ، سەۋەبى ئۇ ئىلگىرىكى ھېسسىيات قوزغاتقۇچىنى تاللاشنى ئۈمىد قىلمايدۇ.

8. ئازابلىنىش بىر خىل كەيپىياتتىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇ يوشۇرۇن ئاڭ ئەقلىنىڭ دەرۋازىسىنى ئاچىدۇ. «مانا بۇ خاتا ئىش قىلغانلىقىم ئۈچۈن بېرىلگەن جازا» دەپ ئويلايدۇ. بۇ ئوي «بەس، بۇنداق خاتالىقنى ئەمدى ھەرگىز سادىر قىلمايمەن» دېگەن خۇلاسىغا سەۋەب بولىدۇ. مانا بۇ شەخسنىڭ ئازابلانغان ھالدا پۇشايمان قىلىشى كەلتۈرۈپ چىقارغان ئۆزىدىن بېشارەت بېرىشى ۋە ئۇنىڭ يوشۇرۇن ئاڭ ئەقلىگە كىرگەن توۋا قىلىش بېشارىتىدۇر. توۋا قىلىش مانا مۇشۇنداق كېلىپ چىقىدۇ، چۈنكى ئۇ روھنىڭ ئارزۇسىنى ئۆزگەرتىۋېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا يەنە ھېلىقىدەك ئازابلىق نەتىجىدىن پۇشايمان قىلىشتىن ساقلىنىشتىن ئىبارەت يېڭى ئارزۇ پەيدا بولىدۇ.

9. ئارزۇ يوشۇرۇن ئاڭ ئەقلىدىن كېلىپ چىقىدۇ. ئېنىقكى ئۇ بىر خىل كەيپىياتتىن ئىبارەت. كەيپىيات روھتىن ياكى يوشۇرۇن ئاڭ ئەقلىدىن كېلىپ چىقىدۇ. خۇشاللىق كەيپىياتى خۇشاللىنىش بولۇپ، يوشۇرۇن ئاڭ بەدەننى تەمىنلىگەن مۇلازىمەتكە بېرىلگەن مۇكاپاتتىن ئىبارەت.

10 . سىز شۇنى بايقىدىڭىزكى ، مەلۇم بىر ئوي ـ پىكىر ، كۆزقاراش ياكى نىيەت كەيپىيات ئارقىلىق يوشۇرۇن ئېڭىڭىزغا كىرگەن چاغدا ، تۇيغۇ نېرۋا سىستېمىسى بۇ ئوي ، كۆزقاراش ياكى نىيەتلەرنى قوبۇل قىلىدۇ ھەم ئۇلارنى بەدىنىڭىزنىڭ ھەرقايسى قىسىملىرىغا ئېلىپ بارىدۇ ، مانا مۇشۇنداق قىلىپ ئوي ـ پىكىر ، كۆزقاراش ياكى نىيەتنى تۇرمۇشىڭىزدىكى ئەمەلىي كەچۈرمىشىڭىزگە ئايلاندۇرىدۇ .

11 . ئاشكارا ئاڭ ئەقلى بىلەن يوشۇرۇن ئاڭ ئەقلى ئوتتۇرىسىدىكى كەم بولسا بولمايدىغان ئۆزئارا تەسىر ، نېرۋا ئالاقە سىستېمىلىرى ئوتتۇرىسىدىكى شۇنىڭغا ئوخشىشىپ كېتىدىغان ئۆزئارا تەسىرگە موھتاج . مېڭە ئومۇرتقا نېرۋا سىستېمىسى جىسمىمىزدىكى سەزگۈ ئەزالارنىڭ ياردىمى بىلەن ئاشكارا ئاڭ سەرگۈسىنى قوبۇل قىلىدىغان ھەم بەدەن ھەرىكىتىمىزگە قارىتا تىزگىنلەش ئېلىپ بارىدىغان يولدىن ئىبارەت . بۇ نېرۋا سىستېمىسىنىڭ ئۆز مەركىزى بولىدۇ ، ئۇ چوڭ مېڭىگە جايلاشقان .

12 . ھاياتلىق ھادىسىسى توغرىسىدىكى ھەرقانداق چۈشەندۇرۇش «بىردەكلىك» نەزەرىيە ئاساسىغا تىكلىنىشى لازىم . بارلىق تىرىك ماددىلارنىڭ ئىچكى قىسمىدىن تېپىلغان روھىي تەركىب — مانا بۇ ئالەمنىڭ رولىدىن ئىبارەت . ئۇ جەزمەن تىرىك ماددىلار شەكىللىنىشتىن ئىلگىرىلا مەۋجۇت بولغان ، ئۇ بۈگۈنكى كۈندىمۇ يەنىلا ئەتراپىمىزدا مەۋجۇت بولۇپ ، بەدىنىمىزدە ئېقىپ ، تېنىمىزدىن ئۆتۈپ تۇرىدۇ . بۇ خىل «ئالەم ئېڭى»ئۆزىنى تىرىك ماددا شەكلىدە نامايان قىلىدۇ ، ئۇ ئاشكارا بىلىش رولى بىلەن قول تۇتۇشۇپ ھەمكارلىشىپ ، ئۆزىنىڭ يىمەكلىك تەمىناتىنى تەييارلاپ ، بارغانسېرى يۇقىرى ھاياتلىق توقۇلمىلىرىنى يېتىلدۇرىدۇ .

13 . بۇ «ئالەم ئەقلى» دەل ئالەمنىڭ ئىجادچانلىق قانۇنى— ئالەمدىكى بارلىق شەيئىلەرنىڭ مۇقەددەس ماھىيىتىدىن ئىبارەت . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ئۇ بىر خىل يوشۇرۇن ئاڭ پائالىيىتىدۇر ، ھالبۇ-

كى بارلىق يوشۇرۇن ئاڭ پائالىيەتلىرىنىڭ ھەممىسى سىمپاتىك نېرۋا سىستېمىسىنىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ، سىمپاتىك نېرۋا سىستېمىسى يوشۇرۇن ئاڭ ئەقلىنى پەيدا قىلىدىغان ئەزادۇر.

14 . ئىنسانلارنىڭ رولى ئەزەلدىن ئالەمنىڭ ئەقلى پەيدا قىلىغان نەتىجىنى بارلىققا كەلتۈرەلىگەن ئەمەس ، يەنى ئۆسۈملۈكتىن ئىبارەت ھاياتلىق ئاساسىدا بىر خىمىيە تەجرىبىخانىسى يېتىلدۈرۈپ ، ئۆز بەدىنىدە نازۇك مىخانىكىلىق قۇرۇلمىلارنى ۋە تەڭپۇڭ ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارنى پەيدا قىلالمىدى .

15 . مىنېراللار دۇنياسىدا ، ھەربىر خىل نەرسە قاتتىق ھالەتتە بولۇپ ، ئاساسلىقچە پارغا ئايلانمايدۇ . ھايۋانات ۋە ئۆسۈملۈك ئالىمىدە ، ھەممە داۋاملىق ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ . ئاتموسفېرادا ، بىر ئىسسىقلىق ، يورۇقلۇق ۋە ئېنېرگىيەنى بايقىدۇق . شەكىللىكتىن شەكىلسىزلىككە ، قوپاللىقتىن نەپىسلىككە ، تۆۋەن يوشۇرۇن كۈچتىن يۇقىرى يوشۇرۇن كۈچكە بۇرالغان چېغىمىزدا ، ھەربىر تۈردىكى نەرسىلەر تېخىمۇ نەپىس ، تېخىمۇ مەنىۋىلىككە ئىگە بولۇپ ئۆزگىرىدۇ . بىز كۆرۈنمەيدىغان دۇنياغا يەتكەن چېغىمىزدا ، ئەڭ ساپ ، ئەڭ تۇراقسىز ھالەتتە تۇرۇۋاتقان ئېنېرگىيەنى تاپالايمىز .

16 . تەبىئەتتىكى ئەڭ قۇدرەتلىك كۈچنىڭ كۆرۈنمەيدىغان شەكىلسىز كۈچتىن ئىبارەت بولغىنىغا ئوخشاش ، ئادەم بەدىنىدىكى ئەڭ قۇدرەتلىك كۈچمۇ كۆرۈنمەيدىغان شەكىلسىز كۈچ ، يەنى مەنىۋى كۈچىدىن ئىبارەت ، ھالبۇكى مەنىۋى كۈچنى ئېنىق ئىپادىلەشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى تەپەككۇر يۈرگۈزۈش جەريانىدىن ئىبارەت .

17 . ھادىسە ، پايدا ـ زىياننى كۆپەيتىش ۋە ئازايتىشمۇ مەنىۋى ئىشتىن ئىبارەت ، خالاس . ئەقلىي خۇلاسە چىقىرىش يەنىلا روھىي جەرياندىن ئىبارەت ؛ نۇقتىئىنەزەر يەنىلا روھ تەرىپىدىن پەيدا قىلىنىدۇ ؛ مەسىلە يەنىلا روھنىڭ كۆزىتىش چىرىغى ۋە لوگىكىسى ؛ ھالبۇكى دىيالېكتىكا ۋە پەلسەپە يەنىلا روھنى تۈزگۈ-

چى ئورگانىزمدىن ئىبارەت .
18 . لېكىن ئوي ـ پىكىرلا بولىدىكەن ، جەزمەن جانلىق ئورگانىزمنىڭ مەلۇم قۇرۇلمىسىنىڭ ، مەسىلەن ، چوڭ مېڭە ، نېرۋا ، مۇسكۇل قاتارلىقلارنىڭ ماددىي ئىنكاسىنى قوزغايدۇ ، بۇ ئورگانىزم قۇرۇلما تۈزۈلۈشىدە ئوبيېكتىپ ماددىي ئۆزگىرىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . شۇڭا ، مەلۇم بىر ئېنىق ئاساسىي تېما ئۈستىدە مۇئەييەن مىقداردا تەپەككۇر يۈرگۈزۈلسىلا ، ئادەمنىڭ بەدەن قۇرۇلمىسىدا ئۇزۇل ـ كېسىل ئۆزگىرىش پەيدا قىلغىلى بولىدۇ .
19 . جاسارەت ، كۈچ ۋە ئىلھام توغرىسىدىكى ئوي ـ پىكىر ئاخىرى يىلتىز تارتىدۇ ، ئۇ پەيدا بولغان چاغدا ، شەخسىنىڭ ھاياتى يېڭى نۇر تەرىپىدىن يورۇتۇلىدۇ . ھايات سىزگە نىسبەتەن ئېيتقاندا پۈتۈنلەي يېڭى مەنىگە ئىگە بولىدۇ . سىز يېڭىباشتىن يارىتىلىپ ، خۇشاللىق ، ئىشەنچ ، ئۈمىد ۋە ھاياتىي كۈچكە تولىسىز ، بۇنىڭدىن ئىلگىرى زادىلا كۆرۈپ باقمىغان پۇرسەتلەرنى كۆرىسىز ، يېڭى ئىمكانىيەتلەرنى بايقايسىز ، ھالبۇكى بۇنىڭدىن ئىلگىرى بۇ ئىمكا-نىيەتلەر سىزگە نىسبەتەن قىلچە ئەھمىيەتسىز ئىدى . ۋۇجۇدىڭىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئويى بىلەن تولىدۇ ھەم ئەتراپىڭىزدىكى كىشىلەرگىمۇ تەسىر كۆرسىتىدۇ ، ئۇلار ئەكسىچە ھالدا يەنە سىز-نىڭ ئالغا ئىلگىرىلىشىڭىز ۋە يۇقىرى ئۆرلىشىڭىزگە ياردەم بېرى-دۇ . سىز يېڭى ، مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ھەمكارلاشقۇچى شېرىك-لەرنى ئۆزىڭىزگە جەلپ قىلالايسىز ، بۇ ئەكسىچە ھالدا يەنە سىز-نىڭ تاشقى مۇھىتىڭىزنى ئۆزگەرتىدۇ . شۇڭا ، ئىدىيىنىڭ رولىنى مانا مۇشۇنداق ئاددىي ھالدا جارى قىلدۇرۇش ئارقىلىق ، سىز يالغۇز ئۆزىڭىزنىلا ئۆزگەرتىپ قالماستىن ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا مۇھىتىڭىزنى ، كىشىلىك مۇناسىۋىتىڭىزنى ۋە تاشقى شەرت ـ شارائىتىڭىزنىمۇ ئۆزگەرتەلەيسىز .
20 . بۇ ئۆزگىرىشلەرنى ھاياتتىكى روھىي ئامىل ئېلىپ كەل-

گەن . بۇ خىل روھىي ئامىل مېخانىكىلىق ئەمەس ، چۈنكى ئۇ تاللاش ، تەشكىللەش ۋە يېتەكلەش كۈچىگە ئىگە ، بۇنداق بىر خىل كۈچنىڭ مېخانىكىلىق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس .

21 . ئالەمنىڭ رولى ئەستە تۇتۇش ئىقتىدارىغا ئىگە ، مەقسەت ئۆزى دۇچ كەلگەن بارلىق كەچۈرمىشلەرنى خاتىرىلەپ ، تېخىمۇ يۇقىرى ھاياتلىق قاتلىمىدا ئۆزىنى نامايان قىلىش ، ئۆزىنى تەشكىللەشتىن ئىبارەت . بىز تىرىك ئورگانىزمنىڭ ئىچكى قىسمىدا بايقىغان ئىرسىي يېتەكچى كۈچ دەل بۇ خىل ئەستە تۇتۇشنىڭ ئۈنۈمىدۇر .

23 . بۇ خىل ئىرسىي يېتەكچى كۈچ ھەمىشە قورقۇش بولۇپ ئىپادىلىنىدۇ . قورقۇش بىر خىل كەيپىياتتىن ئىبارەت ، شۇڭا ئۇ ئىدراكقا بويسۇنمايدۇ . سىز شۇنىڭ ئۈچۈن دوستىڭىزدىن دۈشمىنىڭىزدىن قورققاندەك قورقىسىز ، ھازىر ۋە ئۆتمۈشتىن كەلگۈسىدىن قورققاندەك قورقىسىز . ئەگەر قورقۇش سىزگە ھۇجۇم قىلسا ئۇنى بىتچىت قىلىۋېتىشىڭىز زۆرۈر .

23 . سىز بۇ نىشاننى قانداق ئىشقا ئاشۇرۇشقا قىزىقىسىز ؟ ئىدراك سىزگە زادىلا ياردەم بېرەلمەيدۇ ، چۈنكى قورقۇش بىر خىل يوشۇرۇن ئاڭ ئۇيدىن ئىبارەت بولۇپ ، كەيپىياتنىڭ مەھسۇلى . شۇڭا جەزمەن باشقا ئامال ـ چارە تېپىشقا توغرا كېلىدۇ .

24 . بۇ ئامال ـ چارە قورساق بوشلۇقى نېرۋا تۈگۈنىنى ئويغىتىپ ، ئۇنى ھەرىكەتكە كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت . ئەگەر سىز چوڭقۇر نەپەسلىنىشكە ئادەتلەنگەن بولسىڭىز ، ئۇنداقتا قورساق قىسمىڭىزنى چېكىنگىچە كېڭەيتەلەيسىز . بۇ سىز قىلىشقا تېگىشلىك بىرىنچى ئىشتىن ئىبارەت . نەپەسىڭىزنى بىر ـ ئىككى سېكۇنت توسۇۋېلىپ ، ئاندىن (ئىلگىرىكىگە ئوخشاش ئالدىدا سۈمۈرگەن ھاۋانى توسۇۋالسىز) تېخىمۇ كۆپ ھاۋا سۈمۈرسىز ، ئاندىن ئۇنى كۆكرەك بوشلۇقىڭىزنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىغا يەتكۈزىسىز ھەم قورساق قىسمىڭىزنى تارايتىسىز .

25 . بۇنداق قىلسىڭىز پوكاندەك قىزىرىپ كېتىسىز ، داۋاملىق هالدا نەپەسىڭىزنى بىر - ئىككى سېكۇنت توسۇۋېلىڭ . ئاندىن (بۇرۇنقىدەكلا نەپەسىڭىزنى توسۇۋېلىپ) كۆكرەك بوشلۇقىڭىزنى تارايتىپ ، ئاندىن قايتا كېڭەيتىڭ . بۇ نەپەسنى چىقىرىۋەتمەي ، بەلكى ئۇنى داۋاملىق توسۇۋېلىپ ، قورساق بوشلۇقىڭىز بىلەن كۆكرەك بوشلۇقىڭىزنى تېز تۆۋەنلەشتۇرۇپ 5~4 قېتىم كېڭەيتىڭ ، ئاندىن كېيىن نەپەس چىقىرىڭ . مۇشۇنداق قىلسىڭىز قورقۇش يوقىلىدۇ .

26 . ئەگەر قورقۇش سىزدىن شۇئان يىراقلاشمىسا ، ئۇنداقتا تا قورقۇش يوقالغانغا قەدەر ، بۇ جەرياننى تەكرارلاڭ . ئۇززۇن ئۆتمەي ، سىز پۈتۈنلەي نورماللاشقانلىقىڭىزنى هېس قىلىسىز .

27 . ئەگەر قاتتىق چارچاپ هالىڭىزدىن كەتكەن بولۇپ ، چارچاشنى يەڭمەكچى بولسىڭىز ، ئۇنداقتا جايىڭىزدا جىم تۇرۇپ ، بارلىق ئېغىرلىقىڭىزنى ئىككى پۇتىڭىزغا چۈشۈرۈڭ . ئاندىن چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ ، پۇتىڭىزنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ ، گەۋدىڭىزنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، ئىككى قولىڭىزنى بېشىڭىزنىڭ ئۇستىگە سوزۇپ ، ئۇن بارمىقىڭىزنى يۇقىرىغا قارىتىڭ . ئىككى قولىڭىزنى بېشىڭىزنىڭ ئۇستى تەرىپىدە جۈپلەپ تۇرۇپ ، ئاستا نەپەس ئېلىپ ، كۈچلۈك هالدا نەپەس چىقىرىڭ . بۇ بىر يۈرۈش هەرىكەتنى ئۈچ قېتىم تەكرارلاڭ . بىر - ئىككى مىنۇت ۋاقتىڭىزنى سەرپ قىلسىڭىزلا ، كۈچ - قۇۋۋىتىڭىزنىڭ ئازراق مۇگدىۋالغاندەكىدىنمۇ بەكرەك ئەسلىگە كەلگەنلىكىنى هېس قىلىسىز . ئەڭ ئاخىرىدا ، چارچاشنى يېڭەلەيسىز .

28 . بۇ خىل مەشىقنىڭ مۇهىم نۇقتىسى چۈشەنچىدە . چۈشەنچە دىققەت - ئېتىبارنى ئىدارە قىلىدۇ . بۇ ئەكسىچە هالدا تەسەۋۋۇرغا تەسىر كۆرسىتىدۇ . تەسەۋۋۇر بىر خىل ئىدىيە هالىتىدىن ئىبارەت ، ئىدىيە ئىشلەۋاتقان ئەقىلدىن ئىبارەت .

29 . بارلىق ئىدىيە هالەتلىرى تاكى ئۇلار پىشىپ يېتىلگەنگە

www.uyghurkitap.com

قەدەر ، بىر ـ بىرىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ ، بۇ خىل ھالەتتە ئۇزلۇك-
سىز ھالدا ئوخشاش تۇردىكى ئىدىيەلەرنى كۆپەيتىدۇ ، مانا بۇ ئىجاد
چانلىق قانۇنىيىتىدۇر . بۇلار يەككە تەنىنىڭ ئالاھىدىلىكىدە نامايان
بولىدۇ . ئەگەر بوي ـ پەستى ناھايىتى يوغان ، سۆڭەكلىرى ناھايە-
تى ئېغىر ، تىرناقلىرى قېلىن ، چاچلىرى يىرىك بولسا ، ئۇ ھالدا
بىز بەدەن ئالاھىدىلىكىنىڭ ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلىگەنلىكىنى بىلە-
مىز . ئەگەر بوي ـ بەستى پاكار ، سۆڭەكلىرى كىچىك ، تىرناقلى-
رى نېپىز ھەم يۇمشاق بولسا ، ئۇ ھالدا بىز روھ ئالاھىدىلىكىنىڭ
ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلىگەنلىكىنى بىلىمىز . يىرىك چاچ ماددىچىلىق
خاھىشىنى ئىپادىلەيدۇ ، ئىنچىكە چاچ سەزگۇر ھەم ئۆتكۇر روھىي
پەزىلەتنى ئىپادىلەيدۇ . تۇز چاچ تۇز مىجەز ئىكەنلىكىنى بىلدۇرى-
دۇ . بۇدۇر چاچ ئىدىيە جەھەتتە ئۆزگىرىشچان ۋە تۇراقسىزلىقنى
ئىپادىلەيدۇ .

30 . كۆك كۆز ئەركىن ، خۇشال ، شاد ـ خۇرام ، شوخ مىجەز
خاراكتېرنى ئىپادىلەيدۇ . كۇل رەڭ كۆز ئېغىر ـ بېسىق ، زې-
رەك ، قەتئىي مىجەزگە مايىللىقنى ئىپادىلەيدۇ . قارا كۆز ئالدى-
راقسان ، تېرىككەك ، تەۋەككۇل قىلىشقا ئامراق مىجەز ئالاھىدىلى-
كىنى ئىپادىلەيدۇ . قوڭۇر كۆز سەممىي ، ھاياتىي كۇچ دوستانى-
لىقنى ئىپادىلەيدۇ .

31 . شۇنىڭ ئۇچۇن ، سىز ئىچكى ئىدىيەڭىزنىڭ ئەڭ تولۇق
نامايان قىلغۇچىسى . كۆزىڭىزنىڭ رەڭگى ، تېرىڭىزنىڭ ، چېچى-
ڭىزنىڭ سۇپىتى ، شۇنىڭدەك بەدىنىڭىزدىكى ھەربىر تال سىزىق
سىزنىڭ ئادەتلەنگەن ھالدا ئىگە بولغان ئىدىيەڭىزنىڭ ئالاھىدىلى-
كىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ .

32 . شۇنداق بولۇپلا قالماستىن ، يازغان خېتىڭىز يېزىق ئۆز
ئىچىگە ئالغان ئۇچۇرلارنى يەتكۇزۇپ بېرىپلا قالماي سىزنىڭ ئىدى-
يە ئالاھىدىلىكىڭىز بىلەن بىردەك بولغان بىر خىل ئېنېرگىيەنى
بىللە ئېلىپ يۇرىدۇ ، شۇ سەۋەبتىن ھەمىشە سىز يەتكۇزمەكچى

بولغان مەنگە پۈتۈنلەي ئوخشمايدىغان ئۆچۈرلارنى ئېلىپ كېلىدۇ.

33. تەبىئىي يېمەكلىكلەرنى ئىستېمال قىلىشىمىزمۇ بىزنى ئەگىپ يۈرگەن روھىي كەيپىياتنى ئىپادىلەيدۇ، شۇڭا، مەشىق قىلىپ كۆنگەن روھىي ئانالىزچى قىلچە كۆچىمەيلا بىر ئادەمنىڭ كىيگەن كىيىمىدىن ئۇنىڭ مىجەز - خاراكتېرىنى بايقىيالايدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

10 ـ ساۋاق : ئىلمىي تەپەككۇر قىلىش ئۇسۇلىدا چىڭ تۇرۇش لازىم

ئىلىم ـ پەننىڭ تەرەققىي قىلىشى بىلەن دىن ۋە روھشۇناسلىق ئۆزىنىڭ چاڭ ـ توزانلىرىنى يۇيۇۋەتتى ھەم ئۇلۇغ ئىدىيەسىنىڭ نۇرىنى چاچتى . ھالبۇكى تۇرمۇشتىكى ئەڭ ئۇلۇغ ئاقىلانىلىك ، ئىلمىي ئىدىيەگە چەكسىز سادىق بولغان ھالدا ئىشىنىش ۋە ئۇنىڭدا قەتئىي چىڭ تۇرۇشتىن ئىبارەت . بىزنىڭ داۋاملاشتۇرۇۋاتقىنىمىز ، يەنىلا ئومۇمىي قانۇنىيەت ۋە ئۇلۇغ رولغا تەبىئىي ئېتىقاد قىلىشتىن ئىبارەت .

1 . ئىلىم ـ پەن غايىچىلىك ئەمەس ، تەبىئىيدۇر ؛ ئۇ ھەرقانداق جايدىكى پاكىتلار ھەم ئۇنىڭ مەنتىقىلىق خۇلاسىسىنى بىلىشكە ئىنتىلىدۇ ، بۇ ياكى ئۇ يۆنىلىشتىكى سىستېمىغا ئالدىنئالا چوقۇنمايدۇ . ۋىللىيام دوبېرت مۇنداق[①] دېگەن ئىدى : «ئىلىم ـ پەننىڭ ھەم ئۈمىدى ، ھەم بىر تەرەپلىمە قارشى بولماسلىقى لازىم ، ھەقىقەت ئۇنىڭ بىردىنبىر نىشانى بولۇشى كېرەك .»

خۇكسلېي[②]مۇنداق دەيدۇ : «ھازىرقى زامان ئىلىم ـ پېنى ئەڭ مۇنەۋۋەر شائىرلىرىمىزنىڭ ئەسەرلىرىدىن ئورۇن ئالدى ، ئەدىبلەرمۇ تۇيمايلا ئۆزىگە ئىلمىي روھنى سىڭدۈرۈۋالدى ھەم ئۇلار ئەڭ ياخشى ئەسەرلىرىدە ئىلمىي ئۇسۇللارنى قوللانماقتا . ئىشىنىمەنكى ، ئىنسانلارنىڭ بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر بولغان ئەڭ ئۇلۇغ ئەقلىي ئىنقىلابى ، بۈگۈنكى كۈندە ئىلىم ـ پەننىڭ رولى ئارقىلىق

① گروۋ ۋىللىيام روبېرت (1811 ـ 1896) ، ئەنگلىيىلىك فىزىكا ئالىمى ، ئۇ 1839 ـ يىلى تۇنجى يېقىلغۇ باتارېيىسىنى ئەتقىق قىلىپ چىققان .
② توماس ھېنرى خۇكسلېي (1825 ـ 1895) ، ئەنگلىيىلىك بىئولوگىيە ئالىمى ، دارۋىننىڭ قەيسەر قوغدىغۇچىسى .

ئاستا ـ ئاستا يۈز بەرمەكتە . ئىلىم ـ پەن دۇنياغا مۇنۇلارنى ئۇقتۇرماقتا : ئاخىرقى ئەرز قىلىشنىڭ يولى نوپۇز ئەمەس ، بەلكى كۆزىتىش ۋە تەجرىبە قىلىشتىن ئىبارەت ؛ ئۇ دۇنياغا بۇنى ئۇقتۇرماقتا : دەلىل ـ ئىسپاتنىڭ قىممىتىگە باھا بېرىش كېرەك ؛ ئۇ بىر قەتئىي ، رېئال ئىشەنچنى ياراتماقتا : مەڭگۈ ئۆزگەرمەس ئەخلاق قانۇنىيىتى ۋە تەبىئىي قانۇنىيەت مەۋجۇت ، بۇ قانۇنىيەتلەرگە بويسۇنۇش بىر ئەقىللىق ھاياتلىقنىڭ مۇمكىن بولىدىغان ئەڭ ئالىي نىشانىدۇر . »

3 . رېدى① ئاۋارە بولۇپ چوڭقۇر ئويلىنىشتىن ئېرىنىپ ، تەجرىبە قىلىش ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ ئاتالمىش «تەبىئىي پەيدا بولۇش تەلىماتى»نىڭ ئالاھىدە مىسالىغا بىۋاسىتە ھۇجۇم قىلغان .

4 . بۇ يەردە بەزى ھايۋانلارنىڭ تاپلىرى ياكى بىر نەچچە پارچە گۆش بار ، ـ دەيدۇ ئۇ ، ـ ھاۋا ئىسسىق كۈنلىرى مەن ئۇلارنى ئوچۇق قويسام بىرنەچچە كۈن ئۆتمەيلا ، ئۇلارنىڭ مىغىلدىغان لىچىنكىلار قاپلايدۇ . مەن شۇنىڭغا ئوخشاش جەسەتنى ناھايىتى يېڭى چېغىدا كەڭ ئېغىزلىق بوتۇلكىغا سېلىپ ، ئاندىن بوتۇلكىنىڭ ئېغىزىنى بىر پارچە قېلىن داكا بىلەن ھىم ئېتىپ قويسام ، بىر تالمۇ لىچىنكا پەيدا بولمايدۇ ، ئەمما بۇ تاپلار ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا سېسىپ كېتىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى ئېنىقكى ، لىچىنكا سېسىغان گۆشتىن پەيدا بولمايدۇ ، لىچىنكىلارنىڭ پەيدا بولۇشىدىكى سەۋەب ، داكا تەرىپىدىن توسۇۋېلىنغان سىرتتىكى مەلۇم خىلدىكى نەرسىدىن ئىبارەت . لېكىن داكا ھاۋانى ياكى ئاقار جىسىمنى توسۇۋالمايدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ نەرسە چوقۇم قاتتىق ئۇششاق دانچە ھالىتىدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ چوڭلۇقتا داكىدىن ئۆتەلمەيدىغان دەرىجىگە يەتكەن . بۇ قاتتىق ئۇششاق دانچىلار زادى نېمە؟ ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەيلا سىز بۇ سىرنى

① فرانسىسكو رېدى (1626 ـ 1697) ، ئىتالىيەلىك ، تەبىئىي پەيدا بولۇش تەلىماتى»نى ئاغدۇرۇپ تاشلىغان .

ئاچالايسىز . چۈنكى ، تاپىنىڭ پۈرقىنى ھىدلىغان چىۋىنلار ئۇلد-
شىپ كېلىپ ، بوتۇلكىنىڭ ئەتراپىغا يىغىلىدۇ ، كۈچلۈك ئەمما
خاتا يېتەكلەنگەن تەبىئىي تۇيغۇنىڭ تۈرتكىسىدە ، تۇخۇملىرى (لىد-
چىنكىلار مۇشۇ تۇخۇملاردىن چىقىدۇ)نى داكىغا تۇغىدۇ ھەم ئالما-
يىتى تېزلا لىچىنكىلار تۇخۇمدىن چىقىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، سۈن-
داق خۇلاسە چىقىرىشتىن ساقلىنالمايمىز : لىچىنكا تاپتىن پەيدا
بولمايدۇ ، بەلكى چىۋىن تۇغقان تۇخۇملار ئۇلارنى بارلىققا كەلتۈرى-
دۇ .

5 . بۇ تەجرىبىلەر قارىماققا ئاددىي بولۇپ گۆدەكلىكتەك كۆ-
رۈنىدۇ ، سىز بۇنىڭدىن ئىلگىرى بۇنى قانداقسىگە بىرەركىم ئويلا-
پ يەتمىگەندۇ ؟ دەپ ھەيران قېلىشىڭىز مۇمكىن . ئەمما ، ئۇ
ئاددىي بولسىمۇ ، قېتىرقىنىپ تەتقىق قىلىشقا ئەرزىيدۇ ، چۈنكى
بۇ تەتقىقات تېمىسى توغرىسىدا ئىشلەنگەن ھەربىر تەجرىبە بۇ
ئىتالىيەلىك پەيلاسوپ ئوتتۇرىغا قويغان ئەندىزىگە مۇۋاپىق كېلىشى
كېرەك . ئۇ ئىشلىگەن تەجرىبىلەرنىڭ نەتىجىسى ، ئۇنىڭ ئىشلەت-
كەن ماتېرىياللىرىنىڭ نەقەدەر خىلمۇخىل بولۇشىدىن قەتئىينە-
زەر ، ئوخشاش بولۇپ چىققان . ھەيران قالغۇچىلىكى يوق يېرى ،
رېدىنىڭ كاللىسىدا جەزمەن مۇنداق بىر قىياس پەيدا بولغان :
مۇشۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان بارلىق ئەمەلىي مىساللاردا (يۇزە-
كىي قارىغاندا ھاياتلىق ئۆلگەن ماددىلاردىن پەيدا بولىدۇ) ، ھەقى-
قىي چۈشەندۈرۈش مۇنداق : تىرىك مىكرو ئورگانىزم سىرتتىن
ھېلىقى ئۆلگەن ماددىلارنىڭ ئارىسىغا كىرىدۇ . شۇنداق قىلىپ ،
تۆۋەندىكى بۇ قىياس ئېنىق ھالدا شەكىللىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە
بولىدۇ : تىرىك ماددىلار ھەمىشە تىرىك ماددىلارنىڭ ۋاستىچىسى-
دىن ئاۋۋال پەيدا بولىدۇ ھەمدە شۇنىڭدىن كېيىن ، ھەربىر ئالاھى-
دە مىسالدا ، تىرىك ماددا ھەرقانداق بىر ئىنچىكىلەپ دەلىللىگۈچى
ئېتىراپ قىلغان باشقا ئۇسۇلدا پەيدا بولۇشتىن ئىلگىرى ، بۇ
قىياس ھۆرمەتلىنىشكە ھوقۇقلۇق ، شۇنداقلا رەددىيەنى قوبۇل قى-

لىش مەجبۇرىيىتى بار .

6 . ئۇنىڭ ۋارىسلىق قىلغىنى هاياتلىق شەكلىنىڭ ياكى بۇنداق ياكى ئۇنداق بىرلىشىشى بولماستىن ، مۇنداق بىر جەرياندىن ئىبارەت : ئالەم مۇشۇ جەرياننىڭ مەھسۇلى ، بۇ هاياتلىق شەكىللىرى مۇشۇ جەرياننىڭ پەيتلىك ئىپادىلىنىشىدۇر . تىرىك ماددىلار دۇنياسىدا ، بۇ ئالەم جەرياننىڭ ئەڭ تېپىك بىر ئالاھىدىلىكى ياشاش رىقابىتىدىن ئىبارەت ، هەربىر تىرىك ماددا باشقا بارلىق تىرىك ماددىلار بىلەن رىقابەتلىشىدۇ ، بۇنىڭ ئاقىۋىتى تاللىنىشتىن ئىبارەت بولىدۇ ، مۇنداقچە ئېيتقاندا ، بەختكە يارىشا ئامان قالغان هاياتلىق شەكىللىرى ئومۇمىي جەھەتتە ئۆزلىرى هەرقانداق چاغدا ئېرىشكەن مۇھىتقا ئەڭ مۇۋاپىق كەلگەن بولىدۇ ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ، بۇ جەھەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندا (پەقەت مۇشۇ جەھەتتىن) ، ئۇلار ئەڭ مۇۋاپىق . ئىدىرلىقلاردىكى يېپىنچا ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئارىسىدا بۇ ئالەم جەريانى يېتىپ بارغان يۇقىرى پەللىنى ياۋا ئوت ـ چۆپلەر ۋە ئۇلېكس چاتقىلى قاپلىغان چىملىقلاردىمۇ كۆرگىلى بولىدۇ . ئۇنداق مۇھىتتا ، ئۇلار رىقابەتتە يېڭىپ چىقىدۇ هەم ئۆزلىرىنىڭ هايات ياشاۋاتقانلىقى ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ ياشاشقا ئەڭ مۇۋاپىق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ .

7 . ئەقىلگە ئىگە هاياتلىقلاردا ، ئۇلارنىڭ توقۇلما تۈزۈلۈشىدە قانچىلىك چوڭ پەرقلەرنىڭ مەۋجۇت بولۇش ئېھتىمالىدىن قەتئىينەزەر ، ئاخىرى جەزمەن تامامەن ئوخشاش بەزى ئالاھىدىلىكلەر بارلىققا كېلىدۇ . پۈتكۈل ئالەمدە ، تەرەققىي قىلىش قانۇنىيىتى شۈبهىسىز هالدا ئوخشاش بولىدۇ .

8 . تەرەققىي يۇرگۈزىدىغان ئورگان جىسمانىي تەرەققىياتنىڭ ئەڭ تۆۋەن دەرىجىلىك هايۋانلاردىن ئەڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ئىنسانلارغىچە تەدرىجىي تەرەققىي قىلغان ئۈزلۈكسىز جەرياننى كۆرسىتىپ بېرىشى مۇمكىن بولغىنىدەك ، شۇنىڭغا ئوخشىشىپ كېتىدىغان هەربىر قېتىملىق ياخشىلىنىشقا قاراپ تەرەققىي قىلغان

جىسمانىي ئالاھىدىلىك ۋە روھىي ئالاھىدىلىكنىڭ يۇكسىلىش جەريانىنىمۇ ئۇنىڭ جىسمىدىن تاپقىلى بولىدۇ. مەيلى بىئوفورمالوگىيە بولسۇن ياكى خىمىيە بولسۇن، مەيلى ماكرو تەتقىقات بولسۇن ياكى مىكرو تەتقىقات بولسۇن، ئىنسانلارنىڭ چوڭ مېڭىسى بىلەن ھايۋانلارنىڭ چوڭ مېڭىسى ئوتتۇرىسىدا قانداق ماھىيەتلىك پەرق بارلىقىنى بايقىيالمايدۇ. پەرقىنىڭ ناھايىتى چوڭ بولۇش ئېھتىمالى بولسىمۇ، بەرىبىر دەرىجە جەھەتتىكى پەرقتىن ئىبارەت بولىدۇ. بۇ نېمە ئۈچۈن بەزى ئالىملارنىڭ تىرىشچانلىقىنىڭ يەر بىلەن يەكسان بولغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ، ئۇلار بۇنداق تېپىك ياكى ماھىيەتلىك ھەرقانداق پەرقنى بايقاشقا ھەم مۇشۇنىڭغا ئاساسەن ئادەمنى تەبىئەت تارىخىدىكى بىر ئالاھىدە ئورۇنغا ۋە دەرىجىگە قويۇشقا ئۇرۇنغان ئىدى.

9 . خارۋاد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ داڭلىق پىسخولوگىيە پروفېسسورى ۋىلىيام ماك دوۋگىل[1] تورونتودا ئۆتكۈزۈلگەن ئەنگلىيە ئىلىم - پەننى ئىلگىرى سۈرۈش جەمئىيىتىنىڭ بىر قېتىملىق يىغىنىدا، تۆۋەندىكى ئىنتايىن مۇھىم سۆزىنى ئېلان قىلغان:

بىر قانچە يىلنىڭ ئالدىدا، ئىلمىي تەتقىقاتقا كىرىشكەن چېغىمىزدا، ئادەمنىڭ مەقسەتچانلىقى خېلى زور ئەخلاق جاسارىتىگە موھتاج بولىدىغانلىقىدا چىڭ تۇرغان ئىدىم. ئۇ سپېنسېر ۋە خۇكسلېينىڭ دەۋرى، كلىففورد ۋە دىندالنىڭ دەۋرى، لانگېر ۋە ۋېيسماننىڭ دەۋرى، فۇۋارم ۋە بېننىڭ دەۋرى ئىدى. دۇنيا ھەم ئۇنىڭدىكى بارلىق تىرىك نەرسىلەر كىشىلەر تەرىپىدىن شۇقەدەر يۇقىرى ئابرۇي، شۇقەدەر چوڭ ئىشەنچ بىلەن مېخانىكا ھەممىنى بەلگىلەيدۇ، دېگەن دېتېرمىنىزم سىستېما ئاساسىدا ئىپادىلىنىۋاتاتتى، ھەتتا بىر ئادەم گويا ئىككى كەسكىن قارىمۇقارسى تاللاشقا دۇچ كەلتۈرۈلگەن ئىدى.

---

① ۋىلىيام ماك دوۋگىل (1871 - 1938) پىسخولوگىيە ئالىمى. ئۇنىڭ خىزمىتى ئاساسلىقى تەبىئىي ئىقتىدار نەزەرىيىسى ۋە ئىجتىمائىي پىسخولوگىيىگە تەسىر كۆرسەتكەن.

بىر تەرەپ ئىلىم ـ پەن ۋە ئومۇمىي مىخانىزمىدىن ئىبارەت ، يەنە بىر تەرەپ ئىنسانپەرۋەرلىك ، دىن ، مىستىزىم ۋە خۇراپاتلىق-تىن ئىبارەت ئىدى .

ئەمما ، مەڭگۈلۈك قاتتىق ئاتوم ۋە ئومۇمىي ئېلاستىك ئېفىر شۇنىڭدەك ساپ مېخانىكا ساھەسىدىن تەشكىل تاپقان فىزىكا دۇنيا-سى بىر دۆۋە قالايمىقان سۇبىستانىيەلەر ۋە ھەرىكەتلەرگە ئايلىنىپ قالغانىدى ، تەرەققىي قىلىش ۋە يوقىلىش ، خۇددى كالېيدوسكوپقا ئوخشاش ئۈزلۈكسىز ئۆزگىرىپ تۇرۇۋاتاتتى ، ئاتوم ئالىلىقاچان نەزەردىن يىراقلاپ كەتكەن ، ماددا ئۆزىنى ئېنېرگىيەگە پارچىلى-غان ئىدى ؛ ئېنېرگىيەنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ھېچكىم ئېنىق ئېيت-تىپ بېرەلمەيتتى ، شۇ چاغدا ئۆزگىرىش ۋە يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ تەرەققىي قىلىشنىڭ مۇمكىنچىلىكى ھەققىدە سۆزلەپ ئولتۇرۇش-نىڭ ھاجىتى يوق ئىدى .

پىسخولوگىيەدە ، تىرىك جىسىملارنىڭ مۇرەككەپلىكى كىشى-لەر تەرىپىدىن تولۇق تونۇۋېلىنغان چاغدا ، ئۇنىڭ ئورۇن يۆتكەش ، ئۆزىنى تەڭشەش ، كۆپىيىش ۋە ئەسلىگە كېلىش ئىقتىدارى تېخىمۇ تولۇق تەتقىق قىلىنغان چاغدا ، 19 ـ ئەسىرنىڭ مېخانىكا ھەممىنى بەلگىلەيدۇ ، دېگەن نەزەرىيەگە بولغان ئىشەنچمۇ پەيدىنپەي ئاجىز-لاشتى .

ئومۇمىي بىيولوگىيەدە ، مېخانىزملىق يېڭى دارۋىنىزم تەدرى-جىي تەرەققىياتنىڭ قىيىن سوئاللىرى ئالدىدا ئۇزۇل ـ كېسىل ۋەيران بولدى ، بۇ مەسىلىلەر : ئۆزگىرىش ۋە توساتتىن ئۆزگى-رىشنىڭ مەنبەسى ، تەدرىجىي تەرەققىيات جەريانىنىڭ كېيىنكى باسقۇچىدا ئەقلىنىڭ ئۈستۈنلۈكى ، مەقسەتلىك رىقابەت (ئەڭ تۆۋەن سەۋىيەدە بولغان تەقدىردىمۇ) نىڭ ئالامىتى ، تىپلارنىڭ ئادەت-تىن تاشقىرى ئۇزاق ساقلىنىشچانلىقى بىلەن ھاياتلىق ساھەسىنىڭ ھەممە يېرىنى قاپلىغان تۇراقسىز ھاسىلاتچىلىقىنىڭ باغلىنىشى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت بولدى .

10 . مەن قانداق پەلسەپىنىڭ توغرا ۋە چوڭقۇر چۈشەنچىدىن ئىبارەت بولىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن . مەن پەقەت ئەركىن ـ ئىختىيارىي پەلسەپىۋى تەپەككۇر يۈرگۈزۈشنىڭلا بىزنى توغرا ۋە چوڭقۇر چۈشەنچىگە باشلاپ بارالايدىغان بىردىنبىر نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلىمەن . مەن ھەقىقەتنىڭ مۇھىملىقى ۋە تەسىر كۈچى ئۈچۈن كەپ قىلىۋاتىمەن ، بىزنىڭ بۇ دەۋرىمىزدە ، ھەقىقەتنى بارلىق كىشىلەر ئۈچۈن باتۇرلۇق بىلەن يۇقىرى كۆتۈرسەك بولىدۇ .

11 . ئەمما ، ئەگەر مەن پىروفېسسور جون دېۋېينىڭ ئۆزىگە[①] بولغان ئىشەنچى ئىنتايىن يېتەرسىز بولغان چۈشەندۈرۈشىگە ئىشىنىدىغان بولسام ، بۇ دۇنيادا بارلىققا كەلگەن ئىلىم ـ پەن بىلەن تەتقىدىي مۇلاھىزە ناھايىتى چوڭ ئىككى پەلسەپىۋى يۈزلىنىشنى ئېلىپ كەلگەن بولىدۇ ، مىنىڭچە ، ئۇلار دۆلەتنى ئىدارە قىلىش سەنئىتىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە .

12 . ئالدى بىلەن ، پەلسەپە ئۆزىنىڭ بىلىمشۇناسلىقىنى ئۆزگەرتتى . بۇ دەل ئەقلىنىڭ بىلىش جەريانىدىكى ئالاھىدىلىكىدۇر . بۇ تۆھپىنى بىيولوگىيە ياراتتى . كونا كۆزقاراش مۇنداق دەپ قارايتتى : بىلىم بولسا مۇستەقىل ئىدراكتىن بەرپا بولىدۇ ، مۇنداقچە ئېيتقاندا ، ئىدراك بىلىمگە تۇتاشقان داغدام يولدىن ئىبارەت . بىيولوگىيە بۇ كونا كۆزقاراشنى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ ، بىلىم بولسا جانلىق ئورگانىزمنىڭ تاشقى مۇھىتقا قاراتقان ھەرىكىتى ، ئەكس تەسىرى ۋە «قايتۇرما زەربىسى» دىن ئىبارەت دەيدىغان بىرخىل يېڭى كۆزقاراشنى شەكىللەندۈردى . بىلىم مۇشۇ سەۋەبتىن بىر ھاياتلىق گەۋدىسىنىڭ ئۆز ئىچكى تۈزۈلۈشىنى موللاشتۇرۇش ئىمكانىيىتىنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشىدىكى ئىجابىي ، ئۇنۇملۇك تەجرىبىسى بولۇپ قالدى . تېخنىكىلىق كەسپىي سۆزلەرنى

---

① جون (1859 ـ 1952) ، ئامرىكىلىق پەيلاسوپ ۋە مائارىپ ئىسلاھاتچىسى ، ئۇ مائارىپنىڭ پەقەت بىر ئابستراكىت قورال بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى ئەمىلىي قوللىنىشچانلىقتا ئىگە بولۇشى كېرەكلىكىنى كۈچەپ تەشەببۇس قىلغان

تەتقىق قىلىشنىڭ ھاجىتى قالمىغاچقا، ئەقىلچىلەرنىڭ ئەقىلچى-لىكى ۋە تەجرىبىچىلەرنىڭ تەجرىبىچىلىكى ئۇچۇن ئاساس تىكلەپ بەرگەن قەدىمىي پىسخولوگىيە ئۇزۇل - كېسىل ئاغدۇرۇپ تاشلان-دى. ھەتتا بىز ئۇنىڭ نېمىگە ئۆزگىرىپ كەتكەنلىكىنى تونۇيالماي قالدۇق.

13. ئاندىن قالسا، بىلىمنىڭ ئالاھىدىلىكى توغرىسىدىكى بۇ ئۆزگىرىش بىزگە ھەقىقەتنىڭ ئالاھىدىلىكى ھەمدە نېمىنىڭ ھەقى-قەت ئىكەنلىكى، نېمىنىڭ ھەقىقىي كۆزقاراش ئىكەنلىكى توغرى-سىدا غايەت زور ئۆزگىرىشلەرنى ئاتا قىلدى. بىز ھەقىقەتنىڭ بىلىمگە ئېرىشىش ئۇسۇلىمىز بىلەن پۈتۈنلەي چېتىشلىق ئىكەن-لىكىنى بايقىدۇق. ئۆزگەرمەس ھەقىقەت ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرى-دىغان، پانى دۇنيادىكى تاماقلارنى يېمەيدىغان بىر ساھەگە مەنسۇپ دەيدىغان بۇ قەدىمىي كۆز قاراش بۇگۈنكى كۈندە مۇنداق بىرخىل چۈشەنچىگە ئۆزگىرىشكە باشلىدى: ھەقىقەت بىر خىل ھەرىكەتلە-نىپ تۇرىدىغان جانلىق نەرسىدىن ئىبارەت، شۇنىڭ ئۇچۇن، رېئاللىق بىلەن غايە، ئوبيېكتىپ بىلەن سۇبيېكتىپ، تەجرىبە بىلەن ئىدراك، ئەمەلىي گەۋدە بىلەن ھادىسە ئوتتۇرىسىدىكى قەدىمىي كۆرەش ئاللىقاچان كونىراپ كەتكەن ئىشقا ئايلىنىپ قالدى، چۈن-كى كىشىلەر بۇنداق كۆرەشنىڭ قانداق ئەمەلىي نەتىجىسى بولىدى-غانلىقىنى كۆرۈۋالدى.

14. چۈنكى جەمئىيەتنىڭ يەلكىسىدىكى ئازاب تەڭپۇڭسىز خامچوتتىن، بۇزۇلغان كىلىشىملەردىن كېلىپ چىققان بولماس-تىن، بەلكى خاتا روھى جەريانلاردىن كېلىپ چىققان. بۇ جەرىيان-لارنىڭ ئارىسىدىكى نۇرغۇنلىرى ئاللىقاچان تۈزۈمگە ئايلاندى، ھالبۇكى تۈزۈم بولسا مارتىن ئىبىتقاندەك، كونىرىغان، قائىدە - يوسۇنلاشتۇرۇلغان ئادەتتىن ئىبارەت، خالاس. شۇنىڭ ئۇچۇن كىشىلەرنىڭ تەپەككۇر يۈرگۈزۈش ئۇسۇلى، يا توغرا، يا خاتا، ياكى قىلانە، يا ئەخمىقانە تۈزۈمنىڭ ئاشۇ نەرسىلىرىنى تەييارلاشتىن

ئىبارەت . ناھايىتى چوڭ خاتالىق ھېسابلىنىدىغان بەزى روھىي جەريانلار ـ بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزىلىرى بارلىققا كەلگىلى ئۇزۇن بولغان تۇزۇمدىن ئىبارەت . ئۇ ئىچكى ھاياتلىقنىڭ يېڭى ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش ئۇچۇن كىڭىيىشكە ، ئۇلارنىڭ يېڭى بىر روھىي سەھەرنىڭ ساپ ھاۋاسىدىن نەپەسلىنىشىگە توسقۇنلۇق قىلىدۇ . ئىلىم ـ پەن دەل مۇشۇ نۇقتىنى دۇنياغا ئايدىڭلاشتۇرۇپ بەرمەكتە . بۇ روھىي ئادەتلەر قەبىھلىك دەپ ئاتالغىنى يوق ، چۇنكى ئۇلار بىزنىڭ ئاشكارا قەبىلىمىزنىڭ ئارقىسىغا يوشۇرۇنۇپ تۇرىدۇ ، ھەتتا تونۇۋېلىنمايدۇ ، زاسېداتىللار ئۆمىكى بىلەن تەكشۈرۈش ھەرگىز ئۇنى ئىجتىمائىي يىمىرىلىشقا سەۋەب بولۇۋاتقان «دەۋا ئىشلىرى» تىزىملىكىگە كىرگۈزمەيدۇ ، چۇنكى زاسېداتېللار ئۆمىكى بىلەن تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ ئۆزىمۇ ئوخشاش ئادەتنىڭ تورىغا چۈشۈپ قالغان . ئەمما ، ئۇلار كىشىلەر تەرىپىدىن دىققەت قىلىنمىغۇچە ھەمدە ئۆزگەرتىلمىگۈچە ، جەمئىيەتنىڭ ئاقىلانە بولۇپ ئۆزگىرىشى ھەرگىزمۇ مۇمكىن ئەمەس . جەمئىيەت ئاقىلانە بولۇپ ئۆزگەرمىگىچە ، ئۇنىڭ بەختلىك بولۇشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس ، ئەركىن بولۇشىمۇ مۇمكىن ئەمەس .

15 . جانلىق ئورگانىزم ئېنىدە ، نوقۇل جىسمانىي كۈچ ۋە جانسىز تەبىئەتنىڭ خىمىيەسى بولغاندىن باشقا ، يەنە مەلۇم باشقا نەرسە ـ مەلۇم خىلدىكى ھاياتلىق توختىغان ھامان يوقىلىپ كېتىدىغان نەرسە مۇقەررەر بولىدۇ ، چۇنكى مۇنداق بىر ئىنتايىن مۇھىم شارائىت مەۋجۇت : بۇ شارائىت ئاستىدا ، مولېكۇلا دانتۇتۇشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان كۈچكە ئىگە بولىدۇ ، ئۇلار ئانورگانىك تەبىئەتنىڭ ئاشۇ تۈزۈلۈشلىرى بىلەن بەكمۇ چوڭ پەرقلىق بولۇپ ، ئۇ ئېخىمۇ يۇقىرى بىر سەۋىيەدە تۇرىدۇ . بىر تەدرىجىي تەرەققىي قىلدۇرغۇچى كۈچ ، بىر خىل ئىنشائاتچى كۈچ مەۋجۇت بولۇپ ، ئۇ خىمىيەلىك تۈزۈلۈشلەرنى يۈكسەلدۈرۈپلا قالماي ، يەنە قىسمەنلىك بىلەن ئۇمۇمىي قۇرۇلمىنىڭ كۆپ خىللىقىنى ھەمدە

ئەجدادىنىڭ سۈپىتىدىن قالغان مىراسنىمۇ تەرەققىي قىلدۇرىدۇ ، ماددىي جەھەتتە پىشىپ يېتىلىش قانۇنىيىتى بۇنى چۈشەندۈرۈشكە ئامالسىزدۇر .①

16 . ئاۋگۇست كومتې «دەلىللەش روھى ئۆزىنى ئىككى خەۋپ ـ سىرلىقشۇناسلىق ۋە تەجرىبىچىلىكتىن يىراقلاشتۇرۇشقا باغلىق » سىرلىقشۇناسلىق ئارقىلىق ، دەلىللىگىلى بولماسلىق چۈشەندۈرۈشكە ئۆزىنى بېقىندى قىلىپ قويدى ، ئەزلىيەتچىلىكنى يالغان سۆزلىرىگە بېقىندى قىلىپ قويدى . كىشىلەرنىڭ تەسەۋۋۇرى بۇ نەرسىلەردىن خۇشاللىق تاپتى ، لېكىن بىز بارلىق «ھەقىقىي» بىلىملەرنى بىر ياكى ئالاھىدە پاكىتقا ئېلىپ بېرىشىمىز لازىم . شۇنىڭ ئۈچۈن ، دەلىللەش ئىلمىي ماددا ، مەقسەت ياكى سەۋەبنى تەتقىق قىلىشنى رەت قىلىدۇ ، ئۇ نەزەرنى پەقەت ھادىسىلەر ۋە ئۇلارنىڭ مۇناسىۋىتىگىلا قارىتىدۇ .

(17) ئۇكۆزىتىش ياكى دىدۇكسىيەنىڭ ياردىمى بىلەن ھادىسىلەر ۋە ئۇلارنىڭ مۇناسىۋىتى توغرىسىدىكى قانۇنىيەتنى بىلىۋالغان چېغىدا ، تولۇق قانائەت ھاسىل قىلىدۇ ، چۈنكى بۇ قانۇنىيەتلەر توغرىسىدىكى بىلىم ئۇنى بەزى ئەھۋاللاردا ھادىسىگە قول تىقىش ، سۇنئىي تەرتىپنى تەبىئىي تەرتىپنىڭ ئورنىغا دەسسىتىپ ، ئۆز ئېھتىياجىنى تېخىمۇ ياخشى قاندۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، مېخانىكىلىق ، ئاسترونومىيەلىك ، فىزىكىلىق ، خىمىيەلىك ھەتتا بىيولوگىيىلىك ھادىسىلەر بۇگۈنكى كۈندىكى مۇناسىۋەت ۋە دەلىللەش ئىلمى تەتقىق قىلىدىغان ئوبيېكت ھېسابلىنىدۇ .

18 . ئەمما ، ئەگەردە مەسىلە ئىنسانلارنىڭ ۋىجدانىدىن كېلىپ چىققان مەلۇم بىر پاكىتتىن ياكى ئىجتىمائىي تۇرمۇش ، تارىخ

---

① ئاۋگۇست كومتې (1798 ـ 1857) ، فىرانسىيەلىك پەيلاسوپ ۋە سوتسىئولوگىيىنىڭ ئاتىسى ، ئۇ دەلىللىچىلىكنىڭ ئاساس سالغۇچىسى ، ئۇنىڭ ئىدىيە سىستېمىسى : بىلىمنىڭ نىشانى ھادىسىنىڭ مەۋجۇتلىقى توغرىسىدا بەس ـ مۇنازىرە قىلىش ئەمەس ، بەلكى ھادىسىنى تەسۋىرلەشتىنلا ئىبارەت ، دىگەننى تەشەببۇس قىلىدۇ .

www.uyghurkitap.com

بىلەن باغلىنىشلىق بولغان مەلۇم بىر پاكىتتىن ئىبارەت بولسا، ئۇنداقتا بۇنىڭ ئەكسىچە خاھىش دەرھال ئالاھىدە گەۋدىلىنىدۇ. بىزنىڭ ئەقلىمىز ھادىسىلەرنىڭ قانۇنىيىتى ئۈستىدىلا ئىزدەنمەيدۇ. بەلكى يەنە ئۇلارنى چۈشەندۈرىدۇ. بىز ماھىيەت ۋە سەۋەبىنى تېپىپ چىقماقچىمىز.

19. ھېلىقىدەك ۋاڭ ـ چۇڭ بىلەن تولغان، قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرغان ھەرىكەتلەر دۇنيانى ئاۋارىچىلىك ۋە پاراكەندىچىلىك بىلەن تولدۇرۇۋەتتى، ئاخىرىدا ئىدراكىي تەڭپۇڭلۇق ئورنىتىلمايدىغان بولسا، ۋەيران قىلىدىغان ئاپەت يۈز بېرىدۇ، بۇ قالايمىقانچىلىقلار يالغۇز سىياسىي سەۋەبكىلا مەنسۇپ ئەمەس. ئۇلار ئەخلاقنىڭ قالايمىقانلىشىشىدىن كېلىپ چىقىدۇ، بۇ خىل ئەخلاقنىڭ قالايمىقانلىشىشى يەنە ئاقىلانىلىكنىڭ قالايمىقانلىشىشىدىن كېلىپ، مۇنداقچە ئېيتقاندا، ئەقلىنىڭ ئورتاق مۇراجىئەت قىلىش پرىنسىپىنىڭ كەمچىل بولۇشىدىن، نوقتىئىنەزەر ۋە ئېتىقادتا بولغان تونۇشنىڭ ئومۇميۈزلۈك كەمچىل بولۇشىدىن كېلىپ، چۈنكى، ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ داۋاملىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىغا نىسبەتەن، جەمئىيەت ئەزالىرى ئارىسىدىكى ھېسسىيات ياكى ئورتاق مەنپەئەتنىڭ مەلۇم خىلدىكى تەڭپۇڭلۇقى يېتەرلىك بولمايدۇ. ھەممىدىن مۇھىمى شۇكى، بىر ئورتاق ئېتىقاتقا ئىگە كوللېكتىپتا ئىپادىلىنىدىغان ئاقىلانە تەڭپۇڭلۇق بولمىسا بولمايدۇ.

20. يېتەرلىك بوش ۋاقتى بار، يېتەرلىك تەربىيىلەنگەن، بۇ خۇلاسىلەرنى تەكشۈرۈپ چىقالايدىغان ھەم ئۆزىنىڭ دەلىل ـ ئىسپاتىنى كۆرسىتەلەيدىغان ئادەملەر ھامان ئىنتايىن ئاز بولۇۋاتىدۇ. باشقىلارنىڭ پوزىتسىيەسى مۇقەررەر ھالدا بويسۇنۇش ياكى ھۆرمەت قىلىشتىن ئىبارەت بولىدۇ. يېڭى ھەقىقەت «ئىسپاتلانغان». ئۇ ئىلمىي ئۇسۇل ئارقىلىق بەرپا قىلىنمىغان ھەم تىزگىنلەنمەيدىغان ھەرقانداق نەرسىنى، مۇناسىۋەت ساھەسىدىن ھال-

قىپ كەتكەن ھەرقانداق نەرسىنى، ئەقىل دەلىل - ئىسپاتنى تاپقانلىقىنى ھەرقانداق چاغدا ئىسپاتلىغىلى بولمايدىغان ھەرقانداق نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ.

21. بۇخىل شەكىلدىكى «ھەقىقەت» كۆپلىگەن ئىلمىي پاكىت ئەمەلىي مىساللىرىدا مەۋجۇت بولۇپ تۇرماقتا. شۇنىڭ ئۇچۇن، بۇگۇنكى كۈندە بارلىق ئادەملەر قۇياش سىستېمىسى توغرىسىدىكى نەزەرىيىگە ئىشىنىدۇ، بىز بۇ نەزەرىيىنى كوپېرنىكقا، گالىلىيغا، نيۇتۇنغا مەنسۇپ قىلىمىز. ئەمما، بۇ نەزەرىيە ئاساسلانغان دەلىل - ئىسپاتنى قانچىلىك ئادەم چۈشىنىدۇ؟. ئۇلار بۇنىڭ ئۆزلىرىگە نىسبەتەن ئېتىقاندا ئېتىقاد مەسىلىسى ئىكەنلىكىنى، لېكىن باشقا بەزى كىشىلەرگە نىسبەتەن ئېتىقاندا ئىلىم - پەن مەسىلىسى ئىكەنلىكىنى، ئەگەر ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىمۇ زۆرۈر تەتقىقاتلارنى باشتىن كەچۈرىدىغان بولسا، نەتىجىنىڭ ئوخشاشلا شۇنداق بولۇپ چىقىدىغانلىقىنى بىلىدۇ.

22. بىلىمدىن بارلىققا كەلگەن ئېتىقاد مەڭگۈلۈك تەرتىپ ئىچىدە ئۆزىنىڭ نىشانىنى تېپىپ، توختاۋسىز ئۆزگىرىشنى نامايان قىلىدۇ، چەكسىز زامان ئارقىلىق، چەكسىز ماكاندا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ، ئالەم ئېنېرگىيەسىنىڭ نامايان بولۇشى، ئىمكانىيەت باسقۇچى بىلەن چۈشەندۈرۈش باسقۇچىدا نۆۋەت بىلەن ئالمىشىپ تۇرىدۇ.

23. «ئىلاھ» بىلەن «ئالەم» ئوخشاش بىر ئەمەلىي گەۋدىدىن ئىبارەت، ئۇ ھەم روھ، ھەم ماددا، ھەم ئىدىيە، ھەم تاشقى ئامىلدۇر، مانا بۇ ئىلاھنىڭ بىزگە مەلۇم بولغان بىردىنبىر خاسلىقىدىن ئىبارەت.

24. بىزنىڭ يىراقتىكى ئالەمدە تۈزۈلۈش دەرىجىسى تېخىمۇ يۇقىرى بولغان ھاياتلىقنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىدىن گۇمانلىنىشقا ئاساسىمىز يوق بولغىنىدەك، بۇ جانلىق مەۋجۇدىيەتلەر (ئىدراكىي مەۋجۇتلۇق سۈپىتىدە تېخىمۇ يۇقىرى تەرەققىيات باسقۇچىدا تۇرۇ-

ۋاتقان) نىگمۇ ئاقىلانە ئىقتىدار جەھەتتە يەرشارىدىكى ئىنسانلارغا ئوخشايدىغانلىقىدىن ئوخشاشلا قىلچە گۇمانلانمايمىز ، چۈنكى پۈت-كۈل ئالەمنىڭ ھەممىلا جايىدا ئوخشاش بولىدىغان پەقەت بىر خىل ئىقتىدارلار مەۋجۇت دەپ تەسەۋۋۇر قىلىشقا بولىدۇ - بۇ خىل ئىقتىدار بارلىق فىزىكىلىق قانۇنلارنى ئىقتىدار قانۇنى سۈپىتىدە ئىپادىلەيدۇ .

25 . پۈتكۈل تەجرىبە ئىشلىرىدا يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇرغان بىر خىل ھالاكەت مەۋجۇت ، پەقەت ئىلىم - پەننىڭ قەد كۆتۈرۈشى ۋە توغرا ئىلمىي ئۇسۇللار ئاندىن بۇ خىل ھالاكەتنىڭ بارلىققا كېلىشىدىن ساقلىنالايدۇ . قەدىمقى كىشىلەرنىڭ توغرا بولۇش - بولماسلىقىدىن قەتئىينەزەر شۇنى جەزملەشتۈرۈشكە بولىدۇكى ، ئەگەر ئىلىم - پەننىڭ ياردىمى بولمىسا زامانىۋى تۇرمۇشنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس . بۇ خىل ياردەم نوقۇل ھالدىكى ئىشلە-نىشچان ياردەم ئەمەس . ھازىرقى زامان ئىلىم - پېنى بىزگە يېڭى بىر پارچە زېمىن ئاتا قىلدى . ئۇ نەزەرىمىزنى كېڭەيتتى ، ئۇسۇل-لىرىمىزنى يېڭىلىدى ھەم رېئال نەزەرىمىزنىڭ كاتېگورىيەسى بىۋا-ستە كېڭەيتتى . تۆۋەندىكى گەپ ئازراقمۇ ئاشۇرۇۋەتكەنلىك ھې-سابلانمايدۇ : بىز ھازىرقى زامان ئادەملىرى ياشاۋاتقان بۇ دۇنيانى ئەگەر قەدىمكى ئادەملەر چۈشىدە كۆرگەن بولسا ، ئېھتىمال ئۇنى ھەقىقەتەن بەك راھەت - پاراغەتكە بىرىلگەنلىك دەپ ئويلاپ قېلى-شى ، ھەتتا ئۇنىڭ چۈش ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشكە جۈرئەت قىلال-ماسلىقى مۇمكىن ئىدى .

11 ـ ساۋاق : دۇئانىڭ قۇدرىتى

غايە بىلەن مۇددىئا ئىنسانىيەت دۇنياسىنىڭ تەرەققىيات مۇسا-
پىسىگە تەسىر كۆرسەتتى ، ۋاز كەچكىلى بولمايدىغان غايە ئۈچۈن ،
ھەربىر ئادەم ھاياتىدا تەشنالىق بىلەن ئىزدىنىدۇ ، قاتتىق ئويلىنى-
دۇ . بىز قەلبىمىزنىڭ ئويغىنىشىنى كۈتىمىز ھەم ئۈمىدىمىز
ئۈچۈن ئىبادەت قىلىپ ، قەلب تۈيغۇمىزغا ئىنسانلارنىڭ نەچچەمىڭ
يىللاردىن بۇيانقى ئەڭ ئۇلۇغ ئىدىيەسىنى ھېس قىلدۇرىمىز .

1 . مەيلى دۆلەتنىڭ تەقدىرى بولسۇن ياكى شەخسنىڭ تەقدى-
رى بولسون ، ھەقىقىي تۈپ ئامىل ۋە كۈچ مەسىلەن ، ئادەم بىلەن
ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى ئۆزئارا مۇئامىلىدىن ئىبارەت بولىدۇ ، تارىخ-
نىڭ شەكىللىنىشىدە غايە بىلەن مۇددىئا ھادىسىلەرگە قارىغاندا
تېخىمۇ تەسىر كۈچكە ئىگە بولىدۇ . ھاياتلىقنى ئۇزاق مۇددەت
كۆزىتىش ، كىشىلەرنىڭ ئوي ـ خىياللىرى ۋە شۇ دەۋردىكى ھەر-
قانداق غەلىيان ۋە كەسكىن ئۆزگىرىشلەرگە قارىغاندا تېخىمۇ ئەھ-
مىيەتلىك بولىدۇ .

2 . ھازىرقى دەۋردىكى كىشىنى نارازى قىلىدىغان ئەھۋاللار
چوڭقۇر يىلتىز تارتقان بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە كېسەللىك
ئالامەتلىرىدۇر . قانۇن چىقىرىش ۋە تىزگىنلەش ئۇسۇلى بىلەن بۇ
كېسەللىك ئالامەتلىرىنى داۋالاش ئارقىلىق ئۇلارنى يەڭگىللەتكىلى
بولىسمۇ ، ئەمما كېسەلنى داۋالاپ ساقايتقىلى بولمايدۇ ، ئۇ باشقا
تېخىمۇ يامان بولغان كېسەللىك ئالامىتى بولۇپ ئىپادىلىنىدۇ .
كونىراپ يىرتىلغان كىيىمنى ياماۋەرگەن بىلەن ئۇنى ھەرگىز
ياخشىلىغىلى بولمايدۇ . ئىجادىي تەدبىرلەر بىزنىڭ مەدەنىيلىكى-
مىز ، يەنى ئىدىيەمىز ئاساسىدا قوللىنىلىشى زۆرۈر .

3 . تۇرمۇشنىڭ پەلسەپىسى ، ئەگەر ئۇنىڭ ئاساسىي قارىغۇلارچە ئۈمىدۋارلىق ، ھېچقانداق رول ئوينىمايدىغان بىر خىل دىن ياكى ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان بىر تەشەببۇستىن ئىبارەت بولسا ، ئۇنداقتا ئۇنىڭ زىيالىيلارغا قارىتا زادىلا جەلپ قىلىش كۈچى بولمايدۇ . نەتىجىدە بىز دۇچ كېلىدىغان قاتتىق سىناق ئۇ رول ئوينىيالامدۇ ؟ دېگەندىن ئىبارەت بولىدۇ .

4 . كۆرۈنۈشتە مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ، دەل ھېلىقى بىزنىڭ مۇمكىنچىلىكىنى بىلىۋېلىشىمىزغا ياردەم بېرىدىغان ئىشتىن ئىبارەت . ئەگەر بىز «ۋەھىينىڭ بەخت ـ سائادىتى» گە كىرىشنى ئۈمىد قىلساق ئالدىنقىلار ئاياغ بېسىپ باقمىغان ئىدىيە چىغىر يولدا مېڭىشىمىز ، بىلىمسىزلىك قوملۇقىدىن كېسىپ ئۆتۈشىمىز ، «خۇراپاتلىق سازلىقى» دىن كېچىپ ئۆتۈشىمىز ، ئۆرپ ـ ئادەت ۋە قائىدە ـ يوسۇننىڭ تاغلىرىغا يامىشىپ چىقىشىمىز لازىم . ئىقتىدار بىزگە ھامىيلىق قىلىدۇ . ئاقىلانە كۆرسەتمىگە ئىگە بولغان ئىدىيەنىڭ ئۆزى ئىجادچانلىقتىن ئىبارەت ، ئۇ نىشاننىڭ ئىشقا ئېشىشىغا : ماددا قاتلىمىدا نامايان بولۇشىغا ئۈزلۈكدىن تۈرتكە بولىدۇ . قۇلىقى بار ئادەملەر بۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭلار .

5 . بىر قېتىملىق ئومۇمىيۈزلۈك ئويغىنىشنىڭ خاس ئالامەتلىرىنىڭ بىرى ، گۇمانلىنىش ۋە داۋالغۇش ئىچىدە نۇرىنى چاقناتقان ئۈمىدۋارلىقتىن ئىبارەت . بۇ خىل ئۈمىدۋارلىق يورۇتۇش شەكلىدە ئىپادىلىنىدۇ ، نۇر يورۇتقان چاغدا ، قورقۇش ، غەزەپلىنىش ، گۇمانلىنىش ، شەخسىيەتچىلىك ۋە نەپسانىيەتچىلىكلەر ئىز ـ دېرەكسىز يوقىلىدۇ . بىز تەسەۋۋۇر قىلالايمىزكى ، ئادەمنى ئەركىن قىلىدىغان بۇ بىر ھەقىقەتنى ، كىشىلەر بارغانسېرى ئومۇمىيۈزلۈك تونۇۋاتىدۇ . بۈگۈنكى يېڭى دەۋردە ، مەلۇم بىر ئەر ياكى ئايالنىڭ بۇ ھەقىقەتنى باشلامچىلىق بىلەن تونۇپ يېتىشى گويا مۇمكىن ئەمەستەك بىلىنىدۇ ، لېكىن بىر ئېنىق يۈزلىنىش شۇكى ، مەرىپەتنىڭ نۇرىغا نىسبەتەن ، كىشىلەردە بارغانسېرى ئومۇمـ

يۈزلۈك ئويغىنىش بارلىققا كېلىۋاتىدۇ .
6 . ئاشكارا ئېكىمىزدا مۇئەييەن ۋاقىت تۇرغان ھەربىر شەيئى ئاخىرى يوشۇرۇن ئېكىمىزدا ئىز قالدۇرىدۇ ھەم بىر خىل مودىغا ئايلىنىدۇ ، ئىجادىي ئېنېرگىيە بولسا بۇ خىل مودىنى تۇرمۇشىمىزغا ۋە مۇھىتىمىزغا كىرگۈزىدۇ . مانا بۇ ئىبادەت كۈچىنىڭ سىرىدۇر .
7 . قەدىمدىن ھازىرغىچە بۇ قانۇنىيەتنىڭ دەۋر قىلىشىنى بىلىدىغانلار ئىنتايىن ئاز بولۇپ كەلدى ، ئەمما بارلىققا كېلىشى زادى مۇمكىن بولمايدىغان ئەھۋال : چوڭقۇر پەلسەپە ئېقىمىنىڭ مەلۇم پەيلاسوپىنىڭ بۇ ئۇچۇرنى ئۆز ئالدىغا ئاشكارىلىشىدىن ئىبارەت . بۇ شۇنىڭ ئۇچۇنكى ، چوڭ ھوقۇقنى قولدا تۇتقان ئادەملەر قىلچە تەييارلىقى يوق ئاۋامنىڭ بۇ پىرىنسىپلار قويۇپ بەرگەن ئادەتتىن تاشقىرى كۈچتىن مۇۋاپىق پايدىلىنالماسلىقىدىن ئەندىشە قىلىدۇ .
8 . بىزگە مەلۇمكى ، ئالەم قانۇنىيەت تەرىپىدىن تىزگىنلىنىدۇ . نەتىجە بولغان ئىكەن ، جەزمەن سەۋەبى بولىدۇ ، ئوخشاش شەرت ئاستىدا ، ئوخشاش سەۋەب ھەمىشە ئوخشاش نەتىجە پەيدا قىلىدۇ . شۇنىڭ ئۇچۇن ئەگەر دۇئانى ئىجابەت قىلىشتا ، مۇۋاپىق شەرت قاندۇرۇلغانلا بولسا ئۇ داۋاملىق ئىجابەت بولىۋېرىدۇ . بۇ جەزمەن توغرا ، ئۇنداق بولمىسا ئالەم تەرتىپلىك بىر پۈتۈن گەۋدە بولماي قالايمىقان ، تەرتىپسىز گەۋدە بولۇپ قالىدۇ .
9 . ئالەمنىڭ ئىجادچانلىق قانۇنى بۇنىڭ سىرتىدا ئەمەس ، ئۇ تەرتىپسىز ئۆزگىرىپ تۇرمايدۇ ھەم غەزەپلىنىش ، ھەسەت قىلىش ياكى ئۆچمەنلىك قىلىش ئىچىدە رولىنى جارى قىلدۇرمايدۇ ، ئۇنى ھېسداشلىق ياكى يېلىنىش ئارقىلىق ئالدىغىلى ، مايىل قىلغىلى ياكى تەسىرلەندۈرگىلى بولمايدۇ . ئەمما ، ئەگەر بىز ئۆزىمىزنىڭ بۇ ئالەم قانۇنى بىلەن بىردەكلىككە ئىگە ئىكەنلىكىمىزنى چۈشەنسەكلا ، ئۇنىڭ ياقتۇرۇشىغا ئېرىشەلەيمىز ، چۈنكى بىز پاراسەت

ۋە كۆچنىڭ مەنبەسىنى تاپالايمىز .

10 . ھەربىر تەپەككۇرچى شۇنى ئېتىراپ قىلىشى زۆرۈركى ، ئىجابەت بولۇشى ، ھەممىگە قادىر ئومۇمىي ئىقتىدار توغرىسىدا دەلىل ـ ئىسپاتقا ئىگە قىلىدۇ ، بارلىق شەيئىلەردە ، بارلىق ئادەملەرنىڭ ۋۇجۇدىدا بۇ خىل ئومۇمىي ئىقتىدار قاش بىلەن كىرپىكنىڭ ئارىلىقىدا تۇرىدۇ . بۇنىڭدىن ئىلگىرى بىز بۇ خىل مەڭگۈلۈك ئىقتىدارنى ئادەملەشتۇرۇپ ، ئۇنى خۇدا دەپ ئاتىغان ئىدۇق ، لېكىن ئادەملەشتۇرۇش كۆز قارىشى ھالەت بىلەن باغلىنىشلىق بولىدۇ ، ھالبۇكى ھالەت بولسا ماددىنىڭ مەھسۇلىدۇر . مەڭگۈلۈك ئىقتىدار ياكى ئەقىل جەزمەن بارلىق ھالەتلەرنىڭ يارانقۇچىسى ، بارلىق ئېنېرگىيىلەرنىڭ باشقۇرغۇچىسى ، بارلىق پاراسىتىنىڭ مەنبەسىدۇر .

11 . دۇئانىڭ قىممىتى مەنىۋى پائالىيەتنىڭ قانۇنىيىتى تەرەپىدىن بەلگىلىنىدۇ . ئۇيلىنىش بىر خىل مەنىۋى پائالىيەتتىن ئىبارەت بولۇپ ، شەخسنىڭ ئومۇمىي ئەقىلگە بولغان ئەكس تەسىرىدىن تەركىب تاپىدۇ . ئۇيلىنىش روھ ئىگە بولغان بىردىنبىر پائالىيەتتىن ئىبارەت . روھ ئىجادچان بولىدۇ ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇيلىنىش ئىجاد قىلىش جەريانىدۇر ، ئەمما كۆپ قىسىم ئۇيلىنىش جەريانىمىز ئوبيېكتىپ ئەمەس ، بەلكى سۇبيېكتىپ بولغاچقا بىزنىڭ كۆپ قىسىم ئىجادىي خىزمەتلىرىمىز سۇبيېكتىپ جەھەتتە ئېلىپ بېرىلىدۇ . لېكىن بۇ خىزمەت مەنىۋىيەت خىزمىتى بولغانلىقتىن ، ئۇ يەنىلا ھەقىقىي بولىدۇ ، بىزگە مەلۇمكى ، تەبىئەت ئىگە بولغان ئۇلۇغ مەڭگۈلۈك كۈچ شەكىلسىز بولىدۇ ، ماددىي ئەمەس بەلكى مەنىۋى ، ئوبيېكتىپ ئەمەس ، بەلكى سۇبيېكت بولىدۇ .

12 . لېكىن ، تەپەككۇر قىلىش ئىجاد قىلىش جەريانىدىن ئىبارەت بولغانلىقى ھەمدە كۆپ ساندىكىلىرىمىز بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە شەرتلەرنى يارىتىۋاتقانلىقىمىز ئۈچۈن ، تەپەككۇر

قىلىشىمىز ، جانلىق ئەمەس ، بەلكى ئۆلۈك ، مول ئەمەس ، بەلكى يېتەرسىز ، ساغلام ئەمەس ، بەلكى كېسەل ، ئىناقلىق توغرىسىدا ئەمەس ، بەلكى توقۇنۇش توغرىسىدا ئويلىنىمىز ، شۇڭا ، كەچۈر-مىشلىرىمىز ھەمدە بىز ياخشى كۆرىدىغان ئادەمنىڭ كەچۈرمىشى ئاخىرىدا ئادەتلەنگەن ھالدا ئىگە بولىدىغان روھىي ھالىتىمىزنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ ، ئەگەر بىز ئۆزىمىز ياخشى كۆرىدىغان ئادەم ئۈچۈن تەپەككۇرنى ئىبادەت قىلساق بولىدىغان ـ بولمايدىغانلىقىنى بىلسەك ، ئۇلار توغرىسىدا بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە ئويدا بولۇش ئارقىلىقمۇ ئۇلارغا زىيان يەتكۈزەلەيمىز . بىز ئەركىن بولغان ئەخلاق ۋاستىچىسى ، شۇڭا ئوي ـ خىياللىرىمىزنى ئەر-كىن ھالدا تاللىساق بولىدۇ ، لېكىن تەپەككۇرىمىزنىڭ نەتىجىسى مەڭگۈلۈك قانۇنىنىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ .

13 . دۇئا قىلىش ئۆتۈنۈپ سوراش شەكلىدە ئىپادىلەنگەن ئوي ـ پىكىردىن ، ھۆكۈم ھەقىقەت توغرىسىدىكى باياندىن ئىبارەت بولۇپ ، ئۇ ئېتىقادنىڭ كۈچەيتىشىگە ئېرىشكەن بولىدۇ ، ھالبۇ-كى ئېتىقاد ، باشقا بىر خىل كۈچلۈك ئىدىيە شەكلى بولۇپ ئۇلار بويسۇندۇرغۇسىز بولۇپ ئۆزگەرگەن ، بۇ ماھىيەت روھىي ماھىيەتتىن ئىبارەت ، ئۇ يارانتقۇچى بىلەن يارالغۇچىنى ئۆزئىچىگە ئالىدۇ .

14 . ئەمما دۇئا بىلەن ھۆكۈم ئىجادىي ئىدىيەنىڭ بىردىنبىر ئىپادىلىنىش شەكلى ئەمەس . ئارخىتېكتور بىركورپۇس ئاجايىپ يېڭى ئىمارەت سېلىشنى پىلانلىغان چاغدا ھەممىشە ئۆزىنىڭ ئىشخا-نىسىدا چوڭقۇر ئويغا چۆمۈپ ، ئۆزتەسەۋۋۇر كۈچىنى ئىشقا سې-لىش ئارقىلىق ئۇنىڭ يېڭىچە سىرتقى شەكلىنى مۇلاھىزە قىلىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇنى تېخىمۇ ھۇزۇرلۇق ياكى ئۇنۇمدار قىلىدۇ ، بۇنىڭ نەتىجىسى ئادەتتە ئادەمنى ئۈمىد سىزلەندۈرمەيدۇ .

15 . تەسەۋۋۇر قىلىش ، ئوبرازلاشتۇرۇش ، بارلىق زېھنى بىلەن بېرىلىشنىڭ ھەممىسى مەنىۋى ماھارەتتىن ئىبارەت ، ھەممە-

سى ئىجادى بولىدۇ ،چۈنكى روھنىڭ ئۆزى ئىجادچانلىقتا ئىگە بىر خىل ئالەم قانۇنىدۇر ، ئىدىيەنىڭ ئىجادچانلىقىنىڭ سىرىنى بايقىغان ئادەم ، دەۋرنىڭ سىرىنى بايقىغان ھېسابلىنىدۇ. ئىلمىي ئاتالغۇ بىلەن بايان قىلساق ، بۇ قانۇنىيەت مۇنداق بولىدۇ: ئىدىيە ئۆزىنىڭ تەسىر كۆرسىتىش ئوبيېكتى بىلەن باغلىنىشلىق بولىدۇ ، ئەمما يامان يېرى ، مۇتلەق كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئۆز تەپەككۇرىنىڭ كەمچىل ، چەكلىك ، نامرات ھەمدە باشقا خىلمۇ خىل شەكىللەردىكى بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە ئوي - پىكىرلىرىدە چەكلىنىپ قالىدۇ . بۇ قانۇنىيەت كىمگىلا بولسۇن ، بىردەك مۇئامىلە قىلىدىغانلىقتىن ، ئۇلارنىڭ ئوي - خىياللىرى ئۇلارنىڭ مۇھىتىدا كونكرېتلىشىدۇ .

16 . ئاخىرىدا ، يەنە سۆيگۈ بار - سۆيگۈمۇ بىر خىل ئىدىيە ھالىتىدىن ئىبارەت . سۆيگۈ ھەرگىزمۇ ماددىي بولمايدۇ ، ئۇنىڭ مەلۇم خىلدىكى ئىنتايىن چىن نەرسە ئىكەنلىكىنى ھېچكىممۇ ئىنكار قىلالمايدۇ . سۆيگۈمۇ ئالەمنىڭ ئىجادچانلىق قانۇنىدۇر .

17 . سۆيگۈ ھېسسىياتنىڭ مەھسۇلى ، ھېسسىيات قورساق بوشلۇقى نېرۋا تۈگۈنى ۋە تۇيغۇ نېرۋا سىستېمىسىنىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ يوشۇرۇن ئاڭ پائالىيىتىدىن ئىبارەت بولۇپ ، پۈتۈنلەي ئاڭسىز نېرۋا سىستېمىسىنىڭ تىزگىنلىنىشى ئاستىدا تۇرىدۇ ، مۇشۇ سەۋەب تۈپەيلى ، ئۇنى قوزغايدىغان مۇددىئا ھەمىشە غەيرىي ئىدراكى ھەم غەيرىي ئەقلىي بولىدۇ . ھەربىر سىياسىي ئىغۋاگەر ۋە دىنىي قايتا گۈللەندۈرۈش ھەرىكىتىنىڭ تەرغىباتچىسى بۇ قائىدىدىن پايدىلىنىدۇ ۋە ھەم كىشىلەرنىڭ كەيپىياتىنى قوزغىتالىسا ، ئۆزى ئۈمىد قىلغان نەتىجىنىڭ ھەقىقىي كاپالەتكە ئىگە بولىدىغانلىقىنى بىلىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن قۇتراتقۇچى ھەمىشە ئاڭلىغۇچىلارنىڭ قايناق ھېسسىياتى ۋە بىر تەرەپلىمە قاراشلىرىغا مۇراجىئەت قىلىپ ، ئىدراكقا مۇراجىئەت قىلمايدۇ . دىنىي قايتا گۈللەندۈرۈش ھەرىكىتىنىڭ تەرغىباتچىلى-

ـرى ھەمىشە سۆيگۈنىڭ تەبئىي خاراكتېرى ئارقىلىق ھېسسىياتقا مۇراجىئەت قىلىدۇ ، ئەمما ئاقىلانىلىككە زادىلا مۇراجىئەت قىلمايـ ـدۇ . ئۇلارغا مەلۇمكى ، كەيپىيات قوزغىتىلغاندا ، ئىدراك بىلەن ئاقىلانىلىك سۈكۈتكە چۆمىدۇ .

ئۇيغۇر كىتاب تورى بىكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

12 ـ ساۋاق : ھەربىر ئادەمدە ئوخشاشلا ئۇلۇغ ئىدىيە بولىدۇ

تارىخ مۇنداق بىر ئاددىي پاكىتنى ئىسپاتلىدى ، ئۇ بولسىمۇ ھەربىر ئادەمدە ئوخشاشلا ئۇلۇغ ئىدىيە بولىدۇ ، بۇ خىل ئىدىيە بىزگە ئەجدادلىرىمىز تەرىپىدىن سوۋغا قىلىنغان ھەم قېنىمىز ھەتتا قەلبىمىزگە يىلتىز تارتقان بولىدۇ . ھەربىر ئادەمنىڭ قەلبىنىڭ چوڭقۇر يېرىدە ، بىر خىل ئۆزگەرمەس ئېتىقاد ، كەلگۈسى ئۈچۈن قەلبىدە چىڭ ساقلايدىغان بىر خىل ئارزۇ بولىدۇ .

1 . ئىپتىدائىي ئىرقلار ئەزەلدىن تەرەققىي قىلىپ ئۆزلىرىنىڭ كۆزقاراشلىرىنى ئەدەبىي ئەسەرلەردە كونكرېت ئىپادىلەيدىغان دەرىجىگە يەتمىگەن . ئۇلار ئاتالمىش ياۋايى قەبىلىلەر بولۇپ ئۇلارنىڭ قەدىمكى دەۋردىكىلىرى ھەم ھازىرقى دەۋردىكىلىرى بار ، مەلۇم دەرىجىدە ئۇلارنىڭ ساقلىنىپ قالغان كۆزقاراشلىرى ۋە ئۆرپ ـ ئادەتلىرى ، ئۇلارنىڭ مەدەنىيلەشكەنلىكىنىڭ ئەسەرلىرى ئارقىلىق ، كىشىلەر تەرىپىدىن چۈشىنىۋېلىنىدۇ .

2 . ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدىكى ، ئادەمنىڭ روھىي ھالىتىنىڭ بىردەكلىكى بىزدە چوڭقۇر تەسىر قالدۇردى . ئەلۋەتتە بۇ دەسلەپكى مەزگىللەردىكى ئىرقلارنىڭ ئوخشاش ـ چۈششەك ئىشلار جەھەتتە پەرقى بار بولسىمۇ ، ئەمما پەرقىنىڭ دەرىجىسى تەسەۋۋۇرىمىزدىكىدىن كۆپ كىچىك ، چۈنكى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مۇنداق بىر پاكىت مەۋجۇت : دۇنيانىڭ بارلىق رايونلىرىدا ، ئادەمنىڭ ئەقلى ، مەۋجۇت تۈپ پاكىتلارغا تاقالغاندا ، ئۇنىڭ ئىشلەش ئۇسۇلى ئاساسەن ئوخشاش بولغان . ئادەمنىڭ ئەقىل جەريانىنىڭ روھىي ھالەت جەھەتتە ئوخشىشىپ

كېتىدىغانلىقى ، هازىرقى دەۋردىكى كىشىنى ھەممىدىن بەك ھەي-
ران قالدۇرىدىغان بايقاشلارنىڭ بىرىدۇر .

3 . قەدىمقى دەۋردىكى دىنىنىڭ ماھىيەتلىك قىسمىنىڭ ئېتى-
قادقا تەۋە قىسمى ئەمەلىيەتكە تەۋە قىسمىدەك ئۇنچىۋالا كۆپ
ئەمەس ، ئادەم تەرەققىي قىلىپ ئەقلىي خۇلاسە چىقىرالايدىغان ،
ئۆزىنىڭ ئىدىيەسىنى دەڭسىيەلەيدىغان ۋە سېلىشتۇرالايدىغان دەرى-
جىگە ئانچە يەتمىگەن . ئۇ ئۆزىنىڭ جىسمى ۋە ھېسسىياتىنى مەشىق
قىلدۇرۇش ئۈچۈن ، ئىنتىزامغا موھتاج بولغان . ئۇنىڭ ياشاش
ئۈچۈن كۈرەش قىلىشىغا توغرا كەلگەن ، بۇ خىل رىقابەت ئۇنىڭ
ياردەمگە ئېرىشىشكە ئۇخاي بولسۇن ئۈچۈن ، تەبىئەتتىن تاشقىرى
«مەۋجۇدىيەت» كە تەلپۈنۈشكە سەۋەب بولغان ، ئۇ بۇ خىل مەۋ-
جۇدىيەتكە «ئىلاھ» دەپ نام بەرگەن ، ئىلاھنىڭ غەزىپىنى بۇرىۋې-
تىش ئۈچۈن ، ئۇنىڭغا قۇربانلىق (نەزىر) قىلىش زۆرۈر بولغان ،
ئىلاھ ئادەمنى قورقىتىدىغان بولغان .

4 . ئۆلگەندىن كېيىنكى ھاياتلىق باشقا بىر خىل ئومۇمىي
ئېتىقادتىن ئىبارەت ، بەزى روھ دوزاخقا كىرىدۇ ، بەزىلىرى بولسا
جەننەتكە كىرىدۇ . يەنە بىر خىل ئېتىقاد ئاتالمىش «روھچىلىق»
، يەنى بارلىق شەيئىلەردە ـ يالغۇز ھايۋانلاردا ئەمەس ، بەلكى يەنە
دەل ـ دەرەخ ، گۈلدۈرماما ، سۇ ، تۇپراق ، ئوت ، ۋەھاكازالاردىمۇ
روھ بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىشتىن ئىبارەت . ئادەمنىڭ قىلىقى
روھنى خاپا قىلغانلىقى ئۈچۈن ئادەمدىن ئۆچ ئېلىشى مۇمكىن ،
شۇڭا روھمۇ ئادەمنى قورقىتىدىغان بولغان .

5 . بۇ قورقۇش سىستېمىسى ئېتىراپ قىلىشقا ئېرىشكەن ،
چۈنكى دەل ئۇنىڭ ياردىمىدە ئادەم بۇيرۇققا بويسۇنۇشنى ئۆگەن-
گەن . نۇرغۇن قەبىلىلەردە بىر ھايۋاننىڭ جېنى يوق قىسمى (مە-
سىلەن ، ئۇستىخىنى ، تېرىنقى ، قۇيرۇقى ، پۇتى قاتارلىقلار) دىمۇ
جېنى بار ماددىي كۈچنىڭ مەلۇم نەرسىلىرى ساقلاپ قېلىنغان ،
بۇ «نەرسە ئېتىقادچىلىقى» دەپ ئاتالغان .

6 . نەرسە ئېتىقادچىلىقى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغىنى «بۇتقا چوقۇنۇش» ئىبارەت . مۇشۇ سەۋەبتىن بىز ، تا بۈگۈنكى كۈنگىچە قەدەر ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارنىڭ يەنىلا قەدىمكى كىشىلەر ئىگە بولغان تەڭرى چۈشەنچىسىنىڭ تەسىرىگە ئۇچراۋاتقانلىقىنى بايقايمىز . زېمىن ياكى ئايال ئىلاھ ـ چەكسىز باي بولغان ئانا قاتارلىقلارغا تىۋىنغان ئاشۇ دەۋردە ، ئادەم گۈلدۈرماما ۋە چاقماقنى ـ باتۇرلارنىڭ چېقىنىنى ئېسىگە ئالغان .

7 . بىز ، بۇ چۈشەنچىلەرنىڭ بارلىق ئەدەبىي ئەسەرلىرىمىزگە تۈس قوشقانلىقىنى ، نۇرغۇن خۇراپاتلىقلارنىڭ مەنبەسى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشنى خالايمىز .

8 . «تۇتېم تۈزۈمى» كىشىلەر قەبىلىلەرنىڭ ئىچكە ئايرىلىش تۈزۈمىگە بەرگەن نامدىن ئىبارەت ، تارماق قەبىلىلەر ئۆزىگە «تۇتېم» نى بەلگە قىلغان . تۇتېم ئادەتتە تەبىئىي نەرسىلەر ، مەسىلەن ، ھايۋانلاردىن ئىبارەت بولىدۇ . لېكىن دەرەخ ۋە ئۆسۈملۈكنى بىر ئۇرۇق ياكى قەبىلىنىڭ سىمۋولى قىلىدىغانلارمۇ بار .

9 . «تۇتېم» ئامېرىكا قىتئەسىدىكى ئىندىيانلارنىڭ تىلىدىكى بىر سۆز بولۇپ ، «ئەجداد» ياكى «جەمەت تارىخى» دېگەننى بىلدۈرىدۇ ، ۋەھالەنكى بۇ دىن ئەمەلىيەتتە دۇنيانىڭ نۇرغۇن جايلىرىدا مەۋجۇت . دۇنيانىڭ بارلىق رايونلىرىدىكى كىشىلەر ئىزچىل تۇردە نەزىر ـ چىراغ ئۆتكۈزۈش ۋە قۇربانلىق قىلىش ئادىتىنى ساقلاپ كەلمەكتە .

10 . بۇ ئېپتىدائىي دىنلارنىڭ ئارىسىدىن بارلىق ئاتالمىش مەدەنىي دىنلارنىڭ يىلتىزىنى تاپقىلى بولىدۇ . بىر تۈپ دەرەخ بەزى ماسلارغا ئۆزىنىڭ يىلتىزى ئارقىلىق ئېرىشىدۇ . ئېھتىمۇ كۆپرەك نەرسىلەر بولسا يوپۇرماقلىرى ئارقىلىق ھاۋادىن كېلىدۇ ، شۇڭا ، مەدەنىي دىنلارمۇ خېلى زور دەرىجىدە يىراق ، مەدەنىي بولمىغان ئۆتمۈشكە ۋارىسلىق قىلىنغان نەرسىلەرگە مەنسۇپ بولۇشى كېرەك . ئۇلارنىڭ ئېتىقادى ھەمىشە غەيرىي ئىدراكى ، ئۇلار-

نىڭ مۇراسىملىرى ھەممىشە كىشىنى بىزار قىلىدىغان بولسىمۇ، ئەمما دەل شۇلار ئارقىلىق سىرتقا، يۇقىرىغا تۇتىشىدىغان يولنى ئېچىش مۇمكىن بولىدۇ.

11. ئادىمىيلىك ئەزەلدىن مۇكەممەللىككە يېتىپ باقمىغان بولغاچقا، دىنىنىڭ مۇكەممەل بولۇشىمۇ مەڭگۈ مۇمكىن بولمايدۇ، دىن ھەممىشە كۆچىنىڭ بارىچە ئۆزىنى كونكرېتلاشتۇرىدۇ، لېكىن بارلىق دىنلار ماھىيەت جەھەتتىن ئوخشاش بولىدۇ، ئۇلار پەقەت ئادىمىيلىك «مەن» نىڭ تۇغۇلۇشىدىنلا بار بولىدىغان ئارزۇسىدىن پايدىلىنىپ، ئېتىقاد بىلىملىرىنى ئۈزلۈكسىز ئاشۇرۇش ئارقىلىق، ئەندىن چوڭقۇر ئېتىقادقا ئۆتكىچە بولغان ئۈزۈن مۇساپىسىنى تاماملايدۇ.

12. ئادەم ماھىيىتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، مەڭگۈ دىنىي بولىدۇ، ئۇنىڭ قەلبىدە مەڭگۈ يوقالمايدىغان بىرخىل ئارزۇ بولۇپ، ئۇ كۈچلۈك راۋاجلىنىش داۋامىدا ئۈزلۈكسىز ئالغا ئىلگىرىلەشكە تۈرتكە بولىدۇ. مانا بۇ ھاياتنىڭ قانۇنىدۇر ـ شۇنىڭ ئۈچۈن بىز دىننى «ھاياتنى راۋاجلاندۇرۇش ماھارىتى» دەپ ئاتىساق بولىدۇ.

13. خۇددى «ئادەم دەۋرنىڭ مىراسخورى» بولغىنىغا ئوخشاش، بىز ھەربىر ئىپتىدائىي دەۋرلەردە مۇنداق دىنىي ئەقىدىنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى بايقايمىز: ئۇلار كېيىنكى بىر دەۋرگە يەتكۈزۈلىدۇ ھەم ئۇلارنىڭ ئېتىقادىغا قوشۇلۇپ كېتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بىزنىڭ نۇرغۇن رىۋايەتلىرىمىز ۋە خەلق چۆچەكلىرىمىز يىراق دەۋرلەردىن تاكى بىزگىچە يېتىپ كەلگەن.

14. يىراق دەۋرلەردىن بىزگىچە يېتىپ كەلگەن بۇ رىۋايەت ۋە ئەپسانىلەرنى ئوقۇغان، سېلىشتۇرغىنىمىزدا، بىز بەكمۇ قىزىقىسىنغان ھالدا، نۇرغۇن ھېكايىلەرنىڭ ئۇلار ئارقىلىق كەلگەنلىكىگە دىققەت قىلىمىز: چوڭ زەھەرلىك يىلان توغرىسىدىكى ھېكايە، ئادەم ئاتا بىلەن ھاۋا ئانىنىڭ جىنسىنىڭ ئايرىلىشى توغرىسىدىكى ھېكايە، جەننەت توغرىسىدىكى ھېكايە، تۇخۇم توغرىسىدىكى ھېكايە

www.uyghurkitap.com

قاتارلىقلار تا بۈگۈنگە قەدەر تۇرمۇشنىڭ سىمۋوللى بولۇپ كەلمەكتە . مۇشۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان باشقا يەنە نۇرغۇن ھېكايىلەر ھەقىقەتنىڭ سىمۋوللى سۈپىتىدە ھازىرقى زاماندىكى دىنلاردا ئوتتۇرىغا چىققان .

15 . ھەربىر خىل دىندا ، توپان بالاسى توغرىسىدىكى ھېكايە بار ، بۇ بىر نۇقتا ئىنتايىن مۇھىم ، چۈنكى ئۇ ئىلىم ـ پەنگە ماس كېلىدۇ ، ئىلىم ـ پەن بىزگە زېمىننىڭ كۆپ قېتىم سۇغا غەرق بولغانلىقىنى ئېيتىپ بەردى .

16 . بابىلون ، ئاسورىيە ۋە مىسىردا ئىدىيىنىڭ بارلىق مىراسلىرى ، شۇنىڭدەك ئىنسانلارنىڭ روھىغا ۋە ئۆيىگە تەسىر كۆرسەتكەن پەلسەپە قالدۇرۇلغان .

17 . ئەمما مىسىردىن ئىبارەت بۇ سىرلىق زېمىننى كىم ئوقۇپ باققان ؟ ئەگەر ئوقۇپ باققان بولسا ، ئەجەبا ئۇ قەدىمىي مىسىرنىڭ بىر خىل قۇتۇلدۇرۇش ئىلتىجاسىنى ھېس قىلمىغانمىدۇ ؟ ئۇنىڭدا ئاشۇ سىرلىق يەرگە بېرىپ بېقىشتەك بىر خىل ئىستەك تۇغۇلمىغانمىدۇ ؟ ئۇ يەردە ، ئۇنىڭ بۇ خىل قۇتۇلدۇرۇش توغرىسىدىكى تەسىراتى تېخىمۇ چوڭقۇر بولۇشى مۇمكىن .

18 . رومانتىكلىقنى ئاللىقاچان يوقاتقان بۇ سىرلىق زېمىن ، ئەمەلىيەتتە ئۆچ ھەسسە رومانتىك بولغان نىل دەرياسى تەرىپىدىن بىر پارچە قۇملۇقتا بەرپا قىلىنغان . بۇ يەر بەلكى يەر شارىدىكى ئەڭ قەدىمىي مەدەنىيەتلەرنىڭ بىرىدۇر . تارىخ ئاللىقاچان ئۇيقۇسىرىغان ھەم يىراق ئۆتمۈشتە يوقالغان ، لېكىن ، مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 5000 ـ يىلنىڭ ئالدىدا ، ئۇ يەردە مۇنداق قەبىلىلەر مەۋجۇت بولغان : ئۇلارنىڭ نۇرغۇن ئىلاھلىرى ئاشۇ يەردە ياشىغان ، ھەربىر قەبىلىنىڭ ئۆز «تۇتېمى» بولغان .

19 . ئەتراپىدىكى ئەللەرنىڭ ئۆز «كۆپىيىش ئىلاھى» بولغىنىغا ئوخشاش ، ئۇلارنىڭ بۇ يېرىدە تېخىمۇ قارشى ئېلىنغان ئۆلۈم ئىلاھى ئوسىرىس ۋە ئۇنىڭ خوتۇنى ، كۆپىيىش ئىلاھى ئىشىستىن

ئىبارەت ئىلاھلىرى بولغان. ئوسىرىس نىل دەرياسىغا ۋەكىللىك قىلغان، ئىشىس مىسىرنىڭ زېمىنىغا ۋەكىللىك قىلغان، بەزى پەسىللەردە، نىل دەرياسى تاشقان ھەم باشقا قۇملۇق يەرلەرنى سۇغارغان، دەريا سۈيىنىڭ تېششى بۇ قۇملۇق يەرلەرگە مول ھوسۇل ئاتا قىلغان، ئوسىرىس بىلەن ئىشىسنىڭ ئوغلى خورۇس ھوسۇل يىغىۋېلىشقا ۋەكىللىك قىلغان.

20. مىسىرنىڭ ئىلاھلىرى ناھايىتى كۆپ، ئەمما ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، مىسىرنىڭ چۈشەنچىسى ۋە غايىسىدىمۇ ئۆزگىرىش بولغان، ئۇنىڭ نۇرغۇن ئىلاھلىرى گۇرۇپپىلىنىپ تۈرلەرگە ئايرىلغان، خۇددى جەمەتتىكىگە ئوخشاش، ئاخىرىدا جەمئىي 9 ئىلاھ قالغان. ئۇ كېيىن گىرېتسىيەلىكلەر تەرىپىدىن «جۇنىد» دەپ ئاتالغان. بۇ خىل گۇرۇپپىغا ئايرىش بىزنىڭ ئۇزۇنلۇق سان سىستېمىمىز تۈپەيلىدىن بولغان.

21. بۇ دىنىنىڭ تەسىرىنى سەزگۈر ئىجتىمائىي ئاڭنىڭ تەرەققىياتىدىن سېزىۋالغىلى بولىدۇ. ئۇ ئۆتكەننى ئويلاش ۋە پەلسەپە تەتقىقاتى دەۋرى بولغان.

22. ئەمما، مىسىر دەھرىلىشىشكە باشلىغان. ئۇنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدە، پەقەت پادىشاھلا جەننەتكە كىرەلىگەن. ئۇلار: «بۇگۇنكى كۈندە نېمە ئۈچۈن ئاددىي ئادەملەرمۇ ئوخشاشلا جەننەتكە كىرەلمەيدۇ؟» دەپ سوئال قويۇشقان. بۇ يەردە، بىز دېموكراتىك سىياسىينىڭ ئۇرۇقى بىخلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈۋالالايمىز.

23. ئېپتىشلارغا قارىغاندا، ئۇيەردە بىر پادىشاھ بارلىققا كەلگەن، ئۇ كۈچلۈك دىنىي ھېسسىياتقا ئىگە بولۇپ، ئادەمنىڭ ئەقلىنى بىر ئىلاھ چۈشەنچىسىگە يېتەكلىمەكچى بولغان. بۇ چۈشەنچە «قۇياش ئىلاھى» چۈشەنچىسىدە ساقلىنىۋاتقان ئىدى. ئەمما مىسىرلىقلار بۇنداق ئىسلاھاتقا تېخى تەييارلىق كۆرمىگەن بولۇپ، يەنىلا ئۆزلىرىنىڭ قەدىمقى ئىلاھىغا ئېتىقاد قىلىشتا چىڭ تۇرغان.

24. مېتىس II ۋە سېتى I نىڭ ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدا،

مىسىر ئاسىيانىڭ تەسىرىگە ئۇچراشقا باشلىغان، لېكىن بائال، ياناتاشتا قاتارلىق ئىلاھلار مىسىرلىقلارنىڭ ئېتىقادىدا چوڭقۇر ئىزلارنى قالدۇرمىغان.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ پىكىر ئادرېسى

13 - ساۋاق : يوشۇرۇنغان شەربەت

مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنى ئىشقا ئاشۇرغان ئادەم ھەمىشە خۇشال - خۇرام ، مېھىر - مۇھەببەتكە تولغان ھالدا ، ناھايىتى ئوبدان ياشايدۇ ، ئۇ مەسۇم قىزلارنىڭ قەلبىنى تەسىرلەندۈرىدۇ . كىچىك باللارنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە ئېرىشىدۇ ، ئۆزىگە مۇۋاپىق كېلىدىغان خىزمەت ئورنىغا ئېرىشىدۇ . ئۆز ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىدۇ ، ئۇ بۇ دۇنيادىن ئايرىلغان چاغدىكى دۇنيا ، ئۇ بۇ دۇنياغا كەلگەن چاغدىكىدىن تېخىمۇ گۈزەل بولىدۇ . ئۇنىڭدا يەر شارىنىڭ گۈزەللىكىدىن ھۇزۇرلىنىش زادىلا كەم بولمايدۇ . ھەم بۇ خىل ھۇزۇرلىنىشنى ئىپادىلەش ئىقتىدارىمۇ كەم بولمايدۇ . ئۇ ھەمىشە باشقىلارنىڭ ۋۇجۇدىدىكى ئەڭ ياخشى نەرسىلەرنى ئىزدەيدۇ . ھەم ئۆزىنىڭ ئەڭ ياخشى نەرسىلىرىنى باشقىلارغا ئاتا قىلىدۇ . ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى بىر خىل ئىلھام ، ئۇلارنى ئەسلەش بەخت تىلىشىدىن ئىبارەت .

— ستانلى

1 . ئوبرازلىق قىلىپ ئېيتساق بىز مەنىۋى ماددىدىن تەركىب تاپقان تېگى يوق دېڭىزدا ياشايمىز . بۇ خىل مەنىۋى ماددا مەڭگۈ ھاياتىي كۈچكە تولغان ، جۇشقۇن ھالەتتە تۇرىدۇ . ئۇنىڭ سېزىمچانلىقى چەكسىز بولۇپ ، ئۇ ئوخشاش بولمىغان مەنىۋى ئېھتىياجغا ئاساسەن شەكىللەنگەن . ئۇ ئىدىيەنىڭ مودىسى ياكى ھەممىنى بارلىققا كەلتۈرگەن ئانا قىياپىتىدە ئىپادىلىنىدۇ .

2 . ئالەم جۇشقۇن ھالەتتە بولىدۇ ، ھاياتلىقنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ، جەزمەن روھ بولۇشى كېرەك ، ئەگەر روھ بولمىسا ھېچ-

نەرسە مەۋجۇت بولمايدۇ ، ھەربىر مەۋجۇت شەيئىي مۇ شۇ بىر ئاساسىي ماددىنىڭ مەلۇم خىلدىكى ئىپادىلىنىشىدىن ئىبارەت ، بارلىق شەيئىلەر ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىن ، ئۇ تەرىپىدىن يارىتىلىدۇ ھەم ئۈزلۈكسىز ھالدا تەكرار يارىتىلىپ تۇرىدۇ . دەل ئادەمنىڭ تەپەككۇر يۈرگۈزۈش ئىقتىدارى ئۇنى يارالغۇچى ئەمەس ، بەلكى يارلىقلىچىغا ئايلاندۇرىدۇ .

3 . بارلىق شەيئىلەر تەپەككۇر يۈرگۈزۈش جەريانىنىڭ نەتىجىسى . ئادەمنىڭ قارىماققا مۇمكىن بولمايدىغان ئىشنى ئورۇندىشى ، دەل بۇ ئىشنىڭ مۇمكىن بولمايدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلمىغانلىقىدىن بولىدۇ .

4 . پۈتۈن زېھنىنى يىغىش ئارقىلىق ، كىشىلەر چەكلىكلىك بىلەن چەكسىزلىك ، قەرەللىكلىك بىلەن قەرەلسىزلىك ، شەكىللىك بىلەن شەكىلسىزلىك ، مەنىلىكلىك بىلەن مەنىسىزلىك ئوتتۇرىسىدا ئالاقە ئورناتتى .

5 . ماددا ئېلېكتروندىن باشلاپ پەيدىنپەي ھاسىل بولىدۇ ، بۇ ئەقىل ئېنېرگىيەسىنى كونكرېتلاشتۇرىدىغان بىر جەرياندىن ئىبارەت .

6 . كىشىلەر لەيلەيدىغان سارايغا ئولتۇرۇپ دېڭىز ـ ئوكيانلاردىن قانداق ئۆتۈشنى ، بوشلۇقتا قانداق ئۇچۇشنى ، قوزغىتىلغان ئېلېكتر سىمى ئارقىلىق ئىدىيىنى تەرەپكە قانداق يەتكۈزۈشنى ئۆگىنىۋالدى . بۇلارنىڭ ھەممىسى ، ئىلگىرىكى كىشىلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا بەكمۇ ئادەتتىن تاشقىرى ، بەكمۇ ھەيران قالارلىق ، بەكمۇ چۈشىنىكسىز بىر ئىش ئىدى .

7 . كىشىلەر يەنە ھاياتلىقنىڭ ئۆزىنى تەتقىق قىلىشقا بۇرۇلۇپ ، بۇ ئارقىلىق بىلىملەردىن پايدىلىنىپ تۇرمۇشنى تىنچ ۋە خۇشال ـ خۇرام ئۆتكۈزىدۇ ، ئۆمرىنى تېخىمۇ ئۇزارتىدۇ .

8 . مەڭگۈ قېرىماسلىقنىڭ دورىسىنى تېپىش ئىزچىل تۈردە كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان بىر تۈرلۈك تەتقىقات بولۇپ كەلگەن

ئىدى، ئۇتوپىيە خاھىشى بار نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭغا بارلىق زېھنى ۋە كۈچ ـ قۇۋۋىتىنى سەرپ قىلدى. قەدىمدىن تا ھازىرغىچە، پەيلاسوپلار ئىزچىل تۈردە ئادەملەرنىڭ كۆڭلەرنىڭ بىرىدە ماددىنىڭ خوجايىنىغا ئايلىنىشىنى ئارزۇ قىلىپ كەلدى، سارغىيىپ كەتكەن قول يازمىلارنىڭ ئارىسىدىكى نۇرغۇن دەلىل ـ ئىسپاتلار ئۇلار تۆلىگەن ئازابلىق بەدەل: ئارزۇنىڭ ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچراپ يوقىتا چىقىشى ئېلىپ كەلگەن ئېغىر ئازابنى خاتىرىلەپ تۇرماقتا.

مىڭلىغان ـ ئون مىڭلىغان تەتقىقاتچىلار ئىنسانلارنىڭ بەختى ئۈچۈن نەزىر سۈپىتىدە ئۆزلىرىنىڭ نەزىرلىكلىرىنى تەقدىم قىلدى.

9. لېكىن، كىشىلەر ئۇزاقتىن بۇيان ئىنتىلىپ كەلگەن جىسمانىي ئامانلىقنى ساغلاملىق كارانتىنى، دېزىنفېكسىيە قىلىش ياكى ساغلام غىزالىنىش ئارقىلىق ئىشقا ئاشۇرغىلى بولمايدۇ، مەڭگۈ قېرىماسلىقنىڭ دورىسى ۋە پەيلاسوپلارنىڭ تېشى (يەنى ئالتۇن تاۋلاش تېشى) ئىمۇ يېمەكلىكنى تېز گىنىلەش، يېمەكلىك يېيىشنى مەنئى قىلىش ياكى بېشارەت بېرىش ئارقىلىق تاپقىلى بولمايدۇ.

10. ئەۋلىيالارنىڭ سىمابىي ۋە «يوشۇرۇنغان شەربەت» ساغلام يېمەكلىكنىڭ تەركىبىدە ئەمەس.

11. پەقەت ئادەمنىڭ ئەقلى گۈزەللەشكەندىلا، ئۇنىڭ بەدىنى گۈزەللەشكەن ھالدا ئۆزىنى ئىپادىلەيدۇ.

12. گۆشتىن تۈزۈلگەن تەن ئۈزلۈكسىز يوقىلىش ۋە قايتا قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت جەريان ئارقىلىق ساقلىنىدۇ.

13. ساغلاملىق بىر خىل تەڭپۇڭلۇقتىن ئىبارەت، خالاس. بۇنداق تەڭپۇڭلۇق تەبىئەتنىڭ يېڭى توقۇلمىلارنى يارىتىشى، كونا توقۇلمىلارنى چىقىرىپ تاشلىشى (ياكى كېرەكسىز قىلىش) دىن ئىبارەت مۇشۇنداق بىر جەريان ئارقىلىق ساقلىنىدۇ.

www.uyghurkitap.com

14 . نەپرەتلىنىش ، ھەۋەس قىلىش ، تەنقىد قىلىش ، ھەسەت قىلىش ، رىقابەتلىشىش ، شەخسىيەتچىلىك ، ئۇرۇش ، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىش ۋە ئادەم ئۆلتۈرۈش غەرىزىدە بولۇش قاتارلىقلار قاننىڭ كىسلاتالىق ھالىتىنى قوزغاپ ، مېڭە ھۈجەيرىلىرىنىڭ ياللۇغلىنىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان سەۋەب ، روھنىڭ «مۇقەددەس ئىناقلىق كۈيى» نى ئورۇندىشى ياكى «ئاجايىپ ھۈنەر ۋە قالتىس ماھارەت» كۆرسىتىشىدىكى ئاچقۇچتىن ئىبارەت ، بۇ تەبىئەتنىڭ سىرلىق تەجرىبىخانىسىدىكى خىمىيەلىك ئېلېمېنتلارنىڭ تىزىلىشى تەرىپىدىن بەلگىلىنىدۇ .

15 . تۇغۇلۇش ۋە ئۆلۈش بەدەندە ئۈزلۈكسىز يۈز بېرىپ تۇرىدۇ . يېڭى ھۈجەيرىلەر بەدەننىڭ يېمەكلىك ، سۇ ۋە ھاۋانى ئاكتىپ توقۇلمىلارغا ئايلاندۇرۇشى ئارقىلىق يارىتىلىدۇ .

16 . چوڭ مېڭىنىڭ ھەربىر قېتىملىق پائالىيىتى ، مۇسكۇلنىڭ ھەربىر قېتىملىق ھەرىكىتى بەزى ھۈجەيرىلەرنىڭ خاراب بولۇشى ، شۇنىڭدەك يۇنىڭغا ئۇلىشىپلا ئۆلۈشىدىن دېرەك بېرىدۇ . ئۆلگەن ، قايتا ئىشلىتىلمەيدىغان ، كېرەكتىن چىققان بۇ ھۈجەيرىلەر جۇغلىنىپ ، ئاغرىش ، ئازابلىنىش ۋە كېسەللىكنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ .

17 . بىز قورقۇش ، غەزەپلىنىش ، دىلخەستىلىك ، نەپرەتلىنىش ۋە ھەسەت قىلىشقا ئوخشاش مۇشۇنداق بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرگە ئىگە ئىدىيەلەرنىڭ كاللىمىزنى ئىگىلىشىگە يول قويساق ، بۇ خىل ئىدىيەلەر بەدىنىمىز ، چوڭ مېڭىمىز ، نېرۋىمىز ، يۈرىكىمىز ، جىگىرىمىز ۋە بۆرىكىمىزنىڭ ئوخشاش بولمىغان ھەرخىل فۇنكسىيەلىك پائالىيەتلىرىگە تەسىر يەتكۈزىدۇ ، ئەكسىچە ھالدا ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئوخشاش بولمىغان فۇنكسىيەلىرىنى ئىجرا قىلىشنى رەت قىلىدۇ ـ دە ئىجابىي جەريانلار توختايدۇ ، بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرگە ئىگە جەريانلار باشلىنىدۇ .

18 . ھاياتنى داۋاملاشتۇرۇشقا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، يېمەك-

لىك ، سۇ ۋە ھاۋا كەم بولسا بولمايدۇ ، بىراق كەم بولسا تېخىمۇ بولمايدىغان باشقا نەرسىلەرمۇ بار ، بىز ھەر بىر قېتىم نەپەسلەنـ. سەك ، ئۆپكىمىزنى ھاۋاغا توشقۇزۇپلا قالماستىن ، بەلكى ئۆزىمىز. نىمۇ «ھاۋا ئېنېرگىيەسى» گە تولدۇرىمىز ، ھاياتلىقنىڭ بۇ خىل نەپەسلىنىشى ئەقىل ۋە روھنىڭ ھەر بىر خىل ئېتىياجىنى قاندۇ. رىدۇ .

19 . بۇ خىل جان ئاتا قىلىدىغان روھ ھاۋا ، يېمەكلىك ۋە سۇغا قارىغاندا كەم بولسا تېخىمۇ بولمايدۇ ، بىر ئادەم يېمەكلىك بولمىسىمۇ 40 كۈن ياشىيالايدۇ ، سۇ بولمىسا 3 كۈن ياشىيالايدۇ ، ھاۋا بولمىسا ئاران بىر نەچچە مىنۇتلا ياشىيالايدۇ ، ئەگەر زوھ بولمىسا ، بىر مىنۇتمۇ ياشىيالمايدۇ ، ئۇ ھاياتلىقنىڭ ئاساسلىق ماھىيىتى ، جۇملىدىن بارلىق ھاياتلىقنىڭ ماھىيىتى ، شۇنداق قىد. لىپ ، نەپەسلىنىش جەريانى بەدەننىڭ تۈزۈلۈشىنى يېمەكلىك بىد. لەن تەمىنلەپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە ئەقىل بىلەن روھىمۇ يېمەكلىك بىلەن تەمىنلەيدۇ .

20 . ھىندىستاندا ، يوگا تەلىماتى ھەممىگە مەلۇملۇق بىر پاكىت بار دەپ قارىلىدۇ ، ئەمما بىزنىڭ دۆلىتىمىزدە بۇ پاكىت كىشىلەرگە ئانچە تونۇش ئەمەس ، بۇ مۇنداق : نورمال ، رىتىملىق نەپەسلەنگەندە ، ھەر قېتىمدا بىر بۇرۇن تۆشۈكى ئارقىلىق نەپەس ئېلىش ۋە نەپەس چىقىرىش كېرەك ، تەخمىنەن بىر سائەت ئوڭ بۇرۇن تۆشۈكى ئارقىلىق نەپەس ئېلىش ۋە چىقىرىش ، ئاندىن كېيىنكى بىر سائەتتە سول بۇرۇن تۆشۈكى ئارقىلىق نەپەس ئېلىش ۋە چىقىرىش لازىم .

21 . ئوڭ بۇرۇن تۆشۈكى ئارقىلىق كىرگەن ھاۋا مۇسبەت ئېلېكترو ماگنىت ئېقىمى ھاسىل قىلىدۇ ، بۇ ئومۇرتقا سۆڭىكد. نىڭ ئوڭ تەرىپىگە تارقىلىدۇ . سو بۇرۇن تۆشۈكى ئارقىلىق كىرگەن ھاۋا مەنپىي ئېلېكترو ، ماگنىت ئېقىمى ھاسىل قىلىدۇ بۇ ئېلېكترو ـ ماگنىت ئېقىمى سىمپاتىك نېرۋا سىستېمىسىنىڭ

نېرۋا مەركىزى ئارقىلىق پۈتۈن بەدەننىڭ ھەرقايسى ئورۇنلىرىغا يەتكۈزىلىدۇ.

22. نورمال، رىتىملىق نەپەسلىنىشتە، نەپەس چىقىرىشقا سەرپ قىلىنىدىغان ۋاقىت تەخمىنەن نەپەس ئېلىشقا سەرپ قىلىنىدىغان ۋاقىتنىڭ ئىككى ھەسسىسىچىلىك بولىدۇ. مەسىلەن، ئەگەر نەپەس ئېلىشقا 4 كەتسە، نەپەس چىقىرىش (يېڭىباشتىن نەپەس ئېلىش ئالدىدىكى بىر دەم تەبىئىي توختاشنىمۇ ئۆزئىچىگە ئالىدۇ) قا 8 سېكۇنت كېتىدۇ.

23. سىستېمىدىكى ئېلېكترو - ماگنىت ئېنېرگىيەسىنىڭ تەڭپۇڭلۇقى خېلى زور دەرىجىدە بۇ خىل رىتىملىق نەپەسلىنىشكە باغلىق بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، چوڭقۇر، راۋان، رىتىملىق نەپەس چىقىرىش ۋە نەپەس ئېلىش ئىنتايىن مۇھىمدۇر.

24. ھىندى دانىشمەنلىرىگە مەلۇمكى، نەپەسلىنىشكە ئەگىشىپ، ئۇلارنىڭ سۈمۈرۈدىغىنى يالغۇز ھاۋادىكى ماددىي نەرسىلەر بولۇپ قالماستىن، جاننىڭ ئۆزىدىن ئىبارەت. ئۇلار كىشىلەرگە شۇنى ئۇقتۇرىدىكى، بۇخىل بارلىق كۈچلەرنىڭ ئەڭ دەسلەپكى كۈچى (بارلىق ئېنېرگىيەلەر مۇشۇنىڭدىن كېلىپ چىقىدۇ) پۈتكۈل يارىتىلغان ئالەمدە رىتىملىق تەۋرىنىش ئارقىلىق ئاجىزلىشىدۇ ۋە يۆتكىلىدۇ. ھەربىر تىرىك نەرسە ئالەمنىڭ بۇ خىل نەپەسلىنىشىگە تايىنىپ ھايات تۇرىدۇ.

25. ئېھتىياج قانچىكى ئاكتىپ بولسا، تەمىنلىنىشىمۇ شۇنچە بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، چوڭقۇر، رىتىملىق نەپەسلىنىش ئالەمنىڭ نەپەسلىنىشى بىلەن ماس بولغان، بارلىق ھاياتلىقنىڭ مەنبەسى بولغان ھاياتىي كۈچ بىلەن ماس بولغان چاغدا، بىز بارلىق ھاياتلىقنىڭ مەنبەسى بولغان ھاياتىي كۈچ بىلەن ئۆز ھاياتىمىزنىڭ ئەڭ ئىچكى قىسمىنى بىرلەشتۈرەلەيمىز. ئەگەر شەخسنىڭ ھاياتى بىلەن ھاياتلىق سۇ ئامبىرى ئوتتۇرىسىدىكى بۇ خىل قويۇق ئالاقە بولمىسا، خۇددى بىزگە مەلۇم بولغىنىدەك، ھاياتلىق-

ىنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى مۇمكىن بولمايدىغان ئىش بولۇپ قالىدۇ .

26 . ئەركىنلىك ھەممىگە بىر تۇتاش باشچىلىق قىلىدىغان قائىدىنى كۆرۈپ تۇرۇپ كۆرمەسكە سېلىشتا ئەمەس ، بەلكى ئۇنىڭ بىلەن بىر دەك بولۇشتا . تەبىئەتنىڭ قانۇنى چەكسىز توغرا . توغرا قانۇنغا خىلاپلىق قىلىش ئەركىنلىككە ياتىدىغان قىلمىش ئەمەس . تەبىئەتنىڭ قانۇنى چەكسىز ساخاۋەتلىك ، ئۆزىنى ساخاۋەتلىك قا- نۇننىڭ تەسىرىدىن يىراقلاشتۇرۇش ، ئەركىنلىك ئەمەس . پەقەت شۇنداق بولغاندىلا ، ئارزۇنى قاندۇرغىلى ، تەگپۈگلۇقنى ئىشقا ئا- شۇرغىلى ، بەختكە ئېرىشكىلى بولىدۇ .

27 . ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان دەريا سۈيى پەقەت ئىككى قىرغاق- نىڭ ئارىلىقىدا چەكلىنىپ تۇرغاندىلا ئاندىن ئەركىن ھېسابلىنى- دۇ . قىرغاق ئۇنى ئۆزىنىڭ خاس فۇنكسىيەسىنى ئىجرا قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ ھەم ئۇنىڭ ساخاۋەتلىك مەقسىتىگە ئەڭ قالتىس جاۋاب بېرىدۇ . دەل ئەركىنلىكى چەكلەنگەن ئەھۋالدا ، ئاندىن ئۇ تەگپۈگلۇق ۋە گۈللىنىشنىڭ ئۇچۇرلىرىنى تارقىتىدۇ . ئەگەر دەريا قىنى يۇقىرى كۆتۈرۈلسە ياكى ئۇنىڭ ئېقىم مىقدارى زور دەرىجىدە كۆپىيىپ كەتسە ، دەريا يولىدىن ئايرىلىپ ، پۈتكۈل رايونغا يامراپ ، يوقىلىش ۋە قۇرۇپ كېتىش ئۇچۇرىنى بىللە ئېلىپ يۈرىدۇ . ئۇ چاغدا ئۇ ئەركىن ھېسابلانمايدۇ .

28 . زۆرۈرلۈكنىڭ ئۆزى ئېھتىياجدىن ئىبارەت ، ئېھتىياج ھەرىكەتنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ ، نەتىجىدە تەرەققىيات ئېلىپ كېلى- دۇ ، بۇ جەريان ھەر ئون يىلدا تېخىمۇ چوڭ تەرەققىياتنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ ، شۇڭا ، بىز تامامەن شۇنداق دېيەلەيمىزكى ، يېقىنقى 25 يىلدا دۇنيا ئېرىشكەن تەرەققىيات بۇنىڭدىن ئىلگىرىكى ھەر قانداق ئەسىردىكىدىن زور بولدى ، يېقىنقى بىر ئەسىر ئىچىدە دۇنيا ئېرىشكەن تەرەققىيات ئىلگىرىكى بارلىق دەۋرلەردىكىدىن زور بولدى .

www.uyghurkitap.com

29 . ئوخشاش بولمىغان ئادەملەرنىڭ ئوخشاش بولمىغان خاراكتېرى ، مىجەز ئالاھىدىلىكى بولىسمۇ ، مەلۇم بىر ئېنىق قانۇنىيەت بۇ بارلىق مەۋجۇدىيەتلەرنى ئىدارە قىلىدۇ ۋە بەلگىلەيدۇ .

30 . ئىدىيە ھەرىكەتلىنىۋاتقان ئەقىلدىن ئىبارەت ، روھنىڭ ئېغىرلىق كۈچى ئەقىلنىڭ قانۇنىيىتىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ئاتومنىڭ تارتىش كۈچىنىڭ فىزىكا ئىلمى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىگە ئوخشايدۇ ، ئەقىلنىڭ ئۆز خىمىيەلىك كۈچى ۋە تۈزۈلۈش كۈچى بولىدۇ ، بۇ كۈچلەر ھەر قانداق فىزىكىلىق كۈچكە ئوخشاش ئېنىق بولىدۇ .

31 . ئىجاد قىلىش ئەقىلنىڭ كۈچىدىن ، بۇ كۈچنىڭ ياردىمىدىن ئىبارەت . بۇ كۈچنىڭ ياردىمى بىلەن ئىدىيە ئىچكە بۇرۇلۇپ ، يېڭى ئىدىيەنى تەييارلايدۇ ۋە مۇلاھىزە قىلىدۇ . دەل مۇشۇ سەۋەب تۈپەيلىدىن مەدەنىيلەشكەن ئەقىللا ئاندىن مۇستەقىل پىكىر يۈرگۈزەلەيدۇ .

32 . ئەقىل مەلۇم خىلدىكى ئىدىيەنىڭ خۇسۇسىيىتىگە ئېرىشىشى زۆرۈر ، بۇنىڭ ئۆزى ئىدىيە كۆپەيتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ ، سىرتقى مۇھىتتىن كەلگەن ھەرقانداق ئۇرۇقنىڭ ئىدىيە يېتىلدۈرۈشىنىڭ ھاجىتى قالمايدۇ .

33 . ئەقىل بۇ خۇسۇسىيەتكە ئېرىشكەن چاغدا ، تەبىئىي ھالدا ئىدىيە پەيدا قىلالايدىغان بولىدۇ ، سىرتتىن غىدىقلاشنىڭ ھاجىتى قالمايدۇ .

34 . بۇ ئەقىلدە ئىدىيە پەيدا قىلىش ئارقىلىق ۋۇجۇدقا چىقىرىلغان ، ئالەم تۈرەلدۈرگەن ، موللاشتۇرۇلغان نەتىجىدۇر .

35 . چوقۇم ئۇلارنى سىرتقى ماكانغا قاچۇرۇپ قويماسلىق ، بەلكى دەل بۇنىڭ ئەكسىچە ، ئۇلارنى قەلبتە قالدۇرۇش لازىم ، ئۇ يەردە ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ خۇسۇسىيىتى بىلەن بىردەك بولغان روھىي ھالەت ئىجاد قىلىدۇ .

36 . بۇ خىل ئۆزى ئىدىيە ھاسىل قىلىش ھەم مۇناسىپ

روھىي ھالەتكە ئىگە بولۇش ئۇقتىئىنەزىرىنىڭ قوبۇل قىلىنىشى «سەۋەب قانۇنى» دېيىلىدۇ.

37. بۇنىڭ سەۋەبى تۆۋەندىكى پاكىتقا باغلىق بولۇشى مۇمكىن: روھىي ئالەم ئويىنىڭ بىر پۈتۈن گەۋدىسى بولۇش سۈپىتىدە ئۈزلۈكسىز ھالدا ئۇرلىنىش تەسىرگە ئۇچراپ تۇرىدۇ، ھالبۇكى بۇ ئەقىل يەنە ئادەمنىڭ ئەقلى بىلەن باغلىنىشلىق بولۇپ، ئادەمنىڭ ئەقلىي سۈپىتىدە رول ئوينايدۇ.

38. ئۇ ماھىيەتتىن ئىبارەت، ئۇئالەمنىڭ ماھىيىتى بىلەن بىر گەۋدىلەشكەن، بارلىق شەيئىلەرنىڭ ماھىيىتى بىلەن بىر گەۋدىلەشكەن بولىدۇ.

39. نەتىجىدە، ئىدىيە چەكسىز چوڭلۇق دەرىجىسىگە يېتىپ، شەخس ئەقلىدىكى ھەممىنى بىلگۈچى، ئىرادىدىكى ھەممىنى بىلگۈچى، شۇنىڭدەك روھتىكى ھەممىنى بىلگۈچىگە ئايلىنىدۇ. ئۇنىڭ روھىنىڭ سۈپىتى ھەممىنى بىلگۈچى بولىدۇ.

40. مۇشۇنداق بىر ئادەم ئۆزىنىڭ قىلىۋاتقان بارلىق ئىشلىرىدا ھەقىقىي كۈچكە ئىگە بولىدۇ. ئۇ ھەقىقەتەن ئۆزتەقدىرىنىڭ خوجايىنى ۋە ياراتقۇچىسى، ئۆزقىسمىتىنىڭ كېسىمچىسى بولىدۇ

41. نۇرغۇن رەڭگارەڭ گۈللەر بولىدۇ. ھەربىر گۈل ئۇلۇغ قۇياشقا قاراپ سوزۇلغان شاختا ئېچىلىدۇ، قوياش ئۆسۈملۈكلەر ھاياتىنىڭ خۇداسى — ئۇ ئاغرىنمايدۇ، گۇمانلانمايدۇ، ئۇ ئۆسۈملۈكنىڭ بارلىق ئارزۇسى، ئىشەنچى ۋە ئۈمىدىنى ئۆزىگە ھەمراھ قىلىدۇ.

42. ئۇلار بۇ مول رەڭ ۋە خۇش پۇراقنى تەلەپ قىلىدۇ ھەم ئۆزىگە جەلپ قىلىدۇ. ئادەممۇ شۇنداق، ئۇمۇ كەلگۈسىدە ئەقىل ۋە روھنىڭ ئۇلۇغ كۈچىنى قوبۇل بېرىپ، بۇ كۈچلەرنى ئاسمانغا يۈزلەندۈرۈپ، ئالەمدىكى ئەڭ ئېسىل سوۋغات — ھاياتلىقنى ئادىللىق بىلەن تەلەپ قىلىدۇ.

43. ھاياتلىق تىرىكلىكتىن دېرەك بېرىدۇ. ئادەمنىڭ يېشى

بىر تەرەپلىمە قاراشتىن ئىبارەت ، ئۇ كاللىڭىزغا شۇ قەدەر چىڭ ئورناپ كەتكەنكى ، ھەتتا خالىغان بىر ياش تىلغا ئېلىنسا كاللىڭىزدا شۇئان ئېنىق ئوبراز پەيدا بولىدۇ .

44 . 20 ياشتا ، سىز قىز ـ يىگىتلەرنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئۇرغۇپ تۇرغان ياشلىق باھار جۇشقۇنلۇقىنى بايقايسىز .

45 . 30 ياشتا قىز ـ يىگىتلەر نىڭ ھاياتىي كۈچى ۋە تەمكىنلىكى تۇيغۇسى تولۇق يېتىلىدىغان بولۇپ ، يەنىلا يۇقىرىغا ئۆرلەش باسقۇچىدا تۇرۇۋاتقان ، ئادەمنى مەستانە قىلىدىغان پىشىپ يېتىلىش يۈكسەكلىكىگە قاراپ تەرەققىي قىلىۋاتقان بولىدۇ .

46 . 40 ياشتا ، ئادەم يۇقىرى چوققىغا يېتىپ ، ئېگىزدىن كەڭ ئۇپۇق سىزىقىنى كۆرۈشكە كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقىنى ساقلاپ تۇرىدۇ . سىز بېسىپ ئۆتكەن يولىڭىزغا مەغرۇرلۇق بىلەن نەزەر تاشلايسىز ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئىختىيارسىز ھالدا كۆڭلىڭىز بۇزۇلىدۇ : سىز ھېلىقى تېگى يوق ھاڭغا قاراپ مېڭىۋاتقان بولىسىز ، ئۇنىڭ كىشىنىڭ بېشىنى قايدۇرىدىغان ھېلىقى ئەگرى يولى توساتتىن بارغانسېرى چوڭقۇرلىشىپ قاپقاراڭغۇلۇققا قاراپ ئەگرى ـ بۈگرى ھالدا سوزۇلغان بولىدۇ .

47 . 50 ياشتا ، ئادەم پەسكە سوزۇلغان يولدا مېڭىشقا باشلايدۇ ، گەرچە ھېلىقى تېگى يوق ھاڭدىن كېلىۋاتقان سوغۇق يۈرەك تارتىشىنى تىترىسىمۇ ، سىز يەنىلا يۇقىرى چوققىدىن كەلگەن نۇر تەرىپىدىن يورۇتۇلۇپ تۇرىسىز . جىنىڭىز بارغانسېرى ئاجىزلايدۇ ، سىز تېخىمۇ كۆپ يول قويۇش ۋە ۋاز كېچىشلەرگە مەجبۇر بولىسىز .

48 . 60 ياش سىزنى سوغۇق قايغۇ جىلغىسىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا باشلاپ بارىدۇ . سىز قېرىلىقىنىڭ باشلىنىش نۇقتىسىدا تۇرۇپ ، رەھىمسىز تەقدىرنىڭ باشقۇرۇشىغا ئىمكان بېرىسىز . سىز ھېلىقى باشقا كېلىدىغان بالادىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدىغان ئۇزۇن مۇساپىنى بېسىشقا تەييارلىق كۆرۈشكە كىرىشىسىز .

49 . 70 ياشتا يۈزىڭىزنى قورۇق بېسىپ ، قىرىلىق يېتىپ ، تېنىڭىز ئاجىز ، كېسەلچان بولۇپ قالىسىز ؛ ۋوگزالدا ئولتۇرۇپ ئەڭ ئاخىرقى سەپەرگە ئاتلىنىشنى كۈتىۋاتقان بولىسىز ، ئۆزىڭىزنىڭ ھېلىھەم ھايات ياشاۋاتقانلىقىڭىزنى ئويلىسىڭىز راستىنلا ئەشەنگۈڭىز كەلمەي قالىدۇ .

50 . ئەگەر بىر ئادەمنىڭ تەلىيى كېلىپ 80 ياشتىن ئاشىدىغان بولسا ، كىشىلەر بۇ ئىشنى تىلغا ئالغاندا ھەممىشە كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مۆجىزە بوپتۇ ، دەپ ئويلايدۇ ، سىزنىڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇشىڭىزدىكى سەۋەب ، ياشانغان بولغانلىقىڭىزدىن ئىبارەت .

51 . بۇ خىل سېلىشتۇرۇش توغرىمۇ ؟ ياش بىلەن ياشاشنىڭ قىممىتى ئوتتۇرىسىدا قانداق باغلىنىش بار ؟ بىز كەسكىن ھالدا شۇنداق دەيمىزكى : تۇغۇلۇش گۇۋاھنامىسى مۇستەبىتلىكنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشى كېرەك .

52 . بىر يىل يەرشارىنىڭ قۇياشنى چۆرىدەپ بىر قېتىم ئوربىتىلىق ئايلانغانلىقىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ ، بۇ پاكىتنىڭ ئىنسان ھاياتىنىڭ ئۆزگىرىشى بىلەن قىلچە مۇناسىۋىتى يوق .

53 . قانچە ياش ياشىغانلىقىڭىز ، سىزنىڭ پەسىللەرنىڭ دەۋرى ئايلىنىشىنى شۇنچىلىك كۆپ قېتىم كۆزەتكەنلىكىڭىزدىن دېرەك بېرىدۇ ، خالاس . ئۇ ئەقلىي ئىقتىدار ياكى سالامەتلىك ئاملىرىدىن بېشارەت بەرمەيدۇ . توختاۋسىز دەۋر قىلىپ تۇرغان ئاسترونومىيە ھادىسىلىرىنى 40 قېتىم كۆرگەن ئادەم ئۇنى ئاران 30 قېتىم كۆرگەن ئادەمدىن كۆپ ياش بولۇشى مۇمكىن ـ بىز بۇ يەردە «ياش» دېگەن بۇ سۆزنىڭ ھەقىقىي مەنىسىدىن ئېلىپ ئېيتىۋاتىمىز .

54 . بىز زودىئاكنىڭ ، ئېلىكتىپتىكنىڭ ئايرىلىشىنى ئويلاپ كۆرەيلى ، ئەتىياز پەسلى ئادەمنىڭ بالىلىق ، ئۆسمۈرلۈك ۋە ياشلىق دەۋرلىرىگە ماس كېلىدۇ ، بۇ دەۋر ئادەم ھاياتىنىڭ بېشى-

دىن 21 ياشقىچە بولغان مەزگىل بولۇپ، ئادەمنىڭ مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالمايدىغان، تەربىيەلىنىدىغان مەزگىلىدىن ئىبارەت، بۇ مەزگىلدە شەخس باشقىلارنىڭ غەمخورلۇقىنى قوبۇل قىلىدۇ ھەم كېيىنكى بىر مۇھىم باسقۇچ ئۈچۈن ئۆگىنىدۇ. بۇ مەزگىلدە راستچىل بولۇش، ۋاپادار بولۇش، ئىتائەتچان بولۇش ۋە تىرىشچان بولۇش ئىدىيەسى ئۆسۈپ يېتىلىۋاتقان كاللىغا سىڭدۈرۈلىدۇ.

55. ئادەم ھاياتىنىڭ ياز پەسلى 21 ياشتىن 42 ياشقىچە بولۇپ، ھاياتنىڭ ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈش مەزگىلىدىن ئىبارەت، ئۇ ئائىلە خوجايىنىنىڭ تۇرمۇشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ، بۇنداق تۇرمۇشتا، بايلىق نىشانغا ئايلىنىپ، مەسئۇلىيەت تېخىمۇ چوڭىيىدۇ، تۇرمۇش مەسئۇلىيىتى بارغانسېرى ئېغىرلىشىپ، سودا پائالىيەتلىرى بىلەن تولىدۇ.

56. بۇ مەزگىلدە شەخسنىڭ ۋۇجۇدىدا ئىجتىمائىيلىق ئىپادىلىنىدۇ، ئۇ شەخسىيەتسىز ھالدا تەقدىم قىلىشتىن ئىبارەت بۇ «ساۋاق» نى ئۆگىنىۋالىدۇ؛ ياز پەسلى ھاياتنىڭ مۇقىملىقى بىلەن تولىدۇ، گۈللىنىشمۇ شۇنىڭغا ئەگىشىپ يېتىپ كېلىدۇ، بۇ مەزگىلدە ئادەمدە يېتىلىدىغان گۈزەل ئەخلاق، ئىنچىكە بولۇش، ئىقتىسادچىل بولۇش، كەڭ قورساق بولۇش، سېخىي بولۇش ۋە ئېھتىياتچان بولۇش قاتارلىقلاردىن ئىبارەت.

57. ھاياتنىڭ بۇ مەزگىلى «شىر ئوردىسى» نىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ، ئادەمنىڭ ھاياتى كۈچى ئەڭ جۇش ئۇرىدۇ، ئائىلە تۇرمۇشى ۋە ئىجتىمائىي تۇرمۇشتا ھەمراھلىرى ۋە پەرزەنتلىرىگە بولغان مۇھەببىتى ئەڭ زور يۈكسەكلىككە يېتىدۇ.

58. ئادەم ھاياتىنىڭ كۈز پەسلى مۇنداق بىر مەزگىلدىن ئىبارەت: ئەرلىك پەخرى ۋە ئائىلىق بايلىقى تېخىمۇ كەڭ غەمخورلۇققا يۈزلىنىدۇ، شەخسنىڭ ھوقۇقى ئائىلىدىن ئىبارەت كىچىك

چەمبىرەكنىڭ سىرتىدىكى ئادەملەرنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن قۇربان قىلىنىدۇ.

59. خاراكتېرى جەھەتتە تېخىمۇ ئېچىۋېتىلگەن، ئۆزگىگە تېخىمۇ پايدىلىق بەزى بىر مەقسەتلەرنى ئاساس قىلىپ ھۆكۈمەتنىڭ مەسئۇلىيىتى ۋە دۆلەتنىڭ بەخت سائادىتىگە دىققەت قىلىشقا باشلايدۇ، دۆلەتكە ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتقان ۋە يېتەكچىلىك قىلىۋاتقان ئادەملەرگە ياردەم بېرىشنى ئارزۇ قىلىدىغان بولىدۇ. بۇ مەزگىلدە ئېرىشىشكە تېگىشلىك گۈزەل ئەخلاق: تەڭپۇڭلاشتۇرۇش، ھەققانىي بولۇش، كۈچلۈك بولۇش، جاسارەتلىك بولۇش، ھاياتىي كۈچكە ئىگە بولۇش ۋە مەرد بولۇش قاتارلىقلاردىن ئىبارەت بولىدۇ.

60. بۇ مەزگىلدىكى مەركەزلەشكەن كۈچكە ئەقىدەب بۇرچى ۋەكىللىك قىلىدۇ، ئۇ ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش كەيپىياتى، تۇراقلىق ھېسسىيات ۋە مەڭگۈلۈك ھەرىكەت ئۇسۇلىنىڭ سىمۋولى، سۇنىڭ خۇسۇسىيىتىگە ئىگە ھەرقايسى بۇرچلىرىنىڭ يۆتكىلىشچان ۋە ئۆزگىرىشچان كەيپىياتى تۇراقلىق، ئىشەنچىلىك ۋە مۇستەھكەم بولۇپ ئۆزگىرىشكە باشلايدۇ.

61. ھاياتنىڭ كېيىنكى بىر باسقۇچىدا، ئادەم داۋاملىق تەجرىبىگە ئىگە بولىدۇ. تۇرمۇشنىڭ ساۋاقلىرى جۇغلىنىپ، «مەن» نىڭ ئوزۇقلۇقى قىلىشقا تەييارلاپ قويۇلىدۇ. بۇ باسقۇچتا، ئۆتكەن ھاياتنى ئەسلىسە، ئادەمدە ئەقىل ـ پاراسەت، بارلىق ئادەملەرگە بولغان ھېسداشلىق تۇيغۇسى پەيدا بولىدۇ؛ ئەڭ ئاخىرقى ئۈچ ئېكىلىپتىكا بۇرچى سەۋرچانلىق، تەقدىم قىلىش، مۇلازىمەت قىلىش، پاك بولۇش، ئەقىللىق، مۇلايىم ۋە كۆيۈمچان بولۇش بولۇپ ئىپادىلىنىدۇ.

62. دەلۋە بۇرچىدا، ئەقىلنىڭ مەركەزلىشىشى يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ، بۇ مەزگىلدە، ئادەم مۇكەممەل بولۇپ، قۇرامىغا يەتكەن

ئادىمىيلىكنىڭ مۇكەممەللىكى يۇقىرى پەللىگە يەتكەن بولىدۇ، ئادەمنىڭ ئەقلى پۈتۈنلەي تېخىمۇ يۇقىرى ئاڭ ھالىتىگە مەركەزلىشىدۇ. مانا بۇ ئادىمىيلىكنىڭ ئەخلاق جەھەتتىكى تەدرىجىي تەرەققىيات لايىھەسىدۇر.

14 ـ ساۋاق : خۇدانىڭ سوۋغىسى

ئۆزىنىڭ كۈچى توغرىسىدا يەنىلا ھېچ نەرسە بىلمەيدىغان ئا-دەملەر مۇكاپاتقا ناھايىتى ئاز ئېرىشىدۇ . ئۇلار ئۆزىنىڭ خوجايىن ئەمەس ، بەلكى قۇل ئىكەنلىكىنى ، رەھبەر ئەمەس ، بەلكى ئەگەش-كۈچى ئىكەنلىكىنى ، تەپەككۇر يۇرگۈزگۈچى ئەمەس ، بەلكى ئىش-لەمچى ئىكەنلىكىنى ناھايىتى تېزلا بايقايدۇ .

1 . بىر تال ئادەتتىكى تۆمۈر تاياقتا ، مولېكۇلىلار شۇ جىسىم-نىڭ ئىچكى قىسمىدا قالايمىقان ، تەرتىپسىز تىزىلغان بولىدۇ . ماگنىت يولى ئىچكى قىسمىدا ئۆز ـ ئۆزىنى قاندۇرىدىغان بولۇپ ، سىرتقى قىسمىدا ماگنىت مەۋجۇت بولمايدۇ .

2 . بۇ تۆمۈر تاياق ماگنىتلانغاندا ، مولېكۇلىلار تارتىش كۈچى قانۇنى بويىچە تىزىلىدۇ : ئۇلار ئۆز ئوقىنى بويلاپ ئايلىنىدۇ ، تىزىلغان ئورنى تۈز سىزىققا تېخىمۇ يېقىنلىشىدۇ ، ئۇلارنىڭ شىما-لىي ئۇچى ئوخشاش بىر يۆنىلىشنى كۆرسىتىپ تۇرىدۇ .

3 . سىز تۆمۈر مولېكۇلىلىرىنىڭ ماگنىت كۈچى تەسىرىدە نىسپىي ئورنىنى ئۆزگەرتكەنلىكىنى كۆرەلمەيسىز ، لېكىن نەتىجە ئۆزگىرىشنىڭ ھەقىقەتەن يۈز بەرگەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ ، بارلىق مولېكۇلىلار ئۆز ئوقىنى ئايلىنىپ بىر ـ بىرىگە چىپسىل-لاشقان چاغدىلا ، ئاندىن تۆمۈر تاياق پۈتۈنلەي ماگنىتلىنىپ بولى-دۇ ، شۇ چاغدا ماگنىت كۈچىنىڭ قانچىلىك كۈچلۈك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇنىڭ تەسىرىگە قايتا ئۇچرىمايدۇ .

4 . بۇ تۆمۈر تاياق مانا شۇ چاغدا بىر ماگنىتلىق جىسىمغا ئايلىنىدۇ ، ھەرقايسى يۆنىلىشكە قارىتا ، ماگنىتلىق كۈچىنى جارى

قىلدۇرىدۇ. ئارىلىق قانچىكى يىراق بولسا، ماگنىتلىق كۈچ شۇنچە ئاجىز بولىدۇ.

5. باشقا بىر تال تۆمۈر تاياقنى بىر ماگنىت جىسىملىك ماگنىت مەيدانىغا قويسا، ئۇ ماگنىتلىق جىسىمنىڭ خۇسۇسىيىتىنى ئىپادىلەيدۇ، بۇ خىل ھادىسە «ماگنىت ئىندۇكسىيەسى» دەپ ئاتىلىدۇ، مانا بۇ ماگنىتلىق جىسىملاردا ئۆز ئارا تارتىشىش ئۈچۈن باشتىن - ئاخىر مەۋجۇت بولغان تەسىر ۋە ئەكس تەسىردىن ئىبارەت. ھالبۇكى ئادەم مۇستەقىل بىر ماگنىت مەيدانىدۇر.

6. توك كۆرۈنمەيدىغان ۋاستىچى، بىز پەقەت ئۇنىڭ خىلمۇخىل ئىپادىلىرى ئارقىلىق ئۇنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى سېزىمىز. سىزمۇ مۇكەممەل بىر ئېلېكتىر ئىستانسىسى، يېمەكلىك، سۇ ۋە ھاۋا سىزنى يېقىلغۇ بىلەن تەمىنلەيدۇ. قورساق بوشلۇقى نېرۋا تۈگۈنى ئاككۇمۇلياتوردىن ئىبارەت، تۈيغۇ نېرۋا سىستېمىسى بەدەننى ماگنىتلايدىغان ۋاستىچىدۇر، ئاككۇمۇلياتورنى يېڭىباشتىن زەرەتلەيدىغان جەريان بولۇپ، ھاياتلىق جەريانى ئەنە شۇنداق تولۇقلىنىپ ۋە يېڭىلىنىپ تۇرىدۇ.

7. ئەر مۇسبەت توك ياكى زەرەت، ئايال مەنپىي توك ياكى ماگنىت زەرىتىدىن ئىبارەت، ئەر توك ئېقىمى، كۈچ ۋە ئېنېرگىيەگە ۋەكىللىك قىلىدۇ، ئايال ئېلېكتىر سىغىمى، ئېلېكتىرىك قارشىلىق ۋە قۇۋۋەتكە ۋەكىللىك قىلىدۇ.

8. يات جىنستىكى بىرى سىزنىڭ ماگنىت مەيدانىڭىزغا كىرگەن چاغدا قانداق ئەھۋال يۈز بېرىدۇ؟ ئالدى بىلەن تارتىش كۈچى قانۇنى رولىنى جارى قىلدۇرۇشقا باشلايدۇ. ئاندىن كېيىن ئىندۇكسىيە جەريانى ئارقىلىق، سىز ماگنىتلىنىپ، ئۆزىڭىز ئۇچراشقان ھېلىقى ئادەمنىڭ خۇسۇسىيىتىگە ئىگە بولىسىز.

9. باشقا بىر ئادەمنىڭ ھاياجانلىنىشى ماگنىت مەيدانىڭىزغا كىرگەن چاغدا، بىر ئادەمنىڭ يەنە بىر ئادەمگە تارقىتىدىغىنى نېمىدىن ئىبارەت بولىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن پۈتكۈل تۈيغۇ نېرۋا

سىستېمىسىنىڭ ئەندىكىشى ، ھاياجانلىنىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرى-دۇ؟ بۇ چاغدا ھۆججەتلەر بىر ئادەم يەنە بىر ئادەمگە يەتكۈزىدىغان ئېنېرگىيە ، ھاياتلىق ۋە ھاياتىي كۈچنى يەتكۈزۈشكە قۇلايلىق بولۇشى ئۈچۈن ، ئۆزلىرىنى يېشىۋاشتىن ئورۇنلاشتۇرىدۇ . بۇلارنى سىز ئىندۇكسىيە جەريانى ئارقىلىق قوبۇل قىلىسىز ، سىز ماگ-نىتلىنىۋاتقان بولىسىز ، بۇ جەرياندا ، ئۆزىڭىز ئۇچراشقان ھېلىقى ئادەمنىڭ سۈپىتى ۋە خۇسۇسىيىتىگە ئىگە بولىسىز .

10 . ئادەم ئادەمگە ماگنىتلىنىشنى ئۆتكۈزۈش جەريانىدا ، ئۆت-كۈزۈلىدىغىنى ئىرسىيەت ، مۇھىت ۋە سىز سۆيىدىغان ئادەمنىڭ ھاياتىدا ساقلاپ قويغان بارلىق خۇشاللىق ، بارلىق قايغۇ ، بارلىق سۆيگۈ ، نەپرەت ، مۇزىكا ، قورقۇش ، ئازاب ، مۇۋاپىقىيەت ، مەغ-لۇبىيەت ، ئۇلۇغ جاسارەت ، غەلىبە ، ئەيمىنىش ، جۈرئەت ، ئەقىل - پاراسەت ، ئەخلاق - پەزىلەت ۋە گۈزەللىكتىن بولىدۇ ، چۈنكى ئۇلار سۆيگۈدىن قېلىشمايدۇ . تارتىش كۈچى قانۇنى ، سۆيگۈ قانۇ-نى ، سۆيگۈ ھاياتتىن ئىبارەت ، دەل مۇشۇ تەجرىبە ھاياتقا ئىلھام بېرىپ ، ئۇنى ھەرىكەتكە كىرىشتۈرىدۇ ، دەل مۇشۇ تەجرىبە ھاياتقا ئىلھام بېرىپ ، ئۇنى ھەرىكەتكە كىرىشتۈرىدۇ ، دەل مۇشۇ تەجرى-بىنىڭ ياردىمى بىلەن خاراكتېرنىڭ ئىرسىيىتى ۋە تەقدىرى بەلگى-لىنىدۇ .

11 . ھاياتىڭىز سۆيگۈ ، مۇۋەپپەقىيەت ، ئۇلۇغ جاسارەت ، غەلىبە ، مەغلۇبىيەت ، قايغۇ ، نەپرەت ياكى ئازاب توغرىسىدىكى ئويلار بىلەن تولغان چاغدا ، سىز ئۇلارنى دەرھال ھېس قىلالام-سىز ؟ ھەرگىز ئۇنداق قىلالمايسىز . نېمە ئۈچۈن ئۇنداق قىلالماي-سىز ؟ جاۋابى ئىنتايىن ئاددىي ، بەكمۇ چۈشىنىشلىك ، يەنى چوڭ مېڭە ئاشكارا ئاڭنى سېزىدىغان ئەزا بولۇپ ، ئۇنىڭ ئاشكارا ئاڭ دۇنياسى بىلەن ئۇچرىشىشتا تايىنىدىغان ئۇسۇلى ئاران بەش خىل ، بۇ ئۇسۇللار بەش خىل سەزگۈ ئەزانىڭ سېزىمىدىن ئىبارەت : كۆرۈش سېزىمى ، ئاڭلاش سېزىمى ، پۇراش سېزىمى ، تەم سېزىمى

ۋە تېگىش سېزىمى قاتارلىقلار. لېكىن سۆيگۈ دېگەن بۇ نەرسىنى بىز كۆرەلمەيمىز، ئاڭلىيالمايمىز، تېتىيالمايمىز، پۇرىيالمايمىز ھەم تۇتالمايمىز، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئېنىقكى بىر خىل يوشۇرۇن ئاڭ پائالىيىتى ياكى كەيپىياتتىن ئىبارەت، ئەمما، يوشۇرۇن ئاڭنىڭ ئۆزىنىڭ نېرۋا سىستېمىسى بولىدۇ، ئۇ بۇ سىستېمىنىڭ ياردىمى بىلەن بەدەننىڭ ھەرقايسى ئورۇنلىرى بىلەن ئالاقە قىلىپ تاشقى دۇنيانىڭ سەزگۈلىرىنى قوبۇل قىلىدۇ. بۇ مېخانىزىم مۇكەممەل بولىدۇ. ئۇ بارلىق ھاياتلىق جەريانلىرىدا يۈرەك، ئۆپكە، ھەزىم قىلىش، بۆرەك، جىگەر ۋە جىنسىي ئەزالارنىڭ پائالىيىتىنى تىزگىنلەپ تۇرىدۇ، تەبىئەت ئېنىق ھالدا بۇلارنى ئاشكارا ئاڭ ئەقلىنىڭ تىزگىنلىنىشىگە ئۇچرىمايدىغان قىلغان ھەم ئۇلارنى تېخىمۇ ئىشەنچلىك بولغان يوشۇرۇن ئاڭنىڭ تىزگىنلىشى ئاستىدا تۇرغۇزغان، ئۇ پەردە ئۇلار كاشىلىغا ئۇچرىمايدۇ.

12. ئۇ پەردە بەدەن ئۇچرىشىشى ئورۇندىلىدۇ. تامامەن ئوخشاش بولمىغان سەزگۈلەر بارلىققا كېلىدۇ، بۇ خىل ئەھۋالدا، بىزمۇ تېگىش سېزىمى ئەزالىرىمىز ئارقىلىق مېڭە - يۇلۇن نېرۋا سىستېمىسىنى ئىشقا كىرىشتۈرىمىز. ئېسىڭىزدە تۇتۇشىڭىز كېرەككى، ئاشكارا ئاڭ ئەقلىنىڭ تاشقى دۇنيا بىلەن ئۇچرىشىدىغان بەش خىل ئۇسۇلى بار، تېگىش سېزىمى شۇلارنىڭ بىرى، ئەمەلىي بەدەن ئۇچرىشىشى سىمپاتىك نېرۋا سىستېمىسىنى قوزغىتىپلا قالماستىن، يەنە مېڭە ئومۇرتقا نېرۋا سىستېمىسىنىمۇ قوزغىتىدۇ.

13. چوڭ مېڭە مېڭە ئومۇرتقا نېرۋا سىستېمىسىنىڭ ئورگىنى بولغانلىقتىن، سىز ھەر زامان بۇنداق ھەرىكەتلەرنى دەرھال سېزەلەيسىز، شۇڭا كەيپىياتىمىز ياكى سەزگۈمىز، روھىي ئۇچرىشىش ياكى بەدەن ئۇچرىشىشى تەرىپىدىن ئويغىتىلغاندا، بىز بەدىنىمىزدىكى ھەربىر تال نېرۋىنى ھەرىكەتلەندۈرىمىز.

14. بۇ ئالاقە تەرىپىدىن ھاسىل قىلىنغان ئالماشتۇرۇشلار

پايدىلىق ، كىشىنى ئىلھاملاندۇرىدىغان ، ئادەمنى ھاياتىي كۈچكە تولدۇرىدىغان بولۇشقا تېگىشلىك ، ئەگەر ئالاقە كۆڭۈلدىكىدەك ئىجادىي بولسا ، كەيپىياتمۇ شۇنداق بولىدۇ ، بۇ ئالاق ۋە ھاياتلىققا تەسىر كۆرستىدىغان بىر خىل بولۇپ ، ئۆسۈملۈكلەر ، قۇشلار ۋە ھايۋانلارنىڭ شالغۇتلىشىش جەريانى ئۆز ئىچىگە ئالغان كۈچ ۋە ئۇنى ئىشلىتىش ئورنى ئۇنىڭ تىپىك ۋەكىلىدۇر ، بۇ نەتىجە ئادەتتىن تاشقىرى كۈچ ، ئۇنۇم ، گۈزەللىك ، بايلىق ۋە قىممەتتىن دېرەك بېرىدۇ .

15 . تارتىش كۈچى قانۇنى چەكسىز زاماندا ھەرىكەتلىنىپ ، ئۆسۈش شەكلى بىلەن ئۆزىنى نامايان قىلىدۇ . تارتىش كۈچى ئېلىپ كېلىدىغان بىر ئاساسىي ، ساقلانغىلى بولمايدىغان نەتىجە ، ئۆزئارا تارتىشىش كۈچىگە ئىگە شەيئىلەرنى بىر يەرگە كەلتۈرۈپ ، ھاياتلىقنىڭ ئۆسۈشىنى ئۈزلۈكسىز ئىلگىرى - سۈرۈشتىن ئىبارەت .

16 . سىز يات جىنستىكى ئادەم ماگنىت مەيدانىڭىزغا كىرگەن چاغدا نېمە ئىش يۈز بېرىدىغانلىقىنى بايقىۋالدىڭىز ، ئەمدى بىز ئوخشاش جىنستىكى باشقا بىر ئادەم سىزگە يېقىنلاشقان چاغدا نېمە ئىش يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئويلاپ كۆرەيلى .

17 . ئىنسانلارنىڭ بارلىق ئالاقىسى بىر ماسلىشىش مەسىلىسىدىن ئىبارەت ، ئۆزئارا مۇناسىۋەتنىڭ قانداق بولۇش كېرەكلىكىنى بەلگىلەيدىغان چاغدا ، سىز ئامىلنىڭ بىرى بولىسىز ، ئۇ سىزنىڭ يېڭى مۇناسىۋەتتە يېتەكچى ئامىل بولۇشىڭىز كېرەكلىكى ياكى ئەمەسلىكىنى بەلگىلىشىڭىزگە باغلىق بولىدۇ .

18 . ئەگەر سىز بەرسىڭىز ، مۇسبەت قۇتۇپ ئامىلى ياكى يېتەكچى ئامىل بولىسىز ، ئەگەر سىز قوبۇل قىلسىڭىز ، مەنپىي قۇتۇپ ئامىلى ياكى قوبۇل قىلغۇچى ئامىل بولىسىز .

19 . ھەربىر ئادەم بىر ماگنىتلىق جىسىمدىن ئىبارەت بولۇپ ، ئۇنىڭ مۇسبەت قۇتۇپى ۋە مەنپىي قۇتۇپى بولىدۇ ، ئۇ

مۇنداق بىر خاھىشقا ئىگە بولىدۇ : يېقىنلىشىش ياكى يېقىنلىشىشقا مەجبۇر بولۇشقا قارىتا ئىستىخىيەلىك ھالدا ھەمدەملىك ياكى بىزارلىق پەيدا بولىدۇ .

20 . ئادەتتىكى ئەھۋالدا ، مۇسبەت قۇتۇپ يول باشلايدۇ ، قارىمۇ - قارشى يۆنىلىشتىن كەلگەن ئىككى مۇسبەت قۇتۇپ ، ئۆز - ئارا يېقىنلىشىدىغان بولسا ، ئۇ توقۇنۇشتىن بېشارەت بېرىدۇ .

21 . ھاياتلىقنىڭ تۇپ پرىنسىپى تەڭپۇڭلۇقتىن ئىبارەت ، ھايات يولىڭىزدا تەڭپۇڭسىزلىق ۋە توسالغۇلار يوشۇرۇنغان بولىدۇ ، ئۇلار ھەربىر كەچۈرمىشىڭىزدىكى تىنچلىقنىڭ ماھىيىتىنى غۇۋالاشتۇرىدۇ ، لېكىن تەجرىبىڭىزنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ، سىز كۆرۈنۈشتىكى يامانلىق ئارىسىدىن ياخشىلىقنى پەرقلەندۈرەلەيدىغان بولىسىز ، جەلپ قىلىش كۈچىڭىز نىسبەت بويىچە ئاشىدۇ .

22 . سىز ماگنىتلىنىپ «تويۇنۇش نۇقتىسى» دەرىجىسىگە يەتكەندە ، باشقىلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭىزنى ھەمدە ئۇلارنىڭ سىز بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى بەلگىلىسىڭىز بولىدۇ .

23 . ھەرقانداق ماگنىتلىق جىسىمدا مۇنداق كۈچ بولىدۇ ، ئۇ كۈچى ئاجىزراق ماگنىتلىق جىسىم بىلەن تەڭپۇڭ بىرلىشىشنىڭ شەكىللىنىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ ، بۇ ماگنىتلىق جىسىمنىڭ قۇتۇپىنى تەتۇر ئايلاندۇرۇش ئارقىلىق ئىشقا ئاشۇرۇلىدۇ ، ئاندىن ، ئوخشاش بولمىغان ماگنىت قۇتۇپلىرى تىنچ ، تەڭپۇڭ ھالدا بىر يەرگە كېلىدۇ .

24 . مۇسبەت قۇتۇپى كۈچلۈكرەك ماگنىتلىق جىسىم مۇسبەت قۇتۇپى ئاجىزراق ماگنىتلىق جىسىمنى ئۆزىدىن چوڭراق كۈچنىڭ قوبۇل قىلغۇچىسى بولۇشقا مەجبۇرلايدۇ .

25 . ئاجىزراق ماگنىتلىق جىسىم ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىگەن ماگنىت تەسىرىنى مەجبۇرىي قوبۇل قىلىدۇ . ئۇ شۇنى تونۇپ يېتىدۇكى ، بۇ خىل مەجبۇرلاش خاراكتېرىدىكى كۈچ ئۇنىڭ ئۆزى-

نىڭ قۇتۇپىنى تەتۈر ئايلاندۇرۇشنى تەلەپ قىلىدۇ، نەتىجىدە ئۇ ئۆزىنىڭ مۇسبەت قۇتۇپىنى ماگنىتقا قاراپ بۇرايدۇ، مەنپىي قۇتۇپنى تېخىمۇ كۈچلۈك ماگنىتلىق جىسىمنىڭ مۇسبەت قۇتۇپىغا يۈزلەندۈرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئىككى ماگنىتلىق جىسىم تەڭپۇڭ مۇناسىۋەت داۋامىدا ئۈچرىشىدۇ.

26. ئەمما مەنپىي قۇتۇپلۇق ماگنىتلىق جىسىم تېخىمۇ ئاقىلانە قاراشقا ئىگە بولۇپ، يېتەكچى ئورۇننى ئىگىلەشنى خالىمايدۇ، ئۇ تېخىمۇ چوڭ ئەقىل - پاراسەتكە ئىگە بولۇپ، كۈچلۈك كۈچ ئىشلىتىش ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدۇ، دەپ قارايدۇ.

27. ئۇ بېرىشنى ئەمەس، ماسلىشىشنى خالايدۇ ياكى قوبۇل قىلىشنى ئۈمىد قىلىدۇ. ئۇ قۇدرەتلىك كۈچ بىلەن ئاجىز راق ماگنىتلىق جىسىمنى ئۇنىڭغا مەجبۇرىي تېڭىلغان مۇھىتقا ماسلىشىشقا زورلىمايدۇ، كۈچلۈكرەك ماگنىتلىق جىسىم ئۆز رازىلىقى بىلەن ئۆزىنىڭ ماگنىت قۇتۇپىنى تەتۈر ئايلاندۇرۇشى مۇمكىن.

28. ئەگەر سىز تەمكىن ئادەم بولسىڭىز، بىۋاسىتە سىزنىڭ ئىزگە تايىنىپ زادى مەجبۇرلاش كۈچى ئىشلىتىش كېرەكمۇ ياكى كۈچ ئىشلەتمەسلىك كېرەكمۇ دېگەننى بىلىۋېلىشىڭىز مۇمكىن، مەجبۇرلاش كۈچى ئىشلىتىلگەن جايدا، نەتىجە سۈپىتىدىكى تەڭپۇڭلۇق بىر خىل ئاگسىز ھالدىكى ۋاقىتلىق تېز يوقۇشتىن ئىبارەت بولىدۇ، قارشىلىق كۈچى ئىشلەتمەسلىك ئۇسۇلى ئەركىنلىك تۇيغۇسى ئاتا قىلغانلىقتىن، تېخىمۇ مۇستەھكەم بىرىكىشنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ.

29. ئەگەر سىز روھىي جەھەتتە يۈكسەك دەرىجىدە تەرەققىي تاپقان بولسىڭىزمۇ ئوخشاشلا ئىقتىدارنىڭ كۈچىگە ئىگە بولغان بولسىڭىز، سىز ئەڭ زور چەكتە كېيىنكىسىنى ئىشلەتسىڭىز بولىدۇ. بۇ خىل ئەھۋالدا، سىز ھەم ئىدراكتىن ۋاز كەچمەيسىز، ھەم مەنتىقىنى يوقىتىپ قويمايسىز، چۈنكى ھاياتلىق ماتېماتىكىسىغا بولغان چۈشەنچىڭىزدە، ئۆزىڭىز جاۋاب بەرمەكچى بولغان

مەسىلىنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن ، روھ گېئومېتىرىيەسىنى ، پىسخو ئالگېبىرانى ۋە بەدەن ئارفېمىتكىسىنى جاتىق قوللىنالايسىز .

30 . سىز مەۋجۇدىيەتنىڭ ئۈزلۈكسىز قايتا پەيدا بولۇشقا ماسلىشىش ، مۇرەسسە قىلىش ۋە قۇتۇپنى تەتۈر ئايلاندۇرۇش يۈرۈ- ستىنى ئۆزئىچىگە ئالدىغانلىقنى بايقايسىز . سىز سۈكۈت ئىچىدى- كى تېز پۈكۈش ئارقىلىق مەجبۇرلىنىشتىن قۇتۇلىسىز ، خوشال- لىقنى قوزغايدىغان سۈكۈت ئارقىلىق مەجبۇرلاش كۈچى ئىشلىتى- لىشتىن ساقلانسىڭىزمۇ بولىدۇ . سىز ئۆزىڭىزنى خالىمايدىغان بويسۇنۇشقا مەجبۇرلىسىڭىز ھەم ئۆزىڭىزدىن شۇنى تەلەپ قىلسى- ڭىزمۇ بولىدۇ ، سىز يەنە ئىختىيارىي ھالدىكى ھەمكارلىقنى كەل- تۈرۈپ چىقارسىڭىز ۋە قوبۇل قىلسىڭىزمۇ بولىدۇ ، سىز ئىناق- لىقنى ئىلگىرى سۈرسىڭىز ، دوستلۇقنى بەرپا قىلسىڭىز بولىدۇ ، سىز يەنە ئاخىرقى ئادا قىلىشقا تېگىشلىك مەجبۇرىيىتىڭىز سۈپى- تىدە ئەكس تەسىر كۆرسىتىدىغان نەپرەتنى يېتىلدۈرسىڭىزمۇ بو- لىدۇ .

31 . ئادەمدىن ئىبارەت بۇ ماگنىتلىق جىسىمنىڭ خۇسۇسىيە- تىنى چۈشىنىۋالسىڭىز ، تۇرمۇشتىكى نۇرغۇن مەسىلىلەرنى ھەل قىلالايدىغان بولىسىز .

32 . توقۇنۇش ۋە قارشىلىقنىڭ ئۆز ئورنى بولىدۇ ، لېكىن ئومۇمەن ئېيتقاندا ، ئۇلار قەتئىي ساقلىنىشقا تېگىشلىك توسالغۇ ۋە توزاقلارنى ھاسىل قىلىدۇ .

33 . سىز ھامان ئۆزىڭىزنىڭ قۇتۇپنى تەتۈر ئايلاندۇرۇش ياكى يوشۇرۇن رەقىبىڭىزنى قۇتۇپنى تەتۈر ئايلاندۇرۇشقا مەجبۇر- لاش ئارقىلىق ، پايدىسىز قارشىلىق ۋە پايدىسىز توقۇنۇشتىن ساق- لىنىپ قالالايدىغانلىقىڭىزنى بايقايسىز .

34 . ئەمەلىيەتتە ، سىز ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان ، سىزنىڭ مەنپەئەتىڭىز ئۇچۇنلا لايىھەلەنگەن پىرىنسىپلارنىڭ سەمىمىي غەم- خورلۇقىغا ئۇچراۋاتقان بولىسىز .

35 . سىز ئۆزىڭىزنى ئۇلار بىلەن ئىناق مۇناسىۋەتتە تۇرغۇز-
سىڭىز ھەم شۇ سەۋەبتىن بىر خىل نىسپىي تىنچ ۋە بەختلىك
تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتقانلىقىڭىزنى ئىپادىلىسىڭىز بولىدۇ ياكى ئۆزد-
ڭىزنى ساقلىغىلى بولمايدىغان ئىش بىلەن قارىمۇ قارشى ئورۇنغا
قويسىڭىزمۇ بولىدۇ ، بىراق بۇنىڭدىن جەزمەن ئادەمنىڭ كۆڭلىنى
غەش قىلىدىغان نەتىجە كېلىپ چىقىدۇ .

36 . ئۆزىڭىزنىڭ بۇلار بىلەن بولغان مەقسەتلىك مۇناسىۋىتد-
ڭىزنى بەلگىلىيەلەيسىز . سىز بەزى مۇناسىۋەتلەرنىڭ ئۆز تۇرمۇ-
شىڭىزغا كىرىشىگە يول قويىسىز ، بۇ مۇناسىۋەتلەر ئارقىلىق
بەختكە ياكى بەختسىزلىككە ئېرىشىسىز ، سىز بۇ بەخت ياكى
بەختسىزلىكنىڭ توغرىلىق دەرىجىسىنى ئىپادىلەپ تۇرىسىز .

37 . سىز تېز ھەم ئوڭاي ھالدا كەچۈرمىشلىرىڭىزدىن ئەقىل
- پاراسەت جۇغلىسىڭىز بولىدۇ ياكى ئاستا ھەم مۇشكۈلچىلىك
ئىچىدە مۇشۇنداق قىلسىڭىزمۇ بولىدۇ .

38 . سىز ئۆزىڭىزنى جەلپ قىلغان نەرسىنىڭ ئەھمىيىتىنى
ھېس قىلىشقا باشلىغاندا ، ئۆزىڭىزنىڭ ئەھۋالىنى مەقسەتلىك ھالدا
تىزگىنلىيەلەيدىغان ، ئۆزىڭىزنىڭ يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ ئۆسۈپ يې-
تىلىشى ئۈچۈن زۆرۈر بولغان ھەر بىر قېتىملىق كەچۈرمىشىڭىز-
دىن پايدىلىق نەرسىلەرنى قوبۇل قىلالايدىغان بولىسىز .

39 . سىز ئىگە بولغان بۇ خىل ئىقتىدار ناھايىتى يۇقىرى
دەرىجىگە يەتكەن چاغدا ، تېز ئۆسۈپ يېتىلىپ ، يېڭى ئىدىيە قاتلد-
مىغا يېتىسىز ، تېخىمۇ چوڭ پۇرسەت ئۆيەردە سىزنى كۈتۈپ
تۇرغان بولىدۇ . ئۇ ھەربىر تۇتاش قاتلامدا پۇرسەت سىز ئۈچۈن
ساقلاپ قويۇلغان بولۇپ ، سىزنى تېخىمۇ چوڭ ماسلىشىشچانلىقنى
قانداق ئىپادىلەش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ ، سىزنىڭ تېخىمۇ
ئۆسۈپ يېتىلىشىڭىز ئۈچۈن بۇ ماسلىشىشچانلىقلار سىز يېتەلەيد-
غان جايدا تۇرىدۇ .

40 . بۇگۈنكى كۈندە سىز ، نېگىزلىك ، ئاساسىي ، ئىجابىي

تۇرمۇش پىرىنسىپىنىڭ چېگراسىغا كىردۇق. بىر قانچە يىلنىڭ ئالدىدا سىز ئۆزئەتراپىڭىزدىكى ئايلىنىپ يۈرگەن سانسىزلىغان تەۋرىنىشلەر ـ مەسىلەن، ئېلېكتىر، ماگنىت، ئىسسىقلىق ۋە يورۇقلۇق تەۋرىنىشلىرىنى ناھايىتى ئاز بىلەتتىڭىز. بۈگۈنكى كۈندە، بۇ تەۋرىنىشلەرنى تىزگىنلەش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش سىزنى بىكار تۇرغۇزمايدىغان بولدى. بۇ تەۋرىنىشلەر ئادەتتىن تاشقىرى بىر خىل ئەقىلنى نامايان قىلىدۇ، ھالبۇكى بۇخىل ئادەتتىن تاشقىرى ئەقىل يىراقنى كۆرەر بولۇپ، باشلىنىشىدىنلا ئاخىرقى نەتىجىنى كۆرەلەيدۇ.

41. ئەقىل بارلىق شەيئىلەرنىڭ مەنبەسى، بۇ مەنىدە ئەقىلنىڭ پائالىيىتى بارلىق شەيئىلەرنىڭ پەيدا بولۇشىدىكى ئەڭ دەسلەپكى سەۋەبتىن ئىبارەت. بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، بارلىق شەيئىلەرنىڭ ئەڭ دەسلەپكى مەنبەسى ئالەم ئەقلىدىكى مۇناسىپ بىر ئوي ـ خىيالدىن ئىبارەت. دەل شەيئىنىڭ ماھىيىتى ئۇنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرگەن، ھالبۇكى ئەقىلنىڭ پائالىيىتى بۇ خىل ماھىيەتنىڭ شەكىللىنىشىدىكى سەۋەبتۇر.

42. بىر چۈشەنچە ئەقىلدە ھازىرلانغان بىر تەسەۋۋۇردىن ئىبارەت، بۇ ئىدراكىي ئىدىيە ھالىتى باشقا ھالەتلەرنىڭ مەنبەسىدۇر، بۇمەنىدە، بۇ ئىدىيە ھالىتى ئەڭ دەسلەپكى ھالەتنىڭ ئىپادىلىنىشىدىن ئىبارەت. ئۇ «ماددا» غا تەسىر كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ پەيدا بولۇشىغا سەۋەب بولىدۇ.

43. چۈشەنچە (ياكى غايىۋى ھالەت) دىن باشقا، ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئەقىلدە ھاسىل بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. بۇنداق بەزى چۈشەنچىلەر ئومۇمىي ئەقىلگە تەسىر كۆرسىتىدۇ ھەم مۇناسىپ ھالەتلەرنى پەيدا قىلىدۇ.

44. نەچچە يۈز يىللاردىن بۇيان، ھاياتلىقنىڭ بىر مەقسىتى، تۆۋەن دەرىجىلىك ھايۋانلار ۋە ئۆسۈملۈكلەرنىڭ مەقسىتىگە ئوخشاش ئاددىي بولۇپ، ئۆزىنى قوغداش ۋە ئەۋلاد قالدۇرۇشتىن

ئىبارەت بولۇپ كەلدى . ئىنسانلارنىڭ هاياتى ئەڭ ئاددىي ئورگانىك ئىقتىدار ئۆز ۋۇقلىنىش ۋە كۆپىيىش بىلەن قانائەتلەندى . ئاچلىقتىن قۇتۇلۇش ۋە سۆيگۈگە ئېرىشىش ئۇلارنىڭ هەرىكەت قىلىشتىكى مۇددىئاسىدىن ئىبارەت ، خالاس . ئۇزاقتىن بۇيان ، ئۇلار ئۇچۇن ئۆزىنى قوغداشتىن ئىبارەت بۇ ئاددىي نىشانغا چىڭ تىكلىشى زۆرۈر بولۇپ كەلدى .

45 . قانداشلىقىمىز داۋاملىشىش يولىدا ، خاس نەسەپمۇ جارى بولۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولدى ، خاس ئالاهىدىلىكلەر بەرپا قىلىندى . بىز هەم ئالدىنقىسىنى قولدىن بەرمىدۇق هەم كېيىنكە-سىنىمۇ يوقىتىپ قويمىدۇق ، چۈنكى مەيلى نەسەب بولسۇن ياكى ئالاهىدىلىك بولسۇن ، ئەۋلادتىن ئەۋلادقا يەتكۈزۈلىدۇ . گەرچە نەسەبنى كۆرەلمەيدىغان بولساقمۇ ، ئۇ ئەزەلدىن ئۈزۈلۈپ قالغىنى يوق . ئۇلار ئەزەلدىن تۇيۇقسىز هالدا باشقا تىپتىكى ئىپادىلىنىشكە ئۆزگىرىپ كەتكىنىمۇ يوق . ئالاهىدىلىكلەرمۇ ئەزەلدىن يوقىلىپ كەتمىدى ، قەدىمدىن هازىرغىچە ، ئۇلار ئۈزلۈكسىز هالدا ئەۋلادتىن ـ ئەۋلادقا يەتكۈزۈلۈپ كەلمەكتە .

46 . بىز ئېنېرگىيە بەرپا قىلىش جەريانىدا يەتكۈزگۈچى ياكى ۋاستىچى ماددا قىلىنغان بارلىق ئېلېمېنتلارنى ئايرىپ ئالالايمىز ، پارچىلىيالايمىز ، ئارىلاشتۇرالايمىز ، لېكىن ئەگەر بىز ئېنېرگە-يەنى خاراكتېرىستىك نەسەب (ئۇلار ئالدى بىلەن بەرپا قىلىنىشى زۆرۈر بولغان ئىجادچان تۇپراق) كە مەركەزلەشتۈرەلمىسەك ، ئۇ هالدا بىز قاتتىق پوستلۇق مېۋە ، ئەينولا ، هەتتا قىچا هاسىل قىلغىلى بولىدىغان ئېلېمېنتلارنى تاپالمايمىز .

47 . خاراكتېرىستىك نەسەپنىڭ ئىزىنى كۆرگىلى بولمايدۇ ، تەبىئەت ئۇ ئارقىلىق ئىجادىي ئېنېرگىيەنى زەمبۇرۇغ قاتلىمىدىن ئىقتىدار ۋە روهقا ئىگە ئىنسان قاتلىمىغىچە ، يارىتىلغان هەربىر ئېلېمېنت ۋە شەيئىلەرگە كىرگۈزىدۇ .

48 . تارتىش كۈچى قانۇنى ئەڭ يۇقىرى ئىپادىلىنىش شەكلىدە

مۇھەببەتتە ئىپادىلىنىدۇ . ئۇ بىر خىل ئالەم قانۇنى بولۇپ ، ئۇ ھەممىگە بىردەك قارىغان ھالدا قارىماققا ئاڭسىز كۆرۈنىدىغان مىنېراللار ۋە ئۆسۈملۈكلەر ئوتتۇرىسىدىكى بىرىكىش كۈچىنى ، ھايۋانلارنىڭ قايناق ھېسسىياتىنى ، شۇنىڭدەك ئادەم بىلەن ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى سۆيگۈنى ئىدارە قىلىدۇ .

49 . سۆيگۈ قانۇنى بىر خىل ساپ ئىلىمدۇر . ئەڭ قەدىمىي ئەڭ ئاددىي سۆيگۈ شەكلى ، ئوخشاش بولمىغان ھۇجەيرىلەر ئارىسىدىن تۇغقانچىلىق كۈچىنى تاللاشتىن ئىبارەت . مۇھەببەت قانۇنى بارلىق قانۇنلاردىن ئۈستۈن تۇرىدۇ ، چۈنكى مۇھەببەت ھاياتلىق دېمەكتۇر .

50 . تەرەققىي قىلىش تەبىئەتنىڭ نىشانى ، باشقىلارغا مەنپەئەت يەتكۈزۈش بولسا تەرەققىي قىلىشنىڭ نىشانىدۇر ، كىشىلەر ، «ھاياتلىق كىتابى»دا سۆزلەنگەنلىرىنىڭ مۇھەببەت توغرىسىدىكى ھېكايىدىن ئىبارەت ئىكەنلىكىنى بايقىدى .

15 ـ ساۋاق : ھاياتلىق كۆۋرۈكى

بۇ دۇنياغا ئاپىرىدە بولغان ھەربىر كۈن خۇددى تۇيۇقسىز ئورۇندالغان بىر مۇزىكىغا ئوخشايدۇ ، شۇنداقلا ئۇ مۇزىكا كۈن بويى ياڭراپ تۇرىدۇ . سىز ئۇنىڭغا تەڭكەش قىلىپ بىر پەدە ئۇسسۇل ئوينىشىڭىز ، ھەرەر ناخشا ئېيتىشىڭىز ياكى تۇرمۇش قەدىمىڭىزنى بۇلارغا قويۇپ بېرىشىڭىز كېرەك .

— كارلىل

1 . ھاياتلىق يارىتىلغان ئەمەس — ئۇ پەقەت مەۋجۇدىيەتتىن ئىبارەت . بارلىق شەيئىلەر بىز «ھاياتلىق» دەپ ئاتايدىغان بۇ خىل كۈچ تۇپەيلىدىن جانلىق كۆچكە تولىدۇ . بۇ فىزىكىلىق قاتلامدىكى «ھاياتلىق ھادىسىسى» (بىزنىڭ دىققەت قىلىدىغىنىمىز ئاساسلىقى مۇشۇ) «ئېنېرگىيە»نىڭ «ماددا»غا چېكىنىشىدىن پەيدا بولغان .

2 . تىرىك توقۇلمىلار ھۆجەيرىلىك ماددا ياكى ئورگانىك ماددىدىن ئىبارەت . ئۆلۈك توقۇلمىلار ھۈجەيرىسىز ماددىدىن ئىبارەت . ھاياتلىق ئورگانىك ماددىدىن يوقالغان چاغدا ، پارچىلىنىشمۇ باشلىنىدۇ .

3 . توقۇلما يۇقىرى چاستوتىلىق (ياكى دولقۇن ئۇزۇنلۇقى قىسقا) تەۋرىنىشكە ، يۇقىرى كۈچىنىشلىك ھەرىكەتكە موھتاج . توقۇلمىنى تەشكىل قىلىدىغان مولېكۇلىلار داۋاملىق پائالىيەتچان ھالەتتە تۇرىدۇ . نەتىجىدە ، بۇ توقۇلمىلار بىز دەيدىغان «ھاياتلىق» نى ئىپادىلەيدۇ .

4 . قېرىش ئۆلۈش جەريانىنىڭ بىر قىسمى ، ئۇ «تۇپراق تۇزى» ياكى ئاتالمىش «مىنېرال ماددا» لارنىڭ بەدەندە جۇغلىنىد-

شى سەۋەبىدىن كېلىپ چىقىدۇ . بۇ خىل مىنېرال ماددىلار ئادەتتە ئارتېرىيە دىۋارىغا تىنىپ قالغان هاك ۋە بوردىن تەشكىل تاپىدۇ . بۇ ئارتېرىيەلەر شۇنىڭدىن كېيىن قاتتىقلىشىدۇ ، كالتىسىيلىشىدۇ هەم ئېلاستىكلىقىنى يوقىتىدۇ .

5 . ئالەم تەۋرىنىشتىن بەرپا بولغان . مۇنداقچە ئېيتقاندا ، هەربىر شەيئى ئىگە بولغان ئالاهىدە هالەت (مەيلى چوڭ ياكى كىچىك بولسۇن)نىڭ سەۋەبى مۇتلەق هالدا ئۆزىنىڭ ئالاهىدە تەۋرىنىش چاستوتىسىنى ئىپادىلىمەكچى بولۇشىدىن ئىبارەت . ئۇ هالدا ، مەيلى ئومومىي جەهەتتە بولسۇن ياكى ئايرىم جەهەتتە بولسۇن ، ئالەم بىر تەۋرىنىش سىستېمىنىڭ نەتىجىسىدىن ئىبارەت بولىدۇ . باشقىچە ئېيتقاندا ، ئاسمان جىسىملىرى مۇزىكىسى ئۆزىنى بىز «ئالەم»دەپ نام بەرگەن ئاشۇ خىل هالەتتە ئىپادىلەيدۇ .

6 . بۇ تەۋرىنىش ئىقتىدارىنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ . بۇ بىزنىڭ چۈشىنىشىمىزدىكى هېلىقىدەك ئىقتىدار ئەمەس ، بەلكى تىرناق ، چاچ ، سۆڭەك ، چىش ۋە تېرىنىڭ ئۆسۈشىگە مەسئۇل بولىدىغان بىر خىل ئالەم بىلىمىدىن ئىبارەت . مەيلى بىز ئۇخلاۋاتقان بولايلى ياكى ئويغاق هالەتتە تۇرايلى ، بۇ جەريانلار ئۈزلۈكسىز هالدا داۋاملىشىپ تۇرىدۇ .

7 . هەربىر شەيئى ئاڭ ياكى ئىقتىدارغا تولغان بولىدۇ ، ئۇنىڭ ئالاهىدىلىكى ئۆزىگە خاس بولىدۇ ، باشقا شەيئىلەرگە ئوخشىمايدۇ ، چۈنكى پەقەت بىر خىللا ئومۇمىي ئاڭ ياكى ئومۇمىي ئىقتىدار بولىدۇ ، ئەمما ئۇنىڭ ئىپادىلىنىشى خىلمۇخىل بولىدۇ . قىياتاش ، بېلىق ، هايۋان ، ئادەم قاتارلىقلارنىڭ هەممىسى ئومۇمىي ئىقتىدارنىڭ سىغىمچىسى . ئۇلار پەقەت ئالەم ماددىلىرىنى ئوخشاش بولمىغان شەكىلدە — ئوخشاش بولمىغان هەرىكەت تېزلىكى ياكى تەۋرىنىش چاستوتىسى بىلەن بىرلەشتۈرگەن هالدا نامايان قىلىدۇ .

8 . ئەقىل بىر تەۋرىنىش سىستېمىسى ، چوڭ مېڭە بىر تەۋ-

رەتكۈچتىن ئىبارەت . ئىدىيە ھەربىر خاس تەۋرىنىشنىڭ كەم بولسا بولمايدىغان ھۆجەيرىلىرى بىرىكىش ئارقىلىق ئىپادىلىگەن نەتىجىدىن ئىبارەت . ئەقىلنىڭ تەپەككۇر دائىرىسىنى چەكلەيدىغان نەرسە ھۆجەيرىلەرنىڭ سانى ئەمەس ، بەلكى ئۇلارنىڭ تەۋرىنىشىنىڭ ماسلىشىشچانلىقىدىن ئىبارەت .

9 . دەل ئومۇمىي ئەقىل ئارقىلىق ، «ئىدىيەنىڭ ئۇرۇقى» ئادەمنىڭ چوڭ مېڭىسىگە كىرىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولىدۇ ، شۇڭا ئومۇمىي ئەقىل ئىدىيەنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ ، ئىدىيە بىر ئېنېرگىيە ئېقىمىغا ئايلىنىدۇ — بۇ ئېنېرگىيە ئېقىمى ئادەمنىڭ ئەقلىدە مەركەزگە ئىنتىلىدۇ ، ئومۇمىي ئەقىلدە مەركەزدىن قاچىدۇ . بۇ ئىدىيە ئۇرۇقلىرى يېتىلىش ، بىخلىنىش ، ئۆسۈش يۈزلىنىشىگە ئىگە بولىدۇ . ئۇلار مانا مۇشۇنداق ھالدا بىز دەيدىغان «نۇقتىئىنەزەر» نى شەكىللەندۈرىدۇ .

10 . بىر خىل روھىي كارتىنا كاللىدا شەكىللەنگەندە ، بۇ كارتىنىغا مۇۋاپىق كېلىدىغان تەۋرىنىش چاستوتىسى شۇئان ئېڧىردا ئويغىتىلىدۇ . ئەمما ، بۇ خىل تەۋرىنىشنىڭ ئىچىدىكى دۇنياغا ياكى سىرتقا يۈزلىنىشى ، ئىرادە ياكى ئارزۇنىڭ رولى تەرىپىدىن بەلگىلىنىدۇ .

11 . ئەگەر ئىرادە رول ئوينىسا ، تەۋرىنىش سىرتقا يۈزلىنىپ ، كۈچ قانۇنى ئىشقا كىرىشىدۇ ؛ ئەگەر ئارزۇ رول ئوينىسا ، تەۋرىنىش ئىچكى دۇنياغا يۈزلىنىپ ، تارتىش كۈچى قانۇنى ئىشقا كىرىشىدۇ . قايسى خىل ئەھۋال بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، سەۋەب قانۇنى كونكرېتلاشتۇرۇش پىرىنسىپى ياكى ئىجادچانلىق پىرىنسىپى ئارقىلىق ئۆزىنى ئىپادىلەيدۇ .

12 . كۆڭلەرنىڭ بىرىدە ، ئىنسانلار ئۆز تېنىنى كېسەللىكنىڭ ئاسارىتىگە ئۇچراتماي ، قىرىپ ئاجىزلاشنىڭ ئادەتتىكى جەريانىنى توسۇپ قالالايدىغان — ھەتتا يۈز ياشتىن ئاشقاندىمۇ يەنىلا ياشلىق باھارىنى ساقلاپ تۇرالايدىغان بولىدۇ ، بۇ كۆڭلەرگە ئۇزۇن قالمى-

دى .

13 . ئۆلمەسلىك ياكى مەڭگۈلۈك هايات ئەڭ ئالقىشقا ئېرىشىدىغان ئۈمىد، مۇۋاپىق نىشان، هەربىر ئىنساننىڭ توغۇلۇشىدىنلا بولىدىغان هوقۇقىدىن ئىبارەت. لېكىن دىنغا ئىشىنىدىغان ئادەملەرنىڭ كۆپ ساندىكىلىرى — يەنە زادىلا دىنغا ئىشەنمەيدىغان ئادەملەرمۇ بۇنىڭ ئىچىدە — ئۆلمەسلىككە كەلگۈسىدىكى مەلۇم دەۋردە، باشقا مەلۇم بىر مەۋجۇدىيەت قاتلىمىدا ئېرىشكىلى بولىدۇ دەپ ئويلايدۇ.

14 . جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتە ساغلام هەربىر ئادەمنىڭ ئىمكانقەدەر ئۇزۇنراق ياشاشتىن ئىبارەت توغما ئارزۇسى بولىدۇ. دۇنيادا بىرەر كىم ياشاشنى خالىمىغان بولسا، بۇمۇ ئۇنىڭ جىسمانىي ياكى روھىي جەھەتتە مەلۇم غەيرىي نورمال ئەھۋالدا تۇرغانلىقى ياكى ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق ئەھۋالغا دۇچ كېلىدىغانلىقىنى پەرەز قىلغانلىقى سەۋەبىدىن بولىدۇ.

15 . ئەمەلىيەتتە، شەخسنىڭ مەدەنىيلىك ياكى تەرەققىيات دەرىجىسى قانچىكى يۇقىرى بولسا، هاياتقا بولغان ئارزۇسى ۋە ئىنتىلىشى شۇنچە كۈچلۈك بولىدۇ، هەرقانداق توغما ئارزۇ، نىشانىنىڭ ئىشقا ئاشۇرغىلى بولمايدىغان نەرسە بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. «ئادەم بەدىنىدە هاياتلىقنىڭ ئەسلىي ماهىيىتى بويىچە توغرا رېئاكسىيە يۈرگۈزۈشنى ئۆگىنىۋالسا مەڭگۈ ياشىيالايدىغان بولىدۇ». توماس ئېدىسون: «مېنىڭ ئىنسانلارنىڭ مەڭگۈ ياشلىق باهارىنى ساقلاپ قالىدىغان كۈنىنىڭ هامان يېتىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنىدىغان نۇرغۇن ئاساسىم بار.» دەيدۇ

16 . ئادەمنىڭ قان بىلەن گۆشتىن پۈتكەن بەدىنىنىڭ يەتتىدىن بەش قىسمى سۇدىن ئىبارەت، بەدەننى تەشكىل قىلىدىغان ماددىلار ئاقسىل، تالا، ئىرىمچىك ماددىسى، يېلىم قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇ ئەڭ دەسلەپكى تۆت خىل ئاساسىي ئېلېمېنت: ئوكسىگېن، ئازوت، هىدروگېن ۋە كاربوندىن تەركىب

تاپقان ئورگاننىڭ ماددىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان.

17. سۇ-ئىككى خىل گازنىڭ بىرىكمىسى. ھاۋا بولسا بىر-نەچچە خىل گازنىڭ ئارىلاشمىسىدىن ئىبارەت. شۇنىڭ ئۈچۈن، بەدىنىمىز مۇشۇ ئۆزگەرگەن گازلاردىن تەشكىل تاپقان بولىدۇ. جىسمىمىز ئانا قورسىقىدا تۆرىلىپ ئۈچ-تۆت ئايلىق بولۇشتىن ئىلگىرى بەدىنىمىزدە ھېچقانداق نەرسە — يۈز، ئېغىز، قول، چاچ، ھەتتا تىرناق مەۋجۇت بولمايدۇ.

18. پۈتكۈل ئورگانىزم بىرخىل مولېكۇلا ئېقىمى، ئۈزلۈك-سىز يېڭىلىنىپ تۇرىدىغان يالقۇندىن، يەنى مۇنداق بىر ئېرىقتىن ئىبارەت: بىز ئۇنىڭدا ئېقىۋاتقان سۇغا بىر ئۆمۈر قاراپ تۇرساق-مۇ، سۇنى ھەرگىز قايتا كۆرەلمەيمىز. بۇ مولېكۇلىلار بىر-بىرى بىلەن ئۇچراشمايدۇ ھەم ئاسسىمىلياتسىيەنىڭ ياردىمى بىلەن داۋاملىق يېڭىلىنىپ تۇرىدۇ، بۇ خىل ئاسسىمىلياتسىيە ئۇنى قو-بۇل قىلىدىغان غەيرىي ماددىي كۈچنىڭ قوماندانلىق قىلىشى، تىزگىنلىشى ۋە تەشكىللىشىگە ئۇچرايدۇ.

19. بىز بۇخىل كۈچكە «روھ» دەپ نام بەردۇق، فرانسىيە-لىك ئۇلۇغ ئاسترونوم، فىزىك، بىئولوگ ۋە مېتافىزىك كامىئىل فلاممارىئون مۇشۇنداق يازغان.

20. «ھاياتلىق كۆۋرۈكى» دىن ئىبارەت ئادەم جىسمىنىڭ قايتا تىرىلىدىغانلىقىنىڭ بۇ سىمۋوللۇق بەلگىسى ئۈزلۈكسىز ھالدا ناخشا، تىياتىر ۋە ھېكايىلەردە قوللىنىلماقتا. پالاسېرسۇس، پىفا-گور، لېكگىس، ۋالېنتىن، ۋاگنېر، شۇنىڭدەك قەدىمدىن ھازىر-غىچە ئۆتكەن پەيغەمبەر، دانىشمەنلەر بۇ «سفىنكسنىڭ تېپىشمى-قى» بىلەن بىردەك ئاۋازدا ئۆزلىرىنىڭ داستانلىرىنى دېكلاماتسىيە قىلغان، سفىنكسنىڭ ئوقىغا: «يا ماڭا جاۋاب بەر، يا ئۆل» دەپ يېزىپ قويۇلغان.

21. بۇنىڭ جاۋابى ئېھتىمال ئاشۇ ئادەم بەدىنىدىكى بەزلەر-نىڭ خۇسۇسىيىتىنى بىلىشكە يوشۇرۇنغان بولۇشى مۇمكىن، دەل

مۇشۇ بەزلەر تەن بىلەن روھنىڭ ئۆسۈشىنى ھەمدە تولىمۇ مۇھىم بولغان بارلىق ماددا ئالماشتۇرۇشلارنى تىزگىنلەپ تۇرىدۇ. بۇ بەزلەر بارلىق ھاياتلىق فۇنكسىيەلىرى ۋە بەدەندىكى مۇناسىۋەتلىك زىچ ھەمكارلىقلارنى باشقۇرىدۇ، بۇخىل مۇناسىۋەتنى بەلگىم شىركەت لىدىرلىرىنىڭ زەنجىرسىمان يىغىنلىرىغا ئوخشاتقىلى بولار.

22. ئۇلار ئىچكى ئاجراتمىلار ياكى ھورمونلار بىلەن تەمىنلەيدۇ، ئۇ ئىچكى ئاجراتمىلار بويىمىزنىڭ ئېگىز ياكى پاكار بولۇشىنى، قەددى ـ قامىتىمىزنىڭ كېلىشكەن ياكى قىياپىتىمىزنىڭ ئادەتتىكىچە بولۇشىنى، ئەقىللىق ياكى دۆت بولۇشىمىزنى، غەلىتە مىجەز ياكى مۇلايىم بولۇشىمىزنى بەلگىلەيدۇ.

23. دۇنيا بويىچە ئەڭ ئۇلۇغ مۇتەپەككۇرلارنىڭ بىرى ۋىليام ئوسلېر مۇنداق دېگەن: «ئادەمنىڭ بەدىنى ئىشچى ھۈجەيرىلەردىن تەشكىل تاپقان بىر ھەرە ئۇۋىسىدىن ئىبارەت (تەرجىماننىڭ ئىزاھاتى: ئىنگلىز تىلىدىكى ھۈجەيرە دېگەن سۆزنىڭ يەنە ھەرە ئۇۋىسى دېگەن مەنىسىمۇ بار)، بارلىق ھۈجەيرىلەر چوڭ مېڭە بىلەن يۈرەكنىڭ تىزگىنلىشىگە ئۇچرايدۇ، ‹ھورمون› دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل ماددا (بەزى ناھايىتى كىچىك، قارىماققا كۆزگە ئانچە چېلىقمايدىغان توقۇلمىلار تەرىپىدىن ئاجرىتىپ چىقىرىلىدۇ)غا تايىنىدۇ، ئۇلار ھاياتلىقنىڭ چاقىنى مايلاپ تۇرىدۇ. مەسىلەن، بۇغدىيەكنىڭ ئاستى تەرىپىگە جايلاشقان قالقانسىمان بەزنى كېسىپ ئېلىۋەتسىڭىز، ئادەمنىڭ ئىدىيە ماتورىنى ھەرىكەتلىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدىغان سىلىقلاش مېيىنى تارتىۋالغان بولىسىز. بۇ خۇددى ماتورنىڭ ماي يولىنى ئۈزۈۋەتكەنگە ئوخشايدۇ، ئاستا ـ ئاستا ئۇنىڭ چوڭ مېڭىسىدە ساقلىنىپ تۇرغان بىلىملەرنى قايتا ئىشلەتكىلى بولمايدۇ، بىر يىل بولمايلا، ئۇ دۆت ھالەتكە چۈشۈپ قالىدۇ. تېرىنىڭ نورمال پائالىيىتىمۇ توختايدۇ، چاچلىرى چۈشۈپ، يۈزى ئىششىپ، قاملاشقان ئۇ ئادەم قاملاشمىغان ھەجۋىي رەسىمدىكىگە ئوخشاپ قالىدۇ.»

24 . ئادەم بەدىنىدە مېڭە ئاستى بېزى (ھىپوفىز) ، قالقانسىمان بەز ، ئاشقازان ئاستى بېزى ، بۆرەك ئۈستى بېزى ، مېڭە ئۈستى بېزى (چىلخوزا تەنچە) ، تۆش بېزى ۋە جىنسىي بەزلەردىن ئىبارەت يەتتە خىل ئاساسلىق بەز بولىدۇ . بۇ بەزلەر بەدەننىڭ ماددا ئالماشتۇرۇشنى تىزگىنلەپ ، بارلىق ھاياتلىق فۇنكسىيەلىرىنى ئىدارە قىلىپ تۇرىدۇ .

25 . مېڭە ئاستى بېزى ناھايىتى كىچىك بەز بولۇپ ، باشنىڭ ئوتتۇرىسىغا يېقىن ، بىۋاسىتە ھالدا ئۇچىنچى مېڭە قېرىنچىسىنىڭ تېگىگە جايلاشقان ، ساڭگىلىغان قاپاقتەك باش سۆڭىكىنىڭ تېگىگە يېقىن تۇرىدۇ . ئۇنىڭ ئاجراتما سۇيۇقلۇقى كاربون سۇ بىرىكمىلىرىنى ئىشقا سېلىش ، قان بېسىمىنى ساقلاش ، باشقا بەزلەرنى قوزغىتىش ھەمدە سىمپاتىك نېرۋا سىستېمىسىنىڭ ساغلاملىقىنى ساقلاش جەھەتتە مۇھىم روللارنى ئوينايدۇ .

26 . قالقانسىمان بەز بويۇننىڭ ئالدى تۆۋەن قىسمىغا جايلاشقان ، ئىككى يېنى ئۈستىگە قاراپ كېڭەيگەن بولۇپ ، يېرىم چەمبەر شەكلىدە بولىدۇ . قالقانسىمان بەزنىڭ ئاجراتما سۇيۇقلۇقى ئاقسىل ۋە كاربون سۇ بىرىكمىلىرىنى ئىشقا سېلىش جەھەتتە ناھايىتى مۇھىم ؛ چاچنىڭ ئۆسۈشىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ ؛ يەنە ھەزىم قىلىش ۋە چىقىرىۋېتىش ئورگانلىرىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ . مەيلى بەدەننىڭ ئومۇمىيۈزلۈك يېتىلىشى جەھەتتە بولسۇن ياكى روھنىڭ فۇنكسىيەسى جەھەتتە بولسۇن ، ئۇ بىر كۈچلۈك ھەل قىلغۇچ ئامىل ھېسابلىنىدۇ . تۇراقلىق ھەم تەڭپۇڭ قالقانسىمان بەز ئىجابىي ، ئۇنۇملۇك ، مۇقىم ماسلاشقان ئەقىل ۋە بەدەنگە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىدۇ .

27 . بۆرەك ئۈستى بېزى دەل ئارقا بەلنىڭ ئۈستى تەرىپىگە جايلاشقان . بۇ ئەزا بەزىدە كىشىلەر تەرىپىدىن «گۈزەللىك بېزى» دەپ ئاتىلىدۇ ، چۈنكى ئۇنىڭ رولىنىڭ بىرى مۇۋاپىق ئېرىتمە ۋە تەمىنات ئارقىلىق بەدەندىكى پىگمېنتنى ساقلاشتىن ئىبارەت . لې-

www.uyghurkitap.com

كىن ئۇنىڭ تېخىمۇ مۇھىم رولى بۆرەك ئۇستى بېزى ئاجراتما سۇيۇقلۇقىنىڭ باشقا جەھەتلىرىدە كۆرۈلىدۇ. بۇ ئاجراتما سۇيۇقلۇقى بىر خىل ئەڭ مۇھىم قان بېسىمى ۋاستىچى ماددىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، تۈيغۇ نېرۋا سىستېمىسىنى قۇۋۋەتلەندۈرگۈچى مۇسكۇل، يۈرەك، ئارتېرىيە ۋە ئۇچەينىڭ قۇۋۋەتلەندۈرگۈچىسىدۇر. بۇ بەزلەر بەزى كەيپىيات تەسىرىگە قارىتا ئىنكاس قايتۇرالايدىغان بولۇپ، ئاجرىتىپ چىقىرىلىش مىقدارى شۇئان كۆپىيىدۇ، شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل سىستېمىنىڭ ئېنېرگىيەسى كۆپىيىپ، ئۇنى ئۇنۇملۇك ئىنكاس قايتۇرۇشقا ئوبدان تەييارلىق كۆرۈش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ.

28. مېڭە ئۇستى بېزى ناھايىتى كىچىك بىر كونۇس شەكىللىك تەنچە بولۇپ، ئۇچىنچى مېڭە قېرىنچىسىنىڭ ئارقا تەرىپىگە جايلاشقان. قەدىمكى كىشىلەر مېڭە ئۇستى بېزىنىڭ ئىنتايىن مۇھىم ئىكەنلىكىنى بۇرۇنلا تونۇپ يېتىپ، ئۇنى «روھنىڭ مەركىزى» دەپ ئاتىغان، ئۇ روھنىڭ قونالغۇسى، شۇنداقلا مەڭگۈلۈك ياشلىق باھار ۋە ئۆلمەس ھاياتلىقنىڭ تۇرۇشلۇق جايى بولۇشى مۇمكىن. ئۇ باشنىڭ ئارقا تەرەپ چوققىسىغا يېقىن يەرگە جايلاشقان.

29. تۆش بېزى كېكىردەكنىڭ تېگىگە (يېقىن)، قالقانسىمان بەزنىڭ دەل ئاستى تەرىپىگە جايلاشقان. ئۇ پەقەت بالىلارغا نىسبەتەنلا كەم بولسا بولمايدۇ دەپ قارىلىدۇ، لېكىن تۆش بېزىنىڭ چېكىنىشى بالدۇر قېرىشنىڭ سەۋەبلىرىدىن بىرى بولۇش ئېھتىماللىقى بارمۇ ـ يوق؟

30. ئاشقازان ئاستى بېزى قورساق پەردىسىنىڭ كەينى تەرىپىگە، ئاشقازانغا يېقىن جايلاشقان. ئاشقازان ئاستى بېزى ھەزىم قىلىشقا ياردەم بېرىدۇ، ئۇ رولىنى مۇۋاپىق جارى قىلدۇرمىغان چاغدا، چەكتىن ئارتۇق شېكەر پەيدا بولۇپ، دىئابىت كېسىلى ۋە باشقا ئېغىر كېسەللىكلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىشى مۇمكىن.

31 . جىنسىي بەزلەر قورساقنىڭ ئاستى تەرىپىگە جايلاشقان . دەل جىنسىي بەزلەرنىڭ رولى ئارقىلىق ھاياتلىق يارىتىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولىدۇ ، كۆپىيىش جەريانى داۋاملىشىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولىدۇ . بۇ جىنسىي بەزلەرنىڭ ئاجراتما سۇيۇقلۇقى نەسىللىنىش مەقسىتى ئۈچۈن ئىشلىتىلمىگەن چاغدا ، ئۇلار ھۇجەيرىگە كىرىپ ، ئېنېرگىيە ، كۈچ ۋە ھاياتىي كۈچنى يېڭىلايدۇ . ئەگەر ئۇلار رولىنى نورمال جارى قىلدۇرالمىسا ، خاموشلۇق ۋە زەئىپلىشىش كۆرۈلىدۇ .

32 . ئۇنداق بولسا ناھايىتى ئېنىقكى ، ئەگەر بىز مەلۇم ئۇسۇلنى تېپىپ ، بۇ بەزلەرنى رولىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلالىساق ، سالامەتلىكىمىز ، كۈچىمىز ۋە ياشلىق باھارىمىزنى مۇددەتسىز ھالدا ئەسلىگە كەلتۈرەلەيمىز . بۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب ، قالقانسىمان بەز ھاياتلىق ئېنېرگىيەسىنى ئەۋج ئالدۇرىدۇ ، مېڭە ئاستى بېزى قان بېسىمىنى تېزگىنلەيدۇ ھەم روھ ئېنېرگىيەسىنى ئەۋج ئالدۇرىدۇ ، ئاشقازان ئاستى بېزى ھەزىم قىلىشنى ۋە بەدەننىڭ ھاياتىي كۈچىنى تىزگىنلەيدۇ ، جىنسىي بەزلەر ياشلىق باھار ، ماغدۇر ۋە كۈچ بولۇپ ئىپادىلىنىدىغان ئاجراتما سۇيۇقلۇقنى تىزگىنلەپ تۇرىدۇ .

33 . ئەگەر ، قۇياشتىن كەلگەن يورۇقلۇقنىڭ ئوخشاش بولمىغان يەتتە سەييارە تەرىپىدىن ئوخشاش بولمىغان يەتتە خىل تۇس ، رەڭ ياكى سۈپەتكە ئايرىلىدىغانلىقىنى ، ئۇلارنىڭ يەنە ئوموزۇقا تۆۋرۈكى ئارقىلىق يەتتە نېرۋا تۈگۈنىنى بويلاپ بەدەن سىستېمىسىغا كىرىدىغانلىقىنى ئېسىمىزدە تۇتالساق ، بىز بەزنىڭ مېخانىزمىنى تېخىمۇ ئوبدان چۈشىنەلەيمىز . بۇگۈنكى كۈندە بىز ھاياتلىقنىڭ بەدەندىكى يەتتە ئاساسلىق بەزگە ئىگە بولغانلىقىنى ، ئۇلار ھاياتلىقنىڭ ھەربىر تۈرلۈك فۇنكسىيەسىنى تىزگىنلەپ ۋە ئىدارە قىلىپ تۇرىدىغانلىقىنى بايقىدۇق . ئەمما بەختكە قارشى ، ئادەتتىكى دېرىزە ئەينىكى ئەمەلىيەتتە ئۇلترا بىنەپشە نۇرنى قوبۇل

قىلالمايدۇ ، لېكىن سالامەتلىك ۋە ھاياتىي كۈچنى ساقلاشقا نىسبەتەن ، ئۇلترا بىنەپشە نۇر كەم بولسا بولمايدۇ. كۋارتس ئەينەكلىك دېرىزە ئورنىتىلغان ساناتورىيە ۋە دوختۇرخانىلار ناھايىتى ئاز ، بۇ خىل ئەينەك ئۇلترا بىنەپشە نۇرنىڭ كىرىشىگە يول قويىدۇ.

34 . بۇ ئاجراتما بەزلەر بىزدە تا بۈگۈنگە قەدەر ئىزچىل تۈردە ئىنتايىن كەمچىل بولۇپ كېلىۋاتقان ئۇلترا بىنەپشە نۇر بىلەن تولۇقلانغان چاغدا ، نەتىجە ئادەتتىن تاشقىرى ھاياتىي كۈچكە — روھىي جەھەتتىكى كۈچكە ۋە جىسمانىي جەھەتتىكى ھاياتىي كۈچكە تولۇشتىن ئىبارەت بولىدۇ . ئەمەلىيەتتە ، بىز خولېستېرىننىڭ ئۇلترا بىنەپشە نۇرنىڭ تەسىرى ئارقىلىق ۋىتامىنغا ئايلىنىدىغانلىقىنى بىلدۇق ، باشقا ئىنېرت ماددىلارنىڭمۇ ئوخشاش شەكىلدە ئاكتىپلاشتۇرۇلۇشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن . بىز يەنە ئىنفرا قىزىل نۇرنىڭمۇ ئىنتايىن قىممەتلىك بىر خىل داۋالاش ۋاستىچىسى ئىكەنلىكىنى بايقىدۇق . بەزى توقۇلما بۇيۇملار ئىنفرا قىزىل نۇرنى سۈزۈشكە ئىشلىتىلىدۇ .

35 . دۇنيا بويىچە ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان بىر قانچە ئالىملارنىڭ ئىشلىگەن تەجرىبىلىرىدىن مۇنداق نەتىجىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىشقا بولىدۇ : ئادەم بەدىنىنى شۇقەدەر ساپ ۋە سېزىمچان قىلىپ ئۆزگەرتكىلى ، ھەتتا ئەۋلادمۇئەۋلاد ياشاپ ، ئۆلمەيدىغان قىلغىلى بولىدۇ . بەدەننىڭ كىرىم - چىقىمىنى شۇقەدەر مۇكەممەل تەڭشىگىلى ، ھەتتا ئورگانىزمنى قېرىمايدىغان ، بەلكى ھەركۈنى يېڭىباشتىن قۇرۇلىدىغان قىلغىلى بولىدۇ .

36 . ئىنتايىن ئاددىي ھالدىكى تازىلىقتا دىققەت قىلىش ئۇسۇلى ئارقىلىق ، ھەربىر ھاياتلىقنىڭ نامايان بولۇشىنى ئۇزارتالايمىز . شۇنىڭ ئۈچۈن تەۋرىنىشنىڭ كۈچىنى ھەمدە ئۇنىڭ بەدەن تۈزۈلۈشىگە كۆرسىتىدىغان تەسىرىنى تولۇق چۈشىنىشنىڭ ئورگانىزمنىڭ ھاياتىنى مەڭگۈ نامايان قىلىشقا ياردەم بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنىشكە ئاساسىمىز بار .

37 . ئۆلۈم ھاياتلىقنىڭ مۇقەررەر ، ساقلانغىلى بولمايدىغان نەتىجىسى ياكى خاسلىقى ئەمەس . ئۆلۈم بىئولوگىيەدە بىر نىسپىي يېڭى نەرسىدىن ئىبارەت . ئۇ ، جانلىقلار تەدرىجىي تەرەققىيات يولىدا بىر بۆلەك ئۇزاق مۇساپىنى باسقاندىن كېيىن ئاندىن بارلىققا كېلىدۇ .

38 . كىرىتىك تەجرىبە ئارقىلىق كۆزىتىش نەتىجىسى ، بىر ھۇجەيرىلىك ئورگانىزمنىڭ ئۆلمەيدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بەردى . ئۇلار ئاددىي ھالدىكى بەدەن بۆلۈنۈشى ئارقىلىق كۆپىيىشنى ئىشقا ئاشۇرىدۇ ، بىر يەككە تەن ئىككىگە ئايلىنىدۇ . ناۋادا ھۇجەيرىنىڭ مۇھىتى داۋاملىق پايدىلىق بولىدىغان ، بۇ جەريان مۇددەتسىز ھالدا داۋاملىشىپ كېتىۋېرىدۇ ، ھۇجەيرىلەرنىڭ بۆلۈنۈش تېزلىكى قىل-چە ئاستىلىمايدۇ ، ئۆلۈكنى تىرىلدۈرىدىغان جەرياننىڭ بولۇشىمۇ ھاجەتسىز . جىنس ئايرىمىسى بار بارلىق ئورگانىزمنىڭ جىنسىي ھۇجەيرىلىرىمۇ شۇنىڭغا ئوخشىشىپ كېتىدىغان مەنىدە ، ئۆلمەي-دۇ . بىر ئېغىز سۆز بىلەن ئېيتقاندا ، شۇنداق دېسەك بولىدۇكى ، ئۇرۇقلانغان تۇخۇم بىر گەۋدىنى ھەمدە تېخىمۇ كۆپ جىنسىي ھۇجەيرىلەرنى ھاسىل قىلىدۇ . گەۋدە (بەدەن) ئاخىرى ئۆلىدۇ . بەزى جىنسىي ھۇجەيرىلەر بۇنىڭدىن ئىلگىرىلا گەۋدە ۋە جىنسىي ھۇجەيرىلەرنى ھاسىل قىلىدۇ ، ئۇ مانا مۇشۇنداق دەۋرىي ھالدا تەكرارلىنىپ ، ئۈزلۈكسىز ھالدا داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان بولۇپ ، كۆپ ھۇجەيرىلىك ئورگانىزم يەر شارىدا پەيدا بولغاندىن بۇيان ، تا بۈگۈنگە قەدەر تېخى توختىغىنى يوق .

39 . كۆپىيىش مۇشۇ خىل شەكىلدە كۆپ ھۇجەيرىلىك جان-لىق ھالىتىدە داۋاملىشىپ كېتىۋېرىدىغانلار بولسا ، ئۆلۈمنىڭ پاناھلىنىدىغان يېرى بولمايدۇ . قەرەلسىز ئۇزۇن ۋاقىت ئىچىدە تېخىمۇ يۇقىرى دەرىجىلىك ئومۇرتقىلىق ھايۋانلارنىڭ توقۇلمىلى-رىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا يېتىشتۈرۈپ چىقىش ئۆلۈمنىڭ ھۇ-جەيرە ھاياتىنىڭ مۇقەررەر قوشۇمچىسى ئەمەسلىكىنى ئىسپاتلاپ

بەردى .

40 . بىز تامامەن شۇنداق دېيەلەيمىزكى ، بەدەندىكى بارلىق ئاساسىي ھۇجەيرە ئامىللىرىنىڭ يوشۇرۇن ھالدا ئۆلمەيدىغانلىقى ياكى ئاللىقاچان تولۇق ئىسپاتلانغان ، ياكى بۇنىڭ ئېھتىماللىقىنى ئاشۇرغان . يېقىنقى 20 يىلدىن بۇيانقى ھۇجەيرە يېتىشتۈرۈش خىزمىتىنىڭ نەتىجىلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇپ يىغىنچاقلىساق ، مۇنداق يەكۈن چىقىرىشىمىز مۇمكىن : كۆپ ھۇجەيرىلىك ھايۋانىنىڭ تېنىدىكى بارلىق ئاساسىي توقۇلما ھۇجەيرىلىرى يوشۇرۇن ھالدا ئۆلمەيدۇ ، بىز ئۇنى ئايرىم ھالدا مۇنداق بىر خىل شارائىتتا تۇرغۇزساق : مۇۋاپىق مىقداردىكى مۇۋاپىق يېمەكلىك بىلەن تەمىنلىسەك ، ماددا ئالماشتۇرۇشنىڭ زىيانلىق ھاسىلاتلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا چىقىرىپ تاشلىساق ئەنە شۇنداق ئەھۋال نامايان بولىدۇ .

41 . ئۇنداق بولسا ، تېخىمۇ يۇقىرى دەرىجىلىك كۆپ ھۇجەيرىلىك ھايۋانلار نېمە ئۈچۈن مەڭگۈ ياشىيالمايدۇ ؟ بىر ئاساسىي سەۋەب قارىغاندا مۇنداق بولسا كېرەك : بەدەن بىر پۈتۈنلۈكتىن ئىبارەت بولۇش سۈپىتىدە ، ئۇنىڭدىكى ھۇجەيرە ۋە توقۇلمىلارنىڭ فۇنكسىيە جەھەتتىكى بۆلۈنۈشى ۋە مەخسۇسلىششى تۈپەيلىدىن ، ھەرقانداق ئايرىم قىسىم ئۆزىنى داۋاملىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىدا كەم بولسا بولمايدىغان شەرتلەرنى تاپالمىغان . بەدەننىڭ ھەرقانداق قىسمىنىڭ ياشىشىغا زۆرۈر لازىملىق بۇيۇملار باشقا قىسىملىرى ياكى بىر پۈتۈنلۈكتىن ئىبارەت بولغان بەدەننىڭ توقۇلمىلىرى تەرىپىدىن تەمىنلىنىدۇ . كۆپ ھۇجەيرىلىك ھايۋانلارنىڭ بەدىنىنى تەشكىل قىلىدىغان ھۇجەيرە ۋە توقۇلمىلار ئۆز ئارا بېقىنىدىغان توپلىمىنىڭ فۇنكسىيە جەھەتتىكى بۆلۈنۈشى ۋە مەخسۇسلىشىشىنى ئۆلۈشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . بىر ھۇجەيرىنىڭ ئۆزىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، ئۇنىڭدا ئەزەلدىن بار بولغان ، ساقلانغىلى بولمايدىغان ئۆلۈم جەريانى بولمايدۇ .

42 . ھۆجەيرە تىپىك قېرىش ئۆزگىرىشىنى ئاشكارىلىغان چاغدا ، بۇ ئۆلارنىڭ بىر پۈتۈنلۈكتىن ئىبارەت بولغان بەدەندىكى ئۆز ئارا بېقىنىدىغان بىرلىشىشنىڭ نەتىجىسى بولۇشى مۇمكىن . ھەرقانداق ئايرىم ھۆجەيرىدە ، بۇ خىل ئۆزگىرىش زادىلا يۈز بەر-مەيدۇ ، چۈنكى ئەمەلىيەتتە ھۆجەيرە ئەسلىدىنلا قېرىدۇ . بۇ خىل ئۆزگىرىش ، ھۆجەيرە بىر پۈتۈنلۈكتىن ئىبارەت بولغان تەشكىل-لىنىك بەدەندىكى ئۆز ئارا بېقىنىدىغان مۇناسىۋەتتىن سىقىپ چىقىرى-ۋېتىلگەن چاغدىلا ، ئاندىن يۈز بېرىدۇ . قىسقىسى ، ئۆلۈم قارىغاندا يەككە ھۆجەيرىنىڭ فىزىيولوگىيەلىك مېخانىزمىنىڭ ئاساسىي خۇ-سۇسىيىتى ئەمەس ، تېخىمۇ كۆپرەك ھالدا بىر پۈتۈنلۈكتىن ئىبا-رەت بولغان بەدەننىڭ ئاساسىي خۇسۇسىيىتى بولسا كېرەك .

43 . يېقىنقى تەتقىقاتلار ھەل قىلغۇچ ھالدا شۇنى چۈشەندۇ-رۇپ بەردىكى ، ئادەم بەدىنىدىكى توقۇلما ۋە ھۆجەيرىلەرنىڭ چوقۇم چىرىشى ناتايىن . ئىلگىرى كىشىلەر ، قېرىشتىن ساقلىنىشنىڭ ئامالى يوق ، ھۆجەيرە چوقۇم قېرىش سەۋەبىدىن يىمىرىلىدۇ ، بۇ پەقەت خوراشتىن دېرەك بېرىدۇ ، دەپ قاراپ كەلگەن ئىدى . ئەمما ، ھازىرقى زامان ئىلىم - پېنى نۇقتىئىنەزەرىدىن قارىغاندا ، بۇ خىل قاراش كىشىلەر تەرىپىدىن قۇۋۋەتلەنمەيدىغان بولدى . ئاجراتما بەزلىرىگە قارىتا ئېلىپ بېرىلغان ئىلمىي تەتقىقات نۇرغۇن ماتېرىياللىستلارنى شۇنىڭغا چىن پۈتكۈزدىكى : ئادەمنىڭ ھۆجەيرى-سى ئۈزلۈكسىز ھالدا ياشىرالايدۇ ياكى ئورنىغا دەسسىيەلەيدۇ ، قېرىلىق دەۋرىدىن ئىبارەت بۇ ھالەتتىن بىرقانچە يۈز يىل نېرى تۇرغىلى بولىدۇ .

44 . ھەممىگە مەلۇمكى ، قىممەتلىك تەجرىبىگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن بىر ئۆمۈر ۋاقىت سەرپ قىلىشقا توغرا كېلىدۇ . يىرىك سانائەتنىڭ باشلامچىلىرى ھەمىشە 60 ياشتىن ئاشقان بولىدۇ ،

كىشىلەر ھەمىشە بارلىق ئامال - چارىلەر بىلەن ئۇلارنىڭ سەممىي
مەسلىھەتىگە ئېرىشمەكچى بولىدۇ ، چۈنكى ئۇلار شۇنچە يىللار
داۋامىدا ئەڭ قىممەتلىك تەجرىبىلەرگە ئېرىشكەن . شۇنىڭ ئۈ-
چۈن ، ئۆمۈرنى ئۇزارتىشنىڭ ئامال - چارىسى ئىنتايىن مۇھىم
بەلكى ئەمەلىيەتتە ، ھازىرقى خىلمۇخىل ئالامەتلەر ، بۇنى قىلغىلى
بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ بەرمەكتە ، ھەم بۇنى جەزمەن قىلغىلى
بولىدۇ .

45 . بىزنىڭ بەزى ئەڭ نوپۇزلۇق زاتلىرىمىزمۇ بىر ئادەمنىڭ
بىرقانچە يۈز يىل ياشىماسلىقى كېرەكلىكىنىڭ قانداق ئاساسى
بارلىقىنى سىزىۋالالىغىنى يوق . بۇ (ئاشۇنداق ئۇزۇن ئۆمۈر كۆ-
رۈشنى دېمەكچى — تەرجىماننىڭ ئىزاھاتى) قانداقتۇر ئادەتتىن
تاشقىرى ئىقتىدار ئەمەس ، بەلكى مۇۋاپىق بىر ئوتتۇرىچە سەۋىيە-
دىن ئىبارەت دەپ قارالماقتا . دەرۋەقە ، بۈگۈنكى كۈندە بەزىلەر
125 ياش ئۆمۈر كۆردى ، لېكىن بۇلار پەقەتلا ئايرىم ئەھۋال ،
ئەلۋەتتە . تېببىي مۇتەخەسسىسلەر ، كەلگۈسىدە ھامان بىر كۈنى
ئادەمنىڭ ئۆمرى 200 ياش نىشانىغا يېتىدۇ ، دەپ كېسىپ ئېيتماق-
تا . بىز توختىۋېلىپ ئويلاپ كۆرىدىغان بولساق ، ئىلگىرى ئىنسان-
لارنىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى ئادەتتە 40 ياش بولغان ، بۈگۈنكى كۈندە
50 يىلدىن كېيىن ، بىر ئادەمنىڭ نەۋقىران مەزگىلىنىڭ 100 ياكى
150 ياش بولىدىغانلىقىنى بىلگىلى بولمايدۇ .

46 . نېرۋا بەزىبىر ئىنچىكە تالالاردىن ئىبارەت بولۇپ ، ئوخ-
شاش بولمىغان رەڭگە ئىگە ھەربىر تال نېرۋىنىڭ بەزى ئورگانىك
ماددىلار (مەسىلەن ، ياغ ياكى ئاقسىل)غا نىسبەتەن خاس خىمىيە-
لىك بىرىكىش كۈچى بولىدۇ ، بۇ خىل بىرىكىش كۈچىنىڭ ياردىمى
ئارقىلىق ، ئورگانىزم كونكرېتلىشىدۇ ، ھاياتلىق جەريانى داۋاملى-
شىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولىدۇ .

www.uyghurkitap.com

47 . تەسەۋۋۇر قىلىش قىيىن ئەمەسكى ، بۇ سىرلىق ئىنچىكە تالالار «ئىنسان چىلتار»نىڭ تارىسى ، مولېكۇلا ھالەتتىكى مىنېرال ماددىلار بولسا «چەكسىز ئېنېرگىيە»گە ئىگە قول بارماقلىرىدىن ئىبارەت . ئۇلار مەلۇم بىر «مۇناجات»نىڭ مۇڭلۇق نوتىسىنى چالالايدۇ .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

16 ـ ساۋاق : دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ دىنلار

دىن ئاساسسىز بولمايلا قالماي ، ئۇلارغا مۇجەسسەملەنگىنى ئىنسانلارنىڭ تارىختىن بۇيانقى ئەڭ چوڭقۇر ، ئەڭ ئۇلۇغ ئىدىيەلىرىدىن ئىبارەت . ئۇ ئىدىيەلەر بىزنىڭ جىسمانىيىتىمىز ۋە روھىيىتىمىزنىڭ بىر قىسمىغا ئايلىنىپ كەتكەن ۋە ئۇ بىزگە مىراس قالغان ، بىز ئۇلارغا ۋارىسلىق قىلدۇق ھەم ئۇلارنى ئەۋج ئالدۇردۇق .

يەھۇدىي دىنى

1 . پەلەستىندىن ئىبارەت دۇنياغا داڭلىق بۇ زېمىن بىر پارچە تار ھەم ئۇزۇنچاق سەھرادۇر ، ئۇنىڭ نورغۇن باي ھەم مۇنبەت ۋادىلىرى ۋە ئېگىز تاغلىرى بار ، ئوتتۇرا دېڭىزنىڭ شەرقىگە ، ئەرەب قۇملۇقىنىڭ غەربىگە جايلاشقان . ئۇنىڭ كەڭلىكى 70 مىل ، ئۇزۇنلۇقى 125 مىل — مىسسۇرى ئىشتاتىنىڭ كۆلىمىگە ئاساسەن تەڭ .

2 . ئۆلۈك دېڭىز مۇشۇ زېمىنغا جايلاشقان ، ئۇ دېڭىز يۈزىدىن 1300 فۇت تۆۋەن ؛ ھىمالايا مۇشۇ يەردە ، ئۇ دېڭىز 9166 فۇت ئېگىز بولۇپ ، 11 ـ ئايدىن كېلەركى يىلى 8 ـ ئايغىچە قار بىلەن قاپلىنىپ تۇرىدۇ .

3 . بۇ داڭلىق زېمىن ھەمدە ئۇنىڭ ئۆزگىرىشچان كىلىماتى ، دۇنياغا غايەت زور تەسىر كۆرسىتىپ دىنلارنىڭ پەيدا بولۇش جەريانىدا ، بىر قەھرىمانىنىڭ رولىنى ئوينىغان .

4 . «ئىنجىل»نىڭ دەسلەپكى مەزگىلدىكى جىلدلىرىنىڭ يېزىلغان دەۋرى كىشىلەرنىڭ ئومۇميۈزلۈك پەرەز قىلغىنىدىكىدىن كۆپ كېيىن ، «يارىلىشنامە» دىكى ئىبداي قوۋمىنىڭ ئاقساقالاي توغرىسىدىكى ھېكايىلەر ئاساسلىقى كېيىنكى قەبىلە تارىخىدىكى رىۋايەتلەردىن تەشكىل تاپقان .

5 . رىۋايەتلەر دەسلەپكى مەزگىللەردىكى ئىبراي مىللىتىنىڭ 4 قەبىلىدىن تەشكىل تاپقانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ ، ئېيتىشلارغا قارىغاندا بۇ 4 قەبىلە 4 ئانىدىن كېلىپ چىققان ، بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى «رىيا»قەبىلىسى بىلەن «راجى»قەبىلىسىدىن ئىبارەت ئىككى قەبىلە مۇھىم دەپ قارىلىدۇ (رىيا ياۋا ئىنەك دېگەن مەنىدە ، راجى ساغلىق دېگەن مەنىدە) .

6 . بۇلار زادى تۇتېم بەلگىسىمۇ ياكى ئىگىلىك بەلگىسىمۇ؟ بۇ ھەقتە كىشىلەرنىڭ قارىشى بىردەك ئەمەس . زىيا قەبىلىسى كالا باقىدىغان ، راجى قەبىلىسى بولسا قوي باقىدىغان قەبىلە بولۇشى مۇمكىن . ساقلىنىپ قالغان ئارخىپلاردىن ئۇنىڭ ۋاقتى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 1300 ـ يىللارغا توغرا كېلىدىغانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ . مىسىردا سەرسان بولۇپ يۈرگەن ھەمدە كېيىن مۇسا تەرىپىدىن باشلاپ چىقىلغىنى پەقەت راجى قەبىلىسى بولۇشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن .

7 . مۇشۇ بويىچە قىياس قىلساق ، بۇ قەبىلىلەرنىڭ دىنى ، ئۇلار پەلەستىنگە كېلىشتىن ئىلگىرى ، ئۇلارنىڭ ئەتراپىدىكى باشقا قەبىلىلەرنىڭ دىنىدىن ماھىيەتلىك پەرقلەنمەسلىكى مۇمكىن چۈنكى ، ئىپتىدائىي سېمىت قەبىلىلىرىنىڭ تۈۋرۈكلىرى ، مۇھىتى ، قىز ھۇجرىسى قاتارلىقلار ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن قالتىس قىلىنىۋېتىلگەن . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ئۇلارنىڭ دىنى ئەتراپىدىكى قەبىلىلەرنىڭ دىنىغا ئوخشىشىپ كېتىدۇ ، دەپ قاراش ئەقىلگە سىغىدۇ . ھەربىر قەبىلىنىڭ ئۆزىنىڭ ئىلاھى بولغان بولۇشى مۇمكىن ، بىز «God» (ئىنگلىز تىلىدىكى

www.uyghurkitap.com

«خۇدا»دېگەن مەنىدىكى — سۆز تەرجىمانىنىڭ ئىزاھاتى) دەپ ئوقۇغان تەڭرى ئاشى قەبىلىسىنىڭ تەڭرىسى بولۇشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن. كېيىن قەبىلىسىنىڭ تەڭرىسى «يەھۋى» (Yahweh) ياكى «يەھۋا» (Jehovah) دىن ئىبارەت، قەدىمكى ئىبرانى يازغۇچىلىرى، بۇ ئېتىقاد ئەڭ بۇرۇنقى دەۋرلەرگىمۇ تاقىلىدۇ، دەيدۇ.

8. دەسلەپكى مەزگىللىدىكى بۇ تەڭرى ئاشۇ دەۋرلەردىكى باشق نۇرغۇن ئىلاھلارغا ناھايىتى ئوخشايدۇ، قارىغاندا ئۇ «تۇغۇت ئىلا-ھى»بو قارىغاندا، ئېيتىشلارغا قارىغاندا بۇنىڭ مەنىسى «قىزغىن مۇھەببەت پەيدا قىلىدىغان ئىلاھ» دېگەنلىكتىن ئىبارەت ئىكەن. ئۇلار يانار تاغنىڭ پارتلىشى، دۈشمەننى مەغلۇپ قىلىش قاتارلىق بارلىق ھەرىكەتلەرنى ئۇنىڭغا دۆڭگىگەن.

9. ئالامەتلەردىن مەلۇمكى، مۇسادىن ئىلگىرىكى بىرقانچە مىڭ يىل ئىچىدە، يەھۋا ئىزچىل تۇردە ئەرەبىستاننىڭ شىمالىي قىسمىدىكى بىر ئىلاھنىڭ نامى بولغان بولۇشى مۇمكىن، ئاشۇ چاغدىكى دېڭىز كۆچمەنلىرى بۇ رايوندىن بابىلون ۋە پەلەستىنگە ساياھەتكە بارغاندا، بۇ نامنى ھەمدە ئۇنىڭغا بولغان ئېتىقادنى ئاشۇ ئەللەرگە ئېلىپ بارغان.

10. ئېھتىمال، بۇ بۆلەك تارىختىكى ئەڭ ئۇلۇغ شەخس مۇسا بولۇشى مۇمكىن. ئىبراي مىللىتى قۇل قىلىنىشنىڭ دەردىنى يەتكۈچە تارتىۋاتقان دەۋرلەردە، ئۇ مىسىردا تۇغۇلۇپ، مىسىردا چوڭ بولغان. ئۇ يەردە، ئۇ بىر مەلىكىنىڭ ئاسراندى ئوغلى بولغان، مەلىكە ئۇنىڭغا مىسىر ھەققىدىكى بارلىق بىلىملەرنى ئۆگەتكەن، لېكىن ئۇ ئۆز خەلقىنىڭ ئېزىلىۋاتقانلىقىغا قاراپ تۇ-رۇشقا مەجبۇر بولغان. خاتىرىلىنىشىچە، بىر كۈنى ئۇ بىر مى-سىرلىقنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن، ئاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئۆچ ئېلىشى-دىن قورققانلىقتىن، مىديانلار ـ كىنلارنىڭ ئېلىگە قېچىپ كەت-كەن ھەم ئۇ يەردە نۇرغۇن يىللار ياشىغان.

11 . بۇ مەزگىلدە ، ئۇ ياتېرونىڭ قىزىغا ئۆيلەنگەن . ياتېرو بولسا يەھۇدانىڭ كاھىنى . سىناي تېغىدىكى «يالقۇنجاپ كۆيۈۋاتقان ئوت» ئالدىدا ، يەھۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ۋە سۈرى ئۇنىڭدا شۇقەدەر چوڭقۇر تەسىرات قالدۇرغانكى ، ھەتتا ئۇمۇ بىر مۇرىتقا ئايلانغان . ئۇ مىسىرغا قايتىپ كېلىپ ، قۇللۇقتا تۇرۇۋاتقان خەلققە ۋەز ئېيتىپ ، ئۇلارغا يەھۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ئارقىلىق مىسىردىن قېچىشنىڭ يولىنى كۆرسىتىپ بەرگەن .

12 . قېچىش مۇۋەپپەقىيەتلىك بولغان ، سىناي تېغىدا ئۇلار بىر پارچە «ئىتتىپاق ئەھدى»تۈزگەن ، يەھۋا ئۇلارنىڭ تەڭرىسىگە ئايلىنىپ ، ئۇلارنىڭ كۈتۈشىگە مۇيەسسەر بولغان . كېيىن ، مۇسا ۋە ئۇنىڭ ئاكىسى مارون كاھىنلىققا سايلانغان ، ئىتتىپاق ئەھدى بىر قۇتا (ياكى ئەھدى ساندۇقى دەپ ئاتالغان)غا سېلىپ قويۇلغان ، ئۇنى بىر جايدىن يەنە بىر جايغا يۆتكەش ئاسان بولغان ، ئۇ مۇقەددەسلىكنىڭ سىمۋولىنى ، يەھۇدانىڭ ئۇلار بىلەن بىللە ئىكەنلىكىنىڭ سىمۋولىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان .

13 . ئۇنىڭ يېڭى ۋەزىپىسى ئون ماددىلىق قانۇندىن تەركىب تاپقان قامۇس تۈزۈپ چىقىشتىن ئىبارەت بولغان — بۈگۈنكى كۈندە بىز ئۇنى «ئون پەرھىز»دەپ ئاتايمىز ، كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئون ماددا بولۇشى كېرەك دەپ قارىغان ، چۈنكى تېخى قۇرامىغا يەتمىگەن بۇ ئىرقتىكىلەر قول بارماقلىرىنى پۈككىنىچە بۇ قانۇنلارنى ماددىمۇماددا ساناپ بېرەلىگەن . بۇ ئەخلاققا دائىر قانۇنلار توپلىمى بولۇپ ، پۈختا ماتېماتىكىلىق ئاساسقا ئىگە . ھەممىدىن بەك دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغىنى شۇكى ، بۇ قامۇس دەۋرنىڭ سىنىقىغا بەرداشلىق بېرىپ ، ئۇنىڭغا بۈگۈنگە قەدەر يەنىلا ناھايىتى ئوبدان ئەمەل قىلىنىپ كەلمەكتە ھەم بۈگۈنكى كۈندىكى يەر شارىدىكى كۆپ ساندىكى دۆلەتلەرنىڭ قانۇنلىرىنىڭ تەركىبىگە كىرگۈزۈلمەكتە .

14 . ئەمما بىر نۇقتا راست ، مەيلى بىر دەۋردىكى دىنلار

بولسۇن ، ياكى كېيىنكى دىنلار بولسۇن ، مۇسا ئوتتۇرىغا قويغان قانۇن ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمىدا بار ، لېكىن نېمە سەۋەبتىنكىن ، مۇسانىڭ بۇ قانۇنلىرى بەكمۇ گەۋدىلىك ھەمدە بارلىق دۆلەتلەر تەرىپىدىن دېگۇدەك قانۇن ئاساسى قىلىنماقتا .

15 . يەھۋا «بىر خۇدا» نۇقتىنەزىرى (ياكى «بىر ئىلاھ نەزەرىيىسى» دەپ ئاتىلىدۇ) دە چىڭ تۇرۇشنى كۈچلۈك تەلەپ قىلغان ، بۇ بىرىنچى دەرىجىلىك مۇھىم ئېتىكا ئەقىدىسىدۇر . ئاندىن قالسا ئادەم بىلەن ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى ھەققانىيلىقتۇر . ئۇنىڭ ئەڭ بۇرۇنقى كاھىنى قۇربان بېرىش ۋە ھەققانىيلىق قارىشىدا چىڭ تۇرغان . كېيىنكى كاھىنلار يەھۋانىڭ مۇھەببىتى ھەققىدە توختالغان . «يەھۋا ئىسرائىلنى توي قىلىدىغان قىزلىققا تاللىغان» ، ئۇ (ئىسرائىلنى دېمەكچى — تەرجىماننىڭ ئىزاھاتى) نىڭ يەھۋاغا بولغان ساداقەتسىزلىكى شەرمەندىلەرچە ۋاپاغا جاپا قىلغانلىق بولۇپ ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى قاتتىق رەنجىتكەن .

16 . كېيىنكى كاھىن بىر يېڭى ئۇستازنىڭ بارلىققا كېلىدىغانلىقى توغرىسىدا ، مەسىھ توغرىسىدا ، روھنىڭ ئۆزگىرىشى ۋە دىننىڭ ئىچكى خاسلىقى توغرىسىدا توختالغان . ئېسايىيا بىلەن ئېرىدىن ئىبارەت ئىككى كاھىن دەۋرىنىڭ دىنغا سېلىپ قويغان كىشىلىرىنى ئېلىپ تاشلاشتا زور خىزمەت كۆرسەتكەن .

17 . ئىسرائىلىيەدە دىننىڭ تەرەققىي قىلىشى — ئىپتىدائىي سېمىتلاردىن باشلاپ يەھۇدىي دىنىنىڭ شەكىللىنىشىگىچە — ئىنسانىيەت تارىخىدىكى ئەڭ مۇھىم سەھىپىلەرنىڭ بىرىدۇر . چۈنكى باشقا دۆلەتلەردە ، مىسىردىكىگە ئوخشاش ، بىر ئىلاھ نەزەرىيەسى قارىشى پەقەت ئاز ساندىكى كىشىلەر تەرىپىدىن چۈشىنىلگەن . پەقەت ئىسرائىلىيەدىلا ، ئۇ خەلق تەرىپىدىن ئىگىلىۋېلىنغان . دەل مۇشۇ سەۋەبتىن ، ئىبراي دىنى دۇنيادىكى ئۈچ چوڭ بىر ئىلاھلىق دىننىڭ ئانىسى بولۇپ قالغان ، بۇ ئۈچ چوڭ دىن : يەھۇدىي دىنى ، ئىسلام دىنى ۋە خىرىستىيان دىنىدىن ئىبارەت .

18 . يېرۇسالىم «يەھۋانىڭ مۇقەددەس شەھىرى» ، بۇگۈنكى كۈندىمۇ شۇنداق . لېكىن ، ئىبرايىلارنىڭ ئۇزاق تارىخىنى — ئۇلارنىڭ باش كۆتۈرۈشى ۋە خارابىلىشىشى ، ئەسىرگە چۈشۈشى ۋە يۇرتىغا قايتىپ كېلىشى ، مىللىي تەرەققىياتى ھەمدە ئەڭ ئاخىرىدا «ھەرقايسى ئەللەردە سەرسان بولۇشى»نى سۆزلەشتۇرۇش — بىزنىڭ مەقسىتىمىز ئەمەس .

19 . ئادەم باشتىن ـ ئاخىر بىر خىل سەرسان بولۇپ يۈرىدىغان جانلىقتۇر ، باشقا مىللەتلەر بىلەن ئۇچرىشىش ھامان ئۆز مىللىتىگە ئاۋارىچىلىك ئېلىپ كېلىدۇ . بىز يەھۇدىلارنىڭ سامالىيالىقلار بىلەن بولغان سۈركىلىشلىرىنى ھەمدە كېيىن پىرسىيە ، بابىلون ، گىرېتسىيە ۋە رىم بىلەن بولغان سۈركىلىشلىرىنى ئوقۇغان ئىدۇق ، كېيىن ئۇلار ئوخشاش بولمىغان تۇرمۇش ئېقىمى شۇنىڭدەك دۇنيانى تەۋرەتكەن ئىدىيەنىڭ تەسىرىنى ھېس قىلغان .

20 . بۇ يات قەبىلىلەرنىڭ ئەۋلىيالىرى ۋە پەيغەمبەرلىرى ، پەيلاسوپلىرى ۋە شائىرلىرىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ سالمىقى بار ، بىز سۇلايماننىڭ «پەندىنامە» ناملىق ئەسىرى بىلەن داۋۇدنىڭ «زەبۇر» ناملىق ئەسىرىدىن نەتىجىنى كۆردۇق ، «پەندىنامە» دە گىرېتسىيەلىكلەرنىڭ ئىدىيەسىگە دىققەت قىلدۇق .

ئىسلام دىنى

21 . مەككە شەھىرى قۇرەيشلەرنىڭ بىر قۇدرەتلىك قەبىلىسىنىڭ تۇرۇشلۇق جايى ، بارلىق ئەرەبلەرنىڭ ھەرىيلى كېلىپ مۇراسىم ئۆتكۈزىدىغان ياكى سودا ـ سېتىق قىلىدىغان يېرىدۇر .

22 . دەل مۇشۇنداق مۇھىتتا ، مۇھەممەد مىلادىيەنىڭ 570 ـ يىلى مەككە شەھىرىدە تۇغۇلغان .

23 . ئۇ تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرى ، بىر دىنىي مەزھەپ تۇيۇقسىزلا قەدىمىي دىندىن ئايرىلىپ ، ئۆزلىرىنىڭ ئىبراھىمنىڭ

ئېتىقادىنى ئىزدەۋاتقانلىقى توغرىسىدا جار سالغان .

24 . مۇھەممەد ئىزچىل تۈردە سىرلىق نەرسىلەرنى ۋە دىنىي نەرسىلەرنى ياخشى كۆرىدىغاندەك قىلاتتى . 50 ياشتىن ئىلگىرى ئۇ داۋاملىق مەككىدە ياشىغان ، بۇ مەزگىلدە ئۇ تۇرمۇش قۇرۇپ 2 ئوغۇل ، 4 قىز جەمئىي 6 پەرزەنتلىك بولغان . بىر مەزگىل بەزى ئىبغىر گۇمانلارغا ئۇچراش تۇپەيلىدىن ئەنسىزلىككە چۈشۈپ قالغان ، شۇنىڭ بىلەن ئائىلىسىدىن ۋە مەككىدىن ئايرىلىپ ، ئىك- كى يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ بىر غاردا تۇرۇپ دۇئا - تىلاۋەت قىلغان ، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلغان ، ئاخىرى بىر خىل كۈچلۈك ئېتىقاد بىلەن قايتىپ كەلگەن ، ئۇ خۇدانىڭ ئۆزىنى خەلقنىڭ پەيغەمبىرى بولۇشقا بۇيرۇغانلىقىغا ئىشەنگەن ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ دەرھال 10 يىلغا يېقىن دىن تارقىتىشقا كىرىشكەن ، بۇ مەزگىلدە ، ئۇ ئاران ناھايىتى ئاز ئەگەشكۈچىلەرنىلا ئۆزىگە جەلپ قىلالىغان . شۇنداقتىمۇ ، ئۇلار سادىق ئەگەشكۈچىلەردىن ئىبارەت بولغان ، كېيىن ئادەم سانى كۆپەيگەن .

25 . ئۇنىڭ ئەڭ مۇھىم دىنىي ئەقىدىسى : روھنىڭ «بىرلى- كى» ۋە «بىردىنبىرلىكى» دىن ئىبارەت .

26 . بۇ روھنى ئۇ «ئاللا»دەپ ئاتىغان ، بۇنىڭ مەنىسى «تەڭ- رى» دېگەنلىكتىن ئىبارەت .

27 . ئۇ روھنى بىر «ئۇلۇغ ئادەم» ، ياكى ئادەتتىن تاشقىرى كارامەت ئادەم — ئۇنىڭ قولى ، پۇتى ، كۆزى ھەممە ئىنساندا بولۇشقا تېگىشلىك باشقا بارلىق ئەزالىرى بار ، دەپ قارىغان .

28 . ئۇ ئەقىل - پاراسەتلىك ، قۇدرەتلىك ، ئالەمنىڭ مۇتلەق پادىشاھى .

29 . ئادەمگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ئۇنى چۈشىنىشكە ئۇرۇنۇش قۇرۇق ئاۋارىچىلىكتىن ئىبارەت ، لېكىن ، ئادەم ئۇنىڭ ئىرادىسى- گە بويسۇنسا ، ئۇ مېھىر - شەپقەتلىكتۇر .

30 . بۇنىڭ ئارقىسىدىن سۆزلىنىدىغان دىنىي ئەقىدە ، مۇ-

ھەممەد خۇدانىڭ پەيغەمبىرى — «مۇھەممەدتىن كېيىن پەيغەمبەر بولمايدۇ» دېگەنلىكتىن ئىبارەت . دىن ئىنسانلارغا تىنچلىق ئاتا قىلىدۇ ، بىر سۆز بولۇپ ، ئۇنىڭ ئەرەب تىلىدىكى سۆز يىلتىزى «Salama» ، بۇنىڭدا پايدىلىنىدىغان توپ سۆز «Islam» — يەنى «ئىتائەت قىلىش» دېگەنلىكتىن ئىبارەت . ئۇ ئىتائەت قىلىش ئەقىدىسىنى تەشۋىق قىلغان ۋە چۈشەندۈرگەندە ، ئۇ ئۆزىنىڭ دىنىدىنى «Islam» (ئىسلام)دەپ ئاتىغان .

31 . ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ، ئۇ بۇ دىنىي ئەقىدىلىردىگە نۇرغۇن ماددىي ئەقىدىلەرنى مۇكاپات ۋە جازا سۈپىتىدە قوشقان . مۆمىنلەر ئىگە بولىدىغان مۇكاپات ماددىي ھالەتتىكى جەننەتتىن ئىبارەت بولۇپ ، ئۇ يەردە ئايالالار توپ ـ توپ بولۇپ يۈرىدىغان ئارقا ئوردا بار ؛ كۇففارلار بولسا ماددىي ھالەتتىكى دوزاختا يەتكۈچە ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىدۇ . «قۇرئان كەرىم»دىكى ئىككى ئايەت بۇ بىر نۇقتىنى ئوبرازلىق ھالدا چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ :

ياخشى ئىش قىلغۇچى پەقەت ياخشى مۇكاپاتقا ئېرىشىدۇ . سىلەر پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ قايسى نېمەتلىرىنى ئىنكار قىلىسىلەر ؟ ئۇ ئىككى جەننەتتىن تۆۋەنرەك ئىككى جەننەت بار . سىلەر پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ قايسى نېمەتلىرىنى ئىنكار قىلىسىلەر ؟ ئۇ ئىككى جەننەت ياپيېشىلدۇر . سىلەر پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ قايسى نېمەتلىرىنى ئىنكار قىلىسىلەر ؟ ئۇ ئىككى جەننەتتە قايناپ چىقىپ تۇرغان ئىككى بۇلاق بار . سىلەر پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ قايسى نېمەتلىرىنى ئىنكار قىلىسىلەر ؟ ئۇ ئىككى جەننەتتە مېۋىلەر ، خورمىلار ۋە ئانارلار بار . سىلەر پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ قايسى نېمەتلىرىنى ئىنكار قىلىسىلەر ؟ . . . . ئەزىمەتلىك ۋە كەرەملىك پەرۋەردىگارىڭنىڭ نامى مۇبارەكتۇر ! («قۇرئان كەرىم»55 ـ سۈرە ، 60 ـ ئايەتتىن 78 ـ ئايەتكىچە)

32 . بۇنچىۋالا كۆپ مۇكاپات ھەقىقەتەن ئاجايىپ نېمەتتۇر ، ئەمما تۆۋەندىكى بۇ جازالارغىمۇ دىققەت قىلىش كېرەك :

كاپىرلارغا ئوتتىن كىيىملەر پىچىلىدۇ ، ئۇلارنىڭ باشلىرى ئۈستىدىن يۇقىرى ھارارەتلىك قايناق سۇ قۇيۇلىدۇ ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ئىچ ـ باغرى ۋە تېرىلىرى ئېرىتىلىدۇ ، ئۇلار تۆمۈر توقماقلار بىلەن ئۇرۇلىدۇ . ھەرقاچان ئۇلار (يېتىۋاتقان) غەم ـ قايغۇنىڭ قاتتىقلىقىدىن دوزاختىن چىقماقچى بولسا ، ئۇلار دوزاخقا قايتۇرۇلىدۇ ، (ئۇلارغا)كۆيدۈرگۈچى (دوزاخ) ئازابىنى تېتىڭلار (دېيىلىدۇ) ! («قۇرئان كەرىم» 22 ـ سۈرە، 19 ـ ئايەتتىن 22 ـ ئايەتكىچە)

33 . مەككىلىكلەر مۇھەممەدنى سەل يامان كۆرىدىغان بولغاچقا ، ئۇ ، ئۇ يەردىن قېچىپ ، مەدىنىگە بارغان . بۇ ئىسلام دىنىدا بىر ھالقىلىق نۇقتا ھېسابلىنىدۇ ، چۈنكى شۇنىڭدىن كېيىن ، ئۇلارنىڭ دەۋرىگە بەلگە سېلىنغان . مەدىنىدە ، مۇھەممەد ئۇلارنىڭ ھۆكۈمرانى دەپ قوبۇل قىلىنغان ، ئىسلام دىنىدىمۇ ئۆزگىرىش بولغان .

34 . مەلۇم ۋاقىت ئىچىدە ، ئادىتى بويىچە ، ئۇ يۈزىنى يېرۇسالىمغا قارىتىپ دۇئا ـ تىلاۋەت قىلغان ، چۈنكى ئۇ يەھۇدىلار (ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نۇرغۇن كىشىلەر مەدىنىدە ئىدى)نىڭ ئۇ. زىنى ئۆزلىرىنىڭ كاھىنىنىڭ ۋەزىپىسىنى ئۆتكۈزۈۋالغۇچى سۈپەتىدە قوبۇل قىلىشنى سەمىمىي رەۋىشتە ئۈمىد قىلاتتى . مۇشۇ بىر نۇقتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، ئۇ ھەسرەتلىك ھالدا ئۈمىدسىزلەنگەن .

35 . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىش يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتىپ ، يېرۇسالىمدىن مەككىگە بۇرالغان — نەتىجىدە ، ئەرەبلەرنىڭ غايىسى ناھايىتى تېزلا يېرۇسالىم ۋە ئىسرائىلىيەنىڭ

غايىسىگە قارىغاندا تېخىمۇ تەسىر كۈچىگە ئىگە بولغان .

ئاتەشپەرەسلىك

36 . بەزى تېخىمۇ غەلىتە دىنلار بولۇپ ، ئۇ مۇشۇ دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئادەملەر ئىشىنىدىغان نەرسىنى يوقلاشتىن ئىبارەت . ئەگەر بىز بۇ دىنلارنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرىنى ئوقۇساق ، بىر خاتا ئويغا ياكى خاتا چۈشەنچىگە ئىگە بولۇشىمىز مۇمكىن ، چۈنكى ۋاقىت بىلەن ئورۇن ئۇلارنىڭ دىنىي ئەقىدىسىدىكى مۇھىم كۆرسەتكۈچتۇر .

37 . ئاتەشپەرەسلىك پېرسىيىدە دۇنياغا كەلگەن ، بۇ بىر ئۇلۇغ ئېگىزلىك دۆلىتى بولۇپ ، كۆلىمى تەخمىنەن ئامېرىكا يەر مەيدانىنىڭ تۆتتىن بىرىگە باراۋەر كېلىدۇ . ئۇ ئاساسەن كۆز يەتكۈسىز تاغلار بىلەن ئورالغان بولۇپ ، سىرتقا بارغىلى بولىدىغان پەقەت بەزىبىر تاغ جىنسلىرى چوقچىيىپ تۇرغان تارئېغىزلىرى بار . ئۇنىڭدا ئىنتايىن ئاز بىر نەچچىلا دەريا بولۇپ ، ھەممىسى قۇمساڭ تۇپراققا سىڭىپ تۈگەيدۇ .

38 . ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، زوروئاستېر ئۇلۇغ دېھقانچىلىق ئىلاھى بولغانلىقتىن ، دېھقانچىلىقنىڭ نېمە ئۈچۈن دىنىنىڭ مەسئۇلىيىتىنىڭ بىر قىسمىغا ئايلانغانلىقىنى تېخىمۇ ئاسان كۆرۈۋالالايمىز .

39 . بۇ ئېگىزلىكتە ، تەبىئەت بىلەن بولغان كۈرەش قابىل ھەم ئەمەلىيەتچىل بىر مىللەتنى پەيدا قىلغان ، بۇ مىللەتنىڭ ئومۇمىي خاراكتېرى جەھەتتە رىملىقلار بىلەن ھېچقانداق پەرقى يوق . لېكىن دىققەت قىلىش كېرەككى ، ئۇلارنىڭ ھىندىستانلىق تۇغقانلىرى بۇنىڭغا ئوخشىمايدۇ ، ئۇ يەرنىڭ كىلىماتى تېخىمۇ مۆتىدىل . ئۇ يەردە ، سىز چوڭقۇر ئويلىنىدىغان ، يۈكسەك دەرىجىدىكى سىرلىق خاراكتېرنى كۆرىسىز ؛ ئەمما پارسلار تاكى ئەڭ

ئاخىرىغا كەلگۈچە تېتىك، چېچەن خاراكتېرىنى ساقلاپ كەلگەن،
ئۇلار ئوبيېكتىپ شەيئىلەرگە سىرلىق شەيئىلەردىنمۇ بەكرەك قى-
زىقىدۇ. شۇڭا، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ كاللىسى، روھى ۋە ئىتقادلىرى-
غا تېگەلەيدىغان بىر ئوقۇتقۇچى ۋە ئۇستازغا تاپشۇرۇلغان
زوروئاستېرنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرى باشقا بارلىق دىنلارنىڭ ئەقىدى-
لىرىگە تامامەن ئوخشىمايدۇ.

40. شۇڭا، «ئاۋېستا» (ياكى «بىلىمنامە» دېيىلىدۇ) زورو-
ئاستېر دەۋرىدىن ناھايىتى ئۇزاق ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن يېزىپ
چىقىلغان، لېكىن ئۇ نەزم (بىزنىڭ ھەمدۇسانايىمىز بىلەن ئوخ-
شاش) شەكلىدە ئۇنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرى ۋە غايىسىنى يەتكۈز-
گەن. بۇلار ئۇلارنىڭ دىنىنى تەشكىل قىلغان.

41. قەدىمكى ئىران دىنى ئىلگىرىكىدەكلا تەسىر كۈچىگە
ئىگە بولغان لېكىن زوروئاستېر بۇلارغا قارشى تۇرغان، ئاھۇ
دامازدا زوروئاستېرنىڭ قېشىدا ئوت ئىلاھىغا ئايلانغان. شۇڭا،
ئۇ ئۆزىنىڭ ئادەملىرىگە ئاسترونومىيەنى مۇنداق چۈشەندۈرگەن:
قۇياشنىڭ ئوتى بارلىق تىرىك نەرسىلەرنىڭ جېنىدۇر.

42. زوروئاستېر ئەڭ دەسلەپتە «زارا تۇسترا» دەپ ئاتالغان.
بۇ ئىككى ئىسىم شۈبھىسىزكى ئادەمنى ئەمەس، بەلكى ۋەزىپىنى
كۆرسىتىدۇ، ئۇ خۇددى بىزنىڭ «پىرىزدېنت»، «سودىيە» دېگە-
نىمىزگە ئوخشاش، لېكىن جەزملەشتۈرۈشكە بولىدۇكى، جەزمەن
بىر ئۇلۇغ زوروئاستېر، يېڭى غايىگە، يېڭى سىستېمىغا ئىگە بىر
زوروئاستېر بار.

43. تەخمىنەن 20 ياش چېغىدا، ئۇ ھەمراھلىرىدىن ئايرى-
لىپ، تەركىدۇنيا بولۇپ ياشاپ، ئۆزىنىڭ ئېتىقادى ئۈستىدە مۇلا-
ھىزە يۈرگۈزگەن، شۈبھىسىز ھالدا يەنە ئۆز سىستېمىسىدىكى
ئومومىي ئېتىقادنى يەكۈنلەشكە كىرىشكەن؛ ئەيساغا ئوخشاش، بىز
ئۇنى قايتا كۆرگەن چېغىمىزدا، ئۇ ئاللىقاچان 30 ياشقا كىرىپ
قالغان بولۇپ، بەزىبىر خىيالىي تۇيغۇ ۋە ۋەھىيلەرگە ئىگە بول-

غان .

44 . كۈنگە ئۈچ قېتىم تەكرارلانغان بىر خىيالىي تۇيغۇدا ، ئۇ ئاھۇ دامازدادىن ئىبارەت ئەڭ ئالىي مەۋجۇدىيەتتىن ئالدىغا بېرىپ ، جەننەتتە ئۇنىڭ تەلىمىنى قوبۇل قىلىشقا ئىجازەت ئالغان .

45 . زوروئاستېر زېمىنغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، دەرھال ئەينى چاغدا ھۆكۈمران ئورۇندا تۇرۇۋاتقان پەيغەمبەرلەرگە ئۆزىنىڭ دىنىنى تەشۋىق قىلىش ۋە چۈشەندۈرۈشكە ، ئاھۇ رامازداغا چوقۇنۇشقا ، پەرىشتىلەرگە مەدھىيە ئوقۇشقا ، جىن - شەيتانلارغا زەربە بېرىشكە كىرىشكەن .

46 . كېيىن ، ئۇ يەنە 6 خىيالىي تۇيغۇغا ئىگە بولغان ، بۇ خىيالىي تۇيغۇلاردا ، ھەربىر پەرىشتە ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا پەيدا بولغان ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئادەملىك سۈپەتكە ئىگە بولغان ، مەسىلەن ، «ئويلىنىشقا ماھىر » ، «سۆزگە ماھىر » ، «ساۋاپلىق ئىش قىلىش »قاتارلىقلار .

47 . زوروئاستېر ئەمەلىيەتتىكى بىر ئىلاھ ئېتىقادچىسى . ئۇنىڭ ئىدىيەسىدە ، ئاھۇ رامازدا ئەڭ ئالىي ئىلاھتىن ئىبارەت .

48 . ئۇ بۇ جەھەتتە ناھايىتى تەجرىبىلىك ، ئۇ بۇ غايىلىرىنى يېڭى تەپسىرلەر بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ، ئۇلارنىڭ يېڭىدىن دىنغا كىرگەنلەرگە ئېلىپ كېلىدىغان چىشىغا تېگىش ۋە زەربىلىرىنى يەڭگىللەتكەن .

49 . ئۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ئادەمنىڭ ھايۋانلىق ۋە ئىلاھلىقتىن ئىبارەت ئىككى خىل تەبىئىتى بولىدىغانلىقىنى ، «ئويلىنىشقا ماھىر » ، «مۇكەممەل دىن » قاتارلىقلارغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ، ئادەمنىڭ ئاخىرى ئاھۇ رامازدا بىلەن قوشۇلۇپ بىر بولۇپ كېتىدىغانلىقى ، مۇشۇنداق قىلىشقا ئىنتىلىۋاتقان ئادەملەرگە ، ئەگەر ئۇلار تەلەپ قىلىدىغانلا بولسا ، ئاھۇرامازدانىڭ ياردەم بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا تەلىم بەرگەن .

50 . ئادەم ئۆز تەقدىرىنىڭ ھۆكۈم قىلغۇچىسى ؛ پەقەت خالى-

سىڭىزلا ، سىز توغرا ئىش قىلالايسىز ، دەپ قارىغان .
51 . توغرا ئىش قىلىش سەممىي بولۇش ، ھەققانىيەتتە چىڭ تۇرۇش ، دېھقانچىلىقنى ئىلگىرى سۈرۈشتىن ئىبارەت .
52 . خاتا ئىش قىلىش يالغان سۆزلەش ، بۇلاڭچىلىق قىلىش ، سۇ ئىنشائاتلىرىغا ، چارۋا ماللارغا ۋە زىرائەتلەرگە بۇزغۇنچىلىق قىلىشتىن ئىبارەت .
53 . مۇكاپات بىلەن جازا ئوخشاشلا بۇ قىلمىشلارنىڭ نەتىجىسىدۇر .

بىراھمان دىنى

54 . ھىندىستان شىمالدا ھىمالايا تېغىدىن جەنۇبتا ھىندى ئوكيانىغىچە سوزۇلغان بولغاچقا ، ئوخشاش بولمىغان تېمپېراتۇرا ۋە كىلىماتنى شەكىللەندۈرگەن . ئۇ بىر چوڭ ئۈچ بۇلۇڭسىمان رايون بولۇپ ، جەنۇبتىن شىمالىغىچە 1000 مىل كېلىدۇ ، شەرقتىن غەربكىچە بولغان ئارىلىقى ئاساسەن شۇنىڭغا ئوخشاش .
55 . ئەمما ، بىراھمان دىنىنىڭ بارلىققا كەلگەن يېرى پەقەت ھىندى دەرياسى بىلەن گانگې دەرياسىدىن ئىبارەت ئىككى چوڭ دەريا ۋادىسىغىلا چېتىلىدۇ . ھىندى دەرياسىنىڭ باش ئېقىن رايونىدا ، ھىمالايا تېغىدىن ئېرىگەن قار سۇلىرى بۇ يەردىكى دەريالارنى تولۇقلاپ تۇرىدۇ ، كىلىماتى مۆتىدىل بەلباغقا مەنسۇپ ، ئامېرىكىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىكى شتاتلىرىنىڭكىگە بەكمۇ ئوخشايدۇ . گانگې دەرياسى ۋادىسى جەنۇبتاراق بولۇپ ، بۇ يەرنىڭ ھوسۇلى مۇسسۇن شامىلى ئېلىپ كېلىدىغان يامغۇرغا باغلىق . كىلىماتى ئىنسانلارنىڭ ياشىشىغا پايدىسىز ، ياشاش رىقابىتى ناھايىتى ئۆتكۈر .
56 . ھىندىقۇش تېغىنىڭ تار ئېغىزى ئارقىلىق ، ھىندى دەرياسىنىڭ باش ئېقىن ۋادىسىغا كىرگىلى بولىدۇ ، ئارىئان نەسلىدىكى بەزى قەبىلىلەر مۇشۇ يەردە ياشايدۇ . ئۇلار ھىندى دەرياسى

ۋادىسىنىڭ شىمالىدىكى رايونلارغا تارقالغان بولۇپ، بۇ يەردە نۇر-غۇن ئەسىرلەر ياشاپ، «ئىنجىل» غا سەل ئوخشاپ كېتىدىغان، «ۋېدا كالامى» ناملىق بىر ئەسەرنى ئىجاد قىلغان. كېيىن، بەزى ئىرقتىكىلەر گانگې دەرياسى ۋادىسىغا كىرگەن، بەزى يازغۇچىلار، شۇنىڭغا ئەگىشىپ يۈز بەرگەن دىنىنىڭ پارچىلىنىشىدىكى سەۋەبنى بۇ ۋادىنىڭ كىلىماتىنىڭ تەسىرىدىن بولغان، دەپ قارايدۇ.

57 . 100 نەچچە پارچە كىتاب بولۇپ ھەممىسى «ۋېدا كالامى» دەپ ئاتىلىدۇ، بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ ئاساسلىقلىرى «دىگاۋېدا»، «ئىراۋېدا» ۋە «ساماۋېدا» دىن ئىبارەت. ۋېدانىڭ مەنىسى «ئەقىل - پاراسەت» ياكى «بىلىم» دېگەندىن ئىبارەت. ئەڭ قەدىمكى ۋېدا كالامى «دىگاۋېدا» بولۇپ، تېكىستى ھەمدۇساناددىن تەركىب تاپقان، تەخمىنەن 10000 جىلدقا يېتىدۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىلا ھەمدۇساناتا — بەزىلىرى ئائىلىمى مەكتۇپلىرى، بەزىلىرى «تىلەكنامە» ۋە «قارغىشنامە» دەپ ئاتىلىدۇ.

58 . پەرەز قىلىنىشىچە، ئۇلار ئوخشاش بولمىغان شائىرلار ۋە بېشارەتچىلەر تەرىپىدىن يېزىلغان. باشقا بەزى ۋېدا كالام بولسا بېغىشلىمىدىن ئىبارەت، بەزىلىرىگە مۇزىكا ئىشلەنگەن.

59 . «براخماننامە»نەسىر شەكلىدە يېزىلغان روھشۇناسلىق ئەسىر بولۇپ، نەزىر مۇراسىملىرىغا چېتىلىدۇ. ئۇلاردا بىر خىل قايتا ئويلىنىش روھى — ھايۋانلارنى قۇربانلىق قىلىش بىلەنلا چەكلىنىشكە بولغان بىلەن بىردەكلىككە ئىنتىلىشى بار.

60 . «براخماننامە» نىڭ قايتا ئويلىنىش مەزمۇنى بىلەن مۇنا-سىۋىتى زىچ بولغىنى «ئوپانىشاد»تىن ئىبارەت، ئۇ تامامەن ئوخ-شاش بولمىغان بىر خىل دىنىي ئەسەردۇر. بىر ئەدەبىي ئەسەر بولۇش سۈپىتىدە، «براخماننامە» نىڭ مۇھىملىقى «دىگاۋېدا» دىن قالسىلا ئىككىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ.

61 . كىشىلەر «ئوپانىشاد» نىڭ ساكيامۇنى دەۋرىدىن بۇرۇن يېزىلغانلىقىغا ئومۇميۈزلۈك قوشۇلىدۇ، ساكيامۇنى «بۇددا»دەپ

ئاتالغان ، ئۇ مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 487 - يىلى ۋاپات بولغان ، بۇنى مۇئەييەنلەشتۇرۇشكە بولىدىغاندەك قىلىدۇ ، چۈنكى بۇددا دىنىنىڭ پۇتكۇل ئىدىيە سىستېمىسى «ئوپانىشاد»نىڭ پەلسەپە قارىشىنى ئالدىنقى شەرت قىلغان . شۇنىڭ ئۈچۈن ، «براخمانانامە» بىلەن «ئوپانىشاد»نىڭ مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 800 - يىلدىن مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 500 - يىلغىچە بولغان ئارىلىقتا يېزىلغان دېيىشنىڭ ئاساسى بار .

62 . «دىگاۋېدا» بىر خىل جەمئىيەت تەرتىپىگە — بىر خىل ئۇرۇقداشلىق تىپىدىكى جەمئىيەت تەرتىپىگە ، «قەبىلىلەر ئاقساقىلى» دەپ ئاتالغان ئادەم ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان جەمئىيەتنىڭ تەرتىپىگە بەكرەك ئوخشايدۇ .

63 . «دىگاۋېدا»دا ، ئائىلە جەمئىيەتنىڭ ئاساسى دادا بىر ئائىلىنىڭ خوجايىنى ، شۇنداقلا نەزىر - چىراغ قىلىشقا رىياسەتچىلىك قىلىدىغان كاھىندىن ئىبارەت ؛ خوتۇن گەرچە ئېرىگە بويسۇنىدىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئىگە بولغان ئورۇن «براخمانانامە» دىكىدىنمۇ ھۆرمەتلىك ، چۈنكى ئۇ نەزىر قىلىشقا قاتنىشىدۇ ، ئۇ ئائىلىنىڭ ئايال خوجايىنى بولۇپ ، ئېرى بىلەن بىللە پەرزەنتلىرىنى ، قۇللىرىنى ھەمدە ئېرىنىڭ تۇرمۇش قۇرمىغان ئىنى - سىڭىللىرىنى تىزگىنلەيدۇ .

64 . ئەخلاق ئۆلچىمى ناھايىتى يۇقىرى .

65 . بۇ قەبىلىلەر دېھقانچىلىق جەمئىيىتى بولۇپ ، قىممەت ئۆلچىمى ئىنەكتىن ئىبارەت ، ئۇ گەرچە ئالتۇن ۋە مىس تۇردىكى مېتاللارغا چېتىلىدىغان بولسىمۇ . كېيىن ، باشقا رايونلاردىكى (بولۇپمۇ گانگې دەرياسى ۋادىسىدىكى) يەرلىك خەلق بۇ يەرگە قارىتا ئىستېلا قىلىش ئېلىپ بارغان ، مۇشۇ سەۋەبتىن پارتلىغان ئۇرۇش مەزگىلىدە ، كەسىپنىڭ بۆلۈنۈشى بارلىققا كېلىپ ، ئاخىرى راھىبلار تەبىقىسى ، سامورايلار تەبىقىسى ۋە يېزا ئىگىلىك تەبىقىسى مەيدانغا كەلگەن ، بۇنىڭ بىلەن مۇشۇ رايونلاردا سالاھ-

يەت تۇزۇمى باشلانغان .

66 . ئېيتىشلارغا قارىغاندا بىراھمان دىنىدا 33 ئىلاھ (بۇ ئىنسانلارنىڭ تەدرىجىي تەرەققىيات تارىخىدىكى ئىنتايىن مۇھىم بىر سان ھېسابلىنىدۇ) بار ئىكەن ، لېكىن بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ھەممىدىن مۇھىمى ئىندرادىن ئىبارەت ، ئۇ بىر قەبىلىنىڭ ئىلاھى بولۇپ ، ئۇ مىللىي ئۇرۇشتىكى بىر جەڭچى بولسا كېرەك دەپ پەرەز قىلىنماقتا ، چۈنكى ئۇ ئۇرۇشخۇمارلىق خاراكتېرىنى زادىلا يوقاتمىغان . ئۇ پانىي دۇنياغا مەنسۇپ بولۇپ — دەھرىي ئىدى . ئۇ ئەجدىھا بىلەن ئالۋاستىنى ئۆلتۈرگەن . ئۇ بىر نەپسىبالا ، هاراقكەش ، پوچى نېمە ئىدى . يەنە بىر ئىلاھ ئوت ئىلاھىدىن ئىبارەت .

67 . (بىز ئەڭ ياخشىسى بۇ يەردە توختاپ ، تۆۋەندىكى كىشى-نىڭ دىققىتىنى تارتىدىغان بۇ پاكىت ئۈستىدە ئويلىنىپ كۆرەيلى : دەسلەپكى مەزگىللەردىكى دىنلارنىڭ ھەممىسىدە دېگۇدەك يەر ، ھاۋا ، سۇ ، ئوتتىن ئىبارەت بۇ 4 خىل ئېلېمېنتنىڭ مۇقەددەسلىكى نەزەرگە ئېلىنغان . بۇ دەسلەپكى مەزگىللەردىكى بۇ دىنلاردىكى بىر ئومۇمىي ئەقىدىدىن ئىبارەت بولۇپ ، ئۇ دۇنيانىڭ بارلىق رايونلى-رىدا ئوخشاش . ھىندىستاندىكى بۇ قەدىمكى خەلق ئەۋلىيالارنىڭ كۆپىيىشىگە قارىتا كۈچلۈك ئۈمىدىنى ئىپادىلىگەن ، بۇ خىل كۆ-پىيىش نۇرغۇن تەبىئەت كۈچلىرىنىڭ نامايەندىسى ئارقىلىق ئېلىپ بېرىلغان ، ئۇلار : چولپان يۇلتۇزى ۋە چولپان گۇگۇم يۇلتۇزىنىڭ كۈچى ، قوياش ۋە ئاينىڭ كۈچى ، زېمىن ئانىنىڭ كۈچى قاتارلىقلا-رنى ئۆز ئىچىگە ئالغان) .

68 . «رىگاۋېدا»دا ، «ئالەمنىڭ يارىتىلىشى»بىر قېتىملىق تەبىئىي بارلىققا كېلىش ھەرىكىتىنىڭ نەتىجىسى دېيىلگەن («رى-گاۋېدا» تۆتىنچى پارە ئىككىنچى جىلد .)

69 . ئۆلۈم ئىلاھى «ياماراجا» دەپ ئاتالغان ، مەيلى ياخشى ياكى يامان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇ ئۆلۈم ماكانىغا ھۆكۈمراد-

لىق قىلغان.

70. ئۇلارنىڭ ئۆلمەسلىككە بولغان چۈشەنچىسى ناھايىتى مۇجمەل، گەرچە كېيىنكى ئەدەبىي ئەسەر «ئۇپانىشاد» ۋە «ماخاب-خاراتا»دا ئۆلمەسلىككە نىسبەتەن بىر خىل كۈچلۈك ئارزۇنى ئايان قىلغان بولسىمۇ. ھىندىستانلىقلارنىڭ دوزاخ ۋە جەننەتكە ئە-شىنىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان ناھايىتى روشەن دەلىللەر بار.

71. «بىراھنامە» رەسىم - قائىدە توغرىسىدىكى بىر كىتاب-تىن ئىبارەت بولۇپ، ھەم ئېتىقادقا چېتىلىدۇ ھەم نەزىر - چىراغ قىلىشقا چېتىلىدۇ، يەنە بىراھمان (راھىبلار تەبىقىسى)، كشاترى-يا (سامورايلار تەبىقىسى)، ۋايسىيا (يېزا ئىگىلىك تەبىقىسى) ھەمدە سۇدرا (قۇللار تەبىقىسى) دىن ئىبارەت ئوخشاش بولمىغان 4 سالاھىيەتتىكىلەرنىڭ مەسئۇلىيىتى توغرىسىدا توختالغان.

بۇددا دىنى

72. ناسارالارنىڭ ئەيساسىغا ئوخشاش، بۇددا ئەقىدىلىرىنىڭ ئاساس سالغۇچىسى گاۋئۇتاما (ساكيامۇنىنىڭ فامىلىسى، ئادەتتە ساكيامۇنىنى ئاتاشتا قوللىنىدۇ — تەرجىمانىنىڭ ئىزاھاتى) مۇ گەرچە ئۇنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بەزى كىتابلار ئۇنىڭ نامىغا مەنسۇپ قىلىنغان بولسىمۇ دۇنياغا ئۆزىنىڭ ئەسەرلى-رىنى قالدۇرمىغان.

73. ئۇ تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 567 - يىلى بېنارېستا تۇغۇلغان، ئۇنىڭ دادىسى بەگ بولۇپ، ئىسمى سۇددودانا ئىدى.

74. ئۇ تۇغۇلىدىغان چاغدا، ئاپىسى ئانىسىنىڭكىگە كېتىۋات-قان يولدا بولۇپ، ئوغلى بىر تۈپ چوڭ دەرەخنىڭ تۈۋىدە، كىشى-نى خۇشال قىلىدىغان، «لۇمبىنى»دەپ ئاتىلىدىغان بىر باغدا تۇغۇلغان. بىر ھەپتىدىن كېيىن، ئاپىسى ۋاپات بولغان، ئۇنىڭ

سىڭلىسى بۇ بالىنى بېقىپ چوڭ قىلغان.

75. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، گاۋئۇتاما ئۆزىنىڭ شاھ بەگزادىلىك مەسئۇلىيىتىگە زادى قىزىقمىغان، ئەمەلىيەتتە ئائىلىسىدىن، خوتۇنى ۋە بالىلىرىدىن ۋاز كېچىپ، ئۆزىنىڭ ۋاقتىنى ئۆگىنىش ۋە دىن ئىشلىرىغا ئاتىغان. لېكىن بۇ خىل ئەھۋال كۆپ ئۇچرايدۇ، چۈنكى «ئوپانىشاد»نىڭ بارلىققا كېلىشىگە ئەگىشىپ، ئۇ يەردە بىر زاھىدلار توپى پەيدا بولغان، ئۇلار پانىي دۇنيادىن ۋاز كېچىپ، ئورمانلىق ۋە ئېگىز تاغلىقلار ئارىسىدا نامرات تۇرمۇش كەچۈرگەن، تىلەمچىلىككە تايىنىپ ياشىغان.

76. گاۋئۇتامانى 4 خىيالىي ئوبراز ئاشۇ قەدەمنى بېسىشقا يېتەكلىگەن: ئۇ سەكراتقا چۈشكەن بىر قېرى ئادەمنى، ساقايماس كېسەلگە مۇپتىلا بولغان بىر ئاغرىقنى، سېسىپ كېتىۋاتقان بىر جەسەتنى، ئالىيجاناب ھەم سۇرلۇك بىر دەرۋىشنى كۆرگەن. ئۆيدىن چىقىپ كېتىشتىن ئىلگىرى، ئۇ خوتۇن ـ بالىلىرى ئۇخلاۋاتقان ئۆيگە ئوغرىلىقچە كېلىپ، ئۇلارنى ئاخىرقى بىر قېتىم كۆرۈۋالغان.

77. شۇ قېتىمقى ئايرىلىش بۇددىستلار تەرىپىدىن «ئۇلۇغ ۋاز كېچىش»دەپ ئاتىلىدۇ.

78. ئاندىن كېيىن ئۇ شەرقىي جەنۇبقا، گانگې دەرياسىنىڭ جەنۇبىغا بارغان، ئۇ يەردە مەلۇم ۋاقىتنى سەرپ قىلىپ ئىككى نەپەر ئالىيجاناب ئۇستازنىڭ يېتەكچىلىكىدە براخمان پەلسەپىسىنى تەتقىق قىلغان. لېكىن بۇ ئۇنى قانائەتلەندۈرمىگەن، ئۇ ئورمانلىققا بېرىپ خىلۋەتچىلىكتە ياشىغان، 6 يىل ئەڭ قاتتىق زاھىدلىق تۇرمۇشنى باشتىن كەچۈرۈش ئارقىلىق، ھىندىستاندا نام ـ شۆھرەتكە ئېرىشكەن.

79. ئەمما ئۇ يەنىلا روھىي جەھەتتىكى تىنچلىققا ئېرىشەلمىگەن، بىر كۈنى ئۇ يېمەك ـ ئىچمەكتىن قاتتىق پەرھىز قىلىش تۈپەيلىدىن ھوشىدىن كېتىپ، خۇدىنى بىلمەيدىغان ھالغا چۈشۈپ

قالغان ، شاگىرتلىرى ئۇنى ئۆلۈپ قالغان ئوخشايدۇ دەپ ئويلىغان ؛ لېكىن ئۇ ھوشىغا كەلگەن ، بۇ خىل قاتتىق زاھىدلىق ئارقىلىق يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ ياخشىلىققا ئىگە بولۇشتىن ئۈمىدىنى ئۈزگەن . ئۇ ئادەتتىكىدەك غىزالىنىشقا كىرىشىپ ، زاھىدلىق يولىنى تۇتۇشتىن ۋاز كەچكەن .

80 . شۇنىڭدىن كېيىن ، گاۋئۇتامانىڭ ئىشلىرىدا ئىككىنچى قېتىم كىرىزىس يۈز بەرگەن . ھىندى پەلسەپىسىنىڭ بارلىق ئەقىدىلىرى ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئۇنۇمىنى يوقاتقان ، ئۆز نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولۇش - بولماسلىقىغا قارىتا ، ئۇ ئاساسەن ئۈزۈل - كېسىل ئۈمىدسىزلەنگەن .

81 . جاھانكەزدىلىك قىلىش ۋە چوڭقۇر ئويلىنىش داۋامىدا ، ئۇ بىر تۈپ فىكۇس دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇرغان . ئۇ ئۆتكەن ئۆمرىنى ئەسلەپ ، ئېزىقتۇرۇشلار بىلەن كۈرەش قىلغان ، ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشتىكى ئۇسۇلى خاتىرىلەردىكى ئەيسانىڭكىگە بەكمۇ ئوخشايدۇ . بۇ بىر كۈن ئاياغلىشاي دەپ قالغان چاغدا ، خىيالىدا بىر يېڭى يولنى ، ئۆزىنىڭ «بۇددا»غا ياكى «ئويغانغان ئادەم»گە ئايلانغانلىقىنى كۆرگەن .

82 . بۇ دەرەخ «فىكۇس دەرىخى» — ئويغىنىش دەرىخى دەپ ئاتىلىدۇ . ئۇنىڭ مەخپىيىتى سۈكۈت ئارقىلىق ئىنسانلارنىڭ قەلبىگە تەسىر كۆرسىتىشكە يوشۇرۇنغان ئىچكى تەربىيەلىنىشكە ۋە باشقىلارغا بولغان سۆيگۈگە يوشۇرۇنغان .

83 . ئۇنىڭ كەچۈرمىشى تۈپەيلى ، فىكۇس دەرىخى مۇقەددەس دەپ قارىلىدىغان بولغان ، بۇددىستلارغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ئۇ گويا خىرىستىيانلارنىڭ كرېست بەلگىسىگە ئوخشايدۇ . قەدىمدىن ھازىرغىچە ، ئادەملەر ھەممىسىنىڭ كۆرۈنمەيدىغان ياكى شەكلەن بولغان ، پەزىلىتىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان سىمۋوللۇق بەلگىسى بولىدۇ .

84 . ئۇ ئۆگەتكەن دىنىي ئەقىدە : «ئەڭ ئالىي ئىلاھ»قارىشى-

نى ئۆز ئىچىگە ئالغان، كونا دىنلاردىكى دېۋا ياكى ئىلاھلار ھەقىدىقىي مەۋجۇدىيەتتىن ئىبارەت، لېكىن ئۇلار ئادەمگە ئوخشاش بولۇپ، جىسمانىيەتنىڭ تورىغا چىرمىشىپ قالغان.

85. ئۇ «سەۋەب ـ نەتىجە»ۋە «نىرۋا ناغا يېتىش» ئەقىدىلىرىنى ئۆگەتكەن.

يوگا سىستېمىسى

86. بىز ھىندىستان ۋە ئۇنىڭ كۈچلۈك ئىدىيە ئېقىملىرىدىن مانا مۇشۇنداقلا ئايرىلىپ، ئۇلارنىڭ ھازىرقى زاماندىكى تەرەققىياتىغا نەزەر سالمىساق بولمايدۇ، بىز چوقۇم تارىختا بۇرۇلۇپ بۇ قەدىمىي ئېتىقادتا قانداق ئۆزگىرىش يۈز بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ بېقىشىمىز لازىم.

87. مەيلى ۋېدا دىنى بولسۇن ياكى «ئوپانىشاد» بولسۇن، بۇددا دىنى ياكى جائىن دىنى تەرىپىدىن سىقىپ چىقىرىۋېتىلمىگەن، ئۇلار ئامان قېلىپ، نەچچە مىڭ يىل ۋاقىت ئىچىدە ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ نۇرغۇن ئۆزگىرىشلەرنى باشتىن كەچۈرگەن.

88. ھىندىستاندا نۇرغۇن قېتىم كەسكىن ئۆزگىرىشلەر يۈز بەرگەن، ئوخشاش بولمىغان دەۋرلەردە ئوخشاش بولمىغان مىللەتلەر (سۈرىيەلىكلەر، پىرسىيەلىكلەر، شۇنىڭدەك ئىسلام دىنى مۇرىتلىرى) تەرىپىدىن ئىستىلا قىلىنغان. لېكىن ئەڭ مۇھىم ئىستېلا مىلادىيە 1803 ـ يىلىدىكى ئەنگلىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ ئىستېلاسىدىن ئىبارەت بولغان.

89. «ئوپانىشاد»تىن تەرەققىي قىلغان خىلمۇخىل ئىدىيە سىستېمىلىرىنىڭ ھەممىسى ئىككى «مەڭگۈلۈك مەۋجۇدىيەت»نىڭ بارلىقىنى تەكىتلەيدۇ. مانا بۇ ئۇلۇغ مۇتەپەككۇر كاپىلانىڭ نەزەرىيىسى بولۇپ، ئۇ «ئوپانىشاد»تىكى بىر ئىلاھ نەزەرىيەسىنى ياقتۇرمايدۇ، ئۇ پەقەت ماددا بىلەن ئادەمنىڭ روھىنىلا ئېتىراپ

كىتاب تۇرىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

قىلىدۇ — ئۇ «ئىلاھ»نى ئىنتىراپ قىلمايدۇ.

90 . يوگا سىستېمىسى پادانكارى تەرىپىدىن بەرپا قىلىنغان، ۋاقتى ئېنىق ئەمەس. يوگانىڭ مەنىسى «بىرىكىش» ياكى «بىرلىشىش»تىن ئىبارەت، بۇ يەردە دېيىلىۋاتقان بىرلىشىش ئىلاھ بىلەن ياكى ئېنىقراقى «مەن»بىلەن بىرلىشىشنى كۆرسىتىدۇ، تەكىتلەيدىغىنى جاپالىق تەربىيەلىنىش، پەرھىز تۇتۇش ۋە باشقا ھىندىستاندا ئۇزۇن مۇددەت ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈلگەن زاھىدلىق ئەمەس، بەلكى تەجرىبە ۋە بىلىمدىن ئىبارەت. بۇلار يوگا تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنغان ھەم پەلسەپىۋى چۈشەندۈرۈش بويىچە، ماددا بىلەن روھنى ئايرىۋېتىش (مۇشۇنداق قىلغاندا ئۇ ئاندىن ئىلاھ بىلەن بىرلىشەلەيدۇ) مەقسىتىدە، ئومۇملاشتۇرۇلغان.

91 . بىر ئادەمنىڭ چېچىغا لاي چاپلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۇ تاكى قۇش ئۇنىڭ چېچىغا ئۇۋا سالغانغا قەدەر، شۇ جايدا قىمىر قىلماي تۇرغان (چۈنكى روھ جىمجىت ھالەتتىكى ئابستراكتلىقتا تۇرىدۇ)، مۇشۇنداق ھالەت يوگا پەلسەپىسى ئەمەلىيىتىنىڭ چېكىدىكى يەتكەن ئىپادىلىرىنىڭ بىرىدۇر.

92 . «ئوپانىشاد»نىڭ باشقا بىر راۋاجى «ۋېدانىتا» بولۇپ، ئۇ تەخمىنەن مىلادىيە 800 - يىللىرى ياشىغان بىر ۋېدا تەپسىرچىسى تەرىپىدىن ئىجاد قىلىنغان.

93 . بۇ نەزەرىيە، ھادىسىلەر دۇنياسىدا چۈشىنىڭ چىنلىقىدىن ئېشىپ كېتەلەيدىغان ھېچقانداق چىنلىق يوق، ھايات - ماماتىنىڭ ئالمىشىشىدىن ئىبارەت قارا بېسىش تاكى ھەربىر روھ «براخمان-مەن» دىن باشقا، چىن مەۋجۇدىيەتنىڭ يوق ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەنگە قەدەر، ئۈزلۈكسىز داۋاملىشىدۇ، دەپ جاكارلىغان.

94 . بۇنىڭدىكى «مەن» نى چۈشىنىش كامالەتكە يەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

95 . بۇ يەردىكى «براخمان»نىڭ مەنىسى بەزىدە «ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ئىلاھ»دېگەنلىك بولسا، يەنە بەزى چاغلاردا

«ئەڭ ئالىي شەخسىي ئىلاھ»نى كۆرسىتىدۇ . مانا بۇ بىزنىڭ يېقىنقى يىللاردىكى بەزى قاراشلىرىمىزنىڭ مەنبەسىدۇر ، مەسىلەن ، ماددىنىڭ چىن ئەمەسلىكى ، شۇنىڭدەك «ھەممىدىن ئۈستۈن ئىلاھنىڭ شەخسىي ئىلاھقا ئايلىنالايدىغانلىقى» قاتارلىق ئېتىقادلار ، بىزنىڭ بەزى پراۋوسلاۋىيە دىنى تەشكىلاتلىرىمىز مۇشۇنداق قاراشقا ئىگە .

96 . ئۇلۇغ ھىندى ئېپوسى «ماخابخاراتا»نۇرغۇن ئادەملەر تەرىپىدىن ئىجاد قىلىنغان بىر ئۇلۇغ ئەسەر بولۇپ ، ئۇنىڭ كۆپلىگەن خام ماتېرىيالى پەيدىنپەي راۋاجلىنىدىغان ۋەقەلىكتىن ئىبارەت ، ئۇنىڭ ئاساسىنى ھىندىستاننىڭ قەدىمكى دەۋرلىرىگىچە سۈرگىلى بولىدۇ . بۇ ۋەقەلىكلەردە نۇرغۇن ئۇرۇش ، سۇيىقەست ، مۇھەببەت ، نەپرەت قاتارلىقلار ، بىر باش قەھرىمان — كرىشنانى مەركەز قىلغان ، ئۇ كېيىن ئىلاھىيلاشتۇرۇلۇپ ، كىشىلەرنىڭ نەزەرىدىكى ئىلاھقا ئايلانغان ، كىشىلەر ئۇنى «بىخاگاۋات» يەنى «چوقۇنۇشقا ئەرزىيدۇ» دەپ ھۆرمەتلەيدۇ .

كۆڭۈزىچىلىق

ئالىيجانابلا ھۆرمەتكە لايىق ، ئەستايىدىل ،سەگەك بولۇشى زۆرۈر ، شۇندىلا ئاۋام پۇقرا ئۇلارغا قايىل بولىدۇ .

— «يوسۇننامە»

97 . يۇقىرىدىكى بۇ سۆز خەنزۇ يېزىقىدىكى ئىنتايىن قەدىمىي بىر ئەسەردىن ئېلىنغان ، لېكىن بىر ئادەم توختاپ خەنزۇلارنىڭ خاراكتېرى ئۈستىدە ئويلىنىپ كۆرىدىغان بولسا ، بىز ، بۇنداق ئەقىدىلەرنىڭ خەنزۇلارنىڭ خاراكتېرىگە چوڭقۇر ھالدا سىڭىپ كەتكەنلىكىنى بىلىۋالالايمىز . ھېچقانداق مىللەتتە مۇنداق كۆپ تەبىئىي تەمكىنلىك ، خاتىرجەملىك ۋە ھېيىقىش يوق .

98 . خەنزۇ مەدەنىيىتىنىڭ مەنبەسى قارىغاندا جۇڭگونىڭ

غەربىي شىمال رايونلىرى بولسا كېرەك ، خۇاڭخې دەرياسى تەرىپىدىن سۇغىرىلىدىغان ئۇ رايونلارنىڭ كىلىماتى قۇرغاق ۋە ساللقىن بولۇپ ، باي ، مۇنبەت يەرلەردىن ئالما ، نەشپۈت ، ئۈزۈم ، قاتتىق پوستلۇق مېۋىلەر ۋە تېرىق كۆپ چىقىدۇ .

99 . هازىرقى زامان مېتافېزىكىسى ، ئالەمدىكى هەربىر خىل جىسىمنىڭ يوشۇرۇن بىر تەرىپىنىڭ بولىدىغانلىقىنى ئەمدىلا تونۇپ يېتىشكە باشلىدى — ئۇ دەۋرلەردىكى ئۇستازلارنىڭ كۆپىنچىسى بۇ يوشۇرۇن تەرەپ قانداقتۇر باش ئورۇنشقا تېگىشلىك ئىلاهنى ئۆزئىچىگە ئالغان دەپ قارىمىغان ، ئەمما ئۇلارمۇ كۆرۈنمەيدىغان بىر خىل سۈپەت ياكى مەنىۋى كۈچنى تونۇپ يەتكەن ۋە بۇ هەقتە كىشىلەرگە بىلىم بەرگەن ، بۇ بىزنىڭ بۈگۈنكى كۈندە قىلىۋاتقىنىمىزدىن پەرقلەنمەيدۇ .

100 . ئۇلار چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دېگەن : ئالەمنىڭ مەنبەسى ئىككى خىل روهىيەت ياكى «يەل»دىن بارلىققا كەلگەن ، ئۇلار ئايرىم - ئايرىم هالدا «مۇزەككەر» ۋە «مۇئەننەس» دەپ ئاتىلىدۇ . مۇزەككەر ئىللىقلىق ، يورۇقلۇق ۋە هاياتلىق ، شۇنداقلا «ئاسمان» دىن ئىبارەت بولۇپ ، بارلىق ياخشى نەرسىلەرنىڭ هەممىسى مۇشۇنىڭدىن كېلىدۇ . مۇئەننەس قاراڭغۇلۇق ، سوغۇق ۋە ماماتلىق ، شۇنداقلا «زېمىن» دىن ئىبارەت . مۇزەككەر ئىنچىكىلىك بىلەن نۇرغۇن ياخشى روهىيەتلەرگە ئايرىلغان بولۇپ ، «ئىلاھ»دەپ ئاتىلىدۇ . مۇئەننەس ئىنچىكىلىك بىلەن نۇرغۇن يامان روهىيەتلەرگە ئايرىلىدىغان بولۇپ ، «جىن»دەپ ئاتىلىدۇ . بۇ ئىككى خىل روهىيەت ئىنسان ئىرقىغا جان ئاتا قىلىدۇ .

101 . تۇغۇلۇش بۇ روهىيەتلەرنىڭ كىرىشى ، ئۆلۈم ئۇلارنىڭ چىقىپ كېتىشىدىن ئىبارەت بولۇپ ، ئىلاھ خىسلىتى مۇزەككەرگە ، جىن خىسلىتى مۇئەننەسكە قايتىدۇ .

102 . خۇددى ئادەمنىڭ بىر «ئالىي هۆكۈمرانى»بولغىنىغا ئوخشاش ، روهىيەت دۇنياسىنىڭمۇ بىر ئالىي هۆكۈمرانى بولىدۇ .

تەڭرى مانا مۇشۇ ھۆكۈمراندىن ئىبارەت، ئەمما كىشىلەر يەنىلا نۇرغۇن ئىككىنچى ئورۇندىكى ھۆكۈمرانلارغا نەزىر - چىراق قىلىدىشى كېرەك .

103 . بۇ خىل دىن بەش كىلاسسىك ئەسەر ئاساسىدا بەرپا قىلىنغان ، بۇنى كۆڭزى بۇرۇنقى كىتاب - ماتېرىياللاردىن رەتلەپ چىققان ھەم كەلگۈسى ئەۋلادلارغا قالدۇرغان ، بۇ بەش كلاسسىك ئەسەر ئايرىم - ئايرىم ھالدا : «ئەمىنىيە» ، «نەزمىنامە» ، «نەسىرنامە» ، «پالنامە» ، «يوسۇننامە»دىن ئىبارەت . بۇ ئەقىدىلەر خېلى زور دەرىجىدە بۇگۈنكى كۈندىكى جۇڭگولۇقلارنىڭ خاراكتېرىنى ياراتقان .

104 . پادىشاھ «تەڭرىقۇت»دەپ قارىلىدۇ ، ئەجدادلاردىن ھىدىيىقىش كۆڭزىچىلىق ئېقىمىنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرىنىڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكىدۇر . بۇتخانىلار مەملىكەتنىڭ ھەممە يېرىگە تارقالغان ، ئۇلارنىڭ ئىككى چوڭ بايرىمى ئايرىم - ئايرىم ھالدا قىشلىق كۈن توختاش ۋە يازلىق كۈن توختاش مەزگىلىدە ئۆتكۈزۈلىدىغان بولۇپ ، بۇ ئۇلارنىڭ بۇ ئىككى كۈننىڭ يوشۇرۇن مەنىسىنى بىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ .

105 . جۇڭگو تارىخىدىكى ھەممىدىن بەك تەسىرگە ئىگە ئادەم كۆڭزى بولۇپ ، ئۇ تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 550 - يىلىدىن 480 - يىلىغىچە ياشىغان . خاتىرىلەردە كۆرسىتىلگىنىگە ئوخشاش ، ئۇنىڭ تۇرمۇشى ھەرقانداق دەۋردىكى ، ھەرقانداق بىر ئادەتتىكى ئادەمنىڭ تۇرمۇشىدىن چوڭ پەرقلەنمەيدۇ .

106 . 15 يېشىدا ، ئۇ بېرىلىپ ئۆگەنگەن . كېيىن تۇرمۇش قۇرغان ھەم بىر پەرزەنتلىك بولغان ، لېكىن ئائىلە تۇرمۇشى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ياقمىغان ، ئۇ خوتۇنى بىلەن نىكاھتىن ئاجرىشىپ ، بالا ئوقۇتقان ، بۇنىڭ بىلەن ئىلىم تەھسىل قىلىش ، قېتىرقىنىپ مۇلاھىزە يۈرگۈزۈشكە ۋاقىت چىقىرالايدىغان بولغان ، بۇلار ئۇ جان - دىلىدىن ياخشى كۆرىدىغان ئىككى ئىش ئىدى .

107 . 30 يېشىدا ، ئۇ ئۆزىنىڭ كۆز قارىشىنى شەكىللەندۈرگەن ، چىڭ پۇت تىرەپ تۇرغان ھەم نام چىقىرىشقا باشلاپ ، نۇرغۇن ئاقسۆڭەك ئائىلىلىرىنىڭ پەرزەنتلىرىنى ئۆزىگە شاگىرتلىققا جەلپ قىلغان ، ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، بىر مەھەل ئۇنىڭ شاگىرتى 3000 غا يەتكەن . بارلىق ئىشلاردا ئۇ بىر قەتئىي ئىسلاھاتچى بولغان ، ئاخىر بېرىپ ، ئۇنىڭ دىنى ئۇنىڭ ئەجدادلىرىنىڭ دىنىغا ئايلىنىپ قالغان .

108 . ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، يىراق ئۆتمۈش بىر ئالتۇن دەۋردىن ئىبارەت بولۇپ ، بۇ دەۋرنى داۋاملاشتۇرۇش ئۇنىڭ نىشانى بولغان .

109 . ئۇنىڭ ئەڭ ئېسىل بىر جۈملە ھېكمەتلىك سۆزى مۇنداق :

ئۆزۈڭ خالىمىغاننى باشقىلارغا زورلىما .

110 . بۇ دىنىنىڭ يېتەكچى پرىنسىپىنى ھەقىقىي بايان قىلغان بىر ئۆزگەرمەس ئەقىدە : ئالەمدىكى ئەڭ ئالىي نىشان «ئەخلاق»تۇر ، ماداراچىلىق ئەخلاقتۇر ، «تەرتىپ ئالەمنىڭ بىردىنبىر قانۇنىدۇر» دېگەندىن ئىبارەت .

111 . لاۋزى جۇڭگودىكى ئىككىنچى ئۇلۇغ ئۇستاز ، روھشۇناس . ئۇ تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 600 ـ يىلى تۇغۇلغان . ئۇ خان ئوردىسىدا نۇرغۇن يىل مەلۇم بىر يۇقىرى ئەمەل تۇتقان . لېكىن قەبىلىقنىڭ ئالامەتلىرى ئۇنىڭ جىسمىدا ئاشكارىلىنىشقا باشلىغان چاغدا ، مەنسىپىدىن ئىستېپا بېرىپ ، تەركى ـ دۇنيا بولۇپ ياشاپ ، ئەقىل ـ پاراسەتكە تولغان داڭلىق ئەسىرى «تەرىقەتنامە ۋە ئەخلاقنامە» نى يېزىپ چىققان .

112 . لاۋزى بۇ ئەسەردە ئەڭ قەدىمى ئەقىدىلەرنى ئوتتۇرىغا قويغان . ئۇنىڭ سىستېمىسىدا ، ئۇلۇغ ھەم چوقۇنۇشقا ئەرزىيدىغان نەرسە «تەرىقەت» تىن ئىبارەت ، بۇ سۆزنى «يول» ، «كۈچ» ، «تەبىئەت» ، ھەتتا «تەڭرى» دەپ تەرجىمە قىلىشقا بولىدۇ .

113 . لاۋزىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، «تەرىقەت» گويا تىل بىلەن ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدىغان چەكسىز نەرسىدىن ئىبارەت . خۇددى ئۇنىڭ تۆۋەندىكى سۆزلىرىدە ئىپادىلەنگەنگە ئوخشاش :

ئاقىل كەم سۆز كېلىدۇ ، كۆپ سۆزلىگەن ئاقىل ئەمەستۇر .

پىنھانلىق مەۋجۇتتۇر . ئۇنىڭ قاچان پەيدا بولغانلىقى مەلۇم ئەمەستۇر . بارلىق شەيئىلەر قائىدە ـ مىزانلار يوق چاغدىمۇ ئۇ باردۇر .

114 . بۇ سۆزلەردىكى دانىشمەنىنىڭ سان ـ مىزانلار يوق چاغدىمۇ ئۇ باردۇر دېگەن شىزىقنىڭ پاۋلونىڭ «تەڭرىگە سېغىنىپ ھېس قىلىڭلار» دېگىنىگە ئوخشايدىغانلىقىنى بايقايمىز . ئۇ يەنە مۇنداق دېگەن :

مۇناسىۋەتتە سۇدەك بولماق لازىم . سۇ ھەممىگە نەپ يەتكۈزۈر ، لېكىن تالاشماس . بۇ ئەسلىي ئەخلاقتۇر .

115 . ئۇنىڭ ئەسەرلىرىدە ، كەمسىندۇرۇش ، تەقدىرچىلىك — بۇددا دىنىنىڭ شىمالدىكى ھالىتى باشتىن ـ ئاخىرغىچە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ . بۇددا دىنىنىڭ ماخايانا مەزھىپى تەخمىنەن مىلادىيىنىڭ 75 ـ يىلى جۇڭگوغا تارقالغان ، ئەمما بۇ جەھەتتىكى بىلىملەر ناھايىتى بۇرۇنلا بۇ يەرگە كىرگەن ، نەچچە يۈز يىللاردىن بۇيان جۇڭگودا راھىب بولغان ، لېكىن ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ، جۇڭگو ئۆلىمالىرى ھىندىستانغا بېرىپ ، ھىندىلارنىڭ ئېتىقادىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ ئۆگىنىشكە باشلىغان .

116 . لېكىن كۇڭزىچىلىق بۇددا دىنىنىڭ ئېتىقادىغا باشتىن ـ ئاخىر قارشى تۇرغان ، نەتىجىدە مەملىكەت ئىچىدە بەك كۆپ نارازىلىقلارنى كەلتۈرۈپ چىقارغان ، چۈنكى نۇرغۇن كىشىلەر بۇددا دىنىدىن ئۆزلىرى ئېھتىياجلىق مەلۇم مەنىۋى نەرسىلەرنى تاپقان ، بۇگۈنكى كۈندىكى جۇڭگو بۇددا دىنى لاما دىنىغا ئوخشىشىپ كېتىدۇ . ئۇلار ئىبادەتكە ئىشىنىدۇ ، جەننەت بىلەن دوزاخ ، روھ بىلەن

تەنىنىڭ تۇرۇشلۇق جايى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ ، ۋەھاكازالار .
جۇڭگودىمۇ شۇنداق ، بىز كۇڭزىچىلىق ، تەرىقەتچىلىك ۋە بۇددا
دىنىنى كۆرۈپ ئۆتتۇق ، ئۆزىنى ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرغۇزۇشقا قويۇل-
دىغان دىن يوق ، ئەمما ھەربىر خىل دىن بىر پۈتۈنلۈككە تەسىر
كۆرسىتىدۇ .

117 . بىز شۇنى بايقايمىزكى ، كۇڭزىچىلىق ئەخلاقلىق ئادەم
بولۇشقا كۈچ چىقىرىدۇ ، تەرىقەتچىلىك دىنى مەنىۋى كۈچنىڭ
ئادەمنىڭ بۇ دۇنيادىكى ھاياتىغا تەسىر كۆرسىتىش مەسىلىسىگە
كۈچ چىقىرىدۇ ، بۇددا دىنى ئادەمنىڭ ئاخىرەتتىكى ئۆمرىنى تە-
سىرلىك ، جانلىق سۈرەتلەپ بېرىدۇ . كۇڭزىچىلىق كۆرگىلى بو-
لىدىغان ھازىرنى بىر تەرەپ قىلىدۇ ، تەرىقەت دىنى كۆرگىلى
بولمايدىغان ھازىرنى بىر تەرەپ قىلىدۇ ، بۇددا دىنى كۆرۈنمەيدىغان
كەلگۈسىنى بىر تەرەپ قىلىدۇ .

شىنتو دىنى

118 . ياپونىيە ئاسىيا قىتئەسىدىكى شەرقىي دېڭىز ياقىسىد-
كى تاقىم ئارالدىن ئىبارەت ، ئۇلار ئەگرى سىزىق ھالىتىدە جايلا-
شقان بولۇپ ، تەخمىنەن شىمالىي كەڭلىك31° تىن45 ° قىچە سو-
زۇلغان . ياپونىيەنىڭ دەسلەپكى ئاھالىسى تەخمىنەن ئەينو ۋە ياما-
تودىن ئىبارەت ئىككى ئىرقتىن تەشكىل تاپقان .

119 . ئەنئەنىسى ئەتراپىدىكى باشقا ئىرقلارنىڭكىدىن كۆپ
پەرقلەنمەيدۇ . ياماتولار كۆپ ساندىكى زېمىننى بويسۇندۇرغان ،
لېكىن تەرەققىياتى ناھايىتى ئاستا بولغان — خەلق كەپىلەردە
ياشىغان ، شەھەرمۇ ، ئىبادەتخانىلارمۇ بەرپا قىلىنمىغان ، ئۇلار
ئاساسلىقى ئوۋ ئوۋلاش ۋە بېلىق تۇتۇشقا تايىنىپ تىرىكچىلىك
قىلغان ، كىشىلەرمۇ بەزىبىر يىرىك ۋە ئاددىي تىرىشچانلىقلارنى
كۆرسىتىپ ، سىناق تەرىقىسىدە شال تېرىغان ، تۆمۈر سايمانلارنى-

مۇ ئىشلىتىشكە باشلىغان، نىكاھ ۋە ئائىلە پەقەت قىسمەن ھالدا تەشكىللەنگەن — ئەمما كېيىن، تەرەققىيات جۇڭگودىن كەلگەن تەسىرگە ئۇچرىغانلىقتىن تېزلەشكەن — يېزىق كىرگۈزۈلگەن، بۇددا دىنىنىڭ ئەقىدىلىرى تەسىر كۆرسىتىشكە باشلىغان، ئۇزۇن ئۆتمەي يەنە كۇڭزىچىلىق كىرگەن، كۇڭزىچىلىق ھەمىشە تېخىمۇ كۆپ ھالدا روھ پەلسەپىسىگە ئەمەس، بەلكى ماددا پەلسەپىسىگە تەۋە بولۇپ كەلگەن — مۇشۇنىڭدەك ياپونىيەنىڭ دۆلەت دىنى بارلىققا كەلگەن.

120. «شىنتو»، ياپونىيەنىڭ پادىشاھى ئۇ كىشىلەرنىڭ ئىدىيەسىدە ئىزچىل تۇردە ئىككى ئىپتىدائىي ئىلاھتىن كەلگەن، ئۇلار ياپونىيەنىڭ باشقا بارلىق ئىلاھلىرىنى بارلىققا كەلتۈرگەن دەپ قارىلىدۇ. بۇ خىل ئىپتىدائىيلىق مۇنداق بىر خىل قاراشقا ئىگە: ئادەم، ھايۋان ۋە ئىلاھ بىر جەمئىيەتنى تەشكىل قىلغان. ئۇلارنىڭ ئىلاھنى ئىپادىلەيدىغان سۆزى «Kami» بولۇپ، مەنىسى «ئادەتتىن تاشقىرى مەۋجۇدىيەت» دېگەندىن ئىبارەت. Kami بەزى چاغدا قۇياش، ئاسمان ھەتتا شامالنى ئىپادىلەشكە قوللىنىلىدۇ، چوڭ يىلاننى ئىپادىلەشتىمۇ قوللىنىلىدۇ؛ بەزى چاغدا يەنە جاۋاھىراتلارنى، تاشلارنى ئىپادىلەشتە قوللىنىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇنى ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان ھەر قانداق نەرسىنى ئىپادىلەشتە قوللىنىشقا بولىدۇ. ئۇلارنى سېمىتلارغا ئوخشاشلا، ھاياتلىق كۆپىيىشىنىڭ سىرى ھەممىدىن بەك ھەيران قالدۇرىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلاردا كۆپىيىش ئەزالىرىغا چوقۇنۇش بەلگىلىرى نۇرغۇن، زەكەرگە، ئەمما، ئېيتىشلارغا قارىغاندا ياپونلار زەكەرگە چوقۇنۇش بەلگىلىرى سىستېمىسىدا تۆۋەن دەرىجىدىكى نەرسىلەرنى ئەمەس، بەلكى تېخىمۇ يۇقىرى دەرىجىدىكى تەنبىھلەرنى كۆرىدىكەن، چۈنكى ھېيىقىش بەلگىلىرى شەكىللىنىش جەريانىدا، ئۇلار ھالەت جەھەتتە كىشىنى ھەممىدىن بەك ھەيران قالدۇرىدىغان، ھەممىدىن بەك شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان بولغان ئىلاھتىنمۇ ھېيىق-

قان . هازىرقى زامان پسخولوگلىرىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ئەڭ ياخشىسى تۆۋەندىكى بۇ قەدىمىي كۆزقاراشنى ئۇلارنىڭ كاللىسىدىن مەڭگۈ تازىلاپ چىقىرىۋېتىش كېرەك : ئادەمنى يۇكسەلدۇرۇش مەقسىتىدە ، ئۇلارغا قارىتا ھەرقانداق ئەمەلىي بۇيۇم تەربىيەسى ئېلىپ بېرىش بىر خىل چېكىنىش خاراكتېرلىك ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈشتىن ئىبارەت دەپ قارىلىشى كېرەك .

121 . يارىتىلىش بىر ئەر ئىلاھ بىلەن بىر ئايال ئىلاھنىڭ ئەۋلاد قالدۇرۇش ھېكايىسى قىلىپ سۆزلەنگەن ، بىزنىڭ جىسمىمىز دىمۇ ئوخشاشلا مۇسبەت قۇتۇپ بىلەن مەنپىي قۇتۇپنىڭ كۈچى مەۋجۇت . ئۇلاردا گەرچە جەننەت ۋە دوزاخ قارىشى بار بولسىمۇ ، ئەمما روھ قارىشى يوق ، گۇناھ قارىشىمۇ يوق ؛ ئەمما بىز ناھايىتى خۇشال ھالدا شۇنداق دەيمىزكى ، بۇ ئىككى خىل قاراش مۇكاپاتلاش ۋە جازالاش قارىشىغا ئىگە ئەمەس . كۆڭۈلچىلىق پەلسەپىسىدە ئەجدادلارغا ، بولۇپمۇ ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلارغا ئىنتايىن كۈچلۈك ھېيىقىش تۇيغۇسىدا بولۇش لازىملىقى ئوتتۇرىغا قويۇلغان . بۇ ياپونىيەدە «شىنتو دىنى» دەپ ئاتالغان ، ئۇ ئارقىلىق ، ئائىلە ۋە نىكاھ تېخىمۇ ئوبدان تىزگىنلەنگەن ، بۇلار دەرىجە جەھەتتە «ئىلاھ» (Kami)تىن كېيىن تۇرىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، شىنتو دىنىنىڭ ئەقىدىسىدە ئادەم بۇ ئۆمرىدە ئىلاھ بىلەن ئوخشاش بىر تۇرگە مەنسۇپ بولىدۇ ، لېكىن ئۆلگەندىن كېيىن ئۆزىنى ھېيىقتۇرغان ئادەملەرنىڭ قاتارىغا قوشۇلىدۇ . بۇ خىل قاراش بىز ھازىرقى زامان كىشىلىرىنىڭ قېرىنداشلىرى بولۇش سۈپىتىدىكى قېرىنداشلىق قارىشىغا نېمىدېگەن ئوخشايدۇ ـ ھە !

122 . ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، ياپونلار گۇناھىنىڭ كەچۈرۈلۈشىنى تىلەپ دۇئا ـ تىلاۋەت قىلمايدىكەن ، بەلكى تۇرمۇشتىكى گۈزەل شەيئىلەر ئۈچۈن ئىبادەت قىلىدىكەن ؛ خۇشال بولۇشى ئۈچۈن ئىبادەت قىلىدىكەن ، تىلەك ئۈچۈن ئىبادەت قىلمايدىكەن . يەنە بەزىلەر چوقۇنغۇچى «ئۆز روھىنىڭ ئىلاھ خاراكتېرىگە ، پاك

خاراكتېرگە ئىگە ئەمەسلىكىنى ھېس قىلالايدۇ ، شۇڭا ئۇ ئۆز ئارزۇسىغا ئاساسەن ، ئۇنىڭ ئۇچۇن چاڭ ـ توزانلارنى يۇۋلىۋەتسە ، داغلارنى يۇيۇۋەتسە ئۇنىڭ پاكلىقى ئەسلىگە كېلىدۇ» دەيدۇ ؛ ئۇنى تەھلىل قىلىپ كۆرىدىغان بولساق ، بىز ئۇنىڭ ئىنتايىن ياخشى ھازىرقى زامان پىسخولوگىيەسى بولۇشقا تېگىشلىك ئىكەنلىكىنى بايقايمىز .

123 . شۇنىڭ ئۇچۇن بۇگۇن بىز ياپونلارنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان بىر شەرق مىللىتىنى كۆرۈۋالدۇق . ئۇ يەردە خىرىستىيان دىنى بەزىبىر ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ئىگە بولـ. غان ، لېكىن بۇددا دىنى تېخىمۇ ئەۋج ئالغان ؛ ئۇنىڭ ئالغا بېسىش روھى ئەڭ زور دەرىجىدە كۆڭزىچىلارنىڭ ئەقىدىلىرى ئارقىلىق جۇڭگونىڭ پەرۋىش قىلىشىغا ئۇچرىغان بولۇشى مۇمكىن بولىسىـ. مۇ ، بۇ يەردە بىز «ئادەمنىڭ قانداق قىلىپ مىللىي بايلىقنىڭ ۋارىسى بولالايدىغانلىقى»نى تېخىمۇ ئېنىق كۆرۈۋالدۇق .

يۇنان پەلسەپىسى

124 . يۇناننىڭ دىنى مۇزىكا ، ئەدەبىيات ، ھەيكەلتىراشلىق ۋە رەسساملىق دىنىدىن ئىبارەت . بۇ دىنىنىڭ قان تەركىبى ئۇنى دىنىي تۇسكە ئەمەس ، بەلكى تېخىمۇ كۆپ پەلسەپىۋى تۇسكە ئىگە قىلغان ، شۇنداقتىمۇ ، ئۇنىڭغا يەنىلا بىر خىل چوڭقۇر ئويلىنىش تۇيغۇسى سىڭگەن بولۇپ ، ئىنسانلار ئەقلىنىڭ بۇ يەردە ئەتراپىدىكى ئالەمنىڭ غايەت زور خىزمىتىگە قارىتا بىر قېتىملىق ھەقىقىي تەھلىل قىلىشنى باشلىغانلىقىنى نامايان قىلىدۇ .

125 . يۇناننىڭ دەسلەپكى مەزگىللەردىكى ئاھالىسىنى مىلادىـ. يەدىن ئاۋۋالقى 3000 ـ يىلغىچە سۇرۇشتۇرۇشكە بولىدۇ ، ئۇ تاش قوراللار دەۋرىدىن باشلانغان ، بابىلون ، مىسىر ۋە جۇڭگونىڭكىگە ئوخشاپ كېتىدىغان شەكىلدە تەدرىجىي تەرەققىي قىلغان . ھىندى

www.uyghurkitap.com

ـ ياۋروپالىقلار شىمال تەرەپتىن دوناي جىلغىسىدىن ئۆتۈپ بۇ يەرگە كېلىپ، برونزا قوراللار دەۋرىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئارىلىشىپ، ئۆزگەرتىلگەن، قوبۇل قىلىنغان.

126 . پانتېئون (Pantheon ـ ئىبادەتخانا) بارلىق ئىلاھلارنىڭ قوشۇلىدىغان يېرىدۇر.

127 . بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى چوڭراق ئىلاھلار ئاپوللو بىلەن ھېرمېستىن ئىبارەت.

128 . مىلېتو (مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 6 ـ ئەسىردە ئاسىيادىكى ئىئونىيەلىكلەرنىڭ بىر شەھىرى)دا، تالېس، ئاناكسىماند ۋە ئاناكسىمېنېلار ئەتراپىتىكى دۇنيانىڭ بىردەكلىككە ئىگە ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەن، لېكىن ئۇلار بارلىق شەيئىلەرنىڭ مەنبەسى بولۇش سۈپىتىدىكى بىر خىل ئېلېمېنتنى، شۇنىڭدەك ھەممىنى چۇشەندۈرۈپ بەرگىلى بولىدىغان ئۆزگىرىشنى ئىزدەۋاتاتتى.

129 . تالېس ئۇنى «سۇ» دەپ ئاتايدۇ، ئاناكسىماند ئۇنى «يەل» دەپ ئاتايدۇ، لېكىن پىتاگوراس (ئۇنىڭ ئەرەب يېرىم ئارىلى ۋە بابىلوندا تەتقىقات بىلەن شۇغۇللانغانلىقى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن) بولسا سانلىق مۇناسىۋەت بارلىق شەيئىلەرنى چۇشەندۈرۈپ بېرەلەيدۇ دەپ قارايدۇ. بىز، بۈگۈنكى كۈندىمۇ، يۇقىرى دەرىجىلىك ئىدىيەلەرنى ئۆگىتىدىغان ئۇستازلارنىڭ يەنىلا سان ئىلىمدىن دەرس سۆزلەيدىغانلىقىنى بايقايمىز

130 . يەنە بەزى ئۇلۇغ كاللىلار باشقا بەزى ئۇلۇغ ئىدىيەلەرنى ئىلگىرى سۈرگەن. بىر پەيلاسوپ مۇنداق دەپ قارىغان: ئىلاھتىن نۇرغۇنى بولمايدۇ، پەقەت بىرسىلا بولىدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ ئادەمگە ئوخشىمايدۇ. بارلىق شەيئىلەرمۇ بىر پۈتۈنلۈككە ئىگە بولىدۇ نەرسىلەر پەيدا بولمايدۇ، يوقىتىۋەتكىلىمۇ بولمايدۇ. بۇ پەيلاسوپ كسېنوفانېدۇر.

131 . سوقرات (مىلادىيەدىن ئاۋۋالقى 469 ـ يىلىدىن مىلادى-

يەدىن ئاۋۋالقى 397 ـ يىلغىچە) ئۆزى ياشىغان ئاشۇ دەۋردىكى تەنقىدىي پەيلاسوپ . ئۇ بىزنى نۇرغۇن ساختا بىلىملەرنى ، يۈزەلىكىنى كۆرۈش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلغان ، شۇنىڭ بىلەن بىللە ئادەمنى ئۆزىنى چۈشىنىشكە يېتەكلىمەكچى بولغان . ئۇ كۆزگە كۆرۈنگەن بىر ئۇستاز بولۇپ ، ئۇنىڭ سوئال ۋە جاۋاب ۋاسىتىسى بىلەن ئوقۇتۇش ئۇسۇلىدىن ئەزەلدىن ھېچكىممۇ ئېشىپ كېتەلمىگەن . ئۇ ئۆزىنىڭ تېنىدە بىر خىل روھنىڭ مەۋجۇتلۇقىغا ، ئۇ ئۆزىنى ۋە ئۆز ئىدىيەسىنى ئەڭ ياخشى تونۇمۇش ئۇسۇلىنى ئىزدەپ تېپىشقا يېتەكلەيدىغانلىقىغا ئىشەنگەن . ئۇ ئاددىي ـ ساددا تۇرمۇش كەچۈرگەن ، ئۇ ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنغان چاغدا ، باتۇرلۇق ھەم خۇشاللىق بىلەن ئۆلۈمگە يۈزلەنگەن .

132 . ئەپلاتون سوقراتقا 8 يىل شاگىرت بولغان ، دۇنيا بويىچە ئەڭ ئۇلۇغ پەيلاسوپ ، ئوقۇتقۇچى ۋە يازغۇچىلارنىڭ بىرى . ئۇ كىشىلەرگە تاشقى دۇنيادىكى شەيئىلەرنىڭ توختىماستىن ئۆزگىرىپ تۇرىدىغانلىقى ، پەقەت ئىدىيەنىڭلا ئۆزگەرمەس ، مەڭگۈلۈك بولىدىغانلىقىنى ، سەزگۈ مەۋجۇتلۇقىنىڭ مەڭگۈلۈك ئىدىيەسىنى ئىپادىلەش تىرىشچانلىقىدىن كېلىپ چىقىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرغان . ئۇنىڭ نەزەرىدە ، روھ ئىدىيە بىلەن ماددىي دۇنيانىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرىدۇ ھەم ئۇلارنى بىرلەشتۈرىدۇ . روھ سەزگۈدىن ئۇستۇن تۇرىدىغان دۇنياغا مەنسۇپ ، پەقەت روھتىنلا ئاندىن چىن ، داۋاملىشىدىغان مەۋجۇدىيەتنى تاپالايمىز .

133 . ئەپلاتوننىڭ شاگىرتى ئارىستوتېل ، چىنلىقنىڭ ئىدىيەدە ئەمەس ، بەلكى شەيئىلەردە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىغانلىقىنى بايقىغان . ئۇ مۇنداق دەپ قارىغان : «شەيئىلەر مەڭگۈ ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ ، لېكىن تۇرى ئۆز پېتى ساقلىنىدۇ .» ئالەمنىڭ ھۆكۈمرانى ئەقىلدىن ئىبارەت ، بۇ ئىدىيە مەڭگۈلۈكتۇر . بۇ ئۇلۇغ ئەقىللىق ئادەملەردىن باشقا ، يەنە ستوئىك ئېقىمى ۋە ئېپىكۇرو تەلىماتى قاتارلىق ئىلمىي ئېقىملارنىڭ بەرپا قىلغۇچىلىرى بار .

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغىن ئادرېسى

خرىستىيان دىنى

134 . ئەيسا پەلەستىندە تۇغۇلغان ، بۇ يەر كېيىن يەھۇدىيلارنىڭ «مۇقەددەس جاي»ىغا ئايلانغان .

135 . بۇ رايون ئۇ تۇغۇلغان چاغدا رىملىقلارنىڭ ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدا تۇرۇۋاتقان بولۇپ ، ئاشۇ دەۋرگە كەلگەندە ، رىم ئەمەلىيەتتە «دۇنيانىڭ خوجايىنى» بولۇپ قالغان ، لېكىن نۇرغۇن يەھۇدى ئەمەلدارلار رىملىقلارنىڭ نازارىتى ئاستىدا تۇرغان ، مەسىلەن ، داشىلۇ ، ئۇ مۇشۇ ئالاھىدە رايوننىڭ پادىشاھى ئىدى . دەل ئۇ ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتقان مەزگىلدە ، ئەيسا تۇغۇلغان .

136 . ئۇنىڭ ئاپىسى مەريەم ياغاچچى يۈسۈپنىڭ خوتۇنى ئىدى . ئەيسا مۇشۇ كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىدىغان قىلىپ تەربىيەلەنگەن ھەم تەخمىنەن 30 ياشقا كىرگىچە مۇشۇ ئىشنى قىلغان .

137 . ئۇ مۇشۇ ياشقا كىرىشتىن سەل ئىلگىرى ، ئۇنىڭ بىر نەۋرە ئاكىسى يوھان «مەسىھنىڭ كېلىشىگە ئاز قالدى» دېگەننى تەشۋىق قىلىشقا باشلىغان ھەم كىشىلەرنى چوقۇندۇرۇش ئارقىلىق ، ئۇلارنىڭ ئارزۇسىنىڭ ئىشقا ئاشاي دەپ قالغانلىقىنى ئىپادىلىگەن . ئەيسا يوھاننىڭ ئۆزىنى چوقۇندۇرۇپ قويۇشنى ئۆتۈنگەن ، ئۇ سۇدىن چىققان چېغىدا ، ئاسماندىن كەلگەن بىر سادا ئۇنى : سەن «خۇدانىڭ ئوغلى» ، كىشىلەر ئۈمىد قىلىۋاتقان «مەسىھ» دەپ جاكارلىغان . ئەيسا ئۆزىگە ئوخشاش مەسىھنىڭ يېتىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنىدىغان ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا پەيدا بولغان ، ئەمەلىيەتتە ، ئۇ بىر روھنىڭ نىجاتكارى بولۇپلا قالماي ، بەلكى يەنە ئۇلارنىڭ پادىشاھى بولۇپ ، ئۇلارنىڭ بىر مىللەت بولۇش سۈپىتىدە يوقاتقان شان ـ شەرىپىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە ياردەم بېرەتتى .

138 . كىشىلەر ئۇنىڭ بۇ ئارزۇ ـ ئۈمىدلەرنى ئىشقا ئاشۇرۇ-

دىغانلىقىغا چوڭقۇر ئىشەنگەن ، بۇ ئېتىقاد ئۇنى چۇلغىۋالغان ، ئۇ قاقاس چۆلدە پىنھان ياشاپ ، ئۇنىڭ زادى نېمىدىن دېرەك بېرىدى-غانلىقى ئۈستىدە ئويلانغان .

139 . «ئازدۇرغۇ» بايانىدا ، ئۇنىڭ قەلبىدىكى كۈرەش سۆز-لەنگەن ، شۇ قېتىمقى كۈرەشتە ، ئۇ «مەسىھلىك سالاھىيىتى» ۋە «ئىلاھە ئالىمى» توغرىسىدا يېڭى قاراش بىلەن ئوتتۇرىغا چىققان .

140 . ئۇ ئېنىق ھالدا ئۆزىنىڭ سىياسىي غايىسىدىن ۋاز كەچكەن . چۈنكى ئۇ خىل غايە قورال كۈچى ئارقىلىق ئادەمنىڭ جىسمانىيىتىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا چېتىلاتتى .

141 . ئۇ ئۆزىنى قۇربان قىلىش ۋە سۆيگۈ ھۆكۈمرانلىقىنى تاللىغان .

142 . ئۇ قەتئىي ھالدا مەسىھنىڭ ۋەزىپىسىنى زىممىسىگە ئالغان ، لېكىن بۇ ۋەزىپە سىياسىي ساھەگە ئەمەس ، بەلكى روھىي ساھەگە مەنسۇپ ئىدى .

143 . «ئىلاھە ئالىمى» توغرىسىدىكى تەلىمىدە ، ئەيسا كىشى-لەرگە ، قەلبىدە تەڭرىنىڭ بىۋاسىتە كۆرسەتمىسىنى قوبۇل قىلىش ھەربىر ئادەمنىڭ ئالاھىدە ھوقۇقى ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرغان . بىر قېتىم ئۇ كىشىلەرگە : «مەن ساڭا دېمىدىممۇ ، 'سەنمۇ ئىلاھ '،» يەنە كېلىپ ، «جەننەت سېنىڭ قەلبىڭدە .» دېگەن ، جەننەت شۇنىڭ بىلەن تەڭرىدىن يىراقتىكى پادىشاھلىقلارنىڭ پادىشاھلىقى ئەمەس ، ئۇ بىر ئائىلە ، تەڭرى بولسا شۇ ئائىلىدىكى مېھرىبان ئاتىسى ، بارلىق ئادەملەرنىڭ ھەممىسى قېرىنداشقا ئايلانغان . «ئازغان بالىنىڭ يامان يولدىن قايتىشى»دېگەن مەسەلدە ئۇنىڭ مەركىزىي مەنىسى سۆزلەنگەن .

144 . ئۇ ھەربىر خىل ئادەتتىكى ، ئاددىي كەسىپتىكىلەردىن 12 ئادەمنى تاللاپ ، ئۆزىنىڭ مۇرىتى ۋە شېرىكى قىلغان ، بىر يىلدىن ئارتۇق ۋاقىت ھەمراھ بولۇشۇپ ھەرقايسى جايلارغا بېرىپ ، ۋەز ئېيتقان ھەم ئاغرىقلارنى داۋالىغان ، ئۇ ئاخىرىدا ئۆزىنىڭ

مەسىھ توغرىسىدىكى قارىشىنى ئۇلارغا ئېيتقاندا، ئۇلار ئۇنىڭ ئېزىقتۇرۇشنى قەتئىي ئەيىبلەش، ھەر بىر كىشى ئادىللىقنى تەكىتلەش، دېگەن نۇقتىئىنەزەرىنى چۈشىنەلمىگەن.

145. ئۇنىڭ قائىدە - يوسۇننى مەنسىتمەسلىكى چوڭ ھوقۇقنى قولىدا تۇتقان ئادەملەرنىڭ قارشى تۇرۇشىغا سەۋەب بولغان، ئۇلار ئاخىرى ئۇنى مىخلاپ ئۆلتۈرگەن.

146. ئەيسا ھېچقانداق يازما ئەسەر قالدۇرمىغان، ئەمما ئۇنىڭ تەڭداشسىز ۋەزلىرى ۋە ئىستىھزالىرى — ئۇنىڭ تەڭرى ۋە ئادەمنىڭ خاراكتېرى توغرىسىدىكى چوڭقۇر كۆزىتىشلىرى — كېيىن ئۇنىڭ مۇرىتلىرى تەرىپىدىن كىتاب قىلىپ تۈزۈلگەن، بۈگۈنكى كۈندە ئۇلار «ئىنجىل» غا كىرگۈزۈلگەن.

147. خىرىستىيان دىنى جەمئىيىتىنىڭ — دىن تارقاتقۇچىلار ئەيسا ئۇلاردىن ئايرىلغاندىن كېيىن قۇرۇپ چىققان — ھېكايىسى ناھايىتى ئۇزۇن بولۇپ، بىز ئۇنى ئازدۇر - كۆپتۇر بىلىمىز. ئېتىقاد قىلغۇچىلار ۋە دىن تارقاتقۇچىلار قىزغىنلىققا تولغان دىن تارقاتقۇچىلار بولۇپ، ئۇلار ئەيسانىڭ دىنىي ئەقىدىلىرىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا ئوتتۇرا دېڭىز ئەتراپىدىكى نۇرغۇن دۆلەتلەرگە سىڭدۈردى.

148. لېكىن ئىتالىيەنىڭ رىم شەھىرى ئەڭ چوڭ مەركەز بولۇشى مۇمكىن، ئۇلۇغ رىم كاتولىك دىنى جەمئىيىتى دەل ئاشۇ يەردە قۇرۇلغان بولۇپ، بۈگۈنكى كۈندىمۇ يەنىلا مۇتلەق كۆپ قىسىم كاتولىك دىنى مۇرىتلىرىغا رەھبەرلىك قىلىدۇ.

149. تەخمىنەن مىلادىيە 1300 - يىلى كىشىلەر يېڭى غايىگە بولغان ئېھتىياجنى بايقاشقا باشلىغان، بۇلارنىڭ بىرى تېخىمۇ چوڭ دىنىي ئەركىنلىكنىڭ بولۇشىنى تەلەپ قىلىش ئىدى، بۇ قىسمەن ھالدا مارتىن لۇتېر ۋە جون گالۋىن رەھبەرلىك قىلغان دىنىي ئىسلاھات ئارقىلىق ئېلىپ كېلىنگەن. بۇ ئىسلاھاتلاردىن كېيىن يېڭى دىنلارنىڭ دىنىي جەمئىيەتلىرى بارلىققا كېلىپ، خىرىستىد-

يان دىننى يەنىمۇ راۋاجلاندۇردى .

بۇگۈنكى كۈندىكى دىن

150 . كۈڭزى مۇنداق دېگەن : ئىنسان ئىرقىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ئەڭ ياخشى غايە ساغلام بەدەنىدىكى بولۇشىدىن ئىبارەت — دۇنيادا ئۇنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان خەلقتەك جاپا - مۇشەققەتكە چىداملىق ، سەۋر - تاقەتلىك ئىرق يوق .

151 . ئاساسەن كۈڭزى بىلەن ئوخشاش دەۋردىكىسى ، زورو-ئاستېرنىڭ يېزا ئىگىلىكىنى كەڭ تەرەققىي قىلدۇرۇشتا كۆرسەتكەن تەسىرى ، شۇنىڭدەك ئۇنىڭ سەييارىلەرنىڭ ئادەم ۋە تەبىئەتكە كۆرسىتىدىغان تەسىرى توغرىسىدىكى تەلىمىدىن ئىبارەت ، چۈنكى ئادەم يۈكسەلگەن چاغدا ، تەبىئەتنىڭ ئۆزىمۇ يۈكسىلىشى كېرەك .

152 . ئاندىن كېيىن قۇربان بېرىش قارشىغا ئىگە ئىبراي ئىرقى ھەمدە ئۆلمەس ھەقىقەت ئۈستىدە ئىزدىنىدىغان مىسىرلىقلار ئوتتۇرىغا چىقتى ، ئۇلار يېڭى مەدەنىيلىكنىڭ ئېتىكىلىق ئۆلچىمىنى يارىتىۋاتاقتا ئىدى .

153 . بۇددانىڭ ئۇلۇغ ۋەھىيلىرى چوڭقۇر روھىيەتچانلىقنىڭ بىرى . ئۇ كىشىلەرگە ئادەمنىڭ ئاخىرقى نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ ۋاستىسى سۈپىتىدە ، تۇرمۇشنىڭ چوڭقۇر ئويلىنىشتىن ئىبارەت بىر تەرىپى بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرگەن .

154 . گرېكلەر ئۆزلىرىنىڭ مۇھەببەت ۋە گۈزەللىك توغرىسىدىكى ئىجادىيەتلىرى ئارقىلىق تەڭرىگە ئېرىشتى ، گرېتسىيە ھازىرغا قەدەر يەنىلا سەنئەتنىڭ ئانىسى دەپ قارىلىدۇ .

155 . رىم بىزگە باشقۇرۇشنى — دۆلەتنى ، ھەم شەخسنى باشقۇرۇشنى ئاتا قىلدى ، ئىنسانلار بۇ ئۇلۇغ ئاساسىي قانۇنلارغا ئېرىشكەندىن كېيىن ، بۇگۈنكى كۈندە باشقا بىر ئۇلۇغ غايە ئۈچۈن ئۇبدان تەييارلىق كۆرۈپ قويدى — ئەيسا خرىستوس بارلىققا كەل-

دى . «شاگىرت تەييار بولسا ، ئۇستازمۇ ئۇتتۇرىغا چىقىدۇ . »

156 . مۇشۇ مەزگىلگە كەلگەندە ، «ئىدراكىي دەۋر» كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى بىئارام قىلىشقا باشلىدى ، ئىچكى دۇنيادىكى روھمۇ ئاز ساندىكى كىشىلەرنىڭ قەلبىنى قوچۇپ ، ئۇلارغا ئەترا‌پىمىزدىكى تەبىئەتتە ھېلىقى كۆرۈنمەس كۈچنىڭ ئۆز رولىنى جارى قىلدۇرۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدۇرماقتا .

مەجمۇئە ئىسمى: جۇڭگو ـ چەت ئەل مەشھۇر ئەسەرلىرىدىن زوقلىنىش
كىتاب ئىسمى: دۇنيادىكى ئاجايىپ پىسخىكىلىق ساۋاق (3)
ئاپتورى: چارلس خانايىر [ئامېرىكا]
تەرجىمە قىلغۇچى: ئابدۇۋايىت قاسىم
پىلانلىغۇچى: ئەركىن ئىبراھىم پەيدا
مەسئۇل مۇھەررىرى: دىلنۇر ئابدۇراخمان
تەكلىپلىك مۇھەررىرى: ئەركىن ئىبراھىم پەيدا
مەسئۇل كوررېكتورى: مەرھابا مەمەت
تەكلىپلىك كوررېكتورى: ئابدۇرېھىم ئابلىمىت
مۇقاۋىنى لايىھەلىگۈچى: زۇلقەر لايىھەچىلىكى
نەشرىيات: شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكتىرون ئۈن ـ سىن نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى شىخۇڭ غەربىي يولى 36 ـ نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830000
تېلېفون: 0991−8888763
تارقاتقۇچى: شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى
زاۋۇت: ئۈرۈمچى خاۋكۇن رەڭلىك باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
فورماتى: 880×1230 م م 1/32
باسما تاۋىقى: 7.125
نەشرى: 2010 ـ يىلى 3 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
بېسىلىشى: 2011 ـ يىلى 5 ـ ئاي 1 ـ قېتىم بېسىلىشى
كىتاب نومۇرى: ISBN 978-7-80744-966-9
ئومۇمىي باھاسى: 56.00 يۈەن (ئۈچ قىسىم)